

323.042

ข 864 ก

ร. 2

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล : กรณีศึกษา

เทศบาลนคร เชียงใหม่

ปริญญาโท

ของ

ไชยพร ตัณฑจิตานนท์

34 ก.ย. 2536

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปริญญาตรี สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์

กุมภาพันธ์ 2536

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

185930

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาตุณภูมิบัณฑิต สาขา
พัฒนศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลัย จงสืบทันท์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เชิดศักดิ์ ไชวาสันธุ์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ วงษ์บูรณาวาทย)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลัย จงสืบทันท์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เชิดศักดิ์ ไชวาสันธุ์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ วงษ์บูรณาวาทย)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(นายธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติ ให้รับปฏิญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาตุณภูมิบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ เดือน พ.ศ. 2536

ประกาศคุณูปการ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ ด้วยความกรุณาจากผู้มีพระคุณหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลิข จงสืบพันธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.เชิดศักดิ์ โมวาสินธุ์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ วงษ์บุรณาวาทย คณะกรรมการควบคุมการทำปริญญาโท ได้ กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบใบปริญญาโท และให้กำลังใจอย่างดียิ่งแก่ผู้วิจัย ตั้งแต่ก่อน เริ่มการวิจัยจนกระทั่งการวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูง และขอกราบขอบพระคุณ คุณธวัชวงศ์ ณ เชียงใหม่ สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ และเลขาธิการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่ได้กรุณาสละเวลา มาร่วมเป็นกรรมการสอบปากเปล่า

ขอขอบพระคุณอาจารย์บัญชาดี บุระหิรัญ อาจารย์เสนาะ พ่วงภิญโญ อาจารย์สมชาย ลีลาณิตย์กุล และอาจารย์นวลจันทร์ โพทา ที่ให้การสนับสนุนพร้อมทั้งให้กำลังใจมาโดยตลอด รวมทั้ง Assoc.Prof.Dr.Patrick R. Cotter จากมหาวิทยาลัย Alabama ประเทศสหรัฐอเมริกา และ Assoc.Prof.Dr.Grace M.H. Pretty จากมหาวิทยาลัย Saint Mary ประเทศแคนาดา ที่กรุณาส่งเอกสารและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมาให้ผู้วิจัย

ขอขอบคุณ อาจารย์ศิริ มณีวรรณ ที่ให้ความช่วยเหลือในการคัดเลือกนักศึกษาคณะ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มาเป็นพนักงานสัมภาษณ์ ขอขอบคุณอาจารย์วันรัตน์ แซ่ตั้ง ที่ให้ความช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูล และขอขอบคุณ อาจารย์พิสิษฐ์ มณีไชย ที่ให้ความ ช่วยเหลือในด้านเอกสารที่เกี่ยวกับเทศบาลนคร เชียงใหม่

ขอขอบคุณ คุณสุภพงษ์ ประภาศิริ อาจารย์สอาด ศศิธรรมาศ ดร.วิโรจน์ สารรัตนะ คุณทวีศักดิ์ คูอาริยะกุล คุณไพโรจน์ อิงคโธติวัฒน์ เพื่อน ๆ นักศึกษาศาสตร์ รุ่นที่ 7 และ ผู้มีพระคุณอีกหลายท่านซึ่งมีจากกล่าวนามในที่นี้ได้ทั้งหมด ที่ให้ความช่วยเหลือ และให้การสนับสนุน ด้านต่างๆ จนทำให้การวิจัยครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ และท้ายที่สุดคือ คุณพรนัย ดัณฑ์จิตานนท์ ผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จ เป็นผู้คอยให้กำลังใจ และเลี้ยงดูอุปการะด้วย ดัณฑ์จิตานนท์ ด้วย ความอดทน

ไชยพร ดัณฑ์จิตานนท์

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	12
ปัญหาของการวิจัย	12
ประโยชน์ของการวิจัย	12
ขอบเขตของการวิจัย	13
นิยามศัพท์เฉพาะ	14
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	16
การปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาล : โครงสร้างและหน้าที่	
ความรับผิดชอบ	16
ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	23
ลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง	27
การวัดการมีส่วนร่วมทางการเมือง	36
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	38
ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	42
ลักษณะทางจิตวิทยากับการมีส่วนร่วมทางการเมือง	54
ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	54
ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	58
ความรู้สึกรับผิดชอบทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง...	60
ความรู้สึกรับผิดชอบกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	65

กรอบความคิดสำหรับการวิจัย	69
สมมุติฐานการวิจัย	71
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	72
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	72
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	75
นิยามปฏิบัติการของตัวแปร.....	75
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	78
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	79
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	81
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	82
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น.....	85
ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร.....	89
การวิเคราะห์เพื่อตอบปัญหาของการวิจัย.....	92
ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของ ประชาชน.....	92
ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคมของประชาชน.....	97
ตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย กับการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ของประชาชน.....	104

บทที่	หน้า
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกรณีพิเศษ.....	134
การตรวจสอบองค์ประกอบของตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมือง ท้องถิ่นในเทศบาล.....	135
ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลอย่าง แท้จริงของประชาชน.....	136
ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาล อย่างแท้จริง จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคมของประชาชน.....	138
ตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย กับการอธิบายตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูป เทศบาลอย่างแท้จริง.....	138
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	149
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	149
วิธีดำเนินการวิจัย.....	149
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	150
สรุปผลการวิจัย.....	150
อภิปรายผล.....	153
ข้อเสนอแนะ.....	172
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป.....	176
บรรณานุกรม.....	178

บทที่	หน้า
ภาคผนวก.....	192
ภาคผนวก ก	193
ภาคผนวก ข	209
ภาคผนวก ค	238
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	252

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนประชาชนในเขตเทศบาลนคร เชียงใหม่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เขตเลือกตั้ง (แขวง) และตำบล.....	74
2	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวแปรย่อยในปัจจัยลักษณะทางชีวสังคม และภูมิหลัง และปัจจัยลักษณะทางจิตวิสัย และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรในปัจจัยทั้งสอง.....	91
3	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคม และภูมิหลัง และปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิสัย กับตัวแปรการมีส่วนร่วมทาง การเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ในแต่ละประเภท.....	96
4	การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ในแต่ละประเภท จำแนกตามเพศของประชาชน.....	99
5	การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ในแต่ละประเภท จำแนกตามกลุ่มอายุของประชาชน.....	100
6	การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ในแต่ละประเภท จำแนกตามถิ่นกำเนิดของประชาชน.....	101
7	การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ในแต่ละประเภท จำแนกตามระดับการศึกษาของประชาชน.....	102
8	การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ในแต่ละประเภท จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของประชาชน.....	103
9	การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ในแต่ละประเภท จำแนกตามเขตเลือกตั้ง.....	104

10	ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักสำคัญสมทมมาตรฐาน (p) ของตัวแปรย่อย ในปัจจัย ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรย่อยในปัจจัยลักษณะทางจิตวิสัย ในการทำนายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ในแต่ละ ประเภท.....	109
11	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบมีขั้นตอน ของตัวแปรในปัจจัยลักษณะทาง ชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรในปัจจัยลักษณะทางจิตวิสัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ในแต่ละประเภท.....	115
12	ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักสำคัญสมทมมาตรฐาน ของตัวแปรย่อยในปัจจัยลักษณะ ทางชีวสังคม และภูมิหลัง ในการทำนายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ในรูปเทศบาล ในแต่ละประเภทเมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย.....	120
13	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอนของตัวแปรลักษณะทางชีวสังคม และภูมิหลังที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ในแต่ละ ประเภท เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยไว้.....	125
14	ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักสำคัญสมทมมาตรฐานของตัวแปรย่อยในปัจจัยลักษณะ ทางจิตวิสัย ในการทำนายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ในแต่ละประเภท เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง.....	129
15	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอนของตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย ที่มี ผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในแต่ละประเภท เมื่อ ควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง.....	133
16	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และ ลักษณะทางจิตวิสัย กับตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล อย่างแท้จริง.....	137

17	ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักสำคัญสัมพัทธ์มาตรฐาน (β) ของตัวแปรในปัจจัย ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรในปัจจัยลักษณะทางจิตวิสัย ในการ ทำนายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลอย่างยั่งยืน.....	140
18	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ของตัวแปรในปัจจัยลักษณะทาง ชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรในปัจจัยลักษณะทางจิตวิสัย ที่มีผลต่อการมี ส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลอย่างยั่งยืน.....	142
19	ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักสำคัญสัมพัทธ์มาตรฐาน (β) ของตัวแปรลักษณะทาง ชีวสังคมและภูมิหลัง ในการทำนายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูป เทศบาลอย่างยั่งยืน เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย.....	144
20	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอนของตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและ ภูมิหลัง ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลอย่างยั่งยืน เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย.....	146
21	ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักสำคัญสัมพัทธ์มาตรฐาน (β) ของตัวแปรลักษณะทาง จิตวิสัย ในการทำนายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลอย่าง ยั่งยืน เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง.....	147
22	ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบมีขั้นตอนของตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลอย่างยั่งยืน เมื่อ ควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง.....	148
23	ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างประชาชน ในเขตเทศบาลนคร เชียงใหม่ จำแนก ตามเขตเลือกตั้ง (แขวง) และเพศ.....	239
24	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรลักษณะทางชีวสังคม ที่เป็นตัวแปรจำแนกประเภท....	240

25	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรลักษณะทางชีวสังคม ที่เป็นตัวแปรต่อเนื่อง.....	240
26	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมที่เป็นตัวแปรต่อเนื่อง เมื่อแบ่งเป็น กลุ่มตามระดับ.....	241
27	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย.....	242
28	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรความรู้ทางการ เมืองท้องถิ่น จำแนกตามระดับคะแนน..	242
29	ค่าสถิติพื้นฐานของลักษณะการมีส่วนร่วมทางการ เมืองท้องถิ่น ในรูปเทศบาล จำแนกเป็นรายข้อ.....	243
30	ค่าสถิติพื้นฐานแสดงความถี่ของลักษณะการมีส่วนร่วมทางการ เมืองท้องถิ่น ในรูป เทศบาล จำแนกเป็นรายข้อ.....	244
31	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการ เมืองท้องถิ่น ในรูป เทศบาลในแต่ละประ เภท.....	245
32	ค่าสหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการ เมือง ท้องถิ่น ในรูปเทศบาล ในแต่ละประ เภท.....	246
33	ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบ (factor loading) ของกิจกรรมการมี ส่วนร่วมทางการ เมืองท้องถิ่น ในรูปเทศบาล เมื่อมีการหมุนแกนแบบแปรผัน (Varimax).....	247
34	ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการ เมืองท้องถิ่น ในรูปเทศบาล อย่างแท้จริง.....	248
35	การ เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการ เมืองท้องถิ่น ในรูป เทศบาลอย่างแท้จริง จำแนกตามเพศของประชาชน.....	248
36	การ เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการ เมืองท้องถิ่น ในรูป เทศบาลอย่างแท้จริง จำแนกตามกลุ่มอายุของประชาชน.....	249

37	การ เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลอย่างแท้จริง จำแนกตามถิ่นกำเนิดของประชาชน.....	249
38	การ เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลอย่างแท้จริง จำแนกตามระดับการศึกษาของประชาชน.....	250
39	การ เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลอย่างแท้จริง จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของประชาชน.....	251
40	การ เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลอย่างแท้จริง จำแนกตามเพศเลือกตั้ง.....	251

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรตามกรอบความคิดในการวิจัย.....	70
2	แผนที่แสดงเขตแบ่งเทศบาลนคร เชียงใหม่	200
3	แสดงส่วนการบริหาร เทศบาลนคร เชียงใหม่.....	201

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย หลักการสำคัญในการจัดระเบียบการปกครองประเทศตามอุดมการณ์ประชาธิปไตยประการหนึ่ง ได้แก่ "การกระจายอำนาจการปกครอง" รัฐบาลทุกประเทศต้องจัดให้มีการปกครองตนเองของราษฎรในท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้การปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันการเมืองระดับพื้นฐานที่จะฝึกฝนให้พลเมืองเกิดความรู้ ความเข้าใจในกลไกและกระบวนการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย (ประหยัด หงษ์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2529 : 103) โดยหลักของการกระจายอำนาจแล้ว รัฐบาลจะต้องจัดให้มีหน่วยงานหรือองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่มีอิสระพอสมควร ในการที่จะดำเนินการเกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองทั้งในด้านการเมือง (Politics) และการบริหาร (Administration) (แสวง รัตนมงคลมาส. 2516 : 1)

การปกครองท้องถิ่นทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการปกครองท้องถิ่นหน่วยการปกครองใดในประเทศไทย เฉพาะอย่างยิ่งการปกครองท้องถิ่นที่เป็นระบบการปกครองตนเอง (Local self government) ได้แก่ สุขาภิบาล เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด เมืองพัทยาและกรุงเทพมหานคร โดยระบบแล้วล้วนเป็นการกระจายอำนาจทางการเมืองและการบริหารของรัฐบาลไปให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้มีการปกครองตนเอง (ประทาน คงฤทธิศึกษากร. 2526 ก : 1) ซึ่งแต่ละรูปแบบจะเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองแตกต่างกันออกไป แต่เป้าหมายสุดท้ายก็ยังคงเหมือนกันคือ เพื่อส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยให้ประชาชนมีสิทธิเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้าไปบริหารงานของท้องถิ่น และมีอำนาจบริหารงานอย่างอิสระภายในขอบเขตของตน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานและช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง (วรพินท์ มีมาก. 2532 : 1) ดังนั้นจึงถือได้ว่า การเมืองการปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานอันสำคัญยิ่งของการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติ เพราะ

การเมืองระดับท้องถิ่น เป็นส่วนสำคัญของระบอบการปกครองระดับชาติที่สนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองการปกครองโดยตรง (อิศเรศ จูติมานะกุล. 2528 : 44) และเป็นสถาบันฝึกสอนให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีส่วนได้ส่วนเสียในการปกครอง เกิดความรับผิดชอบและห่วงใยต่อประโยชน์ของท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ อันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยในที่สุด (ประหยัด หงษ์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2529 : 105)

โดยทั่วไปแล้วสำหรับเทศบาล (Municipality) ถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการปกครองตนเอง (self-government) ของประชาชนที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในประเทศต่าง ๆ เทศบาลเป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่ใช้สำหรับเขตชุมชนเมือง (Urban Area) อันเป็นเขตพื้นที่ที่มีความเจริญ มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น เป็นย่านที่มีการประกอบกิจการพาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม การปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาลเป็นหน่วยการปกครองที่สำคัญของเมืองต่าง ๆ นับตั้งแต่เมืองเล็กไปจนถึงเมืองใหญ่ หรือแม้กระทั่งเมืองมหานคร (Metropolis) อาทิเช่น นิวยอร์ก บอสตัน ชิคาโก ในประเทศสหรัฐอเมริกา หรือโตเกียว โอซาก้า ในประเทศญี่ปุ่น เมืองเหล่านี้ล้วนมีการปกครองในรูปเทศบาล (Municipality) กันทั้งสิ้น และในประเทศไทย เทศบาลก็เป็นระบบการปกครองท้องถิ่นที่มีความสำคัญยิ่ง เป็นการกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครองในลักษณะของการให้อำนาจแก่ประชาชน (Devolution) โดยกระจายอำนาจทั้งในทางการเมือง (Political power) และอำนาจในการบริหาร (Administration power) (ประทาน คงฤทธิศึกษากร. 2526 ข : 16-29) และมีความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง (autonomy) ดังนั้นเมื่อมองในเชิงการเมือง เทศบาลจึงมีกระบวนการและกิจกรรมทางการเมืองที่คล้ายคลึงกับการเมืองของรัฐหรือของประเทศกล่าวคือ กิจกรรมทางการเมืองของเทศบาลจะเป็นเสมือนระบบการเมือง (Political System) ระบบหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยสถาบันและกระบวนการทางการเมืองที่เรียกว่า "กระบวนการแปลงผัน" (conversion process) อันได้แก่ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ การเลือกตั้ง ฯลฯ มีปัจจัยที่ป้อนเข้าสู่กระบวนการแปลงผัน (input) ซึ่งได้แก่ การเรียกร้อง (demands) และการสนับสนุน (supports) ของประชาชนในเขตเทศบาล ได้แก่ การไปใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง การเข้าร่วมฟังการประชุมสภาเทศบาล การเรียกร้อง

ผลประโยชน์อย่างเปิดเผยต่อองค์การบริหารเทศบาล การสนับสนุนเทศบาลด้วยการเสียภาษี ปฏิบัติตามเทศบัญญัติและให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ มีผลิตผล (output) ที่ได้จากกระบวนการแปลงผัน ได้แก่ เทศบัญญัติ โครงการ และการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ของเทศบาล ผลิตผลดังกล่าวจะมีผลกระทบ (feed back) ต่อประชาชนในเขตเทศบาลนั้นอีกเป็นดังนี้เรื่อยไป (ประหยัศ หงษ์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2529 : 179-180) การเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลจึงมีส่วนในการส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง (Political participation) อย่างกว้างขวาง โดยนัยนี้เทศบาลจึงเป็นองค์การทางการเมืองปกครองท้องถิ่นที่สำคัญและมีส่วนในการสร้างเสริมความมั่นคงแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา (Developing Countries) ทั้งหลาย เทศบาลจะเป็นสถาบันทางการเมืองการปกครองอันสำคัญในการพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมได้ (ประธาน คงฤทธิศึกษากร. 2526 ข : 29)

สำหรับประเทศไทย นับตั้งแต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2475 รัฐบาลก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการกระจายอำนาจในท้องถิ่น โดยจัดให้มีการปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาลขึ้นเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2476 โดยบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พุทธศักราช 2476 (กฤษฎีกาเพิ่มเติมเพิ่มเติม และปรัดล ปรียากร. 2530 : 1) และพระราชบัญญัตินี้ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกันหลายครั้ง ในปัจจุบันได้ยึดพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เป็นหลัก และโดยกฎหมายกำหนดให้เทศบาลเป็นหน่วยงานการเมือง มีฐานะเป็นนิติบุคคล การเปลี่ยนแปลงเขต ฐานะ การจัดตั้งและการยุบเลิกเทศบาลจะต้องจัดทำเป็นพระราชกฤษฎีกา ดังนั้นการจัดตั้งเทศบาลขึ้นในประเทศไทย จึงเป็นด้วยนโยบายหรือความมุ่งประสงค์ของรัฐบาล ที่จะฝึกหัดให้ประชาชนได้มีความรู้ ความเข้าใจในการเมืองการปกครอง และมีสิทธิมีเสียงในการปกครองตนเอง (ประธาน คงฤทธิศึกษากร. 2534 : 132-133) การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจการการปกครองตนเองจึงเป็นการช่วยส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจอย่างถ่องแท้ในกลไกการปกครองระบอบประชาธิปไตย เกิดความสำนึกในความสำคัญของสิทธิและเสรีภาพทางการเมืองของตน ตลอดจนเกิดความตื่นตัวที่จะไปใช้สิทธิ

ทางการเมือง หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ส่วนรวมอีกด้วย (ประหยัด หงษ์ทองคำ. 2528 : 4-5)

แม้ว่าจะมีการจัดตั้งองค์การปกครองท้องถิ่นในรูปแบบต่าง ๆ หลายรูปแบบก็ตาม แต่เทศบาลก็ได้รับการยอมรับว่าเป็นองค์การปกครองท้องถิ่นที่มีอำนาจปกครองตนเองที่สมบูรณ์ที่สุด (ประหยัด หงษ์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2529 : 22) และมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด (อัญญา ค์ ปาณิกบุตร. 2531 : 127) ในทางรัฐศาสตร์จึงถือว่า เทศบาลเป็นสถาบันที่ใกล้เคียงกับอุดมการณ์ของระบอบประชาธิปไตยมากที่สุดยิ่งกว่าสถาบันอื่นใด (อมร รักษาสัตย์. 2509 : 199-200) และเทศบาลยังได้รับการยอมรับว่าเป็นองค์การปกครองท้องถิ่นของไทยรูปเดียวในปัจจุบันที่มีลักษณะใกล้เคียงกับหลักการที่เป็นอุดมคติของการปกครองแบบประชาธิปไตยมากที่สุด (ประหยัด หงษ์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2529 : 117) ดังนั้น เทศบาลจึงเป็นสถานการณ์ปกครองตนเอง ที่ประชาชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นได้ดีที่สุด (ประทาน คงฤทธิศึกษากร. 2527 ข : 356)

ในเมื่อการเมืองเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ทุกรูปทุกนาม ไม่ว่ามนุษย์จะอยู่ในแห่งหนตำบลใดก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงจากอิทธิพล อำนาจ หรือแรงกระทบกระเทือนของการเมืองได้ (จรรยา สุภาพ. 2514 : 1) การเมืองจึงเป็นกิจกรรมที่มนุษย์ไม่อาจขจัดออกไปได้ หรือแยกออกจากการใช้ชีวิตของคนในสังคมได้ (ชัช จงสัพพันธ์. 2528 : 18) ด้วยเหตุนี้การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) ของประชาชนจึงเป็นสิ่งที่มีความหมายมากในระบอบประชาธิปไตย (Dye. 1985 : 77) เป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของการปกครองท้องถิ่น (วิทยา นาคศิริกุลกิจ. 2523 : 12; ประหยัด หงษ์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2529 : 108-109 ; บุญเรือง บุรศักดิ์. 2529 : 54) และยังเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่จะทำให้การปกครองท้องถิ่นไปรอดหรือไม่ (อิศเรศ จิตนิมานะกุล. 2528 : 45) เพราะการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากย่อมหมายถึง แรงศรัทธาของประชาชนที่มีต่อลัทธิ และอุดมการณ์ทางการเมืองนั้น (เชาว์ ไพรพิรุณโรจน์. 2530 : 6) ทั้งนี้ เนื่องจากรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเฉพาะการเสนอข้อเรียกร้อง (demand) และการสนับสนุน (support) จะเป็นสิ่งที่แสดงถึงการดำรงอยู่ของระบบการเมือง

หรือทำให้ระบบการเมืองอยู่ในสภาวะสมดุลได้ หากระบบการเมืองปราศจากสิ่งเหล่านี้ก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้ (Easton. 1965 : 112-117) ดังนั้น หากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลอย่างกว้างขวาง จะก่อประโยชน์ต่อการปกครองรูปนี้และต่อการพัฒนาทางการเมืองหลายประการ เช่น ทำให้การบริหารงานของท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างถูกต้อง ทำให้ผู้บริหารงานท้องถิ่นระมัดระวังและรักษาผลประโยชน์ของประชาชน รวมทั้งยังช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้มาก ซึ่งทำให้รัฐบาลสามารถดำเนินงานด้านอื่น ๆ ได้เต็มที่ (อุทัย หิรัญโต. 2523 : 191) ในทางตรงข้าม หากการปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาลที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นมาแล้ว ประชาชนกลับไม่สนใจ ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงแล้ว ระบบการปกครองนี้ก็หาได้มีประโยชน์ในทางสิทธิทางการเมือง (Political right) ของประชาชนอย่างแท้จริงไม่ (ประทาน คงฤทธิศึกษากร. 2534 : 15) นอกจากนี้แล้ว ความเชื่อשאในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ยังจะเป็นการทำลายหลักการปกครองตนเอง (self government) และทำลายหลักการของการจัดตั้งเทศบาลโดยสิ้นเชิงอีกด้วย (ประหยัด หงษ์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2529 : 181)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชน จะได้รับการยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่าเป็นหลักการของการจัดตั้งเทศบาล และเป็นสิ่งที่มีนัยสำคัญยิ่งต่อประสิทธิภาพของระบบการบริหารงานของเทศบาลและหลักการปกครองตนเอง (ประหยัด หงษ์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2529 : 198) เนื่องจากโดยระบบการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล จะต้องมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล อาจก่อให้เกิดกลุ่มการเมืองหรือพรรคการเมืองท้องถิ่นต่อสู้และแข่งขันทางการเมืองตามวิถีทางและตามกติกา (Rule of the game) สิ่งเหล่านี้จะทำให้ประชาชนเข้าใจถึงระบบการปกครองตนเอง เข้าใจถึงอำนาจหน้าที่ของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ เข้าใจถึงคุณค่าของการควบคุมโดยประชาชน (Popular control) และในที่สุดก็จะทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองได้ (ประทาน คงฤทธิศึกษากร. 2534 : 13) แต่เมื่อพิจารณาสภาพการณ์การเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองของเทศบาล ปรากฏอย่างชัดเจนว่าการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาล ประชาชนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองแบบผู้สังเกตการณ์งนอก คือการ ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งก็อยู่ในระดับต่ำมากส่วน

การลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลในฐานะผู้กระทำการทางการเมือง (political actor) ในการบริหารเทศบาล ก็เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลมีไม่มากนัก และส่วนใหญ่การสมัครรับเลือกตั้งมีแนวโน้มสมัครเป็นกลุ่มคล้ายรูปพรรคการเมือง (ประยัต หงษ์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2529 : 193-197) จากสถิติการเลือกตั้งทั่วไปสมาชิกสภาเทศบาลทั่วประเทศที่ผ่านมา ปรากฏว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทำให้จำนวนประชาชนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่เคยถึงครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดเลย (กรมการปกครอง. 2529 : 1) ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอื่นจากการศึกษาพบว่ามีความค่อนข้างน้อยเช่นกัน

สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ในช่วง 1 ทศวรรษที่ผ่านมา เฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบของการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ผลปรากฏว่ามีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เมื่อ 8 มิถุนายน 2523 เพียงร้อยละ 22.70 และเมื่อ 28 กรกฎาคม 2528 มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งร้อยละ 37.50 (กรมการปกครอง. 2529 : 78-79) ซึ่งอยู่ในระดับต่ำมาก ส่วนการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ ครั้งล่าสุดเมื่อ 23 กันยายน 2533 ปรากฏว่ามีประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวนร้อยละ 42.21 (หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์. 26 กันยายน 2533 : 3) และมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่เพียง 72 คน จึงอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ในกระบวนการเลือกตั้ง (electoral process) ยังมีลักษณะคับแคบหรืออยู่ในวงจำกัด (restricted) (Ruland and Bhansoon. 2531 : 127) เหมือนเช่นที่ผ่านมา จากสภาพการดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการทางการเมืองนั้น ส่วนใหญ่จะตกเป็นหน้าที่ของกลุ่มชนชั้นนำ (elite) หรือกลุ่มบุคคลที่เข้าใจ และมีความสามารถในการที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยของสังคม (รัช จงสืบทันท์. 2528 : 28,76) ซึ่งจากข้อมูลบ่งชี้ว่าประชาชนกลุ่มที่มีอำนาจทางการเมืองค้าหรือนักธุรกิจเป็นส่วนใหญ่ที่สมัครเข้ารับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารท้องถิ่นของตน เพราะประชาชนกลุ่มอาชีวะดังกล่าวส่วนใหญ่มีความพร้อมในด้านการเงินทำให้ต้องการเกียรติยศ ศักดิ์ศรี และชื่อ

เสียงในสังคมเพิ่มขึ้น ปัจจัยดังกล่าวเป็นแรงจูงใจที่มีนัยสำคัญต่อการทำให้กลุ่มบุคคลเหล่านี้เข้าสู่แวดวงการเมือง โดยมีแนวโน้มในการจัดตั้งและรวมกลุ่มผลประโยชน์ของประชาชนที่มีอาชีพนักธุรกิจหรือค้าขาย (ประหยัด หงษ์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2529 : 194-197)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าคนส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่มีบทบาททางการเมืองน้อย แต่วิถีทางของการเป็นผู้ตาม (followers) ก็มีผลกระทบต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของชนชั้นนำได้ นอกจากนั้นยังอาจกลายเป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ของผู้นำเดิมหรือกลายเป็นกลุ่มผู้ท้าทายต่อระบบเก่า หรือแม้กระทั่งการก่อให้เกิดองค์การใหม่ (ชัช ชงสันพันธ์. 2528 : 77 ; อ้างอิงมาจาก Truman. 1951 : 34-35, 51-52) ด้วยเหตุนี้กลุ่มคนส่วนใหญ่จึงเป็นแหล่งของอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนอิทธิพลซึ่งจะนำไปสู่อำนาจอันหลากหลาย (ชัช ชงสันพันธ์. 2528 : 77 ; อ้างอิงมาจาก Dahl. 1961 : 89-103) ทำให้การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของแต่ละฝ่าย เป็นการสัมผัสซึ่งกันและกันเพื่ออำนาจของแต่ละฝ่ายนั่นเอง ดังนั้นเพื่อให้นโยบายทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ได้มุ่งเน้นการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอย่างแท้จริง และใช้เป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาระบบการเมืองท้องถิ่นที่ให้ความสำคัญในการเสริมสร้างพลังมวลชน เพื่อสร้างอำนาจในการต่อรองให้เกิดขึ้น อันจะเป็นหนทางที่นำไปสู่การพัฒนาชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในเขตชุมชนเมืองให้ดีขึ้นด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจสภาพหรือลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาล ว่านอกเหนือจากเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในกิจกรรมการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลแล้ว ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ มากน้อยเพียงใด รวมทั้งศึกษาถึงปัจจัยต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลด้วย เท่าที่ผ่านมา การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลพบว่ามีจำนวนน้อยมาก และในจำนวนนี้ปรากฏว่างานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปแบบของการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเกือบทั้งสิ้น อาทิเช่น การวิจัยเรื่องพฤติกรรมในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พ.ศ.2510 : ศึกษาจากกรณีของเทศบาลเมืองขอนแก่นและมหาสารคาม (สำนักวิจัย สถาบันสันติวัฒนธรรมบริหารศาสตร์. 2516) การศึกษา

วิจัยเรื่อง พฤติกรรมการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พ.ศ. 2523 (รังสิต วงศ์ทองดี. 2529) และการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ. 2533 : ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สิทธิ (กิตติพงษ์ เตชะพันธุ์. 2534) นอกเหนือจากนี้ก็เป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเทศบาลในลักษณะอื่น ๆ อาทิเช่น การสำรวจความคิดเห็นของนายกเทศมนตรีและปลัดเทศบาลที่มีต่อโครงสร้างของเทศบาลในปัจจุบัน (พรชัย เทพปัญญา. 2526) การวิจัยเรื่องบทบาทในทางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ (เบญจา สวัสดิโอ. 2527) การวิเคราะห์โครงสร้างการบริหารงานและประสิทธิผลของหน่วยการปกครองท้องถิ่น ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสุขาภิบาลและเทศบาล. (วรวิทย์ มีมาก. 2532) งานวิจัยเรื่องความสำคัญต่อการปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาล : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างข้าราชการและประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครสวรรค์ (สมพงษ์ บุญประดิษฐ์. 2525) และงานวิจัยเรื่อง ความสำคัญทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองพระนครศรีอยุธยา (กิตติ ประทุมแก้ว. 2530) เป็นต้น จะเห็นได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวกับเทศบาลในช่วงที่ผ่านมาส่วนใหญ่จะเน้นหนักในเรื่องพฤติกรรมการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างและรูปแบบการปกครองท้องถิ่น และการศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญทางการเมือง ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างและรูปแบบการปกครองท้องถิ่นนั้นไม่ใช่เป็นปัญหาที่สำคัญนัก แต่ผู้บริหารเทศบาลนั้นสำคัญกว่า เพราะการให้บริการเพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนเป็นจุดหมายสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ซึ่งจะเร่งรัดให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้น และปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารงานเทศบาลมีประสิทธิภาพคือการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะการให้ความร่วมมือของประชาชน (Public Participation) ต่อการบริหารงานของเทศบาลรวมไปถึงการออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารงานเทศบาลด้วย (อัญญาณ์ ปาณิกบุตร. 2531 : 127-128) สำหรับเรื่องพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการมีส่วนร่วมทางการเมือง แม้ว่าจะมีผลสำคัญทางการเมืองอย่างมากก็ตาม แต่ในวงการรัฐศาสตร์ยังพบความเกี่ยวพันของตัวเลขนี้นับพฤติกรรมการเมืองในแง่ต่าง ๆ น้อยมาก โดยเฉพาะหากจะพิจารณาเปรียบเทียบกับกิจกรรมตลอดชีวิตของบุคคลแล้ว

การดูแลกิจกรรมการไปออกเสียงเลือกตั้งจะเป็นเรื่องเบ็ดเตล็ดมาก เพราะ เป็นพฤติกรรมที่ใช้เวลาเพียงไม่กี่นาทีต่อระยะเวลา 4 ปี (หรือมากกว่า) รูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบอื่น ๆ เป็นต้นว่าการติดตามข่าวสารการเมือง หรือการช่วยหาเสียงเลือกตั้ง และการเรียกร้องผลประโยชน์จากผู้ปกครอง ฯลฯ นั้นใช้ช่วงเวลายาวนานหรือดีกว่าการไปลงคะแนนเสียงมาก (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2523 : 80) จากผลการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล สรุปได้ว่าเท่าที่ผ่านมายังวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลไม่ครอบคลุมทุกกิจกรรมทางการเมือง จึงไม่สามารถชี้บ่งได้ว่าสภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนนั้นแท้จริงแล้วได้เข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดบ้างและมากน้อยเพียงใด ทำให้การพัฒนาระบบการเมืองท้องถิ่นขาดรายละเอียดที่จะช่วยให้เข้าใจสภาพการมีส่วนร่วมทางการเมือง อันเป็นพื้นฐานที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างหรือพัฒนาให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลอย่างแท้จริงต่อไป และเนื่องจากการศึกษาการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองที่สามารถสังเกตและวัดได้ชัดเจน (เชาว์ ไพรพิรุณโรจน์. 2530 : 5) ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล โดยจะศึกษาให้ครอบคลุมลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกด้าน และจะศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตวิสัย รวมทั้งจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล โดยใช้แนวการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองของกลุ่ม (Mass political behavior approach) ซึ่งเป็นการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองโดยส่วนรวม การศึกษาในลักษณะนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความคิดเห็นหรือความนิยมของมวลชนต่อกระบวนการทางการเมือง ช่วยวัดความสนใจและการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของปวงชนได้เป็นอย่างดี (เชาว์ ไพรพิรุณโรจน์. 2530 : 5-6 ; อ้างอิงมาจาก Rokeach. 1968 ; Dawson and Prewitt. 1969) สำหรับกลุ่มประชากรที่จะใช้ในการวิจัยคือ ประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เนื่องจากเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นเทศบาลขนาดใหญ่แห่งเดียวในประเทศไทยที่ได้รับการยกฐานะจากสุขาภิบาลเมืองเชียงใหม่ เป็นเทศบาลนครเชียงใหม่ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งเทศบาลจังหวัดเชียงใหม่ พุทธศักราช 2478 (ราชกิจ เวชยันต์วุฒิ และชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา.

2534 : 31) เป็นเขตชุมชนเมืองที่มีความเจริญ มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่น มีจำนวนประชากรในเขตเทศบาลรวมทั้งสิ้น 161,039 คน (รายงานประจำปีเดือนสิงหาคม 2534 งานทะเบียนราษฎรเทศบาลนครเชียงใหม่ : 1-2) ในพื้นที่ 40 ตารางกิโลเมตร ผลของการจัดชุมชนเมืองระดับเทศบาล ปรากฏว่าเมืองเชียงใหม่เป็นชุมชนเมืองระดับเทศบาลที่มีระดับการพัฒนาสูงสุดของภาคเหนือ คือ เป็นศูนย์กลางสำคัญในทุก ๆ ด้าน ได้แก่ ศูนย์กลางทางการค้าขาย บริการอุตสาหกรรม การศึกษา สาธารณสุข และการคมนาคมขนส่งของภาคเหนือ (สิริ โรจน์รัตน์เกียรติ. 2531 : 105) จากลักษณะทั่วไปสรุปได้ว่าเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นเขตชุมชนเมืองที่มีลักษณะสอดคล้องกับหลักการของการจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาลเป็นอย่างดี ส่วนสภาพการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ปรากฏว่าประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่สามารถติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นได้อย่างกว้างขวางจากสื่อมวลชนต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ เชียงใหม่มีหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันหลายฉบับ เช่น หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ข่าวสยาม เชียงใหม่นิวส์ และภาคเหนือรายวัน เป็นต้น และเทศบาลนครเชียงใหม่ยังมีการพิมพ์วารสารเทศบาลรายเดือน เพื่อประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่เกี่ยวกับเทศบาลนครเชียงใหม่โดยตรงอีกด้วย ส่วนด้านวิทยุและโทรทัศน์ ปรากฏว่า ประชาชนสามารถรับฟังวิทยุได้ภายในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มากกว่า 10 สถานี และด้านโทรทัศน์ก็มีการเสนอข่าวสารทางการเมืองท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสนอข่าวท้องถิ่นของศูนย์ข่าวช่อง 7 สี สำหรับการจัดตั้งกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลนครเชียงใหม่ เท่าที่ผ่านมาแล้วมีกลุ่มการเมืองที่สำคัญอยู่ 2 กลุ่มที่มีการจัดตั้งองค์การค่อนข้างมั่นคงและถาวร คือ กลุ่มอำนาจเหนือ และกลุ่มประชาชนดี ถือเป็นคู่แข่งกันกันอย่างจริงจัง และเป็นกลุ่มการเมืองในระดับเทศบาลที่น่าจะมีความเป็นสถาบันสูงกว่าพรรคการเมืองในระดับชาติ เนื่องจากแม้ว่ากฎหมายจะเปิดช่องให้ประชาชนสามารถเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในฐานะเป็นตัวแทนบุคคลก็ตาม แต่ผู้สมัครแต่ละกลุ่มก็ยังยึดถือนโยบายและแนวทางของกลุ่มอย่างเคร่งครัด (ธวัช อนุมานราชธน. 2534 : 30) ซึ่งการจัดตั้งกลุ่มการเมืองในท้องถิ่น จะเป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความตื่นตัวและมีความรอบรู้ทางการเมือง มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อมีส่วนร่วมหรือดำเนินกิจกรรมทางการเมือง (ประหยัด หงษ์ทองคำ. 2526 : 193) นอกจากนี้แล้วประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 70 ยัง

ทราบถึงการดำเนินงานของเทศบาลในด้านต่าง ๆ และมีความพอใจในการปฏิบัติงานของเทศบาล ด้วย (เศกสิน ศรีวัฒนากุลกิจ และ เบญจา สวัสดิโอ. 2532 : 52-57)

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่าสภาพการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีลักษณะที่เอื้อต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนเป็นอย่างมาก แต่ผลของการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ เมื่อ 23 กันยายน 2533 ที่ผ่านมา ผลกลับปรากฏว่าประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ เพียงร้อยละ 42.21 เท่านั้น ทั้ง ๆ ที่โดยภาพรวมแล้วน่าจะถือได้ว่า การดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ครั้งนี้ เป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรมค่อนข้างมาก ในด้านกระบวนการจัดการเลือกตั้งของเทศบาลนครเชียงใหม่ ก็เป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมายเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลทุกประการ (ชาติรี ชาติวัฒนสุคนธ์. 2534 : 9) การหาเสียงในลักษณะที่เปิดเผยของกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ก็ใช้วิธีการหลายแบบ เช่น การใช้แผ่นปลิว โปสเตอร์ การปราศรัย เดินตามบ้าน รดโฆษณา และจดหมาย เป็นต้น (ธัน อนุมานราชชน. 2534 : 22) รวมทั้งสื่อมวลชน ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน และวิทยุโทรทัศน์ก็ได้เสนอข่าวเกี่ยวกับการเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์มีการเสนอข่าวสารอย่างเข้มข้นกว่าวิทยุโทรทัศน์ (ธเนศวร์ เจริญเมือง. 2534 : 15-18)

โดยทั่วไปแล้วการที่ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งประมาณร้อยละ 41 จะชี้ให้เห็นถึงสภาพความเจริญในสังคมนั้นๆ ได้ด้วยว่าอยู่ในประเภทสังคมที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลง (Transitional Societies) (Rush and Althoff. 1971 : 82) ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชน เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ มากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาทางการเมืองท้องถิ่น อันเป็นพื้นฐานของการเมืองระดับชาติในระบอบประชาธิปไตยของประเทศ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ฉะนั้นในการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจและกำหนดที่จะศึกษากลุ่มตัวอย่างจากประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิสัย รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ของประชาชนในเขตเทศบาลนคร เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

ปัญหาของการวิจัย

1. ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนเป็นอย่างไร
2. กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนมีความแตกต่างกันตามลักษณะทางชีวสังคมอย่างไรหรือไม่
3. ตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิสัย สามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด และ เมื่อควบคุมตัวแปรในปัจจัยหนึ่งไว้ ตัวแปรในอีกปัจจัยหนึ่งจะอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนได้เพียงใด

ประโยชน์ของการวิจัย

1. การวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัยจากการบูรณาการศาสตร์ด้านรัฐศาสตร์ สังคมวิทยาและจิตวิทยา เพื่ออธิบายประเด็นของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลอย่างครอบคลุมทั้งลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตัวแปรต่างๆ ที่นำมาใช้ในการวิจัยนี้ จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการนำไปพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูป

เทศบาลและระดับชาติ เพื่อให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาระบบการเมืองของไทยในอนาคต นอกจากนี้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากการวิจัยนี้ ยังอาจนำไปเป็นพื้นฐานในการปฏิรูปหรือปรับปรุงระบบการบริหารส่วนท้องถิ่นในรูปเทศบาลให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. การวิจัยนี้จะ เป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานการปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานเทศบาล โดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทศบาลเมืองขนาดใหญ่ที่มีความเจริญสูง สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นพื้นฐานสำคัญในการวางแผนหรือกำหนดแนวทางในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีต่อการเมืองและการบริหารงานเทศบาลและสอดคล้องกับหลักการของเทศบาลอย่างแท้จริง

3. การวิจัยนี้จะ เป็นประโยชน์โดยตรงสำหรับเทศบาลนคร เชียงใหม่ ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล โดยนำผลที่ได้จากการวิจัยนี้ไปพิจารณาปรับปรุงแนวทางการพัฒนาการเมืองและการบริหาร ซึ่งได้กำหนดไว้แล้วในแผนพัฒนาเทศบาลนคร เชียงใหม่ระยะยาว พ.ศ. 2528-2542 เพื่อให้การพัฒนาการเมืองท้องถิ่น มีแผนการดำเนินงานและวิธีการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับสคส.ที่ปรากฏจากหลักฐานที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารายกรณี ที่เลือกศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างเพียงเทศบาลเดียว ทั้งนี้เนื่องจากเทศบาลนคร เชียงใหม่เป็นเทศบาลแห่งเดียวในประเทศไทย ที่มีฐานะเป็นเทศบาลนคร (city municipals) การจำกัดขอบเขตของการวิจัยโดยใช้กลุ่มตัวอย่างเพียงเทศบาลเดียว มีผลทำให้การเลือกตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้นที่จะนำศึกษา สามารถควบคุมตัวแปรอื่น ๆ อาทิเช่น สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน วัฒนธรรมและประเพณีนิยมทางประวัติศาสตร์ บรรยากาศทางการเมืองท้องถิ่น และหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกันตามฐานะของเทศบาล ซึ่งสภาพแวดล้อม (Environment) เหล่านี้ อาจจะมีผลต่อตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล นอกจากนี้ สภาพของความเป็นชุมชนเมืองใหญ่ ที่มีความเจริญสูง การ

เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมด้านนา และการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ทำให้เทศบาลนครเชียงใหม่มีการกิจสำคัญในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เช่น การบังคับใช้ผังเมืองรวม การควบคุมด้านการก่อสร้างอาคารสูง และคอนโดมิเนียม การแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดในเขตชุมชนเมือง ซึ่งบางปัญหากลายเป็นสิ่งที่รัฐบาลกลางต้องยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือ เช่น ปัญหาขยะในเขตเทศบาลซึ่งมีมากกว่าวันละ 200 ตัน ผลกระทบจากการดำเนินงานต่างๆ ดังกล่าว อาจส่งผลให้ลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางคาร์ เมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีความแตกต่างจากเทศบาลอื่น ๆ ได้

2. การวิจัยนี้จะศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เฉพาะกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงการเมืองท้องถิ่นในรูปอื่น หรือการเมืองระดับชาติ

3. การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนที่มีรายชื่ออยู่ในบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2533 เท่านั้น ไม่รวมถึงประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่แต่ไม่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล หมายถึง การเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยการปกครองท้องถิ่น คือ เทศบาลตามความสมัครใจของประชาชนในเขตเทศบาล โดยมีจุดมุ่งหมายทั้งทางตรงและทางอ้อมที่จะมีอิทธิพลต่อกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การกำหนดนโยบายสาธารณะและการบริหารงานต่างๆ ของเทศบาล การติดตามการดำเนินงานทุกด้านของเทศบาล รวมทั้งการกระทำต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาของชุมชนในเขตเทศบาล

2. เทศบาลนครเชียงใหม่ หมายถึง หน่วยการปกครองตนเองระดับท้องถิ่น ซึ่งมีฐานะเป็นเทศบาลนครแห่งเดียวในประเทศไทย มีสำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ตั้งอยู่ที่ถนนวังสิงห์คำ

ตำบลช้างม่วย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีพื้นที่ในความรับผิดชอบ 40 ตารางกิโลเมตร
ครอบคลุมพื้นที่ 14 ตำบล และแบ่งพื้นที่รับผิดชอบออกเป็น 4 แขวง คือ แขวงนครพิงค์ แขวงกาวิละ
แขวงเมืงราย และแขวงศรีวิชัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการเสนอผลการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในบทนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็น 7 ตอน คือ การปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาล : โครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบ ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง การวัดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง กรอบความคิดสำหรับการวิจัย และสมมุติฐานการวิจัย สำหรับรายละเอียดในแต่ละตอนมีดังต่อไปนี้

การปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาล : โครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบ

เทศบาล (Municipality) เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่น (Local government) รูปหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองการปกครอง การปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาลนี้ กล่าวได้ว่าเป็นวิธีการจัดการปกครองตามทฤษฎีของการกระจายอำนาจ (Decentralization) และโดยผลของการกระจายอำนาจการปกครองนี้เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการดำเนินการให้บริการต่าง ๆ แก่ประชาชนประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งก็เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครอง จะเป็นผลให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าไปเป็นผู้บริหารกิจการของท้องถิ่น และประชาชนมีความต้องการสิ่งใดในการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับชุมชนของตนแล้ว ประชาชนก็จะได้กำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายหรือวัตถุประสงค์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ได้ ในลักษณะที่เรียกว่าเป็นการปกครองตนเอง เมื่อเป็นเช่นนี้การปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาลจึงเป็นระบบที่สำคัญ เป็นผลจากการกระจายอำนาจทางการเมือง (Political Decentralization) และการกระจายอำนาจการบริหาร (Administrative Decentralization) จากรัฐบาลไปสู่ประชาชนในท้องถิ่น (ประทาน คงฤทธิศึกษากร. 2526 ข : 17)

โดยทั่วไปแล้ว เทศบาลเป็นระบบการปกครองท้องถิ่นที่ใช้กับชุมชนเมือง (Urban area) และเป็นที่ยอมรับในระบบการเมืองการปกครองของทุกประเทศ เฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยแล้ว ประชาชนจะมีบทบาทอันสำคัญในการเสนอตัวสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลเป็นคณะผู้บริหาร และประชาชนในท้องถิ่นนี้จะใช้สิทธิใช้เสียงในการเลือกตั้งเลือกบุคคลในพรรคที่ประชาชนเห็นชอบและสนับสนุนนโยบายที่จะบริหารงานในท้องถิ่นของตนให้เจริญก้าวหน้าเมื่อเลือกแล้วประชาชนก็ชอบที่จะให้ความร่วมมือสนับสนุน หรือคอยติดตามควบคุมให้มีการปฏิบัติเป็นไปตามนโยบายนั้น ๆ จึงถือได้ว่าการปกครองระบบเทศบาลเป็นระบบการปกครองตนเองของคนในท้องถิ่นสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น และถือได้ว่าเป็นสถาบันที่ส่งเสริมการปกครองตามวิถีทางของการปกครองระบอบประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี (ประทาน คงฤทธิศึกษากร. 2527 ก : 5)

องค์ประกอบที่สำคัญของการปกครองในรูปเทศบาล มีอยู่ 7 ประการ (ประทาน คงฤทธิศึกษากร. 2527 ก : 6-7) ดังนี้

1. ชุมชนที่จะจัดตั้งเป็นเทศบาล ต้องเป็นชุมชนเจริญ มีการดำเนินธุรกิจพาณิชย์ อุตสาหกรรม และชุมชนที่มีความหนาแน่นของประชากรมาก เมื่อเป็นเช่นนี้ ชุมชนนี้จึงมีความต้องการในบริการสาธารณะ ตลอดจนปัจจัยพื้นฐานในการดำเนินการทางเศรษฐกิจ เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา การขนส่ง ท่าเทียบเรือ ที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น
2. ชุมชนที่จะจัดตั้งเป็นเทศบาล ในเมื่อเข้าเกณฑ์ตามข้อ 1 คือ เป็นชุมชนที่ผู้คนหนาแน่น มีการดำเนินการธุรกิจ พาณิชยกรรม อุตสาหกรรมมาก ต้องการบริการสูง องค์การทางการเมืองการปกครอง เช่น เทศบาลก็ย่อมมีที่มาของรายได้สูง สามารถจัดบริการและเรียกค่าตอบแทน ตลอดจนการเก็บภาษีเป็นรายได้ของท้องถิ่นได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ หน่วยการปกครองท้องถิ่น คือ เทศบาลต้องมีอำนาจในการจัดเก็บ จัดหารายได้ (Revenue) เช่น การเก็บภาษีค่าธรรมเนียมต่าง ๆ เพื่อนำเอารายได้เหล่านี้มาเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดบริการใช้กับชุมชน
3. การปกครองในรูปเทศบาลนั้น ในเมื่อเป็นการปกครองตนเอง องค์การเทศบาลจะต้องมีองค์ประกอบขององค์กรที่มาจากการเลือกตั้ง (Election) โดยทั้ง "ฝ่ายบริหาร" และ "ฝ่ายนิติบัญญัติ" หรือ "สภาเทศบาล" จะต้องมีการเลือกตั้งให้ตัวแทนของประชาชนได้เข้ามาปกครองตนเอง โดยเป็นทั้งฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ

4. การปกครองในรูปเทศาภิบาลนั้น เพื่อความถูกต้อง เพื่อความสมบูรณ์ในสิทธิ อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยการปกครองท้องถิ่นหรือเทศบาล จะต้องมีสภาพเป็นนิติบุคคล เพราะการมีสภาพนิติบุคคลจะมีผลในทางกฎหมายหมายถึงการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่

5. เทศบาลหรือองค์การปกครองตนเองนั้น โดยปกติแล้วก็จะมีสิทธิ อำนาจหน้าที่ ขอบเขตความรับผิดชอบภายในเขตพื้นที่หรืออาณาเขต (Territory) ที่กำหนด เพื่อความสมบูรณ์แห่งสิทธิการปกครองตนเอง (Autonomy) เทศบาลหรือหน่วยการปกครองตนเองนี้ไม่ควรจะอยู่ในสายการบังคับบัญชา (Hierarchy) ขององค์การปกครองทางราชการ

6. เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่ของเทศบาล โดยหลักการเทศบาลจะต้องมีอำนาจหน้าที่ในการออกกฎ ข้อบังคับ เช่น การตราเทศบัญญัติ เพื่อควบคุมให้มีการปฏิบัติเป็นไปตามนโยบายหรือข้อบังคับต่างๆ ของเทศบาลที่ได้วางไว้

7. การปกครองตนเองนั้นโดยทั่วไปแล้วเป็นการปกครองโดยประชาชนในท้องถิ่น ประชาชนต้องมีความเป็นเจ้าของ มีส่วนในความรับผิดชอบร่วมกันต่อความเจริญหรือความเสื่อมของท้องถิ่น เมื่อเป็นเช่นนี้การปกครองตนเองในระบบเทศบาลจึงต้องได้รับความร่วมมือหรือการสนับสนุน (Support) จากประชาชน

จากลักษณะอันเป็นองค์ประกอบสำคัญของเทศบาลทั้ง 7 ประการ ตามที่ได้กล่าวมานี้ เทศบาลจะมีบทบาทอันสำคัญในทางการเมืองการปกครอง เป็นสถาบันที่ประชาชนในท้องถิ่นจะได้ปกครองตนเอง เป็นสถาบันอันสำคัญที่เป็นรากฐานของการพัฒนาการเมือง (Political development) ทำให้เกิดการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน และเป็นสถาบันอันสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ

การปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของไทยได้รับการจัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2476 อันเป็นผลมาจากการ ประกาศใช้พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2476 และพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกันหลายครั้งหลายหน และในปัจจุบันได้ยึดหลักพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เป็นหลักและ โดยกฎหมายกำหนดให้เทศบาลเป็นทบวงการเมืองมีฐานะเป็นนิติบุคคล การเปลี่ยนแปลงเขต และการจัดตั้งและการยุบเลิกเทศบาลต้องจัดทำเป็นพระราชกฤษฎีกา

การจัดตั้งเทศบาลนั้น โดยระบบเทศบาลของไทยได้จัดแบ่งออกเป็นระดับคือ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง เทศบาลนคร ดังนั้นการจัดตั้งจึงอาศัยหลักการที่สลับหลั่นกันไปตามลำดับคือ เทศบาลตำบล ได้แก่ท้องถิ่นซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะขึ้นมาเป็นเทศบาลตำบล โดยถือหลักเกณฑ์ว่าเป็นท้องถิ่นที่มีความเจริญ มีประชากรหนาแน่น และมีรายได้พอสมควรซึ่งเป็นวิธีบัญญัติเกณฑ์อย่างกว้าง ๆ และเทศบาลเมือง ได้แก่ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดหรือท้องถิ่นซึ่งมีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป โดยราษฎรเหล่านั้นอยู่หนาแน่น เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าสามพันคนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องทำตามที่กฎหมายกำหนดสำหรับเทศบาลนคร ได้แก่ท้องถิ่นหรือชุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไป โดยราษฎรเหล่านั้นอยู่อย่างหนาแน่น เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าสามพันคนต่อหนึ่งตารางกิโลเมตร และทั้งมีรายได้พอที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย (ประธาน คงฤทธิศึกษากร. 2526 ข. 21-22.; อ้างอิงมาจากราชกิจจานุเบกษาเล่มที่ 70 ตอนที่ 14 ลงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2496 มาตรา 8 , 9 , 10 และ 11)

สำหรับโครงสร้างของเทศบาล ตามกฎหมายได้กำหนดให้เทศบาลประกอบด้วย 1) ฝ่ายนิติบัญญัติหรือสภาเทศบาล และ 2) ฝ่ายบริหาร คือ คณะเทศมนตรี

สำหรับฝ่ายนิติบัญญัติหรือสภาเทศบาลนั้นเป็นองค์กรทางการเมืองที่สำคัญ สมาชิกสภาเทศบาล เป็นผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนกฎหมายกำหนดให้สมาชิกสภาเทศบาลตำบลมีจำนวนสมาชิกได้ 12 คน สภาเทศบาลเมืองมีสมาชิกสภาได้ 18 คน และสภาเทศบาลนครมีสมาชิกได้ 24 คน สมาชิกสภาเทศบาลจะอยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 5 ปี กล่าวโดยทั่วไปแล้ว สมาชิกสภาเทศบาลจะมีหน้าที่และบทบาทเช่นเดียวกับฝ่ายนิติบัญญัติทั่ว ๆ ไป กล่าวคือ 1) หน้าที่ในทางนิติบัญญัติ ซึ่งได้แก่การเสนอและการพิจารณาร่างเทศบัญญัติของเทศบาลซึ่งถือได้ว่าเป็นหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติโดยตรง 2) หน้าที่ในการควบคุมฝ่ายบริหาร ซึ่งได้แก่การตั้งกระทุ้งการเป็นกรรมการสภา และการเปิดอภิปราย โดยปกติแล้วสภาเทศบาลจะมีประธานสภา 1 คน และรองประธานสภาอีก 1 คน ประธานสภานอกจากหน้าที่โดยตรงในการเป็นประธานในการประชุมสภาเทศบาลแล้ว ยังเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติ นับว่าเป็นคนสำคัญของท้องถิ่นคนหนึ่ง

ส่วนฝ่ายบริหารของเทศบาล ได้แก่ คณะเทศมนตรี ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายได้กำหนดให้รูปแบบ (Form) ของเทศบาลในประเทศไทยทุกแห่งใช้แบบเดียวกัน คือ แบบคณะเทศมนตรี

และสภา การใช้แบบคณะเทศมนตรีและสภานี้ มีลักษณะคล้ายกับรูปแบบการปกครองของรัฐ คือ คณะรัฐมนตรีทำหน้าที่บริหาร และคณะรัฐมนตรีก็จะมาจากสภา ซึ่งหมายถึงฝ่ายที่มีเสียง หรือสามารถคุมเสียงข้างมาก (Majority) ในสภาได้ ระบบเทศบาลก็เช่นเดียวกันแบบที่ใช้กับ เทศบาลก็ใช้แบบคณะเทศมนตรี ซึ่งคณะเทศมนตรีนี้นี้ก็มาจากสภา และจะต้องเป็นฝ่ายที่มีเสียงข้างมากในสภาเทศบาลนั่นเอง จึงจะสามารถจัดตั้งเป็นฝ่ายบริหารหรือคณะเทศมนตรีได้ ซึ่งโดยลักษณะเช่นนี้ จะเป็นไปได้ในทำนองรัฐบาลโดยระบบรัฐสภา (Parliamentary System) สำหรับการแต่งตั้งคณะเทศมนตรีกฎหมายกำหนดให้เทศบาลตำบลมีนายกเทศมนตรี 1 คน และเทศมนตรีอีก 2 คน เทศบาลเมืองมีนายกเทศมนตรี 1 คน และเทศมนตรีอีก 2 คน และสำหรับเทศบาลนครให้มีนายกเทศมนตรี 1 คน และเทศมนตรีอีก 4 คน และในทางปฏิบัติเมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเสร็จสิ้นลง ผู้ว่าราชการจังหวัดก็จะได้พิจารณาว่ากลุ่มสมาชิกสภาเทศบาลกลุ่มใดได้เสียงข้างมาก (Majority) ก็จะได้ทาบทามหัวหน้ากลุ่มนั้น เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกเทศมนตรี และทั้งนี้นายกเทศมนตรีก็จะเป็นผู้กำหนดตัวบุคคลในกลุ่มดำรงตำแหน่งเป็นเทศมนตรี (ประธาน คงฤทธิศึกษากร. 2527 ก : 12-15)

ส่วนการบริหารงานของเทศบาลนั้น กฎหมายได้กำหนดให้มีเจ้าพนักงานประจำ ซึ่งเจ้าหน้าที่ประจำนี้จะอยู่ในความควบคุมของ กท. หรือคณะกรรมการเทศบาล ซึ่งเป็นองค์การกลางในการกำหนดและควบคุมการบริหารบุคคลของเทศบาลทั่วราชอาณาจักร พนักงานประจำของเทศบาลนั้น จะมีปลัดเทศบาลเป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาพนักงานประจำ และในการบริหารงานของเทศบาลนั้น ทุก ๆ เทศบาลก็จะมีการจัดแบ่งส่วนงานออกเป็นส่วนต่าง ๆ เช่น ส่วนการคลัง ส่วนการโยธา ส่วนสาธารณสุข ส่วนการศึกษา เป็นต้น

สำหรับหน้าที่ความรับผิดชอบของเทศบาล ประเทศไทยได้จัดแบ่งเทศบาลตามชั้นและประเภท ได้แก่ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร ดังนั้นหน้าที่ความรับผิดชอบของเทศบาลจึงแตกต่างกันไปตามฐานะของรายได้ และประเภทของเทศบาล ดังนี้คือ

เทศบาลตำบล มีหน้าที่ที่ต้องกระทำ คือ

1. การรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
2. ให้มีและบำรุงทางน้ำทางบก

3. รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล

4. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
5. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
6. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
7. หน้าที่อื่น ๆ ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของเทศบาล

หน้าที่ของเทศบาลตำบลอาจกระทำได้ คือ

1. จัดให้มีน้ำสะอาด หรือการประปา
2. จัดให้มีโรงฆ่าสัตว์
3. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
4. ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
5. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
6. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
7. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
8. การเทศพาณิชย์

เทศบาล เมือง เทศบาล เมืองมีหน้าที่ที่ต้องกระทำคือ

1. หน้าที่ที่เทศบาลตำบลจัดทำตามกฎหมาย
2. ให้มีน้ำสะอาดและการประปา
3. ให้มีโรงฆ่าสัตว์
4. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
5. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
6. ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ
7. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

เทศบาลเมืองมีหน้าที่อาจกระทำได้ คือ

1. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
2. ให้มีสุสาน และฌาปนสถาน
3. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
4. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
5. ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล
6. ให้มีการสาธารณสุข
7. จัดทำกิจการอื่น ซึ่งจำเป็นเพื่อสาธารณสุข
8. จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา
9. ให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการกีฬา และพลศึกษา
10. ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ หรือสวนสัตว์
11. ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมและการรักษาความสะอาด
12. การเทศาภิบาล

เทศบาลนคร เทศบาลนครมีหน้าที่ต้องกระทำคือ

1. หน้าที่ที่เทศบาลเมืองต้องจัดทำตามกฎหมาย
2. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
3. กิจการอย่างอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อสาธารณสุข

และนอกจากนี้เทศบาลนครอาจกระทำได้คือ หน้าที่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่อาจกระทำได้ของเทศบาลเมือง

ตามที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นหน้าที่ต่าง ๆ ของเทศบาลซึ่งกฎหมายได้กำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเทศบาล และในการนี้จะเห็นได้ว่า กฎหมายยังได้เปิดช่องให้เป็นดุลยวินิจฉัยของเทศบาลว่า หน้าที่ต่าง ๆ นี้ เป็นหน้าที่ที่บังคับให้กระทำ และหน้าที่ที่อาจเลือกปฏิบัติได้ ที่เป็นเช่นนี้ก็อาจเป็นด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของเทศบาลนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับกำลังคน ขีดความสามารถ ตลอดจนข้อเรียกร้องหรือความต้องการของชุมชน ในเมื่อเห็นว่าสิ่งใดเป็นความจำเป็นและมีกำลังเงิน ความสามารถแล้ว เทศบาลนั้น ๆ ก็อาจกระทำได้

สรุปแล้ว "เทศบาล" เป็นระบบการปกครองท้องถิ่นรูปหนึ่งซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีหรือแนวความคิดในการกระจายอำนาจทางการปกครอง ในลักษณะของการให้อำนาจแก่ประชาชน (Devolution) เป็นระบบการปกครองที่จะมีส่วนในการส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง (Political participation) เป็นระบบการปกครองที่เหมาะสมกับสภาพของชุมชนเมือง (Urban area) ซึ่งโดยนัยนี้ เทศบาลจึงเป็นองค์การทางการปกครองท้องถิ่นที่สำคัญที่จะมีส่วนต่อการสร้างเสริมความมั่นคงแห่งชาติ และสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาจะเป็นสถาบันทางการเมืองการปกครองอันสำคัญในการพัฒนาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมได้

ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ของประชาชนนั้น ให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการปกครองในระบบประชาธิปไตย เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการทางการเมือง และเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาประชาธิปไตย

คำว่ามีส่วนร่วมทางการเมืองนี้ นักรัฐศาสตร์หลายคน ได้ให้ความหมายไว้อย่างหลายประการ อาทิเช่น แมคคอสกี้ (McClosky . 1968 : 252) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่กระทำโดยสมัครใจ ซึ่งสมาชิกทั้งหลายที่อยู่ในสังคมได้มีส่วนร่วมกระทำร่วมกันในอันที่จะเลือกผู้นำของตนและการกำหนดนโยบายสาธารณะทั้งโดยตรงและทางอ้อม กิจกรรมเหล่านี้ได้แก่ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง การร่วมชุมนุมทางการเมือง การช่วยเหลือด้านการเงินแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมือง เป็นต้น ส่วนบุคคลที่มีลักษณะตรงข้าม คือ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ไม่แยแสต่อกิจกรรมการเมือง เรียกว่า "ความเฉยเมยทางการเมือง" (apathy)

ฮันติงตัน และโดมิงเกซ (Huntington and Dominguez. 1975 : 33) ได้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำของประชาชน

ที่ต้องการมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล โดยที่การกระทำหรือความพยายามนั้นเป็นไปได้ทั้ง ถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลัง สำเร็จหรือล้มเหลว ทั้งที่สมัครใจหรือไม่สมัครใจ รวมทั้งการเลือกตั้ง การร่วมรณรงค์หาเสียง การรวมตัวเพื่อโน้มน้าวหรือกดดัน การประท้วงและการใช้กำลังรุนแรง

ส่วนไนและเวอร์บา (Nie and Verba. 1975 : 2-3) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า จะต้องเป็นกิจกรรมของประชาชนเฉพาะบุคคล เป็นเรื่องของการกระทำกิจกรรมทางการเมืองตามสิทธิที่กฎหมายกำหนด โดยเฉพาะสิทธิที่จะลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สิทธิที่จะเข้าสมาคมหรือก่อตั้งพรรคการเมือง หรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการเมืองกลุ่มอื่น ๆ สิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อรัฐบาล สิทธิเกี่ยวกับการพูด การชุมนุม และการพิมพ์อย่างอิสระ และเป็นกิจกรรมที่มุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อรัฐบาล ทั้งในการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือการเลือกกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมต่อการปกครองโดยการกระทำกิจกรรม

สำหรับไวเนอร์ (Weiner. 1971 : 161-164) ได้สำรวจและรวบรวมความหมายที่นักรัฐศาสตร์หลายคนได้ให้ไว้ โดยแบ่งเป็น 10 ความหมาย ดังนี้

1. การกระทำที่สนับสนุน หรือเรียกร้องต่อคณะผู้ปกครองประเทศ เพื่อให้สนองตอบต่อความต้องการ
2. ความพยายามที่จะสร้างผลกระทบหรือใช้อิทธิพล (influence) ต่อการดำเนินงานของรัฐบาล หรือในการเลือกผู้นำในรัฐบาล
3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย และได้รับการรับรองว่าถูกต้อง (legitimate)
4. การให้มีตัวแทน (representation) เพื่อเข้าไปใช้อำนาจแทนตนเอง
5. การละวางหรือแยกตนเองออกจากการเมือง (alienation) เนื่องจากเห็นว่าแม้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ก็ไม่ทำให้เกิดผลอะไรขึ้น ซึ่งแตกต่างจากความเฉื่อยชาหรือเมินเฉยทางการเมือง (apathy) ที่เป็นการขาดความสนใจทางการเมืองโดยสิ้นเชิง และไม่กระทำการใด ๆ ทางการเมืองเลย
6. ความกระตือรือร้น (active) ที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องทางการเมือง หรือเป็นผู้ที่ชอบกระทำกิจกรรมทางการเมือง (activists)

7. การกระทำที่ "ต่อเนื่องอย่างคงที่" (persistence continuum) ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่มีความเป็นสถาบัน (institutionalised) และมีการจัดตั้ง หรืออาจเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด เช่น การก่อการจลาจล

8. การกระทำที่มุ่งต่อการเลือกผู้นำทางการเมือง หรือมุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ (public policies) หรือเป็นความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของทางราชการ (bureaucratic actions)

9. การกระทำที่เป็นกิจกรรมอันมีผลกระทบต่อการเมืองระดับชาติ (national politics)

10. การกระทำที่มีลักษณะเป็น "การกระทำทางการเมือง" (a political act)

จากความหมายทั้ง 10 ประการดังกล่าว ไวนเนอร์ ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าหมายถึง "การปฏิบัติการโดยสมัครใจใด ๆ (any voluntary actions) ที่ไม่ว่าจะบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ จะมีการจัดองค์การหรือไม่ จะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่อง และจะใช้วิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ก็ตาม โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกใช้นโยบายสาธารณะ การบริหารนโยบายสาธารณะ และการเลือกผู้นำทางการเมืองในระดับต่าง ๆ ทั้งในท้องถิ่นและระดับชาติ"

สำหรับความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ค่อนข้างกว้างและครอบคลุม ได้แก่ ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ มิลเบรธ และ โกเอล (Milbrath and Goel. 1977 : 2) ที่ว่า หมายถึง กิจกรรมทั้งหลายของประชาชนแต่ละบุคคลที่ต้องการมีอิทธิพลผลักดันหรือยอมรับสนับสนุนต่อรัฐบาลและการเมืองซึ่งไม่เพียงแต่รวมบทบาทอันแข็งขันในการสร้างอิทธิพลผลักดันให้เกิดผลทางการเมืองตามต้องการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงกิจกรรมเป็นการยอมรับสนับสนุนในเชิงพิธีการด้วย ผู้ที่ยอมรับรัฐบาลก็จะแสดงออกโดยการปฏิบัติตามกฎหมายตามคำสั่ง หรือข้อเรียกร้องของรัฐบาล แต่ผู้ที่ไม่เห็นด้วยก็จะพยายามก่ออิทธิพลผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขใหม่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงมีทั้งที่เป็นการต่อต้าน เช่น เดินขบวนประท้วง การก่อจลาจล และทั้งที่เป็นการสนับสนุน เช่น การให้ความร่วมมือกับทางการในการเสียภาษีเกณฑ์ทหาร เป็นต้น

จากความหมายต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองส่วนใหญ่มาจากประเทศทางตะวันตก โดยเฉพาะยุโรปและ

อเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมือง โดยผ่านระบบทางการเมือง หรือเป็นการให้คำอธิบายโดยใช้ทฤษฎีประชาธิปไตยที่ค่อนข้างสมบูรณ์แบบ แต่เนื่องจากคาร์วิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองในครั้งนี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น เฉพาะระดับเทศบาล ซึ่งเป็นระบบการเมืองอย่างหนึ่งแยกย่อย (sub-system) มาจากการเมืองระบบใหญ่ และมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตการเมืองภายในท้องถิ่นมากกว่าการเมืองในระดับชาติ อย่างไรก็ตาม กระบวนการทางการเมืองในท้องถิ่น มิใช่จะจำกัดอยู่แต่กิจกรรมการปกครองท้องถิ่นเท่านั้น (สนธิ์ บางยี่ขัน และวิทยา นภาศิริกุลกิจ. 2517 : 1-5) ทั้งนี้เพราะกิจกรรมทางการเมืองที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น จะเป็นตัวนำไปสู่ประชาชนในท้องถิ่น ได้เรียนรู้ กระบวนการทางการเมืองที่เกิดขึ้นใกล้ตัวเขาเองเสียก่อน และปัจจัยดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการเมืองระดับชาติ

นอกจากนี้ ในปัจจุบันนี้ผู้ให้ความหมายของ "การเมือง" แตกต่างกันไป 2 แนวทางคือ แนวทางแรก เห็นว่า การเมืองเป็นกิจกรรมของมนุษย์ที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงและมีขอบเขตจำกัด แนวทางนี้จัดว่าเป็นการมองการเมืองในมุมแคบ และมักจะเชื่อมโยงกิจกรรมที่เรียกว่า การเมืองกับสถาบันทางการเมือง เช่น กลุ่มอิทธิพล พรรคการเมือง รัฐสภา คณะรัฐบาล ระบบราชการ คณะทหาร การเลือกตั้ง ขบวนการปฏิวัติ เป็นต้น ดังนั้นกิจกรรมที่เป็นการเมืองจึงได้แก่ กิจกรรมที่เกิดขึ้นโดยสถาบันเหล่านี้เป็นสำคัญ กล่าวอีกทางหนึ่งก็คือ ผู้ที่นิยมการศึกษาการเมืองตามแนวทางนี้ จะเน้นไปที่ แหล่ง ที่มีกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้น

สำหรับ แนวทางที่สอง นั้น ไม่เห็นด้วยกับความคิดที่ว่าการเมืองเป็นกิจกรรมที่มีขอบเขตจำกัด และมีลักษณะเฉพาะ แต่เห็นว่าการเมืองเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั่วไป และมีอยู่อย่างกว้างขวาง แนวทางนี้เห็นว่า การเมืองเป็น อันตรกิริยาทางสังคม (interaction) ดังนั้นจึงมีขอบเขตที่กว้างไกล นอกจากการเมืองจะมีอยู่ในสถาบันทางการเมืองแล้ว อันตรกิริยาทางสังคมภายในครอบครัว ชุมชนขนาดเล็ก สโมสร โรงงาน เหล่านี้ก็มีลักษณะที่เรียกว่า กิจกรรมทางการเมืองได้ ดังนั้นแนวทางนี้จึงเน้นไปที่ กระบวนการ (process) ของกิจกรรม ว่ามีลักษณะเป็นกระบวนการทางการเมือง โดยไม่คำนึงถึง แหล่งที่กิจกรรมนั้นเกิดขึ้นว่าจะ เป็นสถาบันหรือองค์กรที่มีลักษณะเป็นสถาบันหรือองค์กรทางการเมืองหรือไม่ (ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2533 : 5-6)

ตั้งให้การเมืองย่อมมีอยู่ทั่วไปทุกหนทุกแห่งที่มีมนุษย์รวมกันอยู่เป็นหน่วยการปกครอง ซึ่งอาจกล่าวเป็นหลักเบื้องต้นได้ว่า "ที่ใดมีการปกครอง ที่นั่นย่อมมีการเมือง" (दारง लक्षणाधिक. 2508 : 120) ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในการวิจัยครั้งนี้ จึงกำหนดให้ครอบคลุมทั้งกิจกรรมทางการเมืองที่เกิดขึ้นโดยหน่วยการปกครองท้องถิ่นคือ เทศบาล และกิจกรรมทางการเมืองที่เป็นอันตรกิริยาทางสังคมภายในชุมชนเขตเทศบาล ดังนั้น / การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล จึงหมายถึง การเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับหน่วยการปกครองท้องถิ่นคือเทศบาล ตามความสมัครใจของประชาชนในเขตเทศบาล โดยมีจุดมุ่งหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม ที่จะมีส่วนร่วมต่อกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การกำหนดนโยบายและการบริหารงานต่างๆ ของเทศบาล การติดตามการดำเนินงานทุกด้านของเทศบาล รวมทั้งการกระทำต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของชุมชนในเขตเทศบาล

ลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เป็นปรากฏการณ์ของกิจกรรมทางการเมืองหลายอย่างรวมกันอยู่ ลักษณะของกิจกรรมหรือรูปแบบต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละสังคม อาจเห็นหรือให้ความสำคัญแตกต่างกันไปในแต่ละระบบการเมือง โดยทั่วไปแล้วลักษณะการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองสามารถแบ่งออกไปเป็น 2 ลักษณะ (บุญเรือง บุรภักดี. 2529 : 56) คือ 1) การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยสมัครใจ กล่าวคือ ประชาชนมีส่วนร่วมโดยมีความต้องการอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะเห็นว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของตนที่จะต้องไปมีส่วนร่วม ในการกำหนดความเป็นไปของสังคมของตนเอง 2) การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเกิดจากการปลุกเร้าจากรัฐบาลเมือง หรือบุคคลอื่นในสังคม ทั้งนี้รวมถึงประชาชนที่เข้าไปมีส่วนร่วม เนื่องมาจากถูกบุคคลอื่น ๆ ร้องขอ ชักจูง ขู่เข็ญ ให้คำตอบแทนหรือใช้วิธีการอื่น ๆ ด้วย จากการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของกิจกรรมหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง มีนักรัฐศาสตร์หลายคนได้พยายามจัดรูปแบบหรือประเภทของการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่าง ๆ โดยเริ่มต้นจาก วูดเวิร์ดและโรเปอร์ (Robinson, Rusk and Head. 1968 :

424 ; citing Woodward and Roper. 1950) ได้ทำการจำแนกกิจกรรมทางการเมืองที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกสภานิติบัญญัติและเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลออกเป็นประเภทต่าง ๆ คือ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกของกลุ่มอิทธิพล การติดต่อกับสมาชิกสภานิติบัญญัติ การเข้าร่วมกิจกรรมของพรรคการเมืองและการสนทนาทางการเมือง ส่วนแคมป์เบลและคนอื่นๆ (Robinson, Rusk and Head. 1968 : 433 ; citing Campbell and others. 1954) ได้เสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง เฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งเท่านั้น โดยแยกออกเป็น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสนับสนุนและช่วยเหลือด้านการเงินในการรณรงค์หาเสียง และการไปร่วมชุมนุมทางการเมือง ซึ่งเป็นการจำกัดวงของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ส่วน คัมมิงส์และไวส์ (ประทาน คงฤทธิศึกษากร. 2533 : 9-10 ; อ้างอิงมาจาก Cummings and Wise. 1971 : 13-17) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่าประชาชนสามารถกระทำได้ในลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ

(1) การเลือกตั้ง (Election) การเลือกตั้งนี้ หมายถึงการที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองได้โดยการสมัครรับเลือกตั้ง และการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Vote) เท่ากับเป็นการแสดงถึงสิทธิของประชาชนที่จะมีโอกาสในการตัดสินใจ หรือเลือกตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนทางการเมือง ตลอดจนโอกาสที่ตนจะเสนอตัวเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมืองเสียเอง

(2) การเป็นสมาชิกพรรคการเมือง (Political Party) เป็นวิธีการที่จะทำให้ประชาชนผู้เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ได้มีสิทธิมีเสียงอันสำคัญที่จะกำหนดนโยบายทางการเมืองร่วมกัน ตลอดจนดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย ด้วยการควบคุมและตัดสินใจแก้ปัญหาาร่วมกัน มิใช่การเมืองเป็นเรื่องของบุคคลหนึ่งบุคคลใด และทำให้การเมืองเป็นของประชาชนทุกคน

(3) การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ (Public Opinion) การแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะนี้ เป็นวิธีการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น ความต้องการ การวิพากษ์วิจารณ์ต่าง ๆ ในทางการเมือง อาจจะกระทำได้โดยวิธีการพูด การเขียน โดยผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ หรือการพูดต่อสาธารณะก็ตาม ดังนั้น จึงเป็นวิธีการที่ประชาชนจะได้มีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองได้เป็นอย่างดี

(4) การรวมกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) การรวมกลุ่มผลประโยชน์นี้ เป็น

สิ่งสำคัญต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมาก เพราะกลุ่มผลประโยชน์นี้จะเกิดขึ้นจากการที่บุคคลหรือคนที่มิอาจขึ้น หรือผลประโยชน์ร่วมกันมารวมตัวกันกำหนดนโยบายและรักษาผลประโยชน์ของตนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การเสนอความคิดเห็น การติดต่อขอร้องต่อรัฐบาลให้ดำเนินการ ตลอดจนคัดค้านหรือแสดงการต่อรองในประเด็นสาธารณะ (Public Issue) ต่าง ๆ

(5) การแสดงออกด้วยการกระทำ (Direct Action) การแสดงออกด้วยการกระทำนี้เท่ากับเป็นการบ่งชี้ถึงความต้องการอย่างหนึ่งอย่างใดของประชาชน ที่มีต่อประเด็นสาธารณะหรือประเด็นของการเมือง (Political Issue) อาจจะเป็นการคัดค้าน หรือการสนับสนุนการกระทำของรัฐบาลเรื่องหนึ่งเรื่องใดก็ได้และการกระทำนั้นๆ ก็อาจทำได้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การเดินขบวน (Demonstration) การนั่งประท้วง (Sit-ins) และการเดิน (Marching) เป็นต้น

ส่วน ไนและเวอร์บา (Nie and Verba. 1975 : 9-12) และ เวลช์ (Welch. 1975 : 553-556) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมทางการเมืองที่กว้างและชัดเจนขึ้น และได้แบ่งกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 4 รูปแบบ คือ

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นอยู่เสมอในระบอบประชาธิปไตย และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้นำมาก เนื่องจากเป็นสิ่งแสดงถึงความนิยมสนับสนุนของประชาชนหรือเป็นแรงกดดันเพื่อให้ผู้นำต้องปรับนโยบายของตนเพื่อให้ได้รับการสนับสนุนต่อไป อย่างไรก็ตาม การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ต้องการริเริ่มหรือแรงจูงใจเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

2. การรณรงค์หาเสียง เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญเท่ากับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากทำให้ประชาชนสามารถเพิ่มอิทธิพลต่อผู้นำได้โดยการกำหนดคะแนนเสียงให้แก่ผู้สมัครคนใดคนหนึ่งไว้ก่อน ซึ่งอาจนำไปสู่ความขัดแย้งกันได้ อย่างไรก็ตาม กิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่ยากและต้องการความริเริ่มมาก่อนการลงคะแนนเสียง นอกจากนั้น ยังเป็นวิธีที่สามารถสื่อสารหรือบ่งบอกเกี่ยวกับความชื่นชอบของประชาชนได้มากกว่า เพราะประชาชนที่ร่วมรณรงค์หาเสียงจะสามารถมีความสัมพันธ์ติดต่อกับผู้สมัครรับเลือกตั้งได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้น กิจกรรมการรณรงค์หาเสียงนี้ ได้แก่การชักชวนให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียง การทำงานอย่างแข็งขันเพื่อพรรค

การเมือง การร่วมประชุมทางการเมือง การบริจาคเงินให้พรรคการเมือง และการเป็นสมาชิกชุมนุมทางการเมือง

3. การติดต่ออันดีของประชาชน เป็นการติดต่อเผชิญหน้าของบุคคลที่มีต่อรัฐบาล หรือหน่วยงานของรัฐบาลโดยลำพังตนเอง และเป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับระยะเวลา เป้าหมาย และเนื้อหาสาระในการเข้ามีส่วนร่วมของบุคคลได้เอง จึงสามารถคาดหวังในผลประโยชน์ได้มาก แต่ในด้านอิทธิพลที่มีต่อรัฐบาลนั้นมีเพียงเล็กน้อย เนื่องจากเป็นการกระทำของคนจำนวนน้อย กิจกรรมดังกล่าวมักไม่มีความขัดแย้งโดยตรงกับบุคคลอื่นๆ และต้องการความคิดริเริ่มค่อนข้างมาก กิจกรรมในรูปแบบนี้ได้แก่ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นเกี่ยวกับปัญหาเฉพาะหรือปัญหาส่วนร่วม เพื่อร้องเรียนให้มีการแก้ไขปรับปรุงจากรัฐ

4. การร่วมกันในกิจกรรมบางอย่างขององค์กรหรือกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาทางการเมืองและสังคมเป็นกิจกรรมที่บุคคลกระทำร่วมกับผู้อื่น ซึ่งอาจกระทำร่วมในกิจกรรมภายในขององค์กรที่เป็นทางการเมืองหรือไม่เป็นทางการเมืองก็ได้ การกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นในเวลาใดและจะเกี่ยวกับปัญหาใดของกลุ่มก็ได้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้มีอิทธิพลต่อรัฐบาลมาก เนื่องจากมีคนจำนวนมากเข้าร่วมและอาจมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มได้ อย่างไรก็ตาม กิจกรรมที่ร่วมมือกันนี้ต้องการความริเริ่มบ้าง

สำหรับ มิลเบรธและโกเอล (Milbrath and Goel. 1977 : 12-19) ได้ศึกษาผลงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และได้จัดแยกกิจกรรมหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 6 แบบด้วยกัน คือ

1. การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (voting) เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สามารถแยกจากกิจกรรมที่เกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นการแสดงออกของประชาชนถึงความจงรักภักดีต่อระบบการเมืองมากกว่าเป็นการกระทำตามความต้องการของตน กล่าวคือ บุคคลที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จะกระทำไปโดยความสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองดีมากกว่าที่จะเชื่อว่าการลงคะแนนเสียงของตนจะมีผลสำคัญทางการเมือง ในทางกลับกัน ผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกระตือรือร้นในรูปแบบกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ ก็อาจไม่ไปลงคะแนนก็ได้

2. การเป็นเจ้าหน้าที่พรรคการเมืองและผู้รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง (party and campaign workers) หมายถึง การเข้าร่วมในพรรคการเมืองทั้งในช่วงระหว่างการเลือกตั้ง และในการรณรงค์หาเสียง การบริจาคเงินช่วยเหลือแก่พรรคหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง การชักชวนประชาชนไปลงคะแนนเพื่อสิทธิในการลงคะแนนเสียง การเข้าร่วมและสนับสนุนพรรคการเมือง การพยายามชักชวนประชาชนให้ลงคะแนนเสียงแก่พรรคหรือผู้สมัครที่ตนชอบ การมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวนี้เป็นแบบแผนของความสัมพันธ์ขั้นต้นระหว่างปัจเจกชนกับรัฐ มิเกลแบรท พบว่าผู้ที่เข้าร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้เล็กน้อยมาก ในสหรัฐอเมริกา มีเพียงร้อยละ 15 เท่านั้น เนื่องจากการเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าวต้องมีความตื่นตัวและสนใจอย่างแท้จริง จัดเป็นพวกที่ขึ้นเวทีต่อสู้ทางการเมือง (gladiators) ในขณะที่คนส่วนมากมักจะมีบทบาทเป็นเพียงผู้เฝ้าดู (spectators) คอยตัดสินว่าใครจะเป็นผู้ชนะด้วยการลงคะแนนให้คนที่ตนชอบ

3. การเป็นผู้มีบทบาทในชุมชน (community activists) เป็นการก่อตั้งกลุ่ม เพื่อแก้ปัญหาของสังคม หรือร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว เพื่อมีบทบาทเกี่ยวกับกิจกรรมสาธารณะ หรือติดต่อกับทางราชการในเรื่องปัญหาสังคม ผู้มีบทบาทในชุมชนจึงนับเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นสูงและมีระดับความผูกพันทางใจกับชุมชนสูง อย่างไรก็ตาม ผู้มีบทบาทในชุมชนนี้แตกต่างจากเจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียงในแง่ที่มีความเกี่ยวข้องในพรรคการเมือง และการช่วยรณรงค์หาเสียงน้อยกว่าเจ้าหน้าที่พรรคและเจ้าหน้าที่รณรงค์หาเสียงดังกล่าว

4. การติดต่อกับทางราชการ (contacting officials) เป็นกิจกรรมที่เป็นเรื่องเฉพาะเจาะจงของบุคคล ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อบุคคลนั้นเองเท่านั้น เช่น การติดต่อกับทางราชการในเรื่องภาษีโรงเรือน การทำถนน การติดต่อขอรับสวัสดิการทางสังคม ฯลฯ การเข้าร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าวเกือบจะไม่ใช่การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามความหมายที่แท้จริง

5. การเป็นผู้ประท้วง (protestors) ได้แก่ การเข้าร่วมเดินขบวนตามถนนหรือการก่อจลาจลในกรณีที่เป็นเพื่อบังคับให้รัฐแก้ไขบางสิ่งบางอย่างซึ่งเกี่ยวข้องกับการเมืองให้ถูกต้อง การประท้วงอย่างแข็งขันและเป็นไปอย่างเปิดเผยต่อกรณีที่รัฐบาลกระทำในสิ่งที่ผิดศีลธรรม

การให้ความเอาใจใส่กับการชุมนุมประท้วง เข้าร่วมกับกลุ่มประท้วงรัฐบาล และการปฏิเสธการยอมรับกฎหมายที่ไม่ยุติธรรม

6. การเป็นผู้สื่อสารทางการเมือง (communicators) ได้แก่ การติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่เสมอ การส่งข่าวสารแสดงการสนับสนุนให้แก่ผู้นำทางการเมืองเมื่อเขาทำในสิ่งที่ดีและถูกต้อง หรือส่งคำคัดค้านไปให้เมื่อเขากระทำในสิ่งที่เลวร้าย การเข้าร่วมอภิปรายทางการเมือง การให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่เพื่อนในชุมชนที่อาศัยอยู่ การให้ความสนใจกับทางราชการและการเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบดังกล่าว มักเป็นพวกที่มีการศึกษาสูง มีข้อมูลเกี่ยวกับการเมืองมาก และมีความสนใจทางการเมืองมากด้วย ผู้สื่อสารทางการเมืองเหล่านี้ จะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลมากกว่าบรรดาเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมืองหรือผู้รักชาติ แต่จะไม่แสดงออกด้วยกิจกรรมการประท้วง

นอกจากการเสนอลักษณะของกิจกรรมหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยจำแนกออกเป็นลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นแล้ว นักรัฐศาสตร์บางคน ยังได้เสนอลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะของการจัดลำดับความสำคัญหรือความเข้ม (degree) ของการมีส่วนร่วมทางการเมือง อาทิเช่น รัชและแอลทอฟฟ์ (Rush and Althoff. 1971 : 75-80) ได้จัดลำดับขั้นของรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมือง (A hierarchy of political participation) โดยยึดถือเอาความเข้มเป็นเกณฑ์ และได้แบ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 10 ระดับ ดังนี้

- ระดับที่ 1 การเข้าร่วมในรูปของการ ดำรงตำแหน่ง (holding) ทางด้านบริหาร หรือการเมือง
- ระดับที่ 2 การเข้าร่วมในรูปของการ เสาะแสวงหา (seeking) ตำแหน่งทาง ด้านบริหาร หรือการเมือง
- ระดับที่ 3 การเข้าร่วมในรูปของการเป็นสมาชิกที่เข้มแข็ง (active membership) ขององค์การทางการเมือง (political organization)
- ระดับที่ 4 การเข้าร่วมในรูปของการเป็นสมาชิกเฉย ๆ (passive membership) ขององค์การทางการเมือง

- ระดับที่ 5 การเข้าร่วมในรูปของการเป็นสมาชิกที่เข้มแข็ง (active membership) ขององค์การที่คล้ายคลึงกับองค์การทางการเมือง (quasi-political organization)
- ระดับที่ 6 การเข้าร่วมในรูปของการเป็นสมาชิกเฉย ๆ (passive membership) ขององค์การที่คล้ายคลึงกับองค์การทางการเมือง
- ระดับที่ 7 การเข้าร่วมในรูปของการเข้าร่วม (participation) ชุมนุมในที่สาธารณะหรือการชุมนุมเพื่อแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การร่วมเดินขบวนต่าง ๆ (demonstrations) เป็นต้น
- ระดับที่ 8 การเข้าร่วมในรูปของการอภิปรายถกเถียงข้อปัญหาทางการเมืองอย่างไม่เป็นทางการ (informal political discussion)
- ระดับที่ 9 การเข้าร่วมในรูปของการให้ความสนใจทั่ว ๆ ไป (general interest) ต่อเรื่องราวทางการเมือง
- ระดับที่ 10 การเข้าร่วมในรูปการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (voting)

จากแนวคิดของรัซและแอลทอฟฟ์ สติตย์ นิยมญาติ (2524 : 20-23) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า มีอีกระดับหนึ่งซึ่งเป็นระดับที่ต่ำสุดจริง ๆ ในเรื่องของการเข้าเกี่ยวข้องกับเรื่องของการเมือง นั่นก็คือ "การเฉยเมยต่อเรื่องการเมืองโดยสิ้นเชิง (total apathy)" บุคคลที่อยู่ในกลุ่มนี้ก็คือผู้ที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองเลยนั่นเอง รัซและแอลทอฟฟ์ มีความเชื่อว่า การจัดลำดับรูปแบบการเข้าร่วมทางการเมืองแบบดังกล่าว สามารถที่จะใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์หรือทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเข้าร่วมทางการเมืองในระบบการเมือง (political systems) ทุกประเภททีเดียว และเมื่อพิจารณาระดับต่าง ๆ ของการเข้าร่วมทางการเมืองทั้ง 10 ระดับ เราจะเห็นได้ว่า ระดับที่ 1 เป็นระดับที่สูงสุด ผู้ที่เข้าร่วมทางการเมืองในระดับที่ 1 ก็ได้แก่บุคคลที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และผู้ที่ทำงานอยู่ในหน่วยงานราชการระดับสูงนั่นเอง ผู้ที่เข้าร่วมทางการเมืองในระดับนี้ (ระดับที่ 1) ต่างกับผู้เข้าร่วมทางการเมืองในระดับอื่น ๆ ตรงที่ว่าพวกนี้เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้อำนาจทางการเมืองอย่างเป็นทางการ (formal political power) การเข้าร่วมทางการเมืองในระดับสุดท้าย (ระดับที่ 10) ได้แก่ การเข้า

ร่วมในรูปของการไปใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง (voting) การไปออกเสียงเลือกตั้งถือได้ว่าเป็นรูปแบบของการเข้าร่วมที่มีความเข้มข้นหรือเข้มข้นน้อยที่สุด เพราะการเข้าร่วมทางการเมืองในรูปแบบนี้ ความผูกพันทางการเมืองมีอยู่น้อยมากในแง่ที่ว่า เมื่อผู้ไปใช้สิทธิได้หย่อนบัตรเลือกตั้งเรียบร้อยแล้วมันก็ยุติกันแค่นั้นเอง นอกจากนี้ ถึงแม้ว่าข้อจำกัดต่าง ๆ ว่าด้วยการเลือกตั้งอาจจะไม่มีก็ตาม แต่ จำนวนการเลือกตั้งที่มันไม่ได้มีบ่อย ๆ ก็เท่ากับว่ามันกลายเป็นเสมือนข้อจำกัดที่ทำให้บุคคลไม่อาจจะเข้าร่วมทางการเมืองในรูปของการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งได้บ่อยครั้ง เหมือนกับการเข้าร่วมทางการเมืองในรูปแบบอื่น ๆ

แม้ว่าลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีอยู่มากมายหลายแบบ ดังที่ได้นำเสนอไว้แล้วก็ตาม แต่การที่ประชาชนทั่วไปจะเข้าร่วมทางการเมืองได้มากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ หลายประการ อาทิเช่น ระบบการเมือง (political systems) ระดับการรู้หนังสือของประชาชน และระดับของการสื่อสาร เป็นต้น (สถิติฯ นิยมญาติ. 2524 : 25) สำหรับประชาชนหรือปัจเจกบุคคล คงไม่มีใครที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วน ในสภาพความเป็นจริงนั้น บุคคลที่มีฐานะ อาชีพ การศึกษา เชื้อชาติ หรือสิ่งอื่น ๆ ต่างกันย่อมเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่เหมือนกัน (ชลิข จงสัพพันธ์. 2527 : 16) ตัวอย่างที่เห็นเด่นชัดมาก ได้แก่ ผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวอเมริกัน ของเวอร์บาและไน (Verba and Nie. 1972) ซึ่งผลงานชิ้นนี้ได้รับการยอมรับโดยทั่วไปว่าเป็นผลงานที่มีความสมบูรณ์มาก (most complete) ผลการวิจัย ปรากฏว่า ประชาชนชาวอเมริกันร้อยละ 22 ไม่เข้าร่วมทางการเมืองใด ๆ เลย (Inactive) ร้อยละ 21 เข้าร่วมเฉพาะกิจกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting specialists) ร้อยละ 4 เข้าร่วมกิจกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการติดต่อกับเจ้าหน้าที่รัฐบาล ซึ่งเรียกว่าเป็นพวกเข้าร่วมทางการเมืองแบบคับแคบ (Parochial participants) ร้อยละ 20 เข้าร่วมกิจกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและมีบทบาทในชุมชน (Communalists) ร้อยละ 15 เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ ไม่มีบทบาทในชุมชนแต่เข้าร่วมในกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงอย่างแข็งขัน (Campaigners) และมีประชาชนชาวอเมริกันเพียงร้อยละ 11 เท่านั้นที่เข้าร่วมในทุกกิจกรรมทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอ (Complete activists) (Deutsch. 1974 : 276-277,

Dahl. 1976: 108-109) นอกจากนี้ มิลบรัทและโกเอล (Milbrath and Goel. 1977: 11) ก็ได้จัดประเภทของบุคคลที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองตามระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) ผู้ที่แยกตัวเองหรือไม่สนใจการเมือง (apathetics) ซึ่งเป็นประชากรวัยหนุ่มสาวของอเมริกาถึง 1 ใน 3 ของจำนวนทั้งหมด 2) ผู้เฝ้าดู (spectator) หมายถึงผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำ เป็นประชากรวัยหนุ่มสาวถึงร้อยละ 60 ของจำนวนทั้งหมด และ 3) ผู้ต่อสู้บนเวทีการเมือง (gladiators) หมายถึงผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน ซึ่งมีเพียงร้อยละ 5-7 เท่านั้น

สรุปแล้วลักษณะของกิจกรรมหรือรูปแบบ (form) ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองจากการประมวลผลการศึกษากิจกรรมมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ส่วนใหญ่จะกล่าวถึง ลักษณะของกิจกรรมทางการเมืองอยู่ 5 ประเภท คือ 1) การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting) (Verba and Nie. 1972; Mathews and Prothro. 1966; Bennett. 1975; Dye. 1985; Robinson. 1968; Verba, Nie and Kim. 1971; Milbrath and Goel. 1977) 2) การร่วมกิจกรรมรณรงค์หาเสียง (Campaign activity) (Verba and Nie. 1972; Mathews and Prothro. 1966; Lance. 1975; Milbrath and Goel. 1977) 3) การร่วมกิจกรรมในชุมชน (Communal activity) (Verba and Nie. 1972; Milbrath and Goel. 1977; Woodward and Roper. 1975) 4) การรวมกลุ่มผลประโยชน์ (Interest group) (Cummings and Wise. 1971; Dye. 1985, Woodward and Roper. 1950) 5) การพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง (Talking politics) (Mathews and Prothro. 1966; Bennett. 1975; Dye. 1985; Woodward and Roper. 1950)

สำหรับลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จำแนกการมีส่วนร่วมทางการเมืองออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน การสื่อสารทางการเมืองและการประท้วงเทศบาล

การวัดการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การศึกษาพฤติกรรมทางการเมือง (Political Behavior) เป็นการศึกษาสภาพการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นจริงในสังคม และจะต้องสามารถสังเกตหรือวัดได้ด้วย การศึกษาการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participaiton) จัดว่าเป็นการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองที่สามารถสังเกตและวัดได้อย่างชัดเจน โดยดูจากจำนวนผู้เข้าร่วมในกิจกรรมการเมือง เช่น การเข้าร่วมลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น (เชาว์ ไพโรจน์โรจน์. 2530 : 5) สำหรับ การวัดการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้มีผู้สนใจศึกษาและสร้างแบบวัดไว้หลายลักษณะ ดังนี้

แมทธิวส์ และ โปรโทร (Bennett. 1975 : 135; citing Matthews and Prothro. 1966) พบว่ากิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองมีลักษณะของการสะสม (cumulative) จึงสร้างแบบวัดแบบกัทท์แมน สเกล (Guttman scales) เสนอข้อความที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางการเมือง เช่น การเป็นสมาชิกของกลุ่มการเมือง การเลือกตั้ง เป็นต้น แล้ววัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะสะสม (cumulative scale) โดยแบ่งระดับของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นระดับ เริ่มตั้งแต่ ไม่เข้าร่วมกิจกรรมใด ๆ เลย (none) เป็นระดับที่ 1 การพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง (talking politics) เป็นระดับที่ 2 การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (voting) เป็นระดับที่ 3 การร่วมรณรงค์หาเสียง (taking part in campaigns) เป็นระดับที่ 4 และการเข้าร่วมกับกลุ่มการเมือง (belonging to political group) เป็นระดับสุดท้าย

แบบวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกแบบหนึ่ง คือ ดัชนีการมีส่วนร่วมทางการเมือง (index of political participation) ของ แคมป์เบลล์และคนอื่น ๆ (Robinson, Rusk and Head. 1968 : 433 ; citing Campbell and others. 1954) แบบวัดนี้ เน้นเฉพาะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งเท่านั้น ¹¹ โดยแบ่งระดับกิจกรรมทางการเมืองออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ได้แก่ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและทำกิจกรรมทางการเมือง ในแบบอื่นด้วย ¹⁾ ระดับกลาง ได้แก่ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว และระดับต่ำ ได้แก่ ไม่ไปออกเสียงเลือกตั้งแต่จะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ บ้าง

แบบวัดนี้ค่อนข้างหายาก แต่ใช้ได้กับการวัดกิจกรรมการเลือกตั้งระดับชาติและวิจัยกับกลุ่มคนจำนวนมาก ๆ

สำหรับแบบวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ค่อนข้างสมบูรณ์ และถูกนำไปใช้เป็นแนวทางการสร้างแบบวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองในอีกหลาย ๆ ประเทศ คือ แบบวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ เวอร์บาและไน (Verba and Nie. 1972 : Appendix B 350-357) เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) จำนวน 14 คำถาม ใช้วัดการมีส่วนร่วมทางการเมือง¹⁾ 4 ประเภท คือ วัดการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (Voting Measures) จำนวน 3 ข้อ วัดการร่วมรณรงค์หาเสียง (Campaign Participation) จำนวน 5 ข้อ วัดการมีกิจกรรมในชุมชน (Communal Activity) จำนวน 4 ข้อ และวัดการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (Particularized Contact) จำนวน 2 ข้อ ในแต่ละข้อจะมีคำถามและมีคำตอบให้เลือกตามลักษณะของความถี่ในการเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น เช่น บ่อยครั้ง บางครั้ง เกือบจะไม่เคย และไม่เคย เป็นต้น แบบวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้ได้ถูกนำไปใช้วัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน 7 ประเทศ คือ ออสเตรเลีย อินเดีย ญี่ปุ่น เนเธอร์แลนด์ ไนจีเรีย สหรัฐอเมริกา และยูโกสลาเวีย เพื่อเปรียบเทียบลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองของแต่ละประเทศ (Verba, Nie and Kim. 1978) และในการวิจัยเรื่อง ความรู้สึกที่ต่อชุมชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของ เดวิดสัน และคอตเตอร์ (Davidson and Cotter. 1989) ซึ่งทำการวิจัยที่เมืองเบอร์มิงแฮมและอลาบามา สหรัฐอเมริกา ก็ได้ใช้แบบวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของเวอร์บา และไนเป็นแนวทางในการสร้างข้อกระทงคำถาม (item) ด้วย

สำหรับในประเทศไทยนั้น มานะศรี ยงเจริญ (2523) ได้ศึกษาการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาไทย โดยให้นักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยวัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง 6 ประเภท ได้แก่ การลงคะแนนเสียง การเป็นสมาชิกพรรคและการรณรงค์หาเสียง การประท้วง การมีบทบาทในชุมชน การสื่อสาร และการลงคะแนนเสียง และความไม่กระตือรือร้น มาตรฐานที่ใช้ในการวัดมี 4 ตัวเลือก คือ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง และไม่เคยทำ ส่วนสมพงษ์ บุญประดิษฐ์ (2525) ก็ได้วัดความสนใจและการเข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล ของข้าราชการและประชาชนในเขต

เทศบาลนครสวรรค์ โดยไม่ได้จำแนกลักษณะกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ แต่จัดระดับความถี่ของการให้ความสนใจและการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองทั่ว ๆ ไป จำนวน 10 ข้อ และใช้เกณฑ์การพิจารณา 4 ระดับ ได้แก่ ทุกครั้ง บ่อยครั้ง บางครั้ง และไม่เคยเลย

ส่วนรัชช จงสืบพันธ์. (2527) ได้ทำการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยวัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองรวม 6 ด้าน คือ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองกลุ่มการเมืองและการรณรงค์หาเสียง การมีบทบาทในชุมชน การติดต่อกับทางราชการ การประท้วง และการสื่อสารทางการเมือง จำนวนข้อคำถามมี 25 ข้อ และใช้มาตรวัดจัดลำดับในการวัดความถี่ของการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองประเภทต่าง ๆ มี 4 ระดับของแต่ละข้อ ได้แก่ ไม่เคยเลย นาน ๆ ครั้ง บ่อยครั้ง และเป็นประจำ

สำหรับการวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปแบบสุขาภิบาล จรัญ วงศ์สวัสดิ์ (2532) ได้สร้างแบบวัดพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตสุขาภิบาล โดยจำแนกกิจกรรมทางการเมืองออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ การประท้วง การมีบทบาทในชุมชน การรณรงค์หาเสียง และการทำงานให้พรรค การสื่อสารทางการเมือง การลงคะแนนเสียง การสนับสนุน และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert)

สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล โดยสร้างข้อกระทงคำถามให้ครอบคลุมลักษณะกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งหมด รวม 6 ประเภท คือ การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน การสื่อสารทางการเมือง และการประท้วงเทศบาล โดยใช้มาตรวัดแบบจัดลำดับ (rating scale)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า พฤติกรรมของมนุษย์เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากหลายสาเหตุ (Multiple Causality of Human Behavior) กล่าวคือ เป็นผลมาจากปัจจัย

ทั้งจากตัวบุคคลเองและปัจจัยด้านสังคมสิ่งแวดล้อม (Kaplan. 1964 : 28) การศึกษาการเมืองในแง่พฤติกรรม จึงเป็นความพยายามของนักรัฐศาสตร์ ที่จะนำเอาความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์ มาผสมผสานกับสาขาจิตวิทยา สังคมวิทยา และมานุษยวิทยา เพื่ออธิบายพฤติกรรมทางการเมืองให้ชัดเจน และตรงตามสภาพความเป็นจริงหรือนำไปใช้วิเคราะห์ หรืออธิบายสถานการณ์ต่าง ๆ ทางการเมืองได้อย่างแท้จริง

การศึกษาการเมืองไม่มีส่วนร่วมทางการเมือง จัดว่าเป็นการศึกษานิติกรรมการเมืองที่สามารถสังเกตและวัดได้อย่างชัดเจน (เชาวิ โพรพิธโรจน์. 2530 : 7) และได้มีผู้เสนอแนวคิดในการศึกษาการเมืองมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้หลายคน โดยมีกรอบของความคิดที่คล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ ในส่วนที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลหรือมีความสัมพันธ์กับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยทั่วไปมักกล่าวถึงปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมทางการเมืองและสังคม อาทิเช่น รอทและวิลสัน (Roth and Wilson, 1976 : 159-160) ได้เสนอว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพล (influence) ต่อ ระดับการเข้ามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องทางการเมืองของปัจเจกบุคคลมีอยู่ 3 ประการ คือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล (personal factors) ได้แก่ ทัศนคติ (attitudes) ความเชื่อ (beliefs) และลักษณะบุคลิกภาพส่วนบุคคล (personality traits) เช่น ความรู้สึกมีสมรรถนะส่วนบุคคล (sense of personal efficacy) ทัศนคติทางการเมือง การรับรู้ในหน้าที่ของพลเมือง (civic duties) 2) สภาพการณ์ทางการเมือง (political setting) รวมทั้งการเปิดรับข่าวสารการเมืองผ่านสื่อสารมวลชน (mass media) หรือการติดต่อส่วนบุคคล โครงสร้างของพรรคการเมือง การจัดการของกลุ่มการเมือง เป็นต้น 3) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม (Socioeconomic factors)

สำหรับ มิลเบรธ และโกเอล (Milbrath and Goel, 1977 : 24-132) ได้เสนอกรอบการวิเคราะห์ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างสมบูรณ์ โดยศึกษาสาเหตุที่คนแสดงพฤติกรรม เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมในระดับบุคคล รูปแบบของกรอบแนวความคิดของการศึกษานิติกรรม อาศัยพื้นฐานจากสาขาจิตวิทยา เช่น ในเรื่องของการรับรู้ (perception) ทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) ลักษณะบุคลิกภาพ (personality) ความเชื่อ (beliefs) ทัศนคติ (attitudes) และกระบวนการตัดสินใจ

(Decision Process) เป็นต้น มิลแบรทและโกเอล ได้สรุปว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีอยู่ 2 ประการ คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (Environmental Factors) และปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors)

* สำหรับปัจจัยแรกคือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ ลักษณะของระบบสังคม (Social System) และสภาพการณ์ทางการเมือง (Political Setting) เช่น วัฒนธรรมทางการเมือง เป็นต้น ปัจจัยดังกล่าวจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับขอบเขต ปทัสถาน และทางเลือกต่างๆ ในการมีส่วนร่วมทางการเมือง นอกจากนี้ยังมีสิ่งเร้าอื่น ๆ จากสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง อาทิเช่น สื่อสารมวลชน (mass media) การติดต่อส่วนบุคคลและการเข้าร่วมกลุ่มของบุคคล เป็นต้น

ส่วนปัจจัยที่สองคือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ส่วนที่เกี่ยวกับทัศนคติ (Attitudes) ความเชื่อ (Beliefs) ลักษณะบุคลิกภาพ (Personality Traits) ความรู้ (Knowledge) และสถานภาพส่วนบุคคล ปัจจัยส่วนบุคคลนี้ ถือเป็นปัจจัยภายในที่เอื้อให้บุคคลเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่แตกต่างกันออกไป ในส่วนที่เกี่ยวกับทัศนคติและความเชื่อ เช่น ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง (Sense of Civic Obligation) ซึ่งเป็นทัศนคติทางการเมือง ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง (Political Efficacy Feelings) ความรู้สึกแปลกแยก (Alienation) หรือไม่ไว้วางใจ (Distrust) สำหรับลักษณะบุคลิกภาพ เช่น ความเชื่อมั่นตนเอง ลักษณะความเป็นมิตร ความเด่น ความก้าวร้าว เป็นต้น ส่วนสถานภาพส่วนบุคคล เช่น สถานภาพเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลนั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการคือ องค์ประกอบทางด้านแรงจูงใจ ด้านทรัพยากรและโอกาส ซึ่งหมายถึงการมีเวลาและความพร้อมที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

ส่วน แมคคอสกี (McClosky, 1968 : 256-262) ได้อธิบายถึงลักษณะของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยใช้ตัวแปรหรือปัจจัยในการอธิบาย 3 ตัวแปรเท่านั้น คือ 1) ตัวแปรสภาพแวดล้อมทางสังคม (the social environment) เช่น ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ อายุ เชื้อชาติ เพศ ศาสนา และถิ่นที่อยู่อาศัย 2) ตัวแปรทางด้านจิตวิทยา (psychological variables) เช่น แรงจูงใจ ลักษณะบุคลิกภาพและความต้องการ เป็นต้น 3) ตัวแปรทางด้าน

สภาพแวดล้อมทางการเมือง (the political environment) เช่น ระบบการเมือง เหตุการณ์บ้านเมือง ลักษณะการรณรงค์หาเสียง และประเด็นทางการเมือง เป็นต้น

สำหรับนักรัฐศาสตร์ของไทย คือ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2523 : 77-99) ก็ได้เสนอ "กรอบการมองพฤติกรรมการเมือง" ไว้ ซึ่งเป็นกรอบการมองการเมืองของพลเมืองโดยทั่วไป ทุกระดับชั้น เป็นกรอบการมองอย่างกว้าง ๆ โดยเน้นถึงความสัมพันธ์ของปัจจัยที่นักรัฐศาสตร์พบว่ามามีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลในระบบการเมืองทั่วไป และโดยเฉพาะระบบการเมืองที่ยึดอุดมการณ์ประชาธิปไตยเป็นแนวทางอย่างของไทย พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ให้ความสำคัญของกรอบการมองพฤติกรรมการเมืองไว้ว่า หากเรามีกรอบการมองความสัมพันธ์ของปัจจัยการเมืองต่าง ๆ อย่างชัดเจนแล้ว จะช่วยให้สามารถมองพฤติกรรมการเมืองได้ภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งปัจจัยที่มีบทบาทอย่างสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในกรอบการเมือง ของพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว ได้แก่ 1) โอกาสที่จะมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของการมีส่วนร่วมในการออกเสียงเลือกตั้งแต่ละครั้ง บุคคลอาจมีอุปสรรคแตกต่างกันนานาประการ 2) ระดับการศึกษาและอาชีพ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ถือว่าเป็น "ทรัพยากร" ของบุคคล 3) แรงจูงใจทางการเมืองซึ่งได้แก่ ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และสิ่งที่ช่วยกำหนดแรงจูงใจที่พลเมืองจะปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง คือวัฒนธรรมทางการเมือง

จากการศึกษาแนวความคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้นำตัวแปรอื่นเข้ามาศึกษาหาความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย ตัวแปรที่นำเข้ามาศึกษาเพิ่มเติมอีก คือ ตัวแปรถิ่นกำเนิดและตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ทั้งนี้เพราะ การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ซึ่งเป็นการเมืองระดับท้องถิ่น (Local Politics) อาจกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องการเมืองของชาวบ้าน เป็นการเมืองที่อยู่ใกล้ตัวประชาชนมากที่สุดและมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตประจำวันของประชาชนในท้องถิ่นได้มากกว่าการเมืองระดับใดๆ ดังนั้น ความรู้สึก "ท้องถิ่นนิยม" (localism) อย่างเช่นคำพูดที่ว่า เป็นชาวเชียงใหม่โดยกำเนิดและอาศัยอยู่ในเชียงใหม่มาโดยตลอด น่าจะมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ตัวแปร

ถิ่นกำเนิดจึงเป็นตัวแปรหนึ่งที่นำเข้ามาศึกษาในการวิจัยนี้ ส่วนตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชน (Sense of Community) เป็นอีกตัวแปรหนึ่งที่นำเข้ามาศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล เนื่องจากเป็นตัวแปรที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งในส่วนของรายละเอียดจะได้นำเสนอต่อไป ดังนั้น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลที่ผู้วิจัยจะนำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ จึงกำหนดไว้ 2 ประการคือ

1. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคม และภูมิหลังของประชาชน ได้แก่ เพศ อายุ ถิ่นกำเนิด ระดับการศึกษา รายได้ การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน และการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น
2. ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิสัย ได้แก่ ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ความสำคัญในหน้าที่พลเมือง ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน

ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของแต่ละบุคคล ย่อมมีความแตกต่างกัน ปัจจัยหนึ่งก็เนื่องมาจากลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของบุคคลนั้น ได้แก่ เพศ อายุ ถิ่นกำเนิด ระดับการศึกษา รายได้ การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน และการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ซึ่งจะได้นำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตามลำดับดังนี้

เพศกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากผลการศึกษาของอัลมอนด์ และ เวอร์บา (Almond & Verba. 1963 : 177-178) พบว่า เพศชายมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าเพศหญิง แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพทางเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าของชุมชนนั้นด้วย หากชุมชนนั้นพลเมืองมีรายได้ระดับปานกลาง และระดับการศึกษาค่อนข้างสูง ตัวแปรเพศจะ ไม่มีความสำคัญ แต่ถ้าเป็นชุมชนที่มีสถานะทางสังคม และเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูง เพศชายจะมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าเพศหญิง ซึ่ง

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มิลบรัทและโกเอล (Milbrath and Goel. 1977 : 116-118) ที่พบว่า เพศชายมีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง ทั้งนี้เป็นเพราะเพศชายจะมีความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองสูงกว่าเพศหญิง ทำให้เพศชายเกิดความรู้สึกว่าตนมีคุณสมบัติพอเพียงที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางการเมืองได้มากกว่าเพศหญิง อย่างไรก็ตาม อัตราความแตกต่างหรือช่องว่างในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของเพศชายและเพศหญิงจะลดน้อยลงเมื่อบ้านเมืองมีความเป็นสมัยใหม่มากขึ้น (Milbrath and Goel. 1977 : 117 ; citing Campbell and others. 1960) ซึ่งจากการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรรมการท่าเรือแห่งประเทศไทย ของ บุญเลิศ ชีระตระกูล (2528) ก็พบว่า กรรมการชายและหญิงเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภชัย เอี่ยมละออ (2528) ที่พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา แต่จากผลการวิจัยของ รังสิต วงศ์ทองดี (2529) กลับพบว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลอัมพวา เพศมีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งคือ เพศหญิงไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมากกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ เมื่อ 23 กันยายน 2533 ซึ่งปรากฏว่า เพศหญิงไปใช้สิทธิเลือกตั้งร้อยละ 44.10 และเพศชายไปใช้สิทธิเลือกตั้งร้อยละ 40.18

จากการประมวลผลการวิจัยต่าง ๆ พอจะสรุปได้ว่า เพศมีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง และเนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกิจกรรมทางการเมืองไว้หลายประเภทด้วยกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่า เพศน่าจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง กล่าวคือ เพศชายจะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลมากกว่าเพศหญิง

อายุกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

มิลบรัท และโกเอล (Milbrath and Goel. 1977 : 114) ได้ให้ข้อค้นพบจากการประมวลผลการวิจัยจำนวนมากในส่วนที่เกี่ยวกับอายุและการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะเพิ่มขึ้นอย่างมั่นคงสม่ำเสมอ (steadily) ตามอายุและถึงจุดสูงสุด

(peak) ในวัยกลางคน แล้วจะค่อยๆ ลดลงเมื่อถึงวัยสูงอายุ ซึ่งก็สอดคล้องผลการวิจัยใน 5 ชาติของ ไน เวอร์บาร์ และคิม (Nie, Verba and Kim. 1974) ซึ่งพบว่า นอกเหนือจากการใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแล้ว การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบอื่นที่อยู่ในกฎเกณฑ์ (conventional activities) ในประเทศออสเตรเลีย อินเดีย ญี่ปุ่น ไนจีเรีย และสหรัฐอเมริกา จะมีการเข้าร่วมทางการเมืองเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เริ่มตั้งแต่วัยแรกรุ่นจนถึงจุดสูงสุดในวัยกลางคนและลดลงเมื่อถึงวัยสูงอายุ การศึกษาโดยใช้อายุเป็นตัวแปรนี้ โดยทั่วไปมักแบ่งเกณฑ์ การวัดเป็น 3 ระดับคือ ระดับอายุน้อย กลางคน และสูงอายุ (Verba and Broady. 1970 : 325-332) และจากการศึกษาของ ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2521 : 105) สรุปได้ว่า ผู้ที่มีอายุวัยกลางคนคือระหว่าง 40-50 ปี จะมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงที่สุด

จากการศึกษาผลงานต่างๆ คาดว่าอายุน่าจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง การวิจัยนี้จึงคาดว่า ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลแตกต่างกัน

ถิ่นกำเนิดกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการสรุปของ มิลแบรท และโกเอล (Milbrath and Goel. 1977 : 106-110) ในส่วนที่เกี่ยวกับสถานที่อยู่อาศัย ผลก็คือว่าคนมีความกระตือรือร้นทางการเมืองต่ำกว่าคนที่อาศัยอยู่ในเมือง นั่นคือบุคคลที่อาศัยอยู่ในเมืองจะมีความกระตือรือร้นมากกว่าคนที่อาศัยอยู่ในชนบทและในชุมชนที่คนระดับสูงอาศัยอยู่จะมีลักษณะของความกระตือรือร้นทางการเมืองมากกว่าชุมชนที่คนระดับต่ำอาศัยอยู่ สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสถานที่เกิดกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกเทศบาลตำบลของ รังสิต วงศ์ทองดี (2529) ผลปรากฏว่า การเกิดในเขตเทศบาลตำบลอัมพวามีความสัมพันธ์โดยตรงกับการไปใช้สิทธิและผกผันกับการไม่ไปใช้สิทธิ และการเกิดในที่อื่น ๆ มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการไม่ไปใช้สิทธิ

แม้ว่าในตัวแปรถิ่นกำเนิดจะไม่มีงานวิจัยที่ยืนยันถึง ความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากนักก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั่วไปหรือเป็นการศึกษาพฤติกรรมการเลือกตั้งระดับชาติ ตัวแปรถิ่นกำเนิดจึงมิได้ถูกนำ

มาศึกษา แต่ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำตัวแปรดังกล่าวมาศึกษาด้วย เพราะการวิจัยนี้เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น การบริหารงานของเทศบาลนครเชียงใหม่มีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนชาวเชียงใหม่ และประชากรในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่นี้ปรากฏว่า เกิดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ถึงร้อยละ 58.0 เกิดนอกเขตเทศบาล หรือต่างอำเภอในจังหวัดเชียงใหม่ร้อยละ 13.2 (ร่ำพึง เวชยันต์วุฒิ และชูเพ็ญศรี วงศ์พุทรา. 2534 : 5; อ้างอิงมาจาก สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่) และจากผลการวิจัยของ ร่ำพึง เวชยันต์วุฒิ และชูเพ็ญศรี วงศ์พุทรา. (2534) เรื่องทัศนคติของชาวเชียงใหม่ต่อกอนโดมิเนียม โดยส่งแบบสอบถามจำนวน 310 ฉบับไปยังประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลปรากฏว่าประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 56 มีความผูกพันกับถิ่นที่อยู่ไม่เคยย้ายออกไปอยู่ต่างถิ่นเลย มีประชาชนประมาณร้อยละ 44 ที่ย้ายมาจากที่อื่น และส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 77 มีปฏิริยาต่อต้านการสร้างคอนโดมิเนียมในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงคาดว่าถิ่นกำเนิดของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ น่าจะมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล นั่นคือประชาชนที่มีถิ่นกำเนิดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลมากกว่าประชาชนที่มีถิ่นกำเนิดที่อื่น ๆ

ระดับการศึกษากับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในบรรดาตัวแปรที่เกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (socioeconomic variables) การศึกษาเป็นปัจจัยที่พบว่าสามารถอธิบาย (explain) การมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ดีที่สุด จากผลการวิจัยจำนวนมาก พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาในระดับสูงจะมีแนวโน้ม (tend) ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่สูงกว่าประชาชนที่การศึกษาต่ำและการศึกษายังมีความสัมพันธ์อย่างมากกับอาชีพและรายได้เนื่องจากระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่กำหนดสถานภาพทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล นอกจากนี้ระดับการศึกษายังมีความสัมพันธ์กับคุณสมบัติอื่น ๆ ของบุคคลทั้งทางด้านที่เกี่ยวกับทัศนคติ ความเชื่อ และความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง กล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษาสูงมักจะมีรายได้สูง มีอาชีพในระดับสูง ได้รับ

ข่าวสารทางการเมือง และมีความรู้สึก มีสมรรถนะทางการเมืองสูงกว่าอีกด้วย ข้อยืนยันเหล่านี้พบแม้กระทั่งในประเทศที่มีความต่างกันในด้านวัฒนธรรมและเชื้อชาติ (Milbrath and Goel. 1977 : 98-106; citing Almond & Verba. 1963; Campbell and others. 1960; Jensen. 1960; McPhee & Glaser. 1962; Olsen. 1973.) และที่สำคัญจากการประมวลผลงานวิจัยจำนวนมาก ยังพบอีกว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมากกับการเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองทางประเภทได้แก่ กิจกรรมการรณรงค์หาเสียง การมีส่วนร่วมในชุมชน กิจกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง รวมทั้งมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับที่ไม่สูงนักกับกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบของการประท้วง อย่างไรก็ตาม สิ่งที่น่าสนใจประการหนึ่งก็คือระดับการศึกษาไม่มีผลกระทบต่อภาระลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแต่อย่างใด และบางครั้งกลับพบว่าระดับการศึกษามีความสัมพันธ์ทางลบกับผลการเลือกตั้งด้วยซ้ำ (Milbrath and Goel. 1977 : 100) จากการศึกษาของ จูทาพิณย์ สุราษฎร์ (2528) พบว่า ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร คือ ผู้มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกของตนเองมากกว่าการถูกระดม ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศุภชัย เอี่ยมละออ. (2528) ที่พบว่า ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในการปกครองรูปพิเศษเมืองพัทยา

จากการประมวลผลงานวิจัย พอจะสรุปได้ว่า ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางจิตวิทยาของบุคคล และมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้จึงคาดว่า ประชาชนที่มีการศึกษาในระดับสูงจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาในระดับต่ำ

รายได้กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

มิลเบรทและโกเอล (Milbrath and Goel. 1977 : 96-97) สรุปว่า ยิ่งบุคคลมีรายได้สูงขึ้นเท่าใด บุคคลนั้นก็ยิ่งมีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น และสำหรับในอเมริกาใต้หรือระหว่างชนเผ่าดำ รายได้จะมีผลกระทบต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้นกว่าการศึกษาหรืออาชีพด้วยซ้ำ และรายได้ยังมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เช่น การบริจาคเงินให้พรรคการเมือง จากการศึกษาของ บุญเลิศ ธีระตระกูล (2528) พบว่า กรรมการการทำเรื่องที่มียาได้ต่างกัน เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จริญญา วงศ์สวัสดิ์ (2532) ที่พบว่า รายได้มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตสาธาณูปโภค และมีความสัมพันธ์กับแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร กล่าวคือ ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมระดับปานกลางขึ้นไปมีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกของตนเองมากกว่าการถูกระดม (จุฑาทิพย์ สุพรรณศรี. 2528) แต่จากการศึกษาของ เลน (Lane) กลับพบว่า รายได้เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญในการชี้ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุดในบรรดาตัวแปรอื่นๆ และ เจนเสน ได้ค้นพบว่าบุคคลที่มีรายได้ปานกลางเป็นบุคคลที่มีแนวโน้ม กระตือรือร้นเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าบุคคลที่มีรายได้ในระดับต่ำและสูง (ประสิทธิ์ บุญลิขิต. 2531:27; อ้างอิงมาจาก Lane. 1959; Jensen. 1960) สำหรับในประเทศอินเดีย โกเอล (Milbrath and Goel . 1977 : 97 ; Citing Goel. 1975) พบว่า ระดับของรายได้ไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในการต่อสู้ทางการเมืองโดยตรง แต่ในประเทศญี่ปุ่น คูโรดะ (Milbrath and Goel. 1977: 97; citing Kuroda. 1967) พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระหว่างรายได้กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการประมวลผลการวิจัยต่าง ๆ จะพบว่า รายได้กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นมีข้อค้นพบทั้งที่มีความสัมพันธ์กันและไม่มีความสัมพันธ์กัน อย่างไรก็ตามเนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลไว้อย่างครอบคลุมถึง 6 ประเภท ผู้วิจัยจึงคาดว่า ประชาชนที่มีรายได้สูงน่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ท้องถิ่นในรูปเทศบาลมากกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่ำ

การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ปัจจุบันบทบาทของสื่อมวลชนในการถ่ายทอดข่าวสารความเคลื่อนไหวและค่านิยมต่าง ๆ ทางการเมือง ได้เพิ่มมากขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่า สื่อมวลชนทั้งหลายมีส่วนช่วยให้ประชาชนเกิด

ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองได้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อมวลชนที่สำคัญ จากการศึกษาของ เลอร์นเนอร์ (Lerner, 1963 : 432) เกี่ยวกับสื่อมวลชนกับการพัฒนาสังคมสมัยใหม่พบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนจะช่วยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและเศรษฐกิจมากขึ้นด้วย ทั้งนี้เพราะสื่อมวลชนในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสารและนิตยสารต่าง ๆ สามารถเข้าถึงประชาชนคนไทยทุกชนชั้น ทั้งในเมืองและชนบท แต่สื่อแต่ละชนิดจะเข้าถึงประชาชนแตกต่างกัน วิทยุ เป็นสื่อมวลชนที่เข้าถึงคนชนบทมากที่สุด โทรทัศน์และหนังสือพิมพ์อยู่ในอันดับรองลงมา (ศิริชัย ศิริกายะ. 2519) สำหรับการรับข่าวสารของคนไทยนั้น อยู่ภายใต้เงื่อนไขของความชอบ ความสนใจ ซึ่งผูกพันกับวัย เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ ตลอดจนความสะดวกในการรับสาร (สมควร กวียะ. 2523) การรับข่าวสารที่มีประโยชน์ ได้มีส่วนช่วยเพิ่มพูนความรู้ ช่วยแพร่กระจายข่าวสารและช่วยเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่บุคคลมีอยู่ได้ (Rogers and Shoemaker. 1971 : 145) โดยเฉพาะโทรทัศน์มีผลต่อการสร้างทัศนคติใหม่ๆ ของเด็กและผู้ใหญ่ (Ornstein and Levine. 1985 : 345)

การเปิดรับข่าวสารการเมืองมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Milbrath and Goel. 1977 : 36) ในการพัฒนาประชาธิปไตยนั้น สื่อสารมวลชนมีบทบาทเกี่ยวข้องอยู่หลายประการ คือ เป็นผู้ให้ข่าวสารที่มีสาระและความเป็นจริง เป็นผู้ให้ข้อคิดและความรู้ เป็นผู้ที่คอยชักจูงผู้มีอำนาจ เป็นผู้เชื่อมความสัมพันธ์ของความเป็นชาติ และเป็นจักรกลของกระบวนการเมืองแบบประชาธิปไตย (กมล สมวิเชียร. 2526 : 94-99) ในการให้การเรียนรู้ทางการเมืองนั้น สื่อมวลชนถือว่าเป็นปัจจัยหรือตัวการสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง (บุญเลิศ ศุภคิลก. 2520 : 53) และนับว่ามีศักยภาพสูงกว่าการสื่อสารแบบอื่นๆ เนื่องจากความกว้างขวาง (extensive) สามารถเข้าถึงได้ทุกหนทุกแห่งทั่วประเทศ ความรวดเร็ว (speed) ซึ่งเข้าถึงประชาชนจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว สามารถควบคุมได้ (controllability) ซึ่งง่ายต่อการวางนโยบายพัฒนาที่จะใช้สื่อมวลชนเป็นเครื่องมือมากกว่าสิ่งอื่น ในการที่จะบรรลุการพัฒนาตามวัตถุประสงค์ และยังมีศักยภาพของประสิทธิภาพ (potential effectiveness) โดยสื่อมวลชนสามารถให้ความรู้ ซึ่งเป็นพลังมหาศาลที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนา

(เสถียร เทยประดับ. 2522 : 1-2) และอาจเป็น "พลังแฝง" ที่สามารถมีผลอย่างมากต่อการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทย (บุญเลิศ ศุภดิolk. 2521: 30-54)

จากการศึกษาของเลอว์นเนอร์ (วีรวัดณ์ เปรมประภา. 2528 : 61; อ้างอิงมาจาก Learner. 1958 : 5465) เกี่ยวกับบทบาทของสื่อสารมวลชนที่มีต่อการพัฒนาประเทศในกลุ่มประเทศแถบตะวันออกกลาง ในปี ค.ศ. 1950 พบว่าการขยายตัวของเขตเมืองจะช่วยยกระดับการรู้หนังสือของประชาชน และมีผลให้ประชาชนมีการเปิดรับสื่อมวลชนมากขึ้น ขณะเดียวกันการขยายตัวในการเปิดรับสื่อมวลชน จะมีส่วนทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นด้วย ส่วน เบอเรลสัน ลาซาร์สเฟล และแมคฟี (ชัช จงสัพพันธ์. 2527 : 34; อ้างอิงมาจาก Berelson, Lazarsfel and McPhee. 1966) พบว่า ปริมาณการเปิดรับสื่อสารมวลชน มีผลกระทบทางบวกต่อผลการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (voting turn out) คนที่เปิดรับสื่อมวลชนประเภทหนึ่งอยู่แล้ว มักจะเปิดรับสื่อประเภทอื่น ๆ อีก และยังพบว่า การเปิดรับสื่อมวลชนมีส่วนช่วยเพิ่มความสนใจของผู้รับในการเข้าร่วมรณรงค์ทางการเมือง (political campaign) อีกด้วย

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองในประเทศไทยได้แก่ งานวิจัยของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2523) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่องข่าวสารการเมืองของคนไทย สรุปได้ว่า โดยเฉลี่ยแล้วคนไทยรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนคือ วิทยุและโทรทัศน์มากกว่าแหล่งข่าวสารทางการเมืองอื่น ๆ สำหรับผู้ที่มีข่าวสารทางการเมืองสูงจะเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากแหล่งข่าวสารต่างๆ จากมากที่สุดและรองลงมาตามลำดับคือ วิทยุและโทรทัศน์ การสนทนาพูดคุยระหว่างบุคคลเกี่ยวกับการเมืองและหนังสือพิมพ์ เฉพาะการรับข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุและโทรทัศน์ พบว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดความแตกต่างในการรับข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุและโทรทัศน์อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และระดับรายได้ กล่าวคือ ผู้ที่มีอายุสูงกว่าหรือผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าหรือผู้ที่มีระดับรายได้สูงกว่า จะรับฟังข่าวสารทางการเมืองจากวิทยุและโทรทัศน์ สูงกว่าผู้ที่มีระดับอายุต่ำกว่า หรือมีระดับการศึกษาต่ำกว่า หรือมีระดับรายได้ต่ำกว่าตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวกับเพศและภูมิภาคที่อยู่อาศัยนั้น ไม่มีอิทธิพลต่อการกำหนดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในการรับฟังข่าวสารทางการเมือง จากวิทยุ

และโทรทัศน์ ส่วนเสน่ห์ นนทะโชติ (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่องการสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนชนบทไทย โดยศึกษาเฉพาะประชาชนบ้านวังคล้า อำเภอสองสาม จังหวัดนครราชสีมา ผลปรากฏว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลจากการเปิดรับสื่อมวลชนมากกว่าการสื่อสารระหว่างบุคคล โดยประชาชนที่เปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงกว่า ผู้ที่ได้รับข่าวสารจากการสื่อสารระหว่างบุคคล และประชาชนที่ได้รับข่าวสารการเมืองจากการเปิดรับสื่อมวลชนมีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยจิตสำนึกของตนเอง มากกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารการเมืองจากการสื่อสารระหว่างบุคคล และในทางตรงข้าม ประชาชนที่ได้รับข่าวสารการเมืองจากการสื่อสารระหว่างบุคคล มีแนวโน้มที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะที่ถูกชักจูง หรือระดมพลังมากกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารการเมืองจากการเปิดรับสื่อมวลชน สำหรับ อัครเมศวร์ ทองนวล (2527) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี พบว่า ครูที่เปิดรับข่าวสารการเมืองจากหนังสือพิมพ์สูงกว่ามีแนวโน้มจะมีความรู้ข่าวสารการเมืองมากกว่าครูที่เปิดรับข่าวสารการเมืองจากหนังสือพิมพ์ที่ต่ำกว่า และความสัมพันธ์ในการสื่อสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับความรู้ข่าวสารการเมืองด้วย และจากการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อสารมวลชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต โดย ชลัช จงสืบพันธ์ (2527 : 89) ผลปรากฏว่าการเปิดรับสื่อสารมวลชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเกือบทุกด้าน ยกเว้นเฉพาะด้านการเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมืองเพียงด้านเดียว และยังได้ข้อค้นพบอีกด้วยว่า การเปิดรับสื่อสารมวลชนต่างกันจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองต่างกันด้วย กล่าวคือ นักศึกษาที่เปิดรับสื่อสารมวลชนมากกว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่ากลุ่มนักศึกษาที่เปิดรับสื่อสารมวลชนน้อยกว่า

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พอจะสรุปและคาดได้ว่า การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์และวารสาร จะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง นั่นคือ ประชาชนที่มีการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนต่าง ๆ ในระดับสูงจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในระดับสูงด้วย

การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การจัดตั้งและการรวมกลุ่มผลประโยชน์ (interest group formation) เป็นกระบวนการในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอีกรูปแบบหนึ่ง กล่าวคือ การที่ประชาชนในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ หรือกลุ่มที่มีความคิดเห็นในลักษณะคล้ายคลึงกันได้จัดตั้งขึ้นเป็นกลุ่ม และกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้ จะมีอิทธิพลทางการเมืองยอมรับในการที่จะปฏิบัติ เรียกว่า กลุ่มผลประโยชน์มีอำนาจต่อรอง (bargaining power) ทางการเมือง ถ้ามีกลุ่มผลประโยชน์มากขึ้น การถ่วงดุล แห่งอำนาจทางการเมืองก็ย่อมเกิดขึ้น นับเป็นผลดีแก่ประชาชนที่จะได้ธำรงรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ของกลุ่มและผลประโยชน์ของชาติในส่วนรวมได้ อย่างไรก็ดี ในระบบการปกครองท้องถิ่นนั้นจะเห็นได้ว่า ชุมชนต่างๆ ย่อมจะมีผู้มีผลประโยชน์หรือแนวความคิดที่คล้ายคลึงกันอยู่มาก ซึ่งบุคคลเหล่านี้ได้รวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มผลประโยชน์ขึ้น เพื่อพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของตน หรืออาจร้องเรียนฝ่ายปกครองให้ดำเนินการบางอย่างได้ (ประหยัด หงษ์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2529 : 189-190)

โดยทั่วไปแล้ว ประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายต่างก็ประสบกับปัญหาดังกล่าวอย่างมาก กล่าวคือ ประเทศที่กำลังพัฒนานั้นประชาชนยังไม่สามารถเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneurship) เฉพาะท้องถิ่นขนาดพอที่จะมีอยู่บ้างเฉพาะเขตเมือง (urban) บางแห่งเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะระบบเศรษฐกิจ หรือฐานะส่วนบุคคล (individual) ของประชาชนยังไม่สามารถมีผลประโยชน์ของตนเองดีพอที่จะกระตือรือร้น ขวนขวายจนกระทั่งเกิดเป็นกลุ่มก้อนขึ้นมาได้นั่นเอง ดังนั้น กลุ่มผลประโยชน์ในประเทศด้อยพัฒนาจึงเป็นกลุ่มผลประโยชน์จำลองหรือกลุ่มผลประโยชน์แต่ในนามเท่านั้น (ประหยัด หงษ์ทองคำ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2529 : 190)

การปกครองท้องถิ่น มีความสำคัญ และจะเพิ่มพูนความสำคัญมากยิ่งขึ้นถ้าหากได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจและจัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้ประชาชนข้างมากจัดตั้ง หรือรวมกลุ่มผลประโยชน์ขึ้นมาได้ ก็จะทำให้การเมืองของประเทศนั้นๆ และหรือการเมืองในระดับท้องถิ่น ประชาชนจะได้สนใจและมีส่วนเข้าร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น (ประทาน คงฤทธิศึกษากร. 2525 : 18-19)

มิลเบรธ และโกเอล (Milbrath and Goel. 1977 : 131-132) ได้กล่าวถึง การเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือองค์กรของบุคคลว่ามีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ว่า บุคคลที่

เป็นสมาชิกของกลุ่ม มีแนวโน้มที่จะมีความสนใจทางการเมือง ติดตามปัญหาทางการเมืองและไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่มิได้เป็นสมาชิกกลุ่ม เนื่องจากผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มจะได้รับข่าวสารทางการเมืองจากกลุ่มของตน นอกจากนั้น ยังพบว่า ยิ่งบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มมากขึ้น ก็ยังมีแนวโน้มว่าบุคคลนั้นจะมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้นด้วย และในบรรดาผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มนั้น ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มหลายกลุ่ม (Cross-pressure) จะมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มเพียงกลุ่มเดียว และผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกันของสมาชิก (Homogeneous) ก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีสมาชิกประเภทหลากหลาย

จากผลการวิจัยของประหยัด หงษ์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2529) ปรากฏว่าจากการสอบถามประชาชนในภาคเหนือเกี่ยวกับการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์ในท้องถิ่น พบว่ามีการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์ร้อยละ 47.4 และกลุ่มผลประโยชน์ที่จัดตั้งหรือรวมกลุ่มกันขึ้นในเทศบาลหรือในท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นกลุ่มของประชาชนที่ประกอบธุรกิจและการค้า เช่น ผู้รับเหมาก่อสร้าง ขนรับค้าขาย ขนรับโรงแรม ขนรับการท่องเที่ยว กลุ่มสมาคมทางด้านเศรษฐกิจ หรือสมาคมพ่อค้า เป็นต้น ซึ่งกลุ่มประโยชน์เหล่านี้ เป็นกลุ่มที่มีบทบาทหรืออิทธิพลทางการเมืองในระดับท้องถิ่นสูง มีอำนาจการต่อรองทางการเมืองสูงและเป็นที่น่าสังเกตว่า บุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มผลประโยชน์ดังกล่าวนี้ ส่วนใหญ่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลหรือสภาท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อเข้าไปเป็นตัวแทนของกลุ่มตนในการรักษาหรือปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มตนเป็นสำคัญ ส่วนกลุ่มผลประโยชน์ประเภทกลุ่มเกษตรกรรม กลุ่มอาชีพหรือสหกรณ์ สมาคมประมง สมาคมบรรพบุรุษ สมาคมชาวไร่อ้อย กลุ่มสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ด้านการสังคมสงเคราะห์ เช่น สโมสรโรตารี สโมสรไดอานส์ กลุ่มบรรพบุรุษชาวนาไทย กลุ่มสมาคมที่มีวัตถุประสงค์ด้านการกีฬา หรือกลุ่มที่จัดตั้งโดยรัฐบาลเพื่อความมั่นคงและสาธารณประโยชน์ เช่น กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน ทส.ปช. กลุ่มเหล่านี้เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ไม่ค่อยมีบทบาท หรือมีอิทธิพลต่อกิจกรรมของเทศบาลหรือท้องถิ่นเช่นเดียวกัน จากการศึกษาพบว่า ในแต่ละภาคต่างมีกลุ่มผลประโยชน์ในลักษณะที่ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่เมื่อจำแนกตามชั้นของเทศบาลจะพบว่า ยังเป็น

เทศบาลใหญ่ขึ้นก็จะมีกลุ่มผลประโยชน์จำนวนมากขึ้นด้วย ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของประกาศศักดิ์ ธาเนียงค์ (2529) ที่ศึกษาเรื่อง นักธุรกิจกับการเมือง : การศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนักธุรกิจระดับบริหารจากหน่วยงานธุรกิจขนาดใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักธุรกิจได้เพิ่มมากขึ้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงมาก มีผู้เข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองไม่น้อย และส่วนมากต้องการเข้ามามีส่วนในการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยเฉพาะในทางเศรษฐกิจ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองไว้ และจากการศึกษาของ จรัญ วงศ์สวัสดิ์ (2532) ซึ่งศึกษาพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตสุราษฎร์ธานี พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์การ มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตสุราษฎร์ธานี นอกจากนี้ยังพบว่า กรรมการที่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรือ เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากรรมการที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสหภาพฯ อย่างมีนัยสำคัญ (บุญเลิศ ชีระตระกูล. 2528)

สำหรับกลุ่มผลประโยชน์ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ นั้น จากข้อมูลเชิงประจักษ์ ปรากฏว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีการเข้าร่วมในกลุ่มต่าง ๆ มากมายทั้งกลุ่มธุรกิจการค้า เช่น ชมรมผู้รับเหมาก่อสร้าง ชมรมโรงแรม สมาคมพ่อค้า เป็นต้น ส่วนกลุ่มสมาคมด้านการสังคมสงเคราะห์ เช่น สโมสรโรตารี สโมสรไดอานส์ กลุ่มบรรเทาสาธารณภัย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน ทส.ปช. และที่สำคัญคือ การตั้งกลุ่มคณะกรรมการบริหารชุมชน ซึ่งเทศบาลนครเชียงใหม่ได้แบ่งชุมชนในเขตเทศบาลออกเป็น 13 ชุมชน กระจายอยู่ทั่วภายในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และมีชื่อเฉพาะของชุมชนนั้น เช่นชุมชนบ้านท่อ ชุมชนแม่หยวก และชุมชนสันติธรรม เป็นต้น ซึ่ง ธำม ธนุมากรราชชน (2534 : 27-28) ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งชุมชนของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นกับจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ที่กลุ่มการเมืองที่เป็นผู้ตั้งชุมชนนั้น ได้รับเลือกตั้งด้วยว่ามีความสัมพันธ์กัน

นอกจากการมีกลุ่มผลประโยชน์ทั่วไปที่ตั้งขึ้นในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่แล้ว ยังปรากฏว่าการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของเชียงใหม่ มีการพัฒนาเข้าสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในลักษณะของการรวมกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ซึ่งการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนอย่างเป็นทางการเริ่มเกิดขึ้นราวปี พ.ศ. 2500-2501 (ธำม ธนุมากรราชชน. 2534 : 21) จนกระทั่ง

ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ในปี พ.ศ. 2533 มีการต่อสู้ทางการเมืองในเวทีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมของ 3 กลุ่มการเมืองท้องถิ่น คือ กลุ่มอาหังหมุม กลุ่มประชาสันติ และกลุ่มพลังคุณธรรม ซึ่ง ธวัช อนุมานราชธน (2534 : 30) ได้ชี้ให้เห็นว่า เมื่อกล่าวถึงความเป็นสถาบันของพรรคและกลุ่มการเมืองโดยพิจารณาในแง่การหาเสียงแล้ว กลุ่มการเมืองระดับเทศบาลคือ เทศบาลนครเชียงใหม่ น่าจะมีความเป็นสถาบันสูงกว่าพรรคการเมืองในระดับชาติ เพราะแม้ว่ากฎหมายจะเปิดช่องให้ประชาชนสามารถเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งในฐานะเป็นตัวแทนบุคคลก็ตาม แต่ในความเป็นจริง ผู้สมัครแต่ละกลุ่มก็ยังยึดถือนโยบายและแนวทางของกลุ่มอย่างเคร่งครัด ไม่ปรากฏชัดว่ามีผู้ใดหาเสียงแบบ "ลูกโดด" เลย

ผลของการศึกษาเอกสาร ข้อมูลเชิงประจักษ์และงานวิจัย แม้ว่าจะมีไม่มากนักแต่ก็พอจะยืนยันได้ว่า การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นของประชาชนจะมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง นั่นคือ ประชาชนที่เข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลมากกว่าประชาชนที่ไม่ได้เข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่น

ลักษณะทางจิตวิทยากับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา ปัญหาประการหนึ่งที่พบอยู่เสมอ ก็คือประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนาทางการเมือง โดยเฉพาะในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย ประชาชนที่สามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีเหตุผลนั้น จะต้องเป็นพลเมืองที่มีความรู้ในข่าวสารทางการเมืองและความเข้าใจทางการเมืองเป็นอย่างดี (วีรวัดน์ เปรมประชา. 2528 : 35) ทั้งนี้ เนื่องจากคุณภาพของการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย จะเป็นอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับประชาชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในทางการเมืองของประชาชนจะส่งผลกระทบต่อความสนใจ ความศรัทธา และการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอย่างมากด้วย และมีผลโดยตรงต่อเสถียรภาพ ความมั่นคง และความต่อเนื่องของ

การเมืองในระบบประชาธิปไตยของประเทศอย่างมากอีกด้วย (จักรพันธ์ วงษ์บุญญาภย. 2531 : 1-2)

ข่าวสารการเมือง หรือสารสนเทศทางการเมือง (political information) หมายถึง ความรู้ของสมาชิกในระบบการเมืองที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง หรือการเคลื่อนไหวใดๆ ในสถานะของระบบการเมืองในแง่ของการใช้อำนาจอรัฐ แบ่งสรรสิ่งที่มีคุณค่าให้แก่สังคม (Chaffee. 1975 : 96) ส่วน อัลมอนด์และเวอร์บา (Almond and Verba. 1965 : 14-17) ได้ให้ความหมายของข่าวสารการเมืองที่ครอบคลุมความรู้ 4 ประการคือ

1. เป็นความรู้เกี่ยวกับระบบการเมืองทั้งหมด ทั้งในด้านของความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ศาสนา ภูมิศาสตร์หรือสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ที่มีอยู่ในระบบ
2. เป็นความรู้เกี่ยวกับปัจจัยนำเข้า ซึ่งได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับช่องทางการผ่านของข้อเรียกร้อง (Demand) และข้อสนับสนุน (Support) ของระบบการเมือง เช่น ความรู้เกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กลุ่มผลประโยชน์พรรคการเมือง ระบบราชการ และสื่อสารมวลชน เป็นต้น
3. เป็นความรู้เกี่ยวกับกระบวนการนำออก (Output) ซึ่งได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้าง หรือสถาบันทางการเมืองของระบบการเมืองซึ่งเป็นตัวตัดสินใจในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับรัฐสภา รัฐบาล ระบบราชการ และศาล เป็นต้น
4. ความรู้เกี่ยวกับอัตภาพส่วนตน (Self-Knowledge) ซึ่งหมายถึง ความรู้เกี่ยวกับตนเองในฐานะและบทบาทที่บุคคลควรมีต่อระบบการเมือง ซึ่งเป็นการประเมินคุณค่าของตนในระบบการเมือง

สารสนเทศทางการเมือง หรือข่าวสารการเมือง จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์อย่างมากกับความสนใจ และความกระตือรือร้นทางการเมือง โดยที่สารสนเทศทางการเมืองจะช่วยลดความไม่แน่ใจทางการเมือง (political uncertainty) และช่วยให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ความรู้สึกไม่แน่ใจทางการเมือง หรือความรู้สึกว่าตนเองมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเมืองนี้เอง เป็นที่มาของความเฉยทางการเมือง (ชลิข จงสัพพันธ์. 2527 : 35 ; อ้างอิงมาจาก Barber. 1969 : 38) ในทางตรงกันข้าม ถ้าประชาชนทั่วไปมีความรู้ทางการเมือง

เป็นอย่างดี รู้ถึงความเป็นไปและเหตุการณ์บ้านเมืองอยู่ตลอดเวลา ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกหรือรันทที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ง่ายกว่าคนที่ไม่รู้สารสนเทศทางการเมือง หรือรู้น้อยกว่า (ชลัษ จงสืบทันต์. 2527 : 35) ทั้งนี้เพราะ ข่าวสารการเมืองที่แต่ละบุคคลได้รับจะมีผลต่อการพัฒนาความคิดเห็น การปรับตัว และการเปลี่ยนแปลงในทางการเมือง โดยข่าวสารการเมืองจะทำให้บุคคลเกิดความรู้ ความคิดและการประเมินคุณค่าในการกำหนดการตัดสินใจในประเด็นต่างๆ ที่จะมีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้นความรู้ในข่าวสารการเมืองจึงนับว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจหรือการตกลงใจในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (นฤพนธ์ เศรษฐสุวรรณ. 2533 : 61)

จากการวิจัยเกี่ยวกับความเข้าใจทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ของ ชัยวัฒน์ รัชชาจร (2521) พบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองระดับท้องถิ่นในเกณฑ์สูงเพียงร้อยละ 22.9 เกณฑ์กลางร้อยละ 27.7 และเกณฑ์ต่ำร้อยละ 49.4 แต่จากรายงานวิจัยเรื่องการประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาลนครเชียงใหม่ระหว่างปี พ.ศ. 2528-2530 ของสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับสำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ (เศกสิน ศรีวัฒนานุกุลกิจและเบญจมา สวัสดิ์โอ. 2532 : 19) ผลปรากฏว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการเมืองท้องถิ่นในระดับปานกลางจนถึงค่อนข้างมาก แต่การศึกษาดังกล่าวมิได้ศึกษาว่า ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลหรือไม่ ส่วนการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสารสนเทศทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต โดย ชลัษ จงสืบทันต์. (2527 : 89-90) ผลปรากฏว่า สารสนเทศทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเป็นฝ่ายรับการสื่อสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยภาพรวม

สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่เกี่ยวกับภูมิหลังของบุคคลกับความรู้ข่าวสารทางการเมือง มีดังนี้คือ บิชอป (Bishop. 1973 : 60--67) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกี่ยวกับภูมิหลังของบุคคลกับความรู้ในข่าวสารการเมือง พบว่า เพศ อายุ อาชีพ และการศึกษา มีความสัมพันธ์กับความรู้ข่าวสารการเมืองของบุคคล ซึ่งมีส่วนคล้ายคลึงกับงานวิจัย

ของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2523) ซึ่งทำการวิจัยเรื่องข่าวสารการเมืองของคนไทย พบว่า คนไทยมีความรู้เกี่ยวกับตัวผู้นำทางการเมือง เหตุการณ์สำคัญทางการเมือง และสภาพภูมิศาสตร์ของประเทศไทยและเพื่อนบ้านอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ส่วนความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างทางการเมือง สถาบันทางการเมืองและกระบวนการทางการเมืองการปกครองของไทย มีอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และตัวแปรที่มีอิทธิพลในการกำหนดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในความรู้ข่าวสารทางการเมืองของคนไทย ได้แก่ เพศ การศึกษา และรายได้ กล่าวคือ บุคคลที่เป็นเพศชาย มีระดับการศึกษา และรายได้สูงกว่า มีแนวโน้มที่จะมีระดับข่าวสารทางการเมืองสูงกว่าบุคคลที่เป็นเพศหญิง มีระดับการศึกษาและรายได้ต่ำกว่า สำหรับผลการวิจัยของ ชลัช จงสืบทันท์ (2527) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านชีวสังคมกับปัจจัยด้านจิตวิสัย ผลปรากฏว่าตัวแปรย่อยในปัจจัยด้านชีวสังคมมีความสัมพันธ์กับตัวแปรย่อยในปัจจัยด้านจิตวิสัยค่อนข้างต่ำ มีตัวแปรด้านเพศเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ กับตัวแปรด้านสารสนเทศทางการเมือง ส่วนการศึกษาเรื่องประสิทธิผลของการใช้หนังสือพิมพ์เป็นตัวการให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมือง ศึกษากรณีเทศบาลนครเชียงใหม่ ของ ฉัตรกุล ชื่นสุวรรณกุล (2529) พบว่า หนังสือพิมพ์เป็นแหล่งข่าวสารการเมืองที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความรู้ความเข้าใจทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกของหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทศบาลในระดับค่อนข้างสูง และพบว่า มีตัวแปร เพศ และการศึกษา เท่านั้น ที่มีผลทำให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องเทศบาล ต่างกัน โดยเพศชายจะมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าหญิงและยิ่งประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้น ก็จะทำให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเทศบาลมากขึ้นด้วย

จากการประมวลเอกสารและผลงานวิจัยต่างๆ พอจะสรุปได้ว่า ตัวแปรที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคม มีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์กับความรู้ทางการเมือง และความรู้ทางการเมืองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงคาดว่า ประชาชนที่มีความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในระดับสูง จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลมากกว่าประชาชนที่มีรู้ข่าวสารการเมืองท้องถิ่นระดับต่ำ

ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง (Sense of Civic Obligation or Sense of Civic Duty) หมายถึง ความรู้สึกที่ตัวเองและบุคคลอื่นควรจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง โดยไม่คำนึงถึงว่า กิจกรรมทางการเมืองนั้นจะให้ผลคุ้มค่าหรือไม่ (Campbell. 1968 : 461-462) และยังเป็นความรู้สึกที่ว่า การเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองยังสามารถทำได้ในระดับต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ความสามารถและโอกาส ตลอดจนการมีความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตน หากมุ่งที่จะก่อให้เกิดผลต่อกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง (decision-making process in politics) (วิสุทธิ์ โนธิแทน. 2519 : 36) ความรู้สึกต่อหน้าที่ในการเข้ามีส่วนร่วม (participate) นี้ ในทางการเมืองถือว่าเป็นทัศนคติทางการเมือง (political attitude) ที่มีความสำคัญและมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Milbrath and Goel. 1977 : 49) และถือกันว่า ความรู้สึกดังกล่าวนี้จะมียุ่สูงในสังคมที่มีการปลูกฝังค่านิยมเชิงประชาธิปไตย ทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีความจำเป็นที่จะต้องปกป้องค่านิยมเหล่านี้ในทางการเมืองให้ดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต สำหรับแนวคิดอุดมคติประชาธิปไตย (Democratic Ideal) จึงมีกระบวนว่า ทุกคนควรให้ความสนใจกับการเมืองและเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยจิตสำนึกดังกล่าวด้วย (Broom and Selznick. 1968 : 525-526 ; Citing Powers and Dodge. 1965 : 20)

ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองนี้ มีสูงมากในสหรัฐอเมริกา จากผลการสำรวจหลายๆ ครั้งชี้ให้เห็นว่าร้อยละ 80-90 ของกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจได้เป็นผู้ที่ยึดมั่น (adherence) ปทัสถาน (norm) นี้ (Milbrath and Goel. 1977 : 49; citing Campbell, Gurin & Miller. 1954; Campbell and others. 1960; Dennis. 1970; Milbrath. 1968) สำหรับในด้านกิจกรรมการเลือกตั้ง ผลการสำรวจพบว่า ผู้ที่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยความสำนึกในหน้าที่ มีสูงถึงร้อยละ 82 ในประเทศอังกฤษ (Milbrath and Goel. 1977 : 49; citing Rose & Mossawir. 1967) ส่วนในประเทศญี่ปุ่น มีผู้ตอบเพียงร้อยละ 40-50 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่รายงานว่า การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ที่ตนต้องปฏิบัติ (Milbrath and goel. 1977 : 49; citing Richardson. 1974) ซึ่งความสำนึกในหน้าที่ที่จะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทาง

การเมืองนี้ จากการศึกษาวิจัยหลายฉบับ แสดงให้เห็นว่า บุคคลที่มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองมักจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ขาดความสำนึกนี้ (Milbrath. 1977 : 49; citing Campbell, Gurin & Miller. 1954; Campbell. and others. 1960; Marvick & Nixon. 1961; Mayntz. 1961; Milbrath. 1968; Alford & Scoble. 1968; Dennis. 1970; Kuroda. 1965)

เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งคลอทเฟลเตอร์ (Clotfelter. 1980 : 29) ได้ชี้ให้เห็นว่า ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองเป็นสิ่งที่จูงใจนำไปสู่การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง กล่าวคือ ประชาชนที่มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองในระดับสูงจะมีความรับผิดชอบในการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสูงด้วย โดยถือว่าเป็นหน้าที่พลเมือง ส่วนบอสคอฟฟ์และไซก์เลอร์ (Boskoff and Zeigler. 1964 : 101) ก็ยืนยันว่าความสำนึกในความรับผิดชอบต่อพลเมืองมีความสัมพันธ์กับแบบแผนของการออกเสียงเลือกตั้ง และจะแสดงผลที่ต่อเนื่องจากความตั้งใจที่จะยอมรับหน้าที่ในการที่จะให้การสนับสนุนแก่ชุมชน

อย่างไรก็ตาม ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองเป็นสิ่งที่สามารถปลูกฝังได้โดยกระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง และเป็นรากฐานในสังคมและบุคลิกภาพของคน จากข้อมูลในการศึกษา 5 ประเทศ ของอัลมอนต์ และเวอร์บา (Almond and Verba. 1963 : 176-177) ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ในบางวัฒนธรรมทางการเมือง (political cultures) สามารถปลูกฝังความสำนึกในหน้าที่พลเมืองได้ แม้ว่าจะมีการควบคุมตัวแปรด้าน การศึกษา อาชีพและเพศแล้วก็ตาม แต่ปัจจัยทางด้านตำแหน่งทางสังคม (Social-position) ภายในชนชาตินั้น มีผลกระทบต่อความสำนึกในหน้าที่พลเมือง กล่าวคือบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในระดับสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการศึกษาสูงจะสามารถพัฒนาความสำนึกในหน้าที่พลเมืองได้ สำหรับในประเทศสหรัฐอเมริกา ความแตกต่างด้าน เพศ และอายุ ไม่มีผลต่อการพัฒนาความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ส่วนในประเทศเยอรมัน อังกฤษ เม็กซิโก และอิตาลี พบว่า เพศชายสามารถพัฒนาความสำนึกในหน้าที่พลเมืองได้ดีกว่าเพศหญิง

สำหรับการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของไทย เท่าที่ปรากฏได้แก่ การศึกษาประสิทธิผลของการใช้หนังสือพิมพ์ เป็นตัวการให้เกิดการเรียนรู้ทางการเมือง

ศึกษากรณีเทศบาลนครเชียงใหม่ ของ จัตรกุล ชื่นสุวรรณกุล (2529) พบว่าประชาชนที่เป็นสมาชิกหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์มีความรู้สึกในหน้าที่ของพลเมืองค่อนข้างสูง ส่วนปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ตัวแปร เพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกในหน้าที่ของพลเมือง ส่วนการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสำนึกทางการเมือง ซึ่งรวมเอาความสำนึกในหน้าที่พลเมืองเข้าไปด้วยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต ของชัช จงสีพันธ์ (2527) ผลปรากฏว่า ความสำนึกทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การเกี่ยวข้องกับกลุ่มการเมือง การประท้วง การเป็นฝ่ายรับการสื่อสารทางการเมือง และตัวแปรประเภทของสถาบันการศึกษาพบนัยสำคัญของความสัมพันธ์กับความสำนึกทางการเมือง

ส่วนการศึกษาของ สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ พ่องแผ้ว (2527) ก็ได้พบว่า การศึกษานั้นมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองเลือกตั้ง กล่าวคือ ผู้ที่มีการศึกษาสูงจะไม่ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสูง เพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้ตอบที่มีการศึกษาน้อยตอบว่า ไม่เลือกตั้ง เพราะได้รับการชักชวนให้ไปด้วยอัตราที่สูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงอย่างเห็นได้ชัด นั่นแสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงนั้นจะไม่ใช้สิทธิเลือกตั้งด้วยความสำนึกในหน้าที่

จากงานวิจัย และเอกสารที่ประมวลมา สรุปได้ว่า ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองประเภทต่าง ๆ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงคาดว่าประชาชนที่มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองสูงจะ เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลมากกว่าประชาชนที่มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองต่ำ

ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง (Political Efficacy Feelings) เป็นแนวคิด (concept) หนึ่งที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวางในทางรัฐศาสตร์ โดยได้รับการพัฒนามาจากศูนย์การวิจัยเชิงสำรวจของมหาวิทยาลัยมิชิแกน แนวคิดนี้ได้ถูกนำมาใช้เป็นตัวทำนาย (predictor) และหาความสัมพันธ์ (correlate) ระหว่างความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งแบบยึดปทัสถานสังคม (conventional) และแบบไม่ยึดปทัสถานสังคม (Unconventional) (Milbrath and Goel. 1977 : 57)

มิลเบรธ และโกเอล (Milbrath and Goel. 1977 : 57) ได้ให้ความหมายของ ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองว่าเป็นความรู้สึกของบุคคลที่คิดว่าตนเองมีอิทธิพล ต่อกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลได้ ส่วนพริวิตซ์ (Prewitt. 1968 : 226) ได้ให้คำนิยามไว้ว่า ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง หมายถึง ความเชื่อของบุคคลที่ว่า การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และทางสังคม สามารถเกิดขึ้นได้โดยการกระทำของเขา และความเชื่อที่ว่าความพยายามของ บุคคล โดยลำพังหรือร่วมมือกับคนอื่น ๆ สามารถจะทำให้เจ้าหน้าที่หรือผู้มีอำนาจทางการเมืองมี พฤติกรรมดังที่เขาปรารถนาได้ ซึ่งความหมายดังกล่าวนี้ คล้ายคลึงกับคำอธิบายของ แคมป์เบลล์ และคนอื่น ๆ (Campbell and others. 1954 : 187) ที่อธิบายว่า ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองเป็นความรู้สึกว่าการกระทำทางการเมืองของปัจเจกบุคคล สามารถมีผลกระทบต่อ กระบวนการทางการเมือง และรู้สึกว่าการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคมเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ และพลเมืองแต่ละคนสามารถเข้าไปมีส่วนในการนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ จึงอาจ กล่าวได้ว่า บุคคลซึ่งมีความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองในระดับสูงจะรู้สึกว่าตนเองสามารถ สร้างผลกระทบต่อสิ่งที่รัฐบาลกระทำได้ ส่วนบุคคลที่มีความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองระดับต่ำ จะมีความรู้สึกว่าตนเองไม่สามารถมีอิทธิพลเหนือรัฐบาลได้ (Clotfelter. 1980:28)

จากความหมายของความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง สรุปได้ว่าความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง เป็นความรู้สึกนึกคิดหรือความเชื่อของบุคคลว่าตนเองสามารถมีอิทธิพลที่จะโน้มน้าว พฤติกรรมของผู้นำทางการเมืองได้ตามที่ตนต้องการ ขณะเดียวกันมีความเชื่อมั่นว่าตนจะสามารถ เปลี่ยนแปลงกระบวนการทางการเมืองและสังคมได้ ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองจึงมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเมืองโดยตรง เพราะความรู้สึกดังกล่าวจะทำให้คนในสังคมนั้น ๆ เกิดความรู้สึกว่า ตนเองมีส่วนทำให้นโยบายต่างๆ ทางการเมืองเป็นไปในทิศทางของตนเอง ดังนั้นคนประเภทนี้จึงมีความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ (เชาว์ไพโรจน์โรจน์. 2530 : 11) ของระบอบประชาธิปไตย หรือหากบุคคลใดไม่เห็นด้วยกับการ ดำเนินงานของรัฐบาล และเชื่อว่าหากคนรวมกลุ่มกันคัดค้านมากๆ รัฐบาลจะต้องปฏิบัติตาม ถ้า ไม่ปฏิบัติตามรัฐบาลนั้นจะอยู่ไม่ได้ ซึ่งในความเป็นจริงบุคคลนั้นจะมีความสามารถตามที่ตนคิดหรือ ไม่ก็ได้ หากบุคคลนั้นเชื่อว่าตนเองจะสามารถผลักดันหรือมีอิทธิพลทางการเมืองดังที่ยกตัวอย่าง

ก็คือว่าเขาเป็นผู้ที่มีความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองสูงซึ่งความรู้สึกดังกล่าวมีระดับความเข้มข้นแตกต่างกันตั้งแต่มีความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองที่มีระดับสูง คือเชื่อมั่นอย่างสูงว่าตนเองสามารถผลักดันให้มีการแก้ไขปัญหาของบ้านเมืองในแนวทางที่ตนเองต้องการ และระดับที่ต่ำลงมาเรื่อย ๆ จนถึงความรู้สึกที่ว่า ตนไม่สามารถเข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินการในกระบวนการตัดสินใจของระบบการเมืองและไม่สามารถมีอิทธิพลในการกำหนดนโยบายสาธารณะได้เลย (พงศธร สัจจชลพันธ์. 2530 : 19)

แนวความคิด (Concept) เกี่ยวกับความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองนี้ นักวิชาการต่างประเทศใช้คำต่าง ๆ ที่ให้ความหมายในสาระสำคัญไม่แตกต่างกันไว้หลายคำ เช่น political efficacy, political competence, civic competence หรือ citizen efficacy ส่วนภาษาไทย นักรัฐศาสตร์ได้ใช้คำแตกต่างกัน ได้แก่ ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมือง และความสำนึกในความสำคัญทางการเมือง

ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองนี้ มีผู้สนใจนำไปศึกษาในฐานะตัวแปรอิสระ โดยใช้วิเคราะห์อัตราการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทั้งระดับความเข้ม ในการเข้าร่วมผูกพันกับการเมืองในระบบที่มีการเลือกตั้ง สมรรถนะทางการเมืองนี้ไม่เพียงแต่จะทำนายปรากฏการณ์ของการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่พบว่า คนที่รู้สึกว่ามีสมรรถนะสูงจะ ไปออกเสียงมากเท่านั้น แต่ยังสามารถอธิบายการกระทำกิจกรรมในรูปแบบอื่น ๆ ของระบอบประชาธิปไตยด้วย ไม่ว่าจะเป็นการอภิปรายโต้เถียง การแสดงความคิดเห็น การบริจาคเงินให้พรรคการเมือง การทำงานประจำในสำนักงานทางการเมือง ซึ่งเป็นการยืนยันว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองเป็นสิ่งที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คนที่มีสมรรถนะทางการเมืองสูงจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ ในทางกลับกัน คนที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองก็จะมีความรู้สึกเชื่อมั่นในความสามารถและความสำคัญของตนเองมากขึ้น (ชลิข จงสืบพันธ์. 2527 : 42 ; อ้างอิงมาจาก Prewitt. 1968 : 226) ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ ดัลห์ (Dahl. 1961 : 28) ที่เสนอไว้ก่อนแล้วว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองและความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองจะหล่อเลี้ยงซึ่งกันและกัน คือเขาเชื่อว่าความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองทำให้คนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ทำให้คนเกิดความเชื่อมั่นในสมรรถนะทางการเมืองเพิ่มขึ้นไปด้วย

จากการประมวลผลการศึกษาวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของมิลเบรธ และโกเอล (Milbrath and Goel. 1977) ได้ข้อค้นพบที่ยืนยันอย่างชัดเจนซ้ำแล้วซ้ำเล่าว่า บุคคลที่รู้สึกว่าตนเองมีสมรรถนะทางการเมืองสูงจะ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงกว่าบุคคลที่ไม่มีความรู้สึกเช่นนี้ ข้อยืนยันนี้ได้จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างหลายประเทศ และเป็นการศึกษาในช่วงเวลาที่ต่างกัน (Milbrath and Goel. 1977 : 58; citing Agger, Goldstein and Pearl. 1961; Almond and Verba. 1963 all five nations; Campbell and others. 1960; Erbe. 1964; Dahl. 1961; Di Palma 1970; Finifter. 1970; Barnes. 1966 Italian data; Muller. 1970; Dean. 1960; Olsen. 1969; Goel. 1975. Indian samples; Baker. 1973. Germany; Verba and Nie. 1972) และผลงานวิจัยทั้งหมดยังแสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก (positive correlation) แม้ว่าจะมีการควบคุมตัวแปรด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมก็ตาม ดังนั้นความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองจึงเป็นตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลสูงต่อการเข้าร่วมในกิจกรรม (Milbrath and Goel. 1977 : 59) นอกจากนี้ยังปรากฏอีกว่า ในหลายประเทศ ประชาชนจำนวนมากที่มความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองสูงจะมีความสัมพันธ์กับการปกครองระดับท้องถิ่น (local government) สูงกว่าการปกครองระดับชาติ (national government) (Milbrath and Goel. 1977: 60; citing Almond and Verba. 1963, all five nations; Goel. 1970, 1975) ทั้งนี้เพราะ การปกครองระดับท้องถิ่นเป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ตัวประชาชนและสามารถส่งผลกระทบต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับวิถีชีวิตประจำวันได้มากกว่าและโดยตรงกว่า

สำหรับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทย เท่าที่ปรากฏพบว่ามีจำนวนน้อยมาก งานดังกล่าวได้แก่ งานวิจัยของ หลัซ จงสินพันธ์ (2527) ซึ่งศึกษาลักษณะทางชีวสังคม ลักษณะทางปริบทและลักษณะทางจิตวิสัยของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยใช้ตัวแปรความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองเป็นตัวแปรหนึ่งในปัจจัยลักษณะทางจิตวิสัย ผลการศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกรับสมรรถนะทางการ เมืองกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ของนักศึกษา ปรากฏว่า ความรู้สึกรับสมรรถนะทางการ เมืองมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทาง การเมืองด้านการลงคะแนนเสียงและการ เป็นฝ่ายรับการสื่อสารทางการเมือง แต่จากการศึกษา ของจรัญ วงศ์สวัสดิ์ (2532) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับแบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในการปกครองท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาล ผลการศึกษาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่าง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง (ความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมือง) กับการมีส่วนร่วม ทางการเมือง ปรากฏว่า ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ส่วนการศึกษาคือความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังกับความรู้สึกรับสมรรถนะ ทางการเมือง มีผลงานวิจัยหลายชิ้นที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ดังกล่าว ดังนี้ สุชาติ เวโรจน์ (2521) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษาและ เพศกับความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมือง (ความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมือง) ของกลุ่มข้าราชการ สำนักปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผลการวิจัยปรากฏว่า ทั้งเพศและระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมือง คือ บุคคลที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีความรู้สึกสมรรถนะทางการเมืองสูงกว่าบุคคลที่มีระดับ การศึกษาน้อยกว่า และเพศชายมีแนวโน้มมีความรู้สึกสมรรถนะทางการเมืองสูงกว่าเพศหญิง ซึ่งมีความคล้ายคลึง ผลงานวิจัยของ ศักดิ์ชัย ประจง (2531) ที่ศึกษาเรื่องความสนใจและความรู้สึก มีสมรรถนะทางการเมืองของข้าราชการไทย ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรับสมรรถนะ ทางการเมือง คือ เพศ การศึกษา ระดับ ตำแหน่ง และระดับเงินเดือนสัมพันธ์กับความรู้สึกรับ สมรรถนะทางการเมือง ส่วนการศึกษาของ ทรงพล สวัสดิ์ธรรม (2526) เฉพาะในส่วนที่ เกี่ยวกับความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมืองของนักศึกษาวิทยาลัยครูสงขลาและยะลา พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมือง กล่าวคือ นักศึกษาชายมีความรู้สึกมีสมรรถนะ ทางการเมืองสูงกว่านักศึกษาหญิง สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา จากการศึกษานอง สายทิพย์ สุคติพันธ์ (2524) เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมือง พบว่า ระดับความ รู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพฯ มีความสัมพันธ์กับระดับ ชั้นเรียนหรืออายุของนักเรียนและสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของนักเรียนด้วย ซึ่งผลการวิจัย

นี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมจิตต์ สุวรรณภักดิ์ (2528) ที่ศึกษาพบว่า ความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมืองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 มีความสัมพันธ์กับ อายุ และระดับชั้นเรียน สำหรับผลการวิจัยของ ฉัตรกุล ชื่นสุวรรณกุล (2529) พบว่า ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองของประชาชน มีความสัมพันธ์กับเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ แต่ผลการวิจัยของ ชลัช จงสืพันธ์ (2527) เฉพาะในส่วนที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางชีวสังคม และ ภูมิหลังกับความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองของนักศึกษา ผลปรากฏว่า ลักษณะทางชีวสังคม และ ภูมิหลัง ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง

จากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ สรุปได้ว่า ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองประเภทต่าง ๆ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงคาดว่าประชาชนที่มีความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองสูง จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลมากกว่าประชาชนที่มีความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองต่ำ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านชีวสังคมและภูมิหลังกับความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองนั้น ก็คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับเพศ อายุ การศึกษา และอาชีพ แต่ผลการวิจัยของ ชลัช จงสืพันธ์ (2527) เฉพาะในส่วนที่ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางชีวสังคม และภูมิหลังกับความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองของนักศึกษา ผลปรากฏว่าลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง

จากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่างๆ สรุปได้ว่าความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองประเภทต่างๆ ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงคาดว่าประชาชนที่มีความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองสูงจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลมากกว่าประชาชนที่มีความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองต่ำ ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้านลักษณะทางชีวสังคม และภูมิหลังกับความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองนั้น ก็คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กัน

ความรู้สึกที่มีต่อชุมชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ความรู้สึกที่มีต่อชุมชน (Sense of Community) เป็นความรู้สึกที่บรรดาสมาชิกในชุมชนนั้นมี ได้แก่ ความรู้สึกในความเป็นเจ้าของชุมชน รู้สึกว่าแต่ละบุคคลมีความสำคัญ และมี

ความเชื่อถือซึ่งกันและกัน ซึ่งความต้องการของสมาชิกทั้งหลายในชุมชนนั้น จะบรรลุได้ก็ด้วยความผูกพันซึ่งกัน (Chavis, Hogge and McMillan. 1986 : 25 ; citing McMillan. 1976 : 11) ความรู้สึกที่มีต่อชุมชนนี้ ควรเป็นกรอบแนวคิด (concept) หนึ่งของการศึกษาเชิงจิตวิทยาในชุมชน และคำว่า "ชุมชน" ก็ควรให้ความหมายในลักษณะกลุ่มความสัมพันธ์ทางสังคม (social relation) ซึ่งมีจุดยึดร่วมกันที่ความรู้สึกที่มีต่อชุมชน (Chavis and Newbrough. 1986 : 335)

จากการวิจัยของ แมคมิลแลน และชาวิส (McMillan and Chavis. 1986 : 9-20) พบว่า ความรู้สึกที่มีต่อชุมชนมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 4 ประการ คือ 1) การเป็นสมาชิก (membership) เป็นความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน 2) ความมีอำนาจหรืออิทธิพล (influence) เป็นความรู้สึกว่าตนเองมีอิทธิพลเหนือกลุ่ม 3) การเข้าร่วมตัวและบรรลุในความต้องการ (integration and fulfilment of needs) เป็นการบูรณาการความต้องการที่ตนเองมีกับความต้องการของบุคคลอื่น 4) มีส่วนร่วมด้านความรู้สึกทางอารมณ์ (a shared emotional connection)

จากการศึกษา ตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชนได้ถูกนำมาศึกษาอย่างมากมาย ทั้งการศึกษาในลักษณะของหาองค์ประกอบเชิงทฤษฎีของความรู้สึกที่มีต่อชุมชน (Chavis, Hogge, McMillan and Wandersman. 1986 : 24-40.) โดยอาศัยพื้นฐานจากทฤษฎีของบรุนสวิก (Brunsvik's theory) ที่เรียกว่ารูปแบบเลนส์ (The lens model) ในปีค.ศ. 1947 ซึ่งต่อมาในปี ค.ศ. 1979 ก็ได้ถูกพัฒนาอีกครั้ง จนได้ข้อยืนยันในเชิงทฤษฎีว่า องค์ประกอบของความรู้สึกที่มีต่อชุมชนมีอยู่ 4 ประการดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเครื่องมือที่ใช้วัดความรู้สึกที่มีต่อชุมชนฉบับนี้เรียกว่า ดัชนีวัดความรู้สึกที่มีต่อชุมชน (Sense of Community Index) มีข้อคำถามรวม 44 ข้อ คำตอบเป็นแบบที่ให้เลือกตามมาตรวัด 5 ระดับ คือ 1 2 3 4 และ 5 และเครื่องมือฉบับนี้มีค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อชุมชนในแง่ของการวัดระดับของพฤติกรรมทัศนคติและคุณลักษณะของชุมชน โดยการใช้เครื่องมือที่เรียกว่า Psychological Sense of Community (PSC) (Glynn. 1981: 789-818) แบบวัดฉบับนี้มีข้อคำถาม 120 ข้อ คำตอบเป็นแบบมาตรวัดของ ลิเคิร์ต (Likert

scale) 5 ระดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.972 และ 0.924 และยังมีการศึกษาระดับของความรู้สึกที่มีต่อชุมชน สำหรับประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ (City) โดยเฉพาะ ได้แก่ การศึกษาของ เดวิดสัน และ คอตเตอร์ (Davidson and Cotter, 1986 : 608-619) แบบที่ใช้วัดเรียกว่า Sense of Community Scale (SCS) ประกอบด้วยข้อคำถาม 17 ข้อ วัดทั้ง 4 องค์ประกอบสำคัญของความรู้สึกที่มีต่อชุมชน สำหรับคำตอบเป็นแบบ Likert scale มี 4 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง แบบวัดฉบับนี้มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น 0.85

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อชุมชนส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่นำตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชนเป็นตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ แล้วหาความสัมพันธ์กับชุมชนลักษณะต่าง ๆ อาทิเช่น การศึกษาเรื่องบ้านใกล้เรือนเคียงกับความรู้สึกที่มีต่อชุมชน (Glynn, 1986 : 341-352) การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกที่มีต่อชุมชนกับคุณลักษณะของบรรยากาศทางสังคม (Pretty, 1990 : 60-65) การศึกษาเรื่องความรู้สึกที่มีต่อชุมชนกับความท้อแท้ของนักศึกษา (McCarthy ; Pretty and Catano, 1990 : 211-216) และการศึกษาเรื่องความรู้สึกที่มีต่อชุมชนระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายในบริษัท (Pretty and McCarthy, 1990 : 1-25) และที่สำคัญ คือ การศึกษาเรื่องความรู้สึกที่มีต่อชุมชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Davidson and Cotter, 1989 : 119-125) ซึ่งจะได้กล่าวถึงรายละเอียดของงานชิ้นนี้ต่อไป

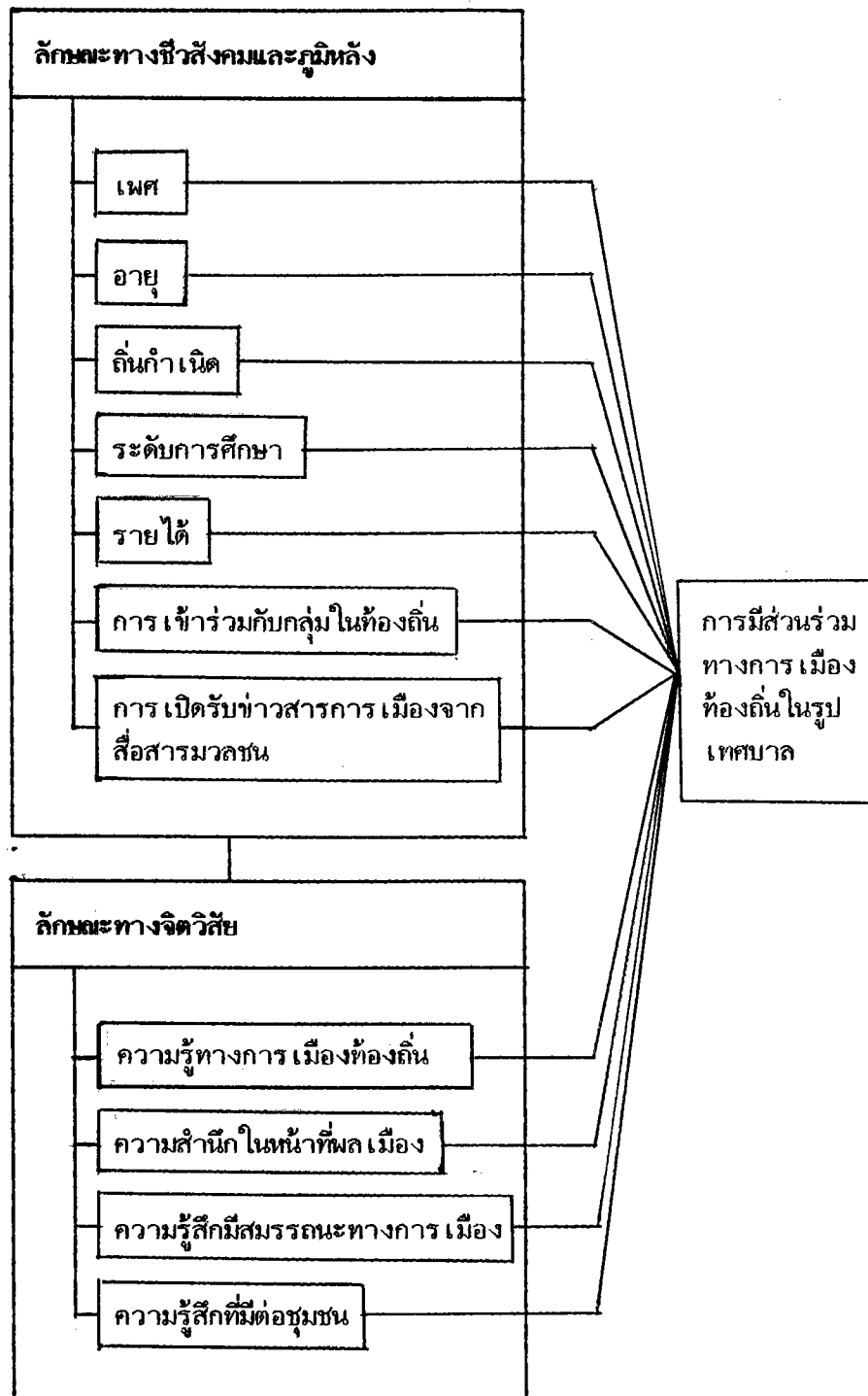
เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกที่มีต่อชุมชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น แวนเดอร์สแมน (Wandersman, 1981: 27-58) ได้เสนอกรอบความคิด (Framework) ของการมีส่วนร่วมในองค์การของชุมชน โดยใช้มุมมองในเชิงสหวิทยาการ (interdisciplinary) แวนเดอร์สแมน สรุปว่า การมีส่วนร่วมในองค์การของชุมชนนั้นมีปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมอยู่ 2 ประการ คือ 1) สภาพแวดล้อม สภาพทางนิเวศและลักษณะทางสังคมของชุมชน ซึ่งเป็นบริบท (context) สำหรับการเข้ามามีส่วนร่วม และ 2) ปัจจัยความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้แก่ตัวแปร ลักษณะทางชีวสังคม ตัวแปรด้านบุคลิกภาพ ความสัมพันธ์กับชุมชน ทรัพยากรของบุคคล และตัวแปรด้านสถานการณ์ของบุคคล ซึ่งในด้านความสัมพันธ์กับชุมชนนั้น ตัวแปรที่สำคัญคือความรู้สึกที่มีต่อชุมชน (Sense of Community) สำหรับกรอบความคิดดังกล่าว

สามารถนำไปใช้ได้ในการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมลักษณะต่าง ๆ รวมทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) เดวิดสัน และ คอตเตอร์ (Davidson and Cotter. 1989 : 119-125) ได้ทำการศึกษาเรื่องความรู้สึกที่มีต่อชุมชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยศึกษาในกลุ่มตัวอย่างจำนวน 546 คน ในเมืองเบอร์มิงแฮม (Birmingham) และอลาบามา (Alabama) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่แบบสอบถาม ระดับความรู้สึกที่มีต่อชุมชน (Sense of Community Scale) ของเดวิดสันและคอตเตอร์ จำนวนข้อคำถาม 17 ข้อ และแบบสอบถามการมีส่วนร่วมทางการเมือง 5 แบบ ของเวอร์บา และไน (Verba and Nie. 1972) ผลการวิจัยปรากฏว่าความรู้สึกที่มีต่อชุมชนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญ (significant) กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในด้านการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Voting) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ (to contacting officials) การทำงานเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน (to working on public problems) และการเข้าร่วมทั้งในระดับท้องถิ่นและไม่ใช้ท้องถิ่น และสัมพันธ์กับคะแนนรวมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามสมมุติฐานที่ว่าความรู้สึกที่มีต่อชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประเภทต่าง ๆ ของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ข้อที่น่าสังเกตอย่างยิ่งจากผลของการวิจัยครั้งนี้ก็คือ ความรู้สึกที่มีต่อชุมชนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกสูงสุดกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับท้องถิ่น (Local)

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวกับความรู้สึกที่มีต่อชุมชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประเทศไทยนั้น จากการประมวลผลงานวิจัยต่าง ๆ ไม่ปรากฏเลยว่ามีการวิจัยขึ้นใดที่นำเอาความรู้สึกที่มีต่อชุมชนมาเป็นตัวแปรหนึ่งในการศึกษาความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชนมาศึกษาหาความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล และคาดว่าความรู้สึกที่มีต่อชุมชน จะมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล โดยประชาชนที่มีความรู้สึกต่อชุมชนในระดับสูงจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลมากกว่าประชาชนที่มีความรู้สึกต่อชุมชนระดับต่ำ

กรอบความคิดสำหรับการวิจัย

การกำหนดกรอบความคิดในการวิจัยครั้งนี้ อยู่บนพื้นฐานของการมองมิติ (dimensions) ที่สำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมือง 3 ประการ คือ ใครบ้าง (who) ที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล, ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอะไรบ้าง (what) และมีปัจจัยอะไรบ้าง (what) ที่สัมพันธ์กับการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล โดยถือว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล เป็นจุดแรกหรือส่วนนำ (input) มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ความต้องการ (demand) และการสนับสนุน (support) เข้าสู่ระบบการแปลงผัน (conversion process) ได้แก่ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ การเลือกตั้ง เป็นต้น และมีผลผลิต (out put) ที่ได้จากกระบวนการแปลงผัน ได้แก่ เทศบัญญัติ โครงการและการตัดสินใจด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารเทศบาล จากการประมวลแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล สามารถจำแนกกิจกรรมทางการเมืองออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ ¹ การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ² การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง ³ การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น ⁴ การมีบทบาทในชุมชน ⁵ การสื่อสารทางการเมือง ⁶ และการประท้วงเทศบาล ส่วนปัจจัยที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ซึ่งเป็นตัวแปรต้นหรือตัวแปรอิสระ (Independent Variables) มีอยู่ 2 ประการคือ 1) ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของประชาชน ได้แก่ ตัวแปร เพศ อายุ ถิ่นกำเนิด ระดับการศึกษา รายได้ การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน 2) ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิสัย ได้แก่ ตัวแปร ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ความสำคัญในหน้าที่พลเมือง ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน โดยได้เสนอกรอบความคิดเกี่ยวกับตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย ไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรตามกรอบความคิดในการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้ผู้วิจัยตั้งสมมุติฐานการวิจัยได้ดังนี้

สมมุติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และลักษณะทางจิตวิสัยแตกต่างกัน จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลแตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 2 เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยแล้ว ประชาชนที่มีลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังแตกต่างกัน จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลแตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 3 เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังแล้ว ประชาชนที่มีลักษณะทางจิตวิสัยแตกต่างกันจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลแตกต่างกัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิสัย รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนในเขตเทศบาลนคร เชียงใหม่ จังหวัด เชียงใหม่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่เป็นเป้าหมายในการวิจัยนี้คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ภายในเขตเทศบาลนคร เชียงใหม่ ในเนื้อที่ทั้งหมด 40 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 14 ตำบล ซึ่งเทศบาลนคร เชียงใหม่ได้แบ่งพื้นที่ความรับผิดชอบออกเป็น 4 แขวง คือ แขวงนครพิงค์ แขวงกาวิละ แขวงเมืองราย และแขวงศรีวิชัย และเป็นผู้ที่มีรายชื่ออยู่ในบัญชีผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 23 กันยายน 2533 รวมจำนวนหลังคาเรือนทั้งสิ้น 31,227 หลังคาเรือน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากประชากร ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเป็นไปไม่ได้ตามโอกาสทางสถิติ (Probabilistic sampling) (เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. 2527 : 83) และเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่กระจายอยู่ในพื้นที่ความรับผิดชอบทั้งหมดของเทศบาลนคร เชียงใหม่ ผู้วิจัยจึงใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) (เชิดศักดิ์ โฆวาสินธุ์. 2527 : 85) โดยมีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ขั้นที่ 1 การสุ่มเลือกครัวเรือนตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างตามระดับชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional stratified sampling) โดยแบ่งประชากรที่จะศึกษาออกเป็นกลุ่มย่อยหรือเป็นชั้น (strata) ตามเขตเลือกตั้ง ได้แก่ เขตเลือกตั้งที่ 1 แขวงนครพิงค์ เขตเลือกตั้งที่ 2 แขวงกาวิละ เขตเลือกตั้งที่ 3 แขวงเมืองราย และเขตเลือกตั้งที่ 4 แขวงศรีวิชัย แล้วทำการสุ่มเลือกครัวเรือนตัวอย่างในแต่ละเขตเลือกตั้ง โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) ใช้สัดส่วนร้อยละ 1 ของครัวเรือนทั้งหมดในแต่ละตำบลที่อยู่ในเขตเลือกตั้งนั้น ทำให้ได้ครัวเรือนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 314 ครัวเรือน

ขั้นที่ 2 สุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ จากครัวเรือนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาครัวเรือนละ 1 คน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย โดยให้สัดส่วนของประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขตเลือกตั้ง มีจำนวนแปรผันตามตัวแปรลักษณะทางชีวสังคม ได้กลุ่มตัวอย่างประชาชนจำนวน 314 คน จำแนกเป็นกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 1 แขวงนครพิงค์ จำนวน 77 คน เขตเลือกตั้งที่ 2 แขวงกาวิละจำนวน 81 คน เขตเลือกตั้งที่ 3 แขวงเมืองราย จำนวน 77 คน และเขตเลือกตั้งที่ 4 แขวงศรีวิชัย จำนวน 79 คน

รายละเอียดแสดงไว้ในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนประชาชนในเขตเทศบาลนคร เชียงใหม่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเขตเลือกตั้ง (แขวง) และตำบล

เขตเลือกตั้ง (แขวง)	ตำบล	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
เขตเลือกตั้งที่ 1 แขวงนครพิงค์	ป่าตัน	16
	ช้างม่วย	22
	ศรีภูมิ (บางส่วน)	19
	ช้างเผือก (บางส่วน)	20
เขตเลือกตั้งที่ 2 แขวงกาวิละ	ฟ้าฮ่าม	3
	วัดเกต	49
	หนองป่าครั่ง	4
	ท่าศาลา	11
	หนองหอย	14
เขตเลือกตั้งที่ 3 แขวงเม็งราย	หายยา	33
	ช้างคลาน	34
	ป่าแดด	4
	พระสิงห์ (บางส่วน)	6
เขตเลือกตั้งที่ 4 แขวงศรีวิชัย	สุเทพ	27
	ศรีภูมิ (บางส่วน)	20
	ช้างเผือก (บางส่วน)	19
	พระสิงห์ (บางส่วน)	13
รวม		314

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรอิสระในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1) ตัวแปรที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของประชาชนซึ่งมีอยู่ 7 ตัวแปร ได้แก่ เพศ อายุ ถิ่นกำเนิด ระดับการศึกษา รายได้ การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน และการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น

2) ตัวแปรที่เกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิสัย ซึ่งมีอยู่ 4 ตัวแปร ได้แก่ ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน

ตัวแปรตาม

ตัวแปรตามในการวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล ซึ่งมีอยู่ 6 ตัวแปร ได้แก่ การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน การสื่อสารทางการเมือง และการประท้วงเทศบาล

นิยามปฏิบัติการของตัวแปร

เพื่อความชัดเจนและเข้าใจตรงความหมายของการวัดตัวแปรต่างๆ ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงกำหนดนิยามปฏิบัติการของตัวแปรแต่ละตัวดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของประชาชน หมายถึง ลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับโครงสร้างของหน่วยตัวอย่าง ประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

1.1 เพศ หมายถึง เพศชาย หรือ เพศหญิง

1.2 อายุ หมายถึง อายุจริงของหน่วยตัวอย่าง

1.3 ถิ่นกำเนิด หมายถึง สถานที่เกิดของหน่วยตัวอย่าง ซึ่งในการวิจัยนี้จำแนกสถานที่เกิดเป็น 4 แห่งคือ 1) เกิดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ 2) เกิดนอกเขตเทศบาลแต่อยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ 3) เกิดต่างอำเภอแต่อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ และ 4) เกิดต่างจังหวัด

1.4 ระดับการศึกษา หมายถึง ปริมาณการศึกษาของหน่วยตัวอย่าง นับเป็นจำนวนปีที่ได้เข้ารับการศึกษาระบบการศึกษาของไทย

1.5 รายได้ หมายถึง ระดับรายได้ และผลผลิตที่คิดเป็นจำนวนเงินได้เฉลี่ยต่อคนต่อเดือน

1.6 การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน หมายถึง ปริมาณและความถี่ในการรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนประเภทต่าง ๆ คือ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และวารสารต่างๆ ซึ่งวัดได้จากแบบวัดการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนที่ผู้วิจัยปรับปรุงข้อคำถามจากแบบวัดของ ชลัช จงสืบพันธ์ (2527) และ ทองวีรวัฒน์ เปรมประภา (2528) ลักษณะของแบบวัดประกอบด้วยประโยคคำถามเกี่ยวกับปริมาณและความถี่ของการเปิดรับข่าวสาร โดยแต่ละข้อมีความถี่ 3 ระดับ คือ ไม่เคยเลย เคยบ้างนาน ๆ ครั้ง และ เคยเป็นประจำ ผู้ตอบที่ได้คะแนนสูงแสดงว่าเป็นผู้ที่เปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนในระดับสูง ส่วนผู้ตอบที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่าเป็นผู้ที่เปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนในระดับต่ำ

(1.7) การเข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่น หมายถึง ปริมาณและความถี่ในการเข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่น เช่น กลุ่มทางธุรกิจและการค้า กลุ่มด้านสังคมสงเคราะห์ เป็นต้น ซึ่งวัดได้จากแบบวัดเกี่ยวกับการเข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่น ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบตรวจสอบรายการ

2. ลักษณะทางจิตวิสัย หมายถึง ลักษณะพื้นฐานทางจิต ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อ และทัศนคติทางการเมือง ประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ที่เกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของเทศบาล และความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของเทศบาล

ซึ่งวัดได้จากแบบวัดความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ลักษณะแบบวัดเป็นแบบเลือกตอบ โดยคะแนนแต่ละข้อจะเป็น 1 คะแนน หากตอบถูก และ 0 คะแนนหากตอบผิด

2.2 ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง หมายถึง ความรู้สึกที่ว่าตนเองและบุคคลอื่น ควรจะเข้าไปร่วมกิจกรรมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล โดยไม่คำนึงถึงว่ากิจกรรมทางการเมืองนั้นจะให้ผลคุ้มค่ากับการเข้าไปร่วมหรือไม่ ซึ่งวัดได้จากแบบวัดความสำนึกในหน้าที่พลเมืองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ลักษณะของแบบวัดเป็นประโยคประกอบมาตราส่วนประเมินค่า 4 ระดับ จากเห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ผู้ตอบที่ได้คะแนนสูงแสดงว่าเป็นผู้มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองสูง และผู้ตอบที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่า เป็นผู้มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองต่ำ

2.3 ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง หมายถึง ความรู้สึกที่เชื่อว่าตนเองสามารถมีบทบาททางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลได้ และสามารถที่จะสร้างผลกระทบหรืออิทธิพลต่อการบริหารงานของเทศบาลได้ ซึ่งวัดได้จากแบบวัด ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองทั่วไป และแบบวัดความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองระดับท้องถิ่น ที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบวัดในงานวิจัยของ เดอฮุก, ลอว์รี และ โลออนส์ (Dehoog, Lowery and Lyons. 1990) ลักษณะของแบบวัดเป็นประโยคบอกเล่า ประกอบด้วยมาตราส่วนประเมินค่า 4 ระดับ จากเห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ผู้ตอบที่ได้คะแนนสูงแสดงว่าเป็นผู้มีความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองสูง ส่วนผู้ตอบที่ได้คะแนนต่ำแสดงว่า เป็นผู้มีความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองต่ำ

2.4 ความรู้สึกที่มีต่อชุมชน หมายถึง ความรู้สึกในความเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ความรู้สึกผูกพัน ความรู้สึกได้รับผลประโยชน์จากชุมชน และมีความรู้สึกเชื่อถือและต้องการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน ซึ่งวัดได้จากแบบวัดของเดวิดสัน และคอตเตอร์ (Davidson and Cotter. 1986) ลักษณะของแบบวัดเป็นประโยคบอกเล่าประกอบด้วยมาตราส่วนประเมินค่า 4 ระดับ จากเห็นด้วยอย่างยิ่ง ถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ผู้ตอบที่ได้คะแนนสูงแสดงว่าเป็นผู้มีความรู้สึกที่มีต่อชุมชนระดับสูง ส่วนผู้ตอบที่ได้คะแนนต่ำ แสดงว่า เป็นผู้ที่มีความรู้สึกที่มีต่อชุมชนระดับต่ำ

3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล หมายถึงลักษณะของกิจกรรมทางการเมืองและความถี่ของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลประเภทต่าง ๆ 6 ประเภทได้แก่ การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หา

เสียง การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน การสื่อสารทางการเมืองและการประท้วงเทศบาล ซึ่งวัดได้จากแบบวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการปรับข้อคำถามจากแบบวัดของ ชลัช จงสืบทพันธ์ (2527) และของเดวิดสันและคอตเตอร์ (Davidson and Cotter. 1989) แบบวัดนี้มีลักษณะเป็นประโยคคำถามประกอบด้วยมาตราส่วนประเมินค่า 4 ระดับ จากไม่เคยเลย ถึงเป็นประจำ ผู้ตอบที่ได้คะแนนสูงในข้อคำถามประเภทใดแสดงว่า เป็นผู้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเภทนั้นสูง ส่วนผู้ตอบที่ได้คะแนนต่ำในข้อคำถามประเภทใด แสดงว่า เป็นผู้ที่ไม่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเภทนั้นต่ำ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่จะต้องวัดทั้งตัวแปรต้น และตัวแปรตามทุกตัวแปร เพื่อพิจารณาเนื้อหาและคุณลักษณะที่สำคัญของตัวแปรแต่ละตัว และนำมาสร้างนิยามปฏิบัติการ
2. กำหนดเค้าโครงเครื่องมือวัดตัวแปรต่างๆ ว่าจะวัดตัวแปรใดโดยเครื่องมือใด และมีลักษณะทั่วไปของเครื่องมือวัดแต่ละชนิดอย่างไร โดยใช้แนวทางจากการศึกษาเครื่องมือที่มีผู้ทำมาแล้ว และจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
3. ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัย
4. นำเครื่องมือฉบับร่างที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านเนื้อหาและด้านการสร้างเครื่องมือ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต พุทธวงศ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพงษ์วาท ดร.ธัน อนุมานราชธน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลัช จงสืบทพันธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.เชิดศักดิ์ โฉมวาสน์ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ วงษ์บุรณาวาทย์ เพื่อพิจารณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข
5. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งมีได้ถูกเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยนี้ จำนวน 60 คน

6. นำผลที่ได้จากการทดลองใช้ มาคำนวณหาความเชื่อมั่น (reliability) แล้วปรับปรุงเครื่องมืออีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์ สอบถามเกี่ยวกับตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของประชาชนที่ถูกศึกษา และวัดตัวแปรต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นการสอบถามลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เป็นการสอบถามลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ถิ่นกำเนิด ระดับการศึกษา และรายได้ ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) และให้เติมคำตอบลงในช่องว่างที่กำหนดให้ จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบวัดปริมาณการเข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่น มีข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Rating Scale) 4 ระดับ ตั้งแต่ไม่เคยเลย จนถึง เป็นประจำ ค่าพิสัยของคะแนนรวมของผู้ตอบแต่ละคนคือ 0 ถึง 12 คะแนน ผลการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดฉบับนี้ปรากฏว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (alpha coefficient) อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($\alpha = .84$)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบวัดการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยปรับปรุงข้อคำถามจากแบบวัดสภาพการเปิดรับสื่อสารมวลชนของ ชลัช จงสืบทพันธ์ (2527) และแบบวัดการเปิดรับข่าวสารการเมืองของ วีรวัฒน์ เปรมประภา (2528) ลักษณะของข้อคำถาม ประกอบด้วยประโยคคำถามที่เกี่ยวกับปริมาณความถี่ของพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนประเภทต่าง ๆ มีข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ แต่ละข้อมีปริมาณความถี่ 3 ระดับ ค่าพิสัยของคะแนนรวมของผู้ตอบแต่ละคนคือ 0 ถึง 18 คะแนน ผลการวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบวัดฉบับนี้ ปรากฏว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($\alpha = .79$)

ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดลักษณะทางจิตวิสัยของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน โดยแบ่งแบบวัดออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบวัดความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ลักษณะของแบบวัดเป็นแบบเลือกตอบ มีข้อคำถามจำนวน 12 ข้อ แต่ละข้อมี 4 ตัวเลือก ค่าพิสัยของคะแนนรวมของผู้ตอบแต่ละคนคือ 0 ถึง 12 คะแนน ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดฉบับนี้ โดยวิธีของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson) ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับค่อนข้างสูงคือเท่ากับ .81

ส่วนที่ 2 เป็นแบบวัดความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยปรับปรุงข้อคำถามบางส่วนจากแบบวัดความสำนึกในหน้าที่พลเมืองที่มิลเบรธ (Milbrath, 1965) ใช้ในการวิจัย จำนวนข้อคำถาม จำนวน 6 ข้อ ลักษณะของข้อคำถามแต่ละข้อเกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดของผู้ตอบทั้งทางบวกและทางลบ โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่าในเชิงเห็นด้วย (agree) หรือไม่เห็นด้วย (disagree) รวม 4 ระดับ ค่าพิสัยของคะแนนรวมของผู้ตอบแต่ละคนคือ 6 ถึง 24 คะแนน ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดฉบับนี้ ปรากฏว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา อยู่ในระดับปานกลาง ($\alpha = .68$)

นอกจากนี้ ยังผนวกแบบวัดความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองเข้าไว้ในส่วนที่ 2 นี้ด้วย โดยใช้โครงสร้างของข้อคำถามจากแบบวัดความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองที่ เดอฮุก, โลว์รี และไลออนส์ (De Hoog, Lowery and Lyons, 1990) ใช้ในการวิจัย แบบวัดนี้มีข้อคำถามรวม 8 ข้อ ในแต่ละข้อมีระดับของความรู้สึกของผู้ตอบ ในลักษณะเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอยู่ 4 ระดับ ค่าพิสัยของคะแนนรวมของผู้ตอบแต่ละคนคือ 8-32 คะแนน ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดฉบับนี้ ปรากฏว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($\alpha = .77$)

ส่วนที่ 3 เป็นแบบวัดความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ผู้วิจัยได้นำเอาแบบวัดความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ซึ่งผู้วิจัยได้รับโดยตรงจากผู้สร้างแบบวัดดังกล่าว คือ เดวิดสัน และคอตเตอร์ (Davidson and Cotter, 1986) มาปรับปรุงเพื่อใช้ในการวิจัยนี้ แบบวัดดังกล่าวถูกสร้างขึ้นมาเพื่อใช้วัดความรู้สึกที่มีต่อชุมชนของประชาชนที่อยู่ในเมืองใหญ่ (City) โดยเฉพาะ ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ แบบวัดฉบับนี้มีข้อคำถามจำนวน 17 ข้อ ให้ผู้ตอบแสดง

ความรู้สึกในเชิงเห็นด้วย (agree) หรือไม่เห็นด้วย (disagree) โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับของลิเคิร์ต (Likert scale) จากการศึกษาของเดวิดสัน และคอตเตอร์ในปี ค.ศ. 1986 ปรากฏว่าแบบวัดดังกล่าว มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.85 และ 0.81 จากการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างใน 2 เมืองใหญ่ และแบบวัดฉบับนี้ เคยถูกนำไปใช้ในงานวิจัยเรื่อง ความรู้สึกที่มีต่อชุมชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Davidson and Cotter. 1989) ซึ่ง ผลปรากฏว่า ความรู้สึกที่มีต่อชุมชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ ทั้งการเมืองในระดับท้องถิ่น และระดับชาติ สำหรับค่าพิสัยของคะแนนรวมของผู้ตอบ แต่ละคนอยู่ระหว่าง 1 ถึง 68 คะแนน ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดชุดนี้ ปรากฏว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($\alpha = .75$)

ตอนที่ 3 เป็นแบบวัดลักษณะของกิจกรรมทางการเมือง และความถี่ของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปแบบลักษณะต่างๆ รวม 6 ประเภท แบบวัดนี้ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยข้อคำถามจากแบบวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ชลัช จงสืบทพันธ์ (2527) และ แบบวัดการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เดวิดสัน และคอตเตอร์ (Davidson and Cotter. 1989) พัฒนามาจากแบบวัดของเวอร์บา และไน (Verba and Nie. 1972) เป็นพื้นฐานในการสร้าง ข้อคำถาม แบบวัดฉบับนี้ มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า (Rating scale) 4 ระดับ ในแต่ละข้อ จำนวนข้อคำถามทั้งหมด 21 ข้อ ค่าพิสัยของคะแนนรวมของผู้ตอบแต่ละคนคือ 0 ถึง 63 คะแนน ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดชุดนี้ ปรากฏว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาอยู่ในระดับสูงมาก ($\alpha = .90$)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยและพนักงานสัมภาษณ์ที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 7 คน ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละตำบลภายในแขวง ของเทศบาลนครเชียงใหม่ ตามแบบสัมภาษณ์ที่ได้สร้างไว้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคำนวณสมองกลโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS^X (Statistical Package for the Social Science X) เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปร เป็นการคำนวณหาค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปรแต่ละตัว ได้แก่ ค่าวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง ค่าวัดการกระจาย หรือ ค่าร้อยละ เพื่อศึกษาลักษณะการแจกแจงความถี่ของตัวแปรแต่ละตัว
2. การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) เพื่อศึกษาความแตกต่างของลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชน จำแนกตามกลุ่มของตัวแปรลักษณะทางชีวสังคม
3. การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson-Product Moment Correlation) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิทยากับตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ในกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองลักษณะต่าง ๆ
4. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสามารถของตัวแปรปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิทยาในการทำนาย และอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในแต่ละประเภท

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล กรณีศึกษาเทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นการวิจัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคม และภูมิหลัง และปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิสัย รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยครั้งนี้ แยกออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น แสดงลักษณะการแจกแจงของตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง ตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย และตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคม และภูมิหลัง กับตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิสัย และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าวกับตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์เพื่อตอบปัญหาของการวิจัย 3 ประการ คือประการแรก ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนเป็นอย่างไร เสนอผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน สำหรับอธิบายลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองประเภทต่าง ๆ และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณประกอบด้วย ประการที่สอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนมีความแตกต่างกันตามลักษณะทางชีวสังคมอย่างไร เสนอผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ประการที่สาม ตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิสัย สามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด และเมื่อควบคุมตัวแปรในปัจจัยหนึ่งไว้ ตัวแปรในอีกปัจจัยหนึ่งจะอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนได้เพียงใด ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในการอธิบายผล

นอกจากนี้แล้ว ยังได้เสนอผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ของตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลตามสภาพที่ปรากฏของกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ด้วย และได้นำองค์ประกอบการมีส่วนร่วมทางการเมืองบางประเภทที่มีความแตกต่างจากลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 6 ประเภท ที่ได้กำหนดไว้ในการวิจัยนี้มาศึกษาเป็นกรณีพิเศษ เพื่อตอบปัญหาของการวิจัยที่กำหนดไว้ทั้ง 3 ประการอีกด้วย รายละเอียดของการนำเสนอปรากฏในส่วนท้ายของบทนี้

อนึ่ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล และเพื่อความสะดวกในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้กำหนดคำย่อของตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

กำเนิด	แทน	ถิ่นกำเนิด
การศึกษา	แทน	ระดับการศึกษา
รายได้	แทน	รายได้ต่อเดือน
ร่วมกลุ่ม	แทน	การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น
รับข่าว	แทน	การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน
ความรู้	แทน	ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น
หน้าที่	แทน	ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง
สมรรถนะ	แทน	ความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมือง
ชุมชน	แทน	ความรู้สึกรับต่อชุมชน
การมีส่วนร่วม	แทน	การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล
เลือกตั้ง	แทน	การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล
หาเสียง	แทน	การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง
พูดคุย	แทน	การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ด้านการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น

บทบาท	แทน	การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ด้านการมีบทบาทในชุมชน
สื่อสาร	แทน	การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ด้านการสื่อสารทางการเมือง
ประจักษ์	แทน	การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ด้านการประจักษ์เทศบาล
ภาพรวม	แทน	การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ในภาพรวมเป็นคะแนนรวมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 6 ประเภทสำหรับรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด มีดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ลักษณะการแจกแจงของตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง

เทศบาลนครเชียงใหม่เป็นเทศบาลแห่งเดียวในประเทศไทย ที่มีฐานะ เป็นเทศบาลนคร มีพื้นที่ในความรับผิดชอบรวม 40 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ 14 ตำบล และแบ่งพื้นที่รับผิดชอบออกเป็น 4 แขวง คือ แขวงนครพิงค์ แขวงกาวิละ แขวงเมืองราย และแขวงศรีวิชัย การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) โดยสุ่มกลุ่มตัวอย่างในทุกตำบลในทุกแขวง (เขตเลือกตั้ง) และให้กลุ่มตัวอย่างมีสัดส่วนแปรผันตามลักษณะทางชีวสังคมด้วย ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนรวมทั้งสิ้น 314 คน จำแนกเป็นประชาชนในแขวงนครพิงค์ (เขตเลือกตั้งที่ 1) จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 แขวงกาวิละ (เขตเลือกตั้งที่ 2) จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8 แขวงเมืองราย (เขตเลือกตั้งที่ 3) จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 แขวงศรีวิชัย (เขตเลือกตั้งที่ 4) จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 25.2 เมื่อแจกแจงตามตัวแปรเพศแล้ว ปรากฏว่าเป็นเพศชาย 153 คน คิดเป็นร้อยละ 48.7 และเป็นเพศหญิง 161 คน คิดเป็นร้อยละ 51.3 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีอายุโดยเฉลี่ยประมาณ 40 ปี (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 13.10) และมีนิสัย

ของอายุอยู่ระหว่าง 22-80 ปี ส่วนตัวแปรต้นกำหนดว่า ประชาชนส่วนใหญ่เกิดในเขตเทศบาล นครเชียงใหม่ มีจำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 45.6 รองลงมาคือ เกิดต่างจังหวัด จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 38.2 เมื่อวิเคราะห์ระดับการศึกษาแล้ว ปรากฏว่า ประชาชนส่วนใหญ่ สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป นั่นคือ จำนวนผู้ที่ได้รับการศึกษาโดยเฉลี่ย เท่ากับ 10.83 (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 4.82) และมีผลของจำนวนผู้ที่ได้รับการศึกษาอยู่ ระหว่าง 0-21 ปี สำหรับรายได้ต่อเดือนโดยเฉลี่ยแล้ว ประมาณคนละ 6,195 บาท (ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐานเป็น 5,285.30) และมีผลของรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 0-43,000 บาท อย่างไรก็ตาม เมื่อจำแนกระดับรายได้ต่อเดือนของประชาชนแล้วกลับปรากฏว่า ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 32.5 มีรายได้ไม่เกินเดือนละ 3,000 บาท รองลงมาคือ ร้อยละ 31.8 มีรายได้ไม่เกินเดือนละ 6,000 บาท ซึ่งลักษณะดังกล่าวข้างต้นนี้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของกลุ่มประชากร

สำหรับการวิเคราะห์ภูมิหลังที่เกี่ยวกับการเข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่น และการ เปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนของประชาชนนั้น พบว่า ในด้านการเข้าร่วมกับกลุ่ม ต่าง ๆ ในท้องถิ่น ประชาชนมีการเข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในระดับน้อยมาก คือ มีค่าเฉลี่ยเป็น 1.46 คะแนน (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 2.15) จากคะแนนเต็ม 12 คะแนน โดยมีค่าพิสัย ของคะแนนอยู่ระหว่าง 0-12 คะแนน ส่วนในด้านการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ประชาชนมีการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนในระดับปานกลาง คือ มีค่าเฉลี่ยเป็น 10.74 (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 3.31) จากคะแนนเต็ม 18 คะแนน โดยมีค่าพิสัยของคะแนน อยู่ระหว่าง 0-18 คะแนน

รายละเอียดทั้งหมดของข้อมูลข้างต้น แสดงไว้ในตาราง 23-26 ภาคผนวก ค.

ลักษณะการแจกแจงของตัวแปรลักษณะทางจิตวิทยา

ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ในการวัดความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของ ประชาชนนั้น ปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 5.98 คะแนน (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็น 3.01) จากคะแนนเต็ม 12 คะแนน โดยมีค่าพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 0-12 คะแนน และเมื่อแบ่งคะแนนเป็นระดับ พบว่า มีประชาชนที่ได้คะแนนระหว่าง 0-6 คะแนน ถึงร้อยละ

52.8 (166 คน) และได้คะแนนระหว่าง 7-9 คะแนน ร้อยละ 35.7 (112 คน) และมีผู้ได้คะแนนระหว่าง 10-12 คะแนน เพียงร้อยละ 11.5 (36 คน) แสดงให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ

ส่วนในด้านความสำนึกในหน้าที่พลเมือง พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 18.60 (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 2.60) จากคะแนนเต็ม 24 คะแนน โดยมีค่าพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 10-24 คะแนน จากค่าสถิติพื้นฐานดังกล่าว แสดงว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองอยู่ในระดับค่อนข้างสูง

สำหรับในด้านความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 21.92 (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 3.42) จากคะแนนเต็ม 32 คะแนน โดยมีค่าพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 11-31 คะแนน จากค่าสถิติพื้นฐานดังกล่าว แสดงว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง

สำหรับการวัดความรู้สึกที่มีต่อชุมชนของประชาชนนั้น ปรากฏว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 50.78 (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 4.93) จากคะแนนเต็ม 68 คะแนน และมีค่าพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 36-65 คะแนน จากค่าสถิติพื้นฐานดังกล่าว แสดงว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้สึกค่อนข้างดีต่อชุมชนเมืองเชียงใหม่โดยรวม

จากลักษณะการแจกแจงของตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยทั้ง 4 ด้านของประชาชน พอสรุปได้ว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีลักษณะทางจิตวิสัย ทั้งในด้านความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ด้านความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ด้านความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และด้านความรู้สึกที่มีต่อชุมชนเมืองเชียงใหม่ค่อนข้างพร้อมในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล

รายละเอียดของลักษณะการแจกแจงของตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยดังกล่าวข้างต้น แสดงไว้ในตาราง 27-28 ภาคผนวก ค.

ลักษณะการแจกแจงของตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล

ในการวัดลักษณะของกิจกรรมทางการเมือง และความถี่ของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนนั้น ผู้วิจัยได้จำแนกลักษณะของกิจกรรมทาง

การเมืองท้องถิ่นออกเป็น 21 ข้อความ ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า ประชาชนส่วนใหญ่เข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในระดับค่อนข้างต่ำและต่ำมาก มีเพียงการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและการชักชวนให้บุคคลอื่นไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่านั้น ที่มีการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 2.04 และ 1.69 คะแนนตามลำดับ รองลงมาได้แก่ การพูดคุยเรื่องการเมืองเทศบาลกับเพื่อนฝูงและบุคคลในครอบครัว และการแนะนำให้บุคคลอื่นลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 1.30, 1.22 และ 1.14 คะแนนตามลำดับ สำหรับกิจกรรมทางการเมืองที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมต่ำมาก คือ การเขียนบทความเกี่ยวกับเทศบาลลงในสิ่งตีพิมพ์ การเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการเสนอแนะเรื่องเทศบาล และการเข้าร่วมประท้วงการบริหารงานของเทศบาล โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ .10, .11 และ .16 ตามลำดับ

สำหรับผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล จำแนกตามประเภทของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ปรากฏดังต่อไปนี้

การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พบว่า ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง คือ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 4.87 คะแนน (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 2.79) จากคะแนนเต็ม 9 คะแนน โดยมีค่าพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 0-9 คะแนน

การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง พบว่า ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับต่ำมาก ค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ .77 คะแนน (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 1.58) จากคะแนนเต็ม 9 คะแนน และมีค่าพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 0-9 คะแนน

การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น พบว่า ประชาชนมีการพูดคุยเรื่องการเมืองท้องถิ่นเทศบาลในระดับค่อนข้างน้อย ค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 4.27 คะแนน (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 2.98) จากคะแนนเต็ม 12 คะแนน และมีค่าพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 0-12 คะแนน

การมีบทบาทในชุมชน พบว่า ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับต่ำมาก ค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 1.90 คะแนน (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 2.04) จากคะแนนเต็ม 9 คะแนน และมีค่าพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 0-9 คะแนน

การสื่อสารทางการเมือง พบว่า ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมด้านการสื่อสารทางการเมืองในระดับต่ำมาก ค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 2.98 คะแนน (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 2.56) จากคะแนนเต็ม 18 คะแนน และมีค่าพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 0-17 คะแนน

การประท้วงเทศบาล พบว่า ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับต่ำที่สุด ค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ .35 คะแนน (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น .89) จากคะแนนเต็ม 6 คะแนน และมีค่าพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 0-6 คะแนน

สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม พบว่า ในภาพรวมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชน อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ค่าเฉลี่ยของคะแนนเท่ากับ 15.15 คะแนน (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 9.44) จากคะแนนเต็ม 63 คะแนน โดยมีค่าพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 0-47 คะแนน จากค่าพิสัยของคะแนน แสดงว่ามีประชาชนในเขตเทศบาลนคร เชียงใหม่บางคนไม่เคยเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลเลย

รายละเอียดของการแจกแจงของตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งหมดได้แสดงไว้ในตาราง 29-31 ภาคผนวก ค.

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังกับตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิสัยและความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง กับตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิสัย

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง ได้แก่ ตัวแปรเพศ อายุ ถิ่นกำเนิด ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน พบว่าตัวแปรดังกล่าว ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ ยกเว้น ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับการศึกษากับตัวแปรรายได้ต่อเดือน และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเพศกับตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นที่มี

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่าตัวแปรอื่นๆ สิ่งที่น่าสังเกตประการหนึ่งก็คือ ทิศทางของความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นกำเนิดกับตัวแปรอื่น ๆ เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามเกือบทั้งสิ้น และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำมาก

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิสัย คือ ตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน พบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำถึงปานกลาง ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความสำนึกในหน้าที่พลเมืองกับตัวแปรความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นกับตัวแปรความสำนึกในหน้าที่พลเมือง สิ่งที่น่าสังเกตก็คือ ตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชนมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ ค่อนข้างน้อย

สำหรับผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง กับตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิสัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในปัจจัยดังกล่าว ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างต่ำ ยกเว้นแต่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับการศึกษากับตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรระดับการศึกษากับตัวแปรความสำนึกในหน้าที่พลเมือง และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนกับตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ที่มีความสัมพันธ์กันสูงกว่าตัวแปรอื่น ๆ เป็นที่น่าสังเกตว่าตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชนมีความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อยมากกับตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และยังมีทิศทางของความสัมพันธ์ในลักษณะตรงกันข้ามกับตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนอีกด้วย

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในปัจจัยทั้งสอง แสดงว่า โดยทั่วไปแล้ว ส่วนใหญ่ตัวแปรในปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันค่อนข้างต่ำ แม้ว่าบางตัวแปรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติก็ตาม ดังรายละเอียดในตาราง 2

ตาราง 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในของตัวแปรย่อยในปัจจัยลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และปัจจัยลักษณะทางจิตวิสัย และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในปัจจัยทั้งสอง

ตัวแปร	อายุ	กำเนิด	การศึกษา	รายได้	รวมกลุ่ม	รับข่าว	ความรู้	หน้าที่	สมรรถนะ	ชุมชน
ลักษณะทาง										
ชีวสังคมและ										
ภูมิหลัง										
-เพศ	.14	-.12	.06	.05	.29	.16	.14	.12	.09	-.01
-อายุ		.07	-.38	.10	.18	.04	-.01	-.12	-.12	.03
-ถิ่นกำเนิด			-.05	-.02	-.06	-.01	.06	.03	.05	.09
-การศึกษา				.34	.07	.23	.48	.42	.31	-.02
-รายได้					.12	.12	.34	.27	.17	-.04
-รวมกลุ่ม						.26	.27	.15	.21	.16
-รับข่าว							.35	.23	.22	.13
ลักษณะทาง										
จิตวิสัย										
-ความรู้								.43	.37	.11
-หน้าที่									.52	.14
-สมรรถนะ										.17
-ชุมชน										

$$r = .115 ; p < .01$$

$$r = .088 ; p < .05$$

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตวิสัย กับตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล พบว่า ตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่วนใหญ่ได้แก่ ตัวแปร เพศ อายุ การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ส่วนตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตวิสัยที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ ตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน โดยทั้งสองปัจจัยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมือง และจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตวิสัยมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองค่อนข้างชัดเจนกว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง

การวิเคราะห์เพื่อตอบปัญหาของการวิจัย

ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชน

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชน จำแนกตามประเภทของการมีส่วนร่วมทางการเมือง แสดงให้เห็นว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ประชาชนส่วนใหญ่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ในระดับค่อนข้างต่ำ โดยประชาชนส่วนมากเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล รองลงมาคือการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การสื่อสารทางการเมือง และการมีบทบาทในชุมชน สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในระดับต่ำมาก คือ การประท้วงเทศบาล และการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละประเภท โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละประเภท ผลปรากฏว่าส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น และด้านการใช้สิทธิ

เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล มีความสัมพันธ์กันสูงสุด รองลงมาได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารทางการเมืองกับการมีบทบาทในชุมชน และการสื่อสารทางการเมืองกับการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลกับการประท้วงเทศบาล ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติแต่ประการใด รายละเอียดแสดงไว้ในตาราง 31–32 ภาคผนวก ค.

เมื่อพิจารณาลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในแง่ความสัมพันธ์กับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของประชาชน โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองกับตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง พบว่า ตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังที่มีความสัมพันธ์กับลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ ตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ยกเว้นตัวแปรถิ่นกำเนิดเท่านั้นที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติแต่ประการใด ซึ่งผลการวิเคราะห์จำแนกได้ดังนี้

เพศ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้าน การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน การสื่อสารทางการเมือง การประท้วงเทศบาล และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม

อายุ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้าน การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน การสื่อสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม

ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการสื่อสารทางการเมือง เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

รายได้ต่อเดือน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การสื่อสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม

สำหรับการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกด้าน คือ การ

ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน การสื่อสารทางการเมือง การประท้วงเทศบาล และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม

สรุปได้ว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง จำแนกตามประเภทของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้

การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้าน เพศ อายุ การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน

การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านอายุ การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน

การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านเพศ อายุ รายได้ ต่อเดือน การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน

การมีบทบาทในชุมชน มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านเพศ อายุ การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน

การสื่อสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน

การประท้วงเทศบาล มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านเพศ การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน

และการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในภาพรวม มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านเพศ อายุ รายได้ต่อเดือน การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน

และเมื่อพิจารณาลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในแง่ความสัมพันธ์กับลักษณะทางจิตวิสัยของประชาชน โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย พบว่า ตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งผลการวิเคราะห์จำแนกได้ดังนี้

ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้าน การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การสื่อสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม

ความสำคัญในหน้าที่พลเมือง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้าน การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน การสื่อสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม

ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกด้าน รวมทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม

ความรู้สึกที่มีต่อชุมชน มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกด้าน ยกเว้นด้านการประท้วงเทศบาลเท่านั้น

สรุปได้ว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล มีความสัมพันธ์กับลักษณะทางจิตวิสัยของประชาชน จำแนกตามประเภทของการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้ การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล มีความสัมพันธ์กับตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยในทุกด้าน

การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน

การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น มีความสัมพันธ์กับตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยในทุกด้าน

การมีบทบาทในชุมชน มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านความสำคัญในหน้าที่พลเมือง ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน

การสื่อสารทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยในทุกด้าน

การประท้วงเทศบาล มีความสัมพันธ์กับตัวแปรด้านความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมือง
เพียงตัวแปรเดียวเท่านั้น

และการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในภาพรวม มีความสัมพันธ์กับตัวแปร
ลักษณะทางจิตวิสัยในทุกด้านด้วย

รายละเอียดการวิเคราะห์ทั้งหมด ปรากฏในตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางชีวสังคมและ
ภูมิหลัง และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตวิสัย กับตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นใน
รูปเทศบาลในแต่ละประเภท

ตัวแปร	ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง							ลักษณะทางจิตวิสัย			
	เพศ	อายุ	กำเนิด	การศึกษา	รายได้	ร่วมกลุ่ม	รับข่าว	ความรู้	หน้าที่	สมรรถนะ	ชุมชน
การมีส่วนร่วม											
- เลือกตั้ง	.11	.23	.06	-.06	.08	.25	.31	.24	.21	.19	.38
- หาเสียง	.06	.13	.04	-.02	.01	.34	.16	.12	.08	.13	.28
- พุดคุย	.15	.20	-.03	.07	.19	.26	.34	.35	.19	.19	.32
- บทบาท	.13	.18	.03	.03	.06	.40	.23	.08	.11	.20	.24
- สื่อสาร	.22	.11	.00	.14	.17	.38	.39	.33	.23	.27	.22
- ประท้วง	.09	-.05	-.03	.08	-.04	.24	.15	.02	.07	.10	.08
ภาพรวม	.18	.22	.02	.05	.14	.42	.39	.31	.23	.26	.38

$$r = .115 ; p < .01$$

$$r = .088 ; p < .05$$

ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคมของประชาชน

ในการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชน จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ถิ่นกำเนิด ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนนั้น ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

เพศ ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีเพศต่างกัน พบว่าประชาชนที่เป็นเพศชายเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าประชาชนที่เป็นเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน การสื่อสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง และการประท้วงเทศบาล ปรากฏว่าประชาชนที่มีเพศต่างกันเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์นี้แสดงว่า ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของเพศของประชาชน ดังรายละเอียดในตาราง 4

อายุ ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีกลุ่มอายุแตกต่างกันนั้น ผู้วิจัยได้จำแนกประชาชนออกตามกลุ่มอายุเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มอายุ 22-30 ปี มีจำนวน 83 คน กลุ่มอายุ 31-40 ปี มีจำนวน 90 คน กลุ่มอายุ 41-50 ปี มีจำนวน 63 คน และกลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไป มีจำนวน 78 คน ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทั้ง 4 กลุ่ม ปรากฏว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งในด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ด้านการสื่อสารทางการเมือง และการประท้วงเทศบาล ปรากฏว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์นี้

แสดงว่า ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของกลุ่มอายุของประชาชน ดังรายละเอียดในตาราง 5

ถิ่นกำเนิด ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนที่เกิดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เกิดนอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ แต่อยู่ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ เกิดต่างอำเภอแต่อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ และเกิดต่างจังหวัด ปรากฏว่า ประชาชนที่มีถิ่นกำเนิดแตกต่างกันเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกระดับรวมทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์นี้แสดงว่า ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับถิ่นกำเนิดของประชาชนเลย ดังรายละเอียดในตาราง 6

ระดับการศึกษา การวิเคราะห์ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันนั้น ผู้วิจัยได้จำแนกระดับการศึกษาของประชาชนออกเป็น 6 ระดับ โดยคิดจากจำนวนปีที่ได้รับการศึกษาคือ ระดับการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (ไม่ได้เรียน-4 ปี) ระดับการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 หรือเทียบเท่า (6-7 ปี) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า (10 ปี) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (12 ปี) ระดับอนุปริญญาหรือเทียบเท่า (15 ปี) และระดับปริญญาตรีและสูงกว่า (16-21 ปี) ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน ปรากฏว่า โดยส่วนใหญ่แล้วประชาชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เว้นแต่ในด้านการสื่อสารทางการเมืองเท่านั้นที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิเคราะห์นี้ แสดงว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนแทบจะไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับการศึกษาของประชาชน ยกเว้นการสื่อสารทางการเมืองเท่านั้น ดังรายละเอียดในตาราง 7

รายได้ต่อเดือน ในการวิเคราะห์ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันนั้น ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มโดยจำแนกรายได้ต่อเดือนของประชาชนออกเป็น 4 ระดับ คือ ไม่มีรายได้จนถึงมีรายได้ไม่เกิน 3,000 บาทต่อเดือน มีจำนวน 102 คน มีรายได้ 3,001-6,000 บาท ต่อเดือน มีจำนวน 100 คน มีรายได้ 6,001-9,000 บาท

ต่อเดือน มีจำนวน 49 คน และมีรายได้ต่อเดือน 9,001 บาทขึ้นไป มีจำนวน 63 คน ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างกันทั้ง 4 ระดับ ปรากฏว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนสูง เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม ส่วนการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง การมีบทบาทในชุมชน และการประท้วงเทศบาลนั้น ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิเคราะห์นี้แสดงว่า ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของรายได้ต่อเดือนของประชาชน ดังรายละเอียดในตาราง 8

ตาราง 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในแต่ละประเภท จำแนกตามเพศของประชาชน

ประเภทของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	ชาย		หญิง		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
เลือกตั้ง	5.20	2.76	4.56	2.79	4.08*
หาเสียง	0.87	1.68	.68	1.48	1.09
พูดคุย	4.72	3.10	3.84	2.82	6.86**
บทบาท	2.16	2.21	1.65	1.82	5.14*
สื่อสาร	3.55	2.67	2.44	2.33	15.37**
ประท้วง	0.44	0.96	0.27	0.81	2.72
ภาพรวม	16.93	9.80	13.45	8.78	11.01**

** $p < .01$

* $p < .05$

ตาราง 5 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล
ในแต่ละประเภท จำแนกตามกลุ่มอายุของประชาชน

ประเภทของการมี	22-30 ปี		31-40 ปี		41-50 ปี		51 ปีขึ้นไป		
ส่วนร่วม									F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
เลือกตั้ง	3.78	2.94	5.07	2.71	5.28	2.70	5.47	2.48	6.35**
หาเสียง	0.60	1.24	0.52	1.02	0.94	1.78	1.11	2.12	2.57*
พูดคุย	3.25	2.70	4.41	2.69	4.67	2.87	4.87	3.43	4.88**
บทบาท	1.57	1.91	1.56	1.60	2.19	2.41	2.41	2.16	3.76**
สื่อสาร	2.59	2.49	2.79	2.23	3.30	2.77	3.36	2.77	1.72
ประท้วง	0.48	1.02	0.23	0.60	0.32	0.86	0.38	1.02	1.20
ภาพรวม	12.28	8.75	14.58	7.45	16.70	10.26	17.62	10.70	5.21**

** $p < .01$

* $p < .05$

ตาราง 6 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล
ในแต่ละประเภท จำแนกตามถิ่นกำเนิดของประชาชน

ประเภทของการมี ส่วนร่วม	ในเขต		นอกเขต		ต่างอำเภอ		ต่างจังหวัด		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
เลือกตั้ง	5.06	2.72	4.41	3.06	5.20	2.81	4.62	2.82	0.87
หาเสียง	0.84	1.64	1.29	2.82	0.47	0.90	0.71	1.40	1.19
พูดคุย	4.16	2.97	3.52	3.34	4.79	3.14	4.36	2.91	0.79
บทบาท	2.96	2.04	2.00	2.18	1.71	1.87	1.86	2.08	0.18
สื่อสาร	2.99	2.63	2.76	2.90	2.79	2.17	3.05	2.56	0.13
ประท้วง	0.32	0.90	0.76	1.39	0.18	0.52	0.38	0.85	1.79
ภาพรวม	15.34	9.59	14.76	12.72	15.15	8.66	14.98	9.06	0.04

** p < .01

* p < .05

ตาราง 7 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลในแต่ละประเภท
จำแนกตามระดับการศึกษาของประชาชน

ไม่ได้เรียน -														
ประเภทของ	ป.4		ป.6-7		ม.ต้น		ม.ปลาย		อนุปริญญา		ปริญญาตรีขึ้นไป		F	
การมีส่วนร่วม														
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
เลือกตั้ง	4.86	2.82	5.09	2.51	5.95	2.63	4.79	2.65	4.23	2.86	4.59	2.96	1.99	
หาเสียง	0.70	1.39	0.70	1.57	1.36	2.29	0.80	1.46	0.72	1.42	0.54	1.35	1.53	
พูดคุย	3.61	3.37	4.56	2.86	4.86	3.10	4.14	2.44	4.13	3.22	4.48	2.87	1.07	
บทบาท	1.65	1.73	1.74	1.85	2.71	2.67	1.66	1.95	1.91	1.87	1.88	2.05	1.74	
สื่อสาร	2.10	2.09	2.84	2.08	3.57	2.77	3.04	2.61	2.91	2.29	3.43	3.02	2.30*	
ประท้วง	0.19	0.69	0.30	0.94	0.50	1.09	0.50	1.09	0.53	0.90	0.32	0.91	1.16	
ภาพรวม	13.12	8.77	15.23	7.51	18.73	10.87	14.93	9.04	14.45	9.62	15.25	10.00	1.82	

* $p < .05$

ตาราง 8 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาล
ในแต่ละประเภท จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของประชาชน

ประเภทของการมี ส่วนร่วม	ไม่มี-3000		3001-6000		6001-9000		9001 ขึ้นไป		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
เลือกตั้ง	5.29	2.72	3.91	2.75	5.37	2.85	5.33	2.56	6.13*
หาเสียง	0.97	1.96	0.52	1.10	0.71	1.22	0.90	1.73	1.57
พูดคุย	3.92	3.11	3.68	2.87	4.98	2.92	5.22	2.71	5.01**
บทบาท	2.18	2.34	1.54	1.74	1.73	2.14	2.14	1.99	2.09
สื่อสาร	3.00	2.47	2.19	1.81	3.69	3.26	3.65	2.79	6.18**
ประท้วง	0.41	0.96	0.30	0.76	0.53	1.14	0.20	0.70	1.51
ภาพรวม	15.77	9.99	12.14	7.79	17.02	9.83	17.46	9.60	5.68**

** $p < .01$

* $p < .05$

นอกจากนี้แล้ว ผู้วิจัยยังได้ทำการวิเคราะห์ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเลือกตั้ง (แขวง) ต่างกันคือ เขตเลือกตั้งที่ 1 (แขวงนครพินค์)
เขตเลือกตั้งที่ 2 (แขวงกาวิละ) เขตเลือกตั้งที่ 3 (แขวงเม้งราย) และเขตเลือกตั้งที่ 4
(แขวงศรีวิชัย) ด้วย ผลปรากฏว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเลือกตั้งหรือแขวงต่างกัน เข้าไป
มีส่วนร่วมทางการเมืองทุกประเภทแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์นี้
แสดงให้เห็นว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลของประชาชนในเขต
เทศบาลนคร เชียงใหม่ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับที่อาศัยอยู่ในเขตเลือกตั้งหรือแขวงแต่อย่างใด ดัง
รายละเอียดในตาราง 9

ตาราง 9 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในแต่ละประเภท จำแนกตามเขตเลือกตั้ง

ประเภทของการมีส่วนร่วม	เขต 1		เขต 2		เขต 3		เขต 4		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
เลือกตั้ง	5.19	2.78	4.86	2.86	4.86	2.70	4.58	2.82	0.63
หาเสียง	0.96	1.83	0.75	1.29	0.53	1.40	0.84	1.73	1.02
พูดคุย	4.17	2.86	4.09	3.28	4.45	2.87	4.38	2.93	0.26
บทบาท	2.06	2.27	1.93	1.97	1.78	2.00	1.82	1.91	0.29
สื่อสาร	3.42	3.05	2.74	2.17	2.80	2.34	2.97	2.60	1.09
ประท้วง	0.43	1.13	0.43	0.89	0.17	0.57	0.38	0.85	1.54
ภาพรวม	16.23	10.11	14.80	8.79	14.60	9.07	14.99	9.84	0.47

** p < .01

* p < .05

ตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยกับการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชน

ในการวิเคราะห์ความสามารถในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ของตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยผู้วิจัยได้นำตัวแปรที่เป็นตัวแปรจัดประเภท ได้แก่ ตัวแปรเพศและถิ่นกำเนิด มาทำเป็นตัวแปรหุ่น (dummy variables) แล้วนำไปวิเคราะห์การถดถอย ดังนี้

การอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลด้วยตัวแปรลักษณะทางชีว-สังคมและภูมิหลัง และตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย ใช้การวิเคราะห์การถดถอย มีตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในแต่ละประเภทเป็นตัวแปรเกณฑ์ และมีตัวแปรเพศ อายุ ถิ่นกำเนิด ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น การเปิดรับข่าวสารการเมือง จากสื่อสารมวลชน ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ความรู้สึกที่มีสมรรถนะทางการเมือง และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน เป็นตัวแปรทำนาย เพื่อตรวจสอบว่า ตัวแปรทำนายที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเกณฑ์ได้มากน้อยเพียงใด จึงใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter ผลการวิเคราะห์ ปรากฏดังนี้

ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลได้ร้อยละ 30.74 โดยมีตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสัมพัทธ์มาตรฐาน (β) มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรอายุ ($\beta = .1459$) ระดับการศึกษา ($\beta = -.1781$) การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ($\beta = .2040$) ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ($\beta = .1377$) ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ($\beta = .1188$) และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ($\beta = .3044$)

ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมด สามารถอธิบายความแปรปรวนของการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงได้ร้อยละ 18.29 โดยมีตัวแปรทำนาย ที่ค่าน้ำหนักสำคัญสัมพัทธ์มาตรฐาน (β) มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ($\beta = .2875$) และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ($\beta = .2191$)

ด้านการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมด สามารถอธิบายความแปรปรวนของการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นได้ร้อยละ 30.10 โดยมีตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสัมพัทธ์มาตรฐาน (β) มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรอายุ ($\beta = .1354$) การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อสารมวลชน ($\beta = .1980$) ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ($\beta = .2301$) และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ($\beta = .2648$)

ด้านการมีบทบาทในชุมชน พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีบทบาทในชุมชนได้ร้อยละ 23.93 โดยมีตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสมทบมาตรฐาน (β) มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรอายุ ($\beta = .1445$) การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ($\beta = .3225$) การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ($\beta = .1236$) ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ($\beta = -.1437$) ความรู้สึกที่มีสมรรถนะทางการเมือง ($\beta = .1302$) และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ($\beta = .1623$)

ด้านการสื่อสารทางการเมือง พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของการสื่อสารทางการเมือง ได้ร้อยละ 29.65 โดยมีตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสมทบมาตรฐาน (β) มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ($\beta = .1995$) การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ($\beta = .2346$) และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ($\beta = .1316$)

ด้านการประท้วงเทศบาล พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมด สามารถอธิบายความแปรปรวนของการประท้วงเทศบาลได้เพียงร้อยละ 9.13 โดยมีตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสมทบมาตรฐานมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ($\beta = .2337$) ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ไม่พบมีนัยสำคัญทางสถิติในการทำนายหรืออธิบายการประท้วงเทศบาลเลย

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในภาพรวม พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมได้ถึงร้อยละ 40.01 โดยมีตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสมทบมาตรฐาน มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรอายุ ($\beta = .1370$) การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ($\beta = .2291$) การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ($\beta = .2327$) และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ($\beta = .2838$)

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง ด้านตัวแปรอายุ สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม ตัวแปรระดับการศึกษา สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเพียง

ด้านเดียวเท่านั้น ส่วนตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เกือบทุกด้าน เว้นแต่ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล และการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนสามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เกือบทุกด้าน เว้นแต่ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง และการประท้วงเทศบาลเท่านั้นที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เป็นที่น่าสังเกตว่า ตัวแปรเพศ ถิ่นกำเนิด และรายได้ต่อเดือน ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านใดด้านหนึ่งเลย

สำหรับตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย ด้านตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น และการมีบทบาทในชุมชน ตัวแปรความสนใจในหน้าที่พลเมือง สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเพียงด้านเดียวเท่านั้น ตัวแปรความรู้สิทธิมีสมรรถนะทางการเมืองสามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติด้านการมีบทบาทในชุมชนเพียงด้านเดียวเช่นกัน ส่วนตัวแปรความรู้สิทธิที่มีต่อชุมชน สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เกือบทุกด้าน เว้นแต่เพียงด้านการประท้วงเทศบาลเท่านั้นที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปแล้วสำหรับตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังที่มีความเหมาะสมในการอธิบายความแปรปรวนของลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในด้านต่าง ๆ มี 3 ตัวแปร คือ ตัวแปรอายุ การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน กล่าวคือ ประชาชนที่มีอายุสูงกว่า มีการเข้าร่วมกับกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่นเป็นประจำ หรือมีการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนเป็นประจำ มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในด้านต่าง ๆ สูงกว่าประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า เข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นไม่บ่อยครั้ง หรือเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนในปริมาณที่น้อย ส่วนตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยที่มีความเหมาะสมที่สุดในการอธิบายความแปรปรวนของลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในด้านต่าง ๆ คือ ตัวแปรความรู้สิทธิที่มีต่อชุมชน

กล่าวคือ ประชาชนที่รู้สึกต่อชุมชนเมืองเชียงใหม่ในแง่ดี มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในด้านต่าง ๆ สูงกว่าประชาชนที่รู้สึกต่อชุมชนเมืองเชียงใหม่ในแง่ไม่ดีหรือด้อยกว่า

อย่างไรก็ตาม เมื่อตรวจสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของค่าร้อยละของความดันแปร (F) ที่เกิดจากการนำตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยไปอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในด้านต่าง ๆ แล้ว ปรากฏว่าสามารถนำไปอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในด้านต่าง ๆ ได้ทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ นั่นคือ ประชาชนที่มีลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และลักษณะทางจิตวิสัยแตกต่างกัน จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลแตกต่างกัน

สำหรับรายละเอียดผลการวิเคราะห์ทั้งหมด ปรากฏในตาราง 10

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักสำคัญสมทมมาตรฐาน (β) ของตัวแปรย่อยในปัจจัยลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรย่อยในปัจจัยลักษณะทางจิตวิสัย ในการทำนายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ในแต่ละประเภท

ตัวแปรทำนาย	ตัวแปร เกณฑ์		การมีส่วนร่วมทางการเมือง				
	เลือกตั้ง	หาเสียง	พูดคุย	บทบาท	สื่อสาร	ประท้วง	ภาพรวม
เพศ	.0207	-.0389	.0390	.0069	.0833	.0287	.0401
อายุ	.1459**	.0681	.1354**	.1445**	.0521	-.0597	.1370**
กำเนิด	.0106	.0203	-.0749	.0302	.0014	-.0065	-.0109
การศึกษา	-.1781**	-.0311	-.0803	.0666	-.0245	.0770	-.0682
รายได้	.0205	-.0204	.0921	.0048	.0580	-.0744	.0415
ร่วมกลุ่ม	.0614	.2875**	.0547	.3225**	.1995**	.2337**	.2291**
รับข่าว	.2040**	.0583	.1980**	.1236*	.2346**	.1042	.2327**
ความรู้	.1377*	.0055	.2301**	-.1437*	.1130	-.1210	.1026
หน้าที่	.1188*	.0125	.0077	-.0108	.0199	.0161	.0442
สมรรถนะ	.0298	.0275	.0276	.1302*	.1002	.0334	.0805
ชุมชน	.3034**	.2191**	.2648**	.1623**	.1316**	.0342	.2838**
R	.5544	.4277	.5486	.4892	.5445	.3021	.6325
R ²	.3074	.1829	.3010	.2393	.2965	.0913	.4001
F	12.1834**	6.1498**	11.8230**	8.6363**	11.5695**	2.7579**	18.3096**

**p < .01

*p < .05

จากการตรวจสอบความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของตัวแปรทำนายด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter ซึ่งเป็นการตรวจสอบ

โครงสร้างเชิงสัมพันธ์ทางทฤษฎี พบว่ามีตัวแปรทำนายบางตัวมีค่าน้ำหนักสำคัญสมทบมาตรฐาน (β) ไม่เพียงพอในการอธิบายตัวแปรเกณฑ์ จึงทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise) เพื่อหาชุดตัวแปรทำนายที่มีประสิทธิภาพในการอธิบายตัวแปรเกณฑ์ในเชิงข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งได้ผลดังต่อไปนี้

การอธิบายการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชน การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน อายุ และ ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของประชาชน ซึ่งตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลได้ร้อยละ 27.83 โดยเมื่อนำตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชนเข้าวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรนี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .3840 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลได้ ร้อยละ 14.75 เมื่อนำตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนเข้าวิเคราะห์เพิ่ม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .4667 และตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลได้เพิ่มเป็นร้อยละ 21.78 และเมื่อนำตัวแปรอายุเข้าวิเคราะห์เพิ่มอีก พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .5109 และตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลได้เพิ่มเป็นร้อยละ 26.10 และเมื่อนำตัวแปรความสำนึกในหน้าที่พลเมืองเข้าวิเคราะห์เพิ่มอีก พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .5275 และตัวแปรชุดนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลได้ร้อยละ 27.83

การอธิบายการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ซึ่งตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงได้ร้อยละ 17.17 โดยเมื่อนำตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นเข้าวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรนี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .3418 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเข้าร่วมกิจกรรมการ

รณรงค์หาเสียงได้ร้อยละ 11.68 และเมื่อนำตัวแปรความรู้สึกร่วมที่มีต่อชุมชนเข้าวิเคราะห์เพิ่ม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .4144 และตัวแปรชุดนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงได้ร้อยละ 17.17

การอธิบายการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถใช้ทำนาย หรืออธิบายการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ความรู้สึกที่มีต่อชุมชน การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน และอายุ ตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นได้ร้อยละ 28.00 โดยเมื่อนำตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นเข้าวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรดังกล่าว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .3493 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นได้ร้อยละ 12.20 เมื่อนำตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชนเข้าวิเคราะห์เพิ่ม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .4526 และตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นได้เพิ่มเป็นร้อยละ 20.49 และเมื่อนำตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนเข้าวิเคราะห์เพิ่มอีก พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .4975 และตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น ได้เพิ่มเป็นร้อยละ 24.75 และเมื่อนำตัวแปรอายุ เข้าวิเคราะห์เพิ่มในขั้นตอนที่ 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .5291 และตัวแปรชุดนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นได้ร้อยละ 28.00

การอธิบายการมีบทบาทในชุมชน ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถใช้ทำนาย หรืออธิบายการมีบทบาทในชุมชน ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ความรู้สึกที่มีต่อชุมชน การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชน และอายุของประชาชน ซึ่งตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีบทบาทในชุมชนได้ร้อยละ 21.65 โดยเมื่อนำตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นเข้าวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรนี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .4000 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีบทบาทในชุมชนได้ร้อยละ 16.00 เมื่อนำตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชนเข้าวิเคราะห์เพิ่ม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .4385 และตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการมี

บทบาทในชุมชนได้เพิ่มเป็นร้อยละ 19.23 และเมื่อนำตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนเข้าวิเคราะห์เพิ่มในขั้นตอนที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .4527 และตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีบทบาทในชุมชนได้เพิ่มเป็นร้อยละ 20.49 และเมื่อนำตัวแปรอายุเข้าวิเคราะห์เพิ่มในขั้นตอนที่ 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .4653 และตัวแปรชุดนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีบทบาทในชุมชนได้ร้อยละ 21.65

การอธิบายการสื่อสารทางการเมือง ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการสื่อสารทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ซึ่งตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการสื่อสารทางการเมืองได้ร้อยละ 27.32 โดยเมื่อนำตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนเข้าวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรนี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .3879 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการสื่อสารทางการเมืองได้ร้อยละ 15.05 เมื่อนำตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นเข้าวิเคราะห์เพิ่ม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .4811 และตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการสื่อสารทางการเมืองได้เพิ่มเป็นร้อยละ 23.14 และเมื่อนำตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นเข้าวิเคราะห์เพิ่มในขั้นตอนที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .5052 และตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการสื่อสารทางการเมืองได้เพิ่มเป็นร้อยละ 25.52 และเมื่อนำตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชนเข้าวิเคราะห์เพิ่มในขั้นตอนที่ 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .5227 และตัวแปรชุดนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการสื่อสารทางการเมืองได้ร้อยละ 27.32

การอธิบายการประท้วงเทศบาล ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการประท้วงเทศบาลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ มีเพียงตัวแปรเดียวเท่านั้นคือ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ส่วนตัวแปรลักษณะทางจิตวิทยาทั้ง 4 ตัวแปร ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติแต่ประการใด โดยตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการประท้วงเทศบาลได้เพียงร้อยละ 5.65 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .2378

สำหรับการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลในภาพรวม ผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ความรู้สึกที่มีต่อชุมชน การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน อายุ และความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ซึ่งตัวแปรดังกล่าว สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมได้ร้อยละ 38.73 โดยเมื่อนำตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นเข้าวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรนี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .4238 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมได้ร้อยละ 17.96 เมื่อนำตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชนเข้าวิเคราะห์เพิ่ม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .5315 และตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมได้เพิ่มเป็นร้อยละ 28.25 เมื่อนำตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนเข้าวิเคราะห์เพิ่มในขั้นตอนที่ 3 พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .5941 และตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมได้เพิ่มเป็นร้อยละ 35.30 และเมื่อนำตัวแปรอายุเข้าวิเคราะห์เพิ่มในขั้นตอนที่ 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .6110 และตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมได้เพิ่มเป็นร้อยละ 37.34 และเมื่อนำตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นเข้าวิเคราะห์เพิ่มในขั้นตอนที่ 5 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .6223 และตัวแปรชุดนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมได้ร้อยละ 38.73

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน เพื่อหาตัวแปรทำนายที่สามารถใช้อธิบายความแปรปรวนในตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองในประเภทต่าง ๆ นั้น ผลปรากฏว่า ตัวแปรสำคัญที่สุดที่สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น รองลงมาได้แก่ ตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชน การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน อายุ และความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ตามลำดับ โดยตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง การมีบทบาทในชุมชน การสื่อสารทางการเมือง การประท้วงเทศบาล และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม

ส่วนตัวแปรความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อชุมชน สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทาง การเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน การสื่อสารทางการเมือง และการมี ส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม

ตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน สามารถใช้ทำนายหรืออธิบาย การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การพูดคุยเกี่ยวกับ การเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน การสื่อสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในภาพรวม

ตัวแปรอายุ สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิ เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน และการ มีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม

สำหรับตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วม ทางการเมืองด้านการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การสื่อสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วม ทางการเมืองในภาพรวม สิ่งที่น่าสังเกตก็คือ ตัวแปรความสำนึกในหน้าที่พลเมือง สามารถ อธิบายการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเพียงประเภท หรือด้านเดียวเท่านั้น ส่วนตัวแปรเพศ ถิ่นกำเนิด ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ไม่พบ ีัยสำคัญทางสถิติในการทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่ประการใด

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ไม่ว่าจะเป็นเพศชาย หรือหญิง มีถิ่นกำเนิดจากที่ใดก็ตาม และมีระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือนเท่าใดก็ตาม หากมี อายุสูงกว่า มีความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นในระดับสูง มีการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสาร มวลชนและเข้าร่วมกับกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่นเป็นประจำ และมีความรู้สึกที่ติดต่อชุมชนเมืองเชียงใหม่ มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลสูงกว่าประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า มีความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นในระดับต่ำกว่า มีการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน และเข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นบางครั้ง และมีความรู้สึกต่อชุมชนเมืองเชียงใหม่ในแง่ไม่สื่ ติง หรือดีน้อยกว่า

รายละเอียดของผลการวิเคราะห์ทั้งหมด ปรากฏในตาราง 11

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ของตัวแปรในปัจจัยลักษณะทางชีวสังคม และภูมิหลัง และตัวแปรในปัจจัยลักษณะทางจิตวิสัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นใน เทศบาลในแต่ละประเภท

ขั้นที่	การมีส่วนร่วมทางการเมือง						
	เลือกตั้ง	หาเสียง	พูดคุย	บทบาท	สื่อสาร	ประท้วง	ภาพรวม
ขั้นที่ 1/ตัวแปร	<u>1. ชุมชน</u>	<u>1. ร่วมกลุ่ม</u>	<u>1. ความรู้</u>	<u>1. ร่วมกลุ่ม</u>	<u>1. รับข่าว</u>	<u>1. ร่วมกลุ่ม</u>	<u>1. ร่วมกลุ่ม</u>
β	.3286**	.3048**	.2486**	.3222**	.2495**	.2378**	.2516**
R	.3840	.3418	.3493	.4000	.3879	.2378	.4238
R ²	.1475	.1168	.1220	.1600	.1505	.0565	.1796
F	53.9799**	41.2793**	43.3639**	59.4374**	55.2590**	18.6952**	68.2940**
ขั้นที่ 2/ตัวแปร	<u>2. รับข่าว</u>	<u>2. ชุมชน</u>	<u>2. ชุมชน</u>	<u>2. ชุมชน</u>	<u>2. ร่วมกลุ่ม</u>		<u>2. ชุมชน</u>
β	.2283**	.2371**	.2643**	.1712**	.2495**		.2947**
R	.4667	.4144	.4526	.4385	.4811		.5315
R ²	.2178	.1717	.2049	.1923	.2314		.2825
F	43.2994**	32.2328**	40.0687**	37.0216**	46.8240**		61.2366**
ขั้นที่ 3/ตัวแปร	<u>3. อายุ</u>		<u>3. รับข่าว</u>	<u>3. รับข่าว</u>	<u>3. ความรู้</u>		<u>3. รับข่าว</u>
β	.2272**		.2121**	.1176*	.1612**		.2398**
R	.5109		.4975	.4527	.5052		.5941
R ²	.2610		.2475	.2049	.2552		.3530
F	36.4999**		33.9824**	26.6323**	35.4079**		56.3813**

ตาราง 11 (ต่อ)

ระดับ พื้นที่	การมีส่วนร่วมทางการเมือง					
	เลือกตั้ง	หาเสียง	พูดคุย	บทบาท	สื่อสาร	ประทั่ว
ชั้น 4/ตัวแปร	4. <u>หน้าที่</u>					
			4. <u>อายุ</u>	4. <u>อายุ</u>	4. <u>ชุมชน</u>	4. <u>อายุ</u>
β	.1374**		.1806**	.1094*	.1364**	.1524**
R	.5275		.5291	.4653	.5227	.6110
R ²	.2783		.2800	.2165	.2732	.3734
F	27.7885**		30.0419**	21.3459**	29.0364**	46.0280**
ชั้น 5/ตัวแปร	5. <u>ความรู้</u>					
β						.1286**
R						.6223
R ²						.3873
F						38.9335**

**p < .01

*p < .05

การอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาลของประชาชน ด้วยตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย

เพื่อตรวจสอบว่า เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย ตัวแปรทำนายคือ ตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเกณฑ์คือ ตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากน้อยเพียงใด จึงใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังนี้

ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมด คือ ตัวแปรลักษณะทางชีวสังคม และภูมิหลังสามารถอธิบายความแปรปรวนด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลได้ร้อยละ 17.09 โดยมีตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสมมติมาตรฐาน (β) มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรอายุ ($\beta = .1469$) การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ($\beta = .1438$) และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ($\beta = .2799$)

ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมด คือ ตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง สามารถอธิบายความแปรปรวนด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงได้ร้อยละ 13.38 โดยมีตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสมมติมาตรฐาน (β) มีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ($\beta = .3288$) เพียงตัวแปรเดียวเท่านั้น

ด้านการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมด คือ ตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง สามารถอธิบายความแปรปรวนด้านการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นได้ร้อยละ 18.72 โดยมีตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสมมติมาตรฐาน (β) มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรอายุ ($\beta = .1508$) รายได้ต่อเดือน ($\beta = .1154$) การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ($\beta = .1373$) และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ($\beta = .2737$)

ด้านการมีบทบาทในชุมชน พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมดคือ ตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง สามารถอธิบายความแปรปรวนด้านการมีบทบาทในชุมชนได้ร้อยละ 19.07 โดยมีตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสมมติมาตรฐาน (β) มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรอายุ ($\beta = .1199$) การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ($\beta = .3481$) และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ($\beta = .1294$)

ด้านการสื่อสารทางการเมือง พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมดคือตัวแปรลักษณะทางชีวสังคม และภูมิหลัง สามารถอธิบายความแปรปรวนด้านการสื่อสารทางการเมืองได้ร้อยละ 25.17 โดยมีตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสมทบมาตรฐาน (β) มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ($\beta = .2563$) และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ($\beta = .2842$)

ด้านการประท้วงเทศบาล พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมดคือตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง สามารถอธิบายความแปรปรวนด้านการประท้วงเทศบาลได้เพียงร้อยละ 8.13 โดยมีตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสมทบมาตรฐาน (β) มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ($\beta = .2275$) เพียงตัวแปรเดียวเท่านั้น

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในภาพรวม พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมด คือตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง สามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมได้ร้อยละ 29.07 โดยมีตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสมทบมาตรฐาน (β) มีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ตัวแปรอายุ ($\beta = .1345$) การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ($\beta = .3068$) และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ($\beta = .2975$)

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น แสดงว่า เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยแล้ว ตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังที่สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนใหญ่สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์โดยไม่ได้ควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย เว้นแต่ตัวแปรรายได้ต่อเดือนที่มีนัยสำคัญทางสถิติในการทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น และการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ที่มีนัยสำคัญทางสถิติในการทำนายหรืออธิบายการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยไม่ควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติในการทำนาย นอกจากนี้ยังพบว่า ตัวแปรระดับการศึกษานั้น เมื่อมีการควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยแล้ว ปรากฏว่าไม่สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านใดๆ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องจากตัวแปรนี้มีความแปรปรวนร่วมกับตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง และความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองค่อนข้างสูงนั่นเอง (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

= .48, .42 และ .31 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาความสามารถในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านต่าง ๆ ของตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง หากควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย ผลปรากฏว่าตัวแปรทำนายอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรเกณฑ์ลดลงในทุกประเภทของการมีส่วนร่วมทางการเมือง แสดงว่าตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังนี้ ถ้าจะนำมาใช้ในการทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านต่าง ๆ จะต้องประกอบกับตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยหรือตัวแปรอื่น ๆ

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อตรวจสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของค่าร้อยละของความผันแปรที่เกิดจากการนำตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง ไปอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในด้านต่าง ๆ แล้ว ปรากฏว่า ตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังสามารถนำไปอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในด้านต่าง ๆ ได้ทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ นั่นคือ เมื่อควบคุมลักษณะทางจิตวิสัยแล้วประชาชนที่มีลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังแตกต่างกัน จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลแตกต่างกัน

รายละเอียดผลการวิเคราะห์ทั้งหมด ปรากฏในตาราง 12

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักสำคัญสมทมมาตรฐาน (β) ของตัวแปรย่อยในปัจจัยลักษณะทางชีวสังคมและภูมิลักษณ์ในการทำนายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลในแต่ละประเภท เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย

ตัวแปรทำนาย	ตัวแปร เกณฑ์		การมีส่วนร่วมทางการเมือง				
	เลือกตั้ง	หาเสียง	พูดคุย	บทบาท	สื่อสาร	ประท้วง	ภาพรวม
เพศ	.0190	-.0490	.0339	-.0045	.0893	.0247	.0337
อายุ	.1469*	.0639	.1508**	.1199*	.0512	-.0744	.1345*
กำเนิด	.0626	.0450	-.0257	.0433	.0342	-.0103	.0355
การศึกษา	-.0880	-.0262	.0139	.0276	.0459	.0386	-.0040
รายได้	.0437	-.0290	.1154*	-.0206	.0774	-.0919	.0526
ร่วมกลุ่ม	.1438**	.3288**	.1373**	.3481**	.2563**	.2275**	.3068**
รับข่าว	.2799**	.0881	.2737**	.1294*	.2842**	.0916	.2975**
R	.4154	.3658	.4327	.4367	.5017	.2851	.5392
R ²	.1709	.1338	.1872	.1907	.2517	.0813	.2907
F	9.0135**	6.7547**	10.0690**	10.2988**	14.7044**	3.8677**	17.9160**

** p < .01

* p < .05

จากการตรวจสอบความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทาง การเมืองของตัวแปรทำนาย คือ ตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง ด้วยการวิเคราะห์การ ถดถอยพหุคูณแบบ Enter ซึ่งเป็นการตรวจสอบโครงสร้างเชิงสัมพันธ์ทางทฤษฎี พบว่า มีตัวแปร ทำนายบางตัวมีค่าน้ำหนักสำคัญสมมติฐาน (β) ไม่เพียงพอในการอธิบายตัวแปรเกณฑ์ จึงทำ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise) เพื่อหาชุดตัวแปรทำนายที่มีประสิทธิภาพ ในการอธิบายตัวแปรเกณฑ์ในเชิงข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งได้ผลดังต่อไปนี้

การอธิบายการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรสำคัญ ที่สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน อายุ และการเข้าร่วมกับกลุ่มใน ท้องถิ่น ซึ่งตัวแปรดังกล่าว สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิก สภาเทศบาลได้ร้อยละ 16.19 โดยเมื่อนำตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน เข้าวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรนี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .3116 และสามารถ อธิบายความแปรปรวนของการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลได้ร้อยละ 9.71 เมื่อนำตัวแปร อายุเข้าวิเคราะห์เพิ่ม พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .3799 และตัวแปรนี้สามารถ อธิบายความแปรปรวนของการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลได้เพิ่มเป็นร้อยละ 14.43 และ เมื่อนำตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นเข้าวิเคราะห์เพิ่มอีก พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ พหุคูณ เท่ากับ .4024 และตัวแปรชุดนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการใช้สิทธิเลือกตั้ง สมาชิกสภาเทศบาลได้ร้อยละ 16.19

การอธิบายการเข้าร่วมกิจกรรมการณรงค์หาเสียง ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปร สำคัญที่สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการเข้าร่วมกิจกรรมการณรงค์หาเสียงได้อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติ คือ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นเพียงตัวแปรเดียวเท่านั้น โดยตัวแปรนี้สามารถ อธิบายความแปรปรวนของการเข้าร่วมกิจกรรมการณรงค์หาเสียงได้ร้อยละ 11.68 และมีค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .3418

การอธิบายการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรสำคัญที่ สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

ตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน อายุ การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นและ รายได้ต่อเดือนของประชาชน ซึ่งตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการ พหุคูณเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นได้ร้อยละ 18.51 โดยเมื่อนำตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมือง จากสื่อสารมวลชนเข้าวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรนี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .3396 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการพหุคูณเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นได้ร้อยละ 11.53 เมื่อนำตัวแปรอายุเข้าวิเคราะห์เพิ่ม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .3853 และตัวแปรนี้ สามารถอธิบายความแปรปรวนของการพหุคูณเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นได้เพิ่มเป็นร้อยละ 14.85 เมื่อนำตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นเข้าวิเคราะห์เพิ่ม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .4134 และตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการพหุคูณเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น ได้เพิ่มเป็นร้อยละ 17.09 และเมื่อนำตัวแปรรายได้ต่อเดือนเข้าวิเคราะห์เพิ่ม พบว่า ค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .4303 และตัวแปรชุดนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการ พหุคูณเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นได้ร้อยละ 18.51

การอธิบายการมีบทบาทในชุมชน ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถใช้ ทำนายหรืออธิบายการมีบทบาทในชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มใน ท้องถิ่น การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน และอายุของประชาชน ซึ่งตัวแปรดังกล่าว สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีบทบาทในชุมชนได้ร้อยละ 18.81 โดยเมื่อนำ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นเข้าวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรนี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .4000 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีบทบาทในชุมชนได้ร้อยละ 16.00 เมื่อนำตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนเข้าวิเคราะห์เพิ่ม พบว่า ค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .4200 และตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการมี บทบาทในชุมชนได้เพิ่มเป็นร้อยละ 17.64 และเมื่อนำตัวแปรอายุเข้าวิเคราะห์เพิ่ม พบว่า ค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .4338 และตัวแปรชุดนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการ มีบทบาทในชุมชนได้ร้อยละ 18.81

การอธิบายการสื่อสารทางการเมือง ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถใช้ ทำนายหรืออธิบายการสื่อสารทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรการเปิดรับ

ข่าวสารการ เมืองจากสื่อสารมวลชน และการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ซึ่งตัวแปรดังกล่าวสามารถ ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการสื่อสารทางการเมืองได้ร้อยละ 23.14 โดยเมื่อนำตัวแปร การเปิดรับข่าวสารการ เมืองจากสื่อสารมวลชนเข้าวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรนี้มีค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .3879 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการสื่อสารทางการเมือง ได้ร้อยละ 15.05 และเมื่อนำตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นเข้าวิเคราะห์เพิ่ม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .4811 และตัวแปรชุดนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของ การสื่อสารทางการเมืองได้ร้อยละ 23.14

การอธิบายการประท้วงเทศบาล ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถใช้ ทำนายหรืออธิบายการประท้วงเทศบาล ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่ม ในท้องถิ่นเพียงตัวแปร เดียวเท่านั้น โดยตัวแปรนี้ สามารถอธิบายความแปรปรวนของการประท้วง เทศบาลได้เพียงร้อยละ 5.65 เท่านั้น และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .2378

สำหรับการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในภาพรวม ผลการ วิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองใน ภาพรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น การเปิดรับ ข่าวสารการ เมืองจากสื่อสารมวลชน และอายุของประชาชน ซึ่งตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกัน อธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมได้ร้อยละ 28.62 โดยเมื่อนำ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นเข้าวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรนี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .4238 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมได้ ร้อยละ 17.96 เมื่อนำตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการ เมืองจากสื่อสารมวลชนเข้าวิเคราะห์เพิ่ม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณ เท่ากับ .5153 และตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการ มีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมได้เพิ่มเป็น ร้อยละ 26.55 และเมื่อนำตัวแปรอายุเข้าวิเคราะห์ เพิ่มอีก พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .5350 และตัวแปรชุดนี้สามารถอธิบายความ แปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมได้ร้อยละ 28.62

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน เพื่อหาตัวแปรทำนายคือตัวแปรลักษณะ ทางชีวสังคมและภูมิหลัง ที่สามารถใช้อธิบายความแปรปรวนในตัวแปร เกณฑ์คือตัวแปรการมี

ส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล โดยควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยได้ ผลปรากฏว่า ตัวแปรที่สำคัญที่สุดสามารถใช้ทำนาย หรืออธิบายการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น รองลงมาได้แก่ ตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน และอายุ โดยตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ทุกประเภท ส่วนตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน การสื่อสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม สำหรับตัวแปรอายุ สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม สำหรับตัวแปรรายได้ต่อเนื่อง สามารถอธิบายการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นได้เพียงประเภทเดียวเท่านั้น ส่วนตัวแปรเพศ ถิ่นกำเนิดและระดับการศึกษา ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติในการทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ประการใดทั้งสิ้น

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยแล้ว ประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่มีอายุสูงกว่า มีการเข้าร่วมกับกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่น และเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนเป็นประจำ มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลสูงกว่าประชาชนที่มีอายุต่ำกว่า เข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นบางครั้งหรือไม่เคยเข้าร่วมเลย และเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนเป็นบางครั้งหรือไม่เคยเลย

รายละเอียดของผลการวิเคราะห์ทั้งหมด ปรากฏในตาราง 13

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอนของตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ในแต่ละประเภทเมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยไว้

ชั้นที่	การมีส่วนร่วมทางการเมือง						
	เลือกตั้ง	หาเสียง	พูดคุย	บทบาท	สื่อสาร	ประท้วง	ภาพรวม
ชั้น 1/ตัวแปร	1. รับข่าว	1. ร่วมกลุ่ม	1. รับข่าว	1. ร่วมกลุ่ม	1. รับข่าว	1. ร่วมกลุ่ม	1. ร่วมกลุ่ม
β	.2662**	.3418**	.2792**	.3446**	.3096**	.2378**	.3163**
R	.3116	.3418	.3396	.4000	.3879	.2378	.4238
R ²	.0971	.1168	.1153	.1600	.1505	.0565	.1796
F	33.5598**	41.2793**	40.6653**	59.4374**	25.2590**	18.6952**	68.2940**
ชั้น 2/ตัวแปร	2. อายุ		2. อายุ	2. รับข่าว	2. ร่วมกลุ่ม		2. รับข่าว
β	.1936**		.1454**	.1333**	.2951**		.3047**
R	.3799		.3853	.4200	.4811		.5153
R ²	.1443		.1485	.1764	.2314		.2655
F	26.2284**		27.1154**	33.3036**	46.8240**		56.2060**
ชั้น 3/ตัวแปร	3. ร่วมกลุ่ม		3. ร่วมกลุ่ม	3. อายุ			3. อายุ
β	.1397**		.1483**	.1102*			.1465**
R	.4024		.4134	.4338			.5350
R ²	.1619		.1709	.1881			.2862
F	19.9609**		21.3060**	23.9471**			41.4404**
ชั้น 4/ตัวแปร			4. รายได้				
β			.1209*				
R			.4303				
R ²			.1851				
F			17.5514**				

** p < .01

* p < .05

การอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชน ด้วยตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง

เพื่อตรวจสอบว่า เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังตัวแปรทำนายคือตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเกณฑ์ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองได้มากน้อยเพียงใด ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter ผลการวิเคราะห์ปรากฏ ดังนี้

ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมด คือ ตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย สามารถอธิบายความแปรปรวนด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลได้ร้อยละ 19.53 โดยมีตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสัมพัทธ์มาตรฐาน (β) มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ($\beta = .1637$) และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ($\beta = .3514$)

ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมด คือตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย สามารถอธิบายความแปรปรวนด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงได้ร้อยละ 9.10 โดยมีตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสัมพัทธ์มาตรฐาน (β) มีนัยสำคัญทางสถิติ มีเพียงตัวแปรเดียวเท่านั้น คือ ตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ($\beta = .2686$)

ด้านการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมดคือ ตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย สามารถอธิบายความแปรปรวนด้านการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นได้ร้อยละ 20.56 โดยมีตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสัมพัทธ์มาตรฐาน (β) มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ($\beta = .3067$) และตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ($\beta = .2854$)

ด้านการมีบทบาทในชุมชน พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมดคือตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยสามารถอธิบายความแปรปรวนด้านการมีบทบาทในชุมชนได้ร้อยละ 8.45 โดยมีตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสัมพัทธ์มาตรฐาน (β) มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรความรู้สึกที่มีสมรรถนะทางการเมือง ($\beta = .1721$) และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ($\beta = .2113$)

ด้านการสื่อสารทางการเมือง พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมดคือ ตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยสามารถอธิบายความแปรปรวนด้านการสื่อสารทางการเมืองได้ร้อยละ 16.39 โดยมีตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสัมพัทธ์มาตรฐาน (β) มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น

($\beta = .2455$) ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง ($\beta = .1364$) และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ($\beta = .1688$)

ส่วนด้านการประมงเทศบาล ผลปรากฏว่าตัวแปรทำนายทั้งหมดคือตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย ไม่สามารถทำนายหรืออธิบายด้านการประมงเทศบาลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์โดยรวมเมื่อไม่ได้ควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในภาพรวม พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมด คือ ตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย สามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม ได้ถึงร้อยละ 23.29 โดยมีตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสมมาตรมาตรฐาน (β) มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ($\beta = .2210$) และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ($\beta = .3361$)

จากผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น แสดงว่า เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังแล้ว ตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยที่สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านต่างๆ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนใหญ่สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ เมื่อไม่ได้ควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง เว้นแต่ตัวแปรความรู้ทางการเมืองทางการเมืองท้องถิ่นที่มีนัยสำคัญทางสถิติในการทำนาย หรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการสื่อสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม และตัวแปรความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองที่มีนัยสำคัญทางสถิติในการทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งในการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณโดยไม่ควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติในการทำนาย ทั้งนี้เนื่องจากตัวแปรความรู้ทางการเมืองมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังด้านระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ = .48, .34, .27 และ .35 ตามลำดับ) และยังมีความสัมพันธ์กับตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการสื่อสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมด้วย (ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ = .33 และ .31 ตามลำดับ) ส่วนตัวแปรความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองก็เช่นเดียวกัน สิ่งที่น่าสังเกตก็คือสำหรับตัวแปรความสนใจในหน้าที่พลเมืองนั้น เมื่อควบคุมตัวแปร

ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง ปรากฏว่า ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติในการทำนายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านต่าง ๆ เลย และเมื่อพิจารณาความสามารถในการทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านต่าง ๆ ของตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย พบว่า เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังแล้ว เฉพาะตัวแปรทำนายคือ ตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยเพียงลักษณะเดียวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรเกณฑ์ลดลงในทุกประเภทของการมีส่วนร่วมทางการเมือง แสดงว่า ตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยนี้ ถ้าจะนำมาใช้ในการทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองประเภทต่าง ๆ จะต้องประกอบกับตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังหรือตัวแปรอื่น ๆ ด้วย

อย่างไรก็ตาม เมื่อตรวจสอบความมีนัยสำคัญทางสถิติของค่าร้อยละของความผันแปรที่เกิดจากการนำตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยไปอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในประเภทต่าง ๆ ได้เกือบทุกประเภท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เว้นแต่เพียงด้านการประท้วงเทศบาลที่ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติ จึงพอสรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้ นั่นคือ เมื่อควบคุมลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังแล้ว ประชาชนที่มีลักษณะทางจิตวิสัยแตกต่างกันจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลแตกต่างกัน

รายละเอียดผลการวิเคราะห์ทั้งหมด ปรากฏในตาราง 14

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักสำคัญสมมติมาตรฐาน (β) ของตัวแปรย่อยในชุดปัจจัย
ลักษณะทางจิตวิสัยในการทำนายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในแต่ละ
ประเภท เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง

ตัวแปร ทำนาย	ตัวแปรเกณฑ์		การมีส่วนร่วมทางการเมือง				
	เลือกตั้ง	หาเสียง	พูดคุย	บทบาท	สื่อสาร	ประท้วง	ภาพรวม
ความรู้	.1637**	.0710	.0367**	.0018	.2455**	-.1339	.2210**
หน้าที่	.0759	-.0147	.0043	-.0127	.0355	.0300	.0304
สมรรถนะ	.0253	.0597	.0269	.1721**	.1364*	.0836	.1079
ชุมชน	.3514**	.2686**	.2854**	.2113**	.1688**	.0624	.3361**
R	.4419	.3016	.4534	.2906	.4048	.1200	.4826
R ²	.1953	.0910	.2056	.0845	.1639	.0144	.2329
F	18.7501**	7.7316**	19.9918**	7.1267**	15.1414**	1.1300	23.4588**

**p < .01

*p < .05

จากการตรวจสอบความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของตัวแปรทำนายคือตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter ซึ่งเป็นการตรวจสอบโครงสร้างเชิงสัมพันธ์ทางทฤษฎี พบว่า มีตัวแปรทำนายบางตัวมีค่าน้ำหนักสำคัญสมมติมาตรฐาน (β) ไม่เพียงพอในการอธิบายตัวแปรเกณฑ์ จึงทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise) เพื่อหาชุดตัวแปรทำนายที่มีประสิทธิภาพในการอธิบายตัวแปรเกณฑ์ในเชิงข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งได้ผลดังต่อไปนี้

การอธิบายการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถทำนายหรืออธิบายการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ได้แก่ ตัวแปรความรู้สึกรู้สึกที่ต่อชุมชน และความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ซึ่งตัวแปรทั้งสองสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลได้ร้อยละ 18.88 โดยเมื่อนำตัวแปรความรู้สึกรู้สึกที่ต่อชุมชนเข้าวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรนี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .3840 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลได้ร้อยละ 14.75 และเมื่อนำตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นเข้าวิเคราะห์เพิ่ม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ .4345 และตัวแปรชุดนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลได้ร้อยละ 18.88

การอธิบายการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถใช้ทำนาย หรืออธิบายการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ตัวแปรความรู้สึกรู้สึกที่ต่อชุมชน ซึ่งตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียงได้ร้อยละ 8.10 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .2847

การอธิบายการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นและความรู้สึกที่ต่อชุมชน ซึ่งตัวแปรทั้งสองสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น ได้ร้อยละ 20.49 โดยเมื่อนำตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นเข้าวิเคราะห์ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .3493 และตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นได้ร้อยละ 12.20 และเมื่อนำตัวแปรความรู้สึกที่ต่อชุมชนเข้าวิเคราะห์เพิ่ม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .4526 และตัวแปรชุดนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นได้ร้อยละ 20.49

การอธิบายการมีบทบาทในชุมชน ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการมีบทบาทในชุมชนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรความรู้สึกที่ต่อชุมชน และความรู้สึกที่มีสมรรถนะทางการเมือง ซึ่งตัวแปรทั้งสองสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีบทบาทในชุมชนได้ร้อยละ 8.43 โดยเมื่อนำตัวแปรความรู้สึกที่ต่อชุมชนเข้า

วิเคราะห์ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .2399 และตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีบทบาทในชุมชนได้ร้อยละ 5.75 และเมื่อนำตัวแปรความรู้สึกรับสมรรถนะทางการเมืองเข้าวิเคราะห์เพิ่ม พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .2904 และตัวแปรชุดนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีบทบาทในชุมชนได้ร้อยละ 8.43

การอธิบายการสื่อสารทางการเมือง ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการสื่อสารทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ความรู้สึกที่มีต่อชุมชน และความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง ซึ่งตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการสื่อสารทางการเมืองได้ร้อยละ 16.31 โดยเมื่อนำตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นเข้าวิเคราะห์ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .3291 ตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการสื่อสารทางการเมืองได้ร้อยละ 10.81 และเมื่อนำตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชนเข้าวิเคราะห์เพิ่ม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .3797 และตัวแปรชุดนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการสื่อสารทางการเมืองได้เพิ่มเป็นร้อยละ 14.42 และเมื่อนำตัวแปรความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองเข้าวิเคราะห์เพิ่มอีก พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .4039 และตัวแปรชุดนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการสื่อสารทางการเมืองได้ร้อยละ 16.31

การอธิบายการประท้วงเทศบาล ผลปรากฏว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมดคือลักษณะทางจิตวิสัยไม่สามารถทำนายหรืออธิบายด้านการประท้วงเทศบาลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในภาพรวม ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น และความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง ซึ่งตัวแปรดังกล่าวสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมได้ร้อยละ 28.62 โดยเมื่อนำตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชนเข้าวิเคราะห์ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .3831 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมได้ร้อยละ 14.67 เมื่อนำตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นเข้าวิเคราะห์เพิ่ม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .4692 ตัวแปรนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมได้เพิ่มเป็นร้อยละ

22.01 และเมื่อนำตัวแปรความรู้สึกรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองเข้าวิเคราะห์เพิ่มอีก พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หาค่าเท่ากับ .4820 และตัวแปรชุดนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมได้ร้อยละ 28.62

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน เพื่อหาตัวแปรทำนายคือ ตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย ที่สามารถใช้อธิบายความแปรปรวนในตัวแปรเกณฑ์ คือ ตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล โดยควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังไว้ ผลปรากฏว่าตัวแปรทำนายที่สำคัญที่สุดที่สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ตัวแปรความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อชุมชน รองลงมาได้แก่ ตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น และความรู้สึกรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง ตามลำดับ โดยตัวแปรความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อชุมชนสามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้เกือบทุกประเภท ยกเว้นด้านการประท้วงเทศบาลเท่านั้น สำหรับตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การสื่อสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม และตัวแปรความรู้สึกรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีบทบาทในชุมชน การสื่อสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม ส่วนตัวแปรความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ไม่พบมีนัยสำคัญทางสถิติในการทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่ประการใด สิ่งที่น่าสนใจก็คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการประท้วงเทศบาลนั้น สำหรับตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยทั้งหมดไม่สามารถอธิบายด้านการประท้วงเทศบาลได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเลย

แต่เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์โดยทั่วไปแล้ว พอสรุปได้ว่าเมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังแล้ว ประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่มีความรู้สึกในแง่ดีต่อชุมชนเมืองเชียงใหม่ มีความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นในระดับสูง และมีความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองในระดับสูง มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลสูงกว่าประชาชนที่มีความรู้สึกในแง่ไม่ดีต่อชุมชนเมืองเชียงใหม่ มีความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นในระดับต่ำ และมีความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองในระดับต่ำ

รายละเอียดของผลการวิเคราะห์ ปรากฏในตาราง 15

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอนของตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในแต่ละประเภ เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังไว้

ขั้นที่	การมีส่วนร่วมทางการเมือง						
	เลือกตั้ง	หาเสียง	พูดคุย	บทบาท	สื่อสาร	ประท้วง	ภาพรวม
ขั้นที่ 1/ตัวแปร	1. ชุมชน	1. ชุมชน	1. ความรู้	1. ชุมชน	1. ความรู้		1. ชุมชน
β	.3620**	.2847**	.3181**	.2108**	.2546**		.3373**
R	.3840	.2847	.3493	.2399	.3291		.3831
R ²	.1475	.0810	.1220	.0575	.1081		.1467
F	53.9799**	27.5154**	43.3639**	19.0521**	37.8852**		53.6607**
ขั้นที่ 2/ตัวแปร	2. ความรู้		2. ชุมชน	2. สมรรถนะ	2. ชุมชน		2. ความรู้
β	.2044**		.2895**	.1663**	.1701**		.2292**
R	.4345		.4526	.2904	.3797		.4692
R ²	.1888		.2049	.0843	.1442		.2201
F	36.1894**		40.0687**	14.3252**	26.1952**		43.8901**
ขั้นที่ 3/ตัวแปร					3. สมรรถนะ		3. สมรรถนะ
β					.1501**		.1204*
R					.4039		.4820
R ²					.1631		.2862
F					20.1431**		31.2708**

** p < .01

* p < .05

การวิเคราะห์ข้อมูลกรณีศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยจำแนกตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1) การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ตัวแปรนี้ประกอบด้วยการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การชักชวนให้บุคคลอื่นไปลงคะแนนเสียง และการแนะนำให้บุคคลอื่นลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง 2) การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง ตัวแปรนี้ประกอบด้วยการไปช่วยรณรงค์หาเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง การสนับสนุนการหาเสียงของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น และการเป็นสมาชิกและอาสาทำงานให้กลุ่มการเมืองท้องถิ่น 3) การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น ตัวแปรนี้ประกอบด้วย การพูดคุยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลกับบุคคลในครอบครัว เพื่อนฝูง ผู้ร่วมงานและบุคคลอื่นที่อยู่ต่างถิ่น 4) การมีบทบาทในชุมชน ตัวแปรนี้ประกอบด้วยการตั้งกลุ่มทำงานเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน การเข้าร่วมทำงานเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน และการติดต่อกับเทศบาลเพื่อขอให้แก้ปัญหาในชุมชน 5) การสื่อสารทางการเมือง ตัวแปรนี้ประกอบด้วยการไปฟังการปราศรัยหาเสียง การเสนอแนะเทศบาลหรือกลุ่มการเมืองเกี่ยวกับปัญหาของเทศบาล การเขียนบทความเกี่ยวกับเทศบาลลงในสิ่งตีพิมพ์ การเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการ การร่วมฟังการอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องของเทศบาล และการติดตามข่าวเกี่ยวกับเทศบาล 6) การประทัวงเทศบาล ตัวแปรนี้ประกอบด้วย การเข้าร่วมประทัวงการบริหารงานของเทศบาล และการประทัวงการกระทำที่ไม่เหมาะสมของเทศบาล นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในภาพรวมอีกด้วย โดยรวมตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 6 ประเภทดังกล่าวข้างต้นเข้าด้วยกัน และใช้เป็นตัวแปรเกณฑ์ในการวิจัยครั้งนี้ด้วย

แม้ว่าตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลทั้ง 6 ประเภท จะได้รับการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) ในเชิงเหตุผลจากผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ตาม แต่ในลักษณะของสังคมไทยซึ่งมีพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมทางการเมืองที่อาจแตกต่างกันไป ผู้วิจัยจึงได้ตรวจสอบลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลตามสภาพที่ปรากฏจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ทั้งหมดด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) ด้วย ทั้งนี้เพื่อศึกษาโครงสร้างของข้อคำถาม (test item) ที่ใช้วัด

ตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่ามีโครงสร้างเป็นอย่างไร เปรียบเทียบกับลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 6 ประเภทที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นตัวแปรตามในการวิจัยนี้ และได้นำลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แตกต่างจากที่ได้กำหนดไว้ในการวิจัยมาศึกษาเป็นกรณีพิเศษ เพื่อตอบปัญหาของการวิจัยทั้งหมดด้วย สำหรับรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลกรณีพิเศษ มีดังต่อไปนี้

การตรวจสอบองค์ประกอบของตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ในรูปเทศบาลของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด พบว่า กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้ง 21 ข้อความนั้น จัดกลุ่มได้เป็น 5 องค์ประกอบ (Factor) คือ

องค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วย การพูดคุยเรื่องเกี่ยวกับเทศบาลกับบุคคลในครอบครัวกับพรรคพวกเพื่อนฝูง กับผู้ร่วมงานหรือบุคคลในที่ทำงาน และกับบุคคลอื่นที่อยู่ต่างถิ่นต่างจังหวัด รวมทั้งการติดตามข่าวที่เกี่ยวกับเทศบาล องค์ประกอบนี้เรียกว่า การพูดคุยและการติดตามข่าวที่เกี่ยวกับเทศบาล

องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วย การเขียนบทความเกี่ยวกับเทศบาลลงในสิ่งตีพิมพ์ การเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการ การร่วมฟังการอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องของเทศบาล การเข้าร่วมประท้วงการบริหารงานของเทศบาล และการเข้าร่วมประท้วงการดำเนินการที่ไม่เหมาะสมของเทศบาล องค์ประกอบนี้เรียกว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลอย่างแข็งขัน

องค์ประกอบที่ 3 ประกอบด้วย การไปช่วยรณรงค์หาเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง การสนับสนุนการหาเสียงของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น และการเป็นสมาชิกและอาสาทำงานให้กลุ่มการเมืองท้องถิ่น องค์ประกอบนี้เรียกว่า การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง

องค์ประกอบที่ 4 ประกอบด้วย การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การชักชวนให้บุคคลอื่นไปลงคะแนนเสียง และการแนะนำให้บุคคลอื่นลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง องค์ประกอบนี้เรียกว่า การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

องค์ประกอบที่ 5 ประกอบด้วย การตั้งกลุ่มทำงานเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน การเข้าร่วมทำงานเพื่อแก้ปัญหาชุมชน การติดต่อกับเทศบาลเพื่อให้เทศบาลแก้ปัญหา และการเสนอแนะ

เทศบาลหรือกลุ่มการเมืองเกี่ยวกับปัญหาของเทศบาล องค์ประกอบนี้เรียกว่า การมีบทบาทในชุมชน

ส่วนข้อความที่ใช้วัดกิจกรรมทางการเมืองด้านการไปร่วมฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง (ข้อ 4) จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่า มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบที่ไม่เด่นชัดในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง คือ มีค่าน้ำหนักขององค์ประกอบที่ค่อนข้างสูง ทั้งในองค์ประกอบที่ 1, 3 และ 4 แสดงว่า การไปร่วมฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นองค์ประกอบร่วมขององค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบดังกล่าว ดังนั้น ในการจัดกลุ่มทั้ง 5 องค์ประกอบ จึงมิได้นำกิจกรรมทางการเมืองข้อนี้เข้าไปร่วมด้วย

เมื่อพิจารณาลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ ซึ่งจัดกลุ่มได้ 5 องค์ประกอบเปรียบเทียบกับลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 6 ประเภท ปรากฏว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ตรงกัน ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง และด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ส่วนลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นกับการพูดคุยและการติดตามเรื่องเกี่ยวกับเทศบาล และด้านการมีบทบาทในชุมชน สำหรับลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีความแตกต่างอย่างเด่นชัด คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน ซึ่งองค์ประกอบนี้โครงสร้างขององค์ประกอบ การสื่อสารทางการเมืองและการประท้วงเทศบาล ซึ่งประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับต่ำมาก และประชาชนที่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านนี้ต้องเป็นผู้ที่มีความตั้งใจค่อนข้างสูงในการเข้าไปร่วม ผู้วิจัยจึงเรียกลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์ประกอบนี้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลอย่างแข็งขัน และได้นำการมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์ประกอบนี้มาศึกษาเป็นกรณีพิเศษ สำหรับรายละเอียดของผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ แสดงไว้ในตาราง 32 ภาคผนวก ก.

ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลอย่างแข็งขันของประชาชน

ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขันของประชาชน พบว่า ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในระดับต่ำมาก มีค่าเฉลี่ยของคะแนน เท่ากับ .93 คะแนน (ค่า

เบี่ยงเบนมาตรฐานเป็น 1.80) จากคะแนนเต็ม 15 คะแนน โดยมีค่าพิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 0-15 คะแนน ผลการวิเคราะห์ ปรากฏในตาราง 34 ภาคผนวก ค

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริงกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และลักษณะทางจิตวิสัยของประชาชน โดยวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พบว่า ตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง ที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง ได้แก่ ตัวแปร เพศ ระดับการศึกษา การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ส่วนตัวแปรอายุ ถิ่นกำเนิด และรายได้ต่อเดือน ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติแต่ประการใด ส่วนตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง ได้แก่ ตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง และความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง สำหรับตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติแต่ประการใด ดังรายละเอียดในตาราง 16

ตาราง 16 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังและลักษณะทางจิตวิสัย กับตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลอย่างแท้จริง

ตัวแปร	ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง							ลักษณะทางจิตวิสัย			
	เพศ	อายุ	กำเนิด	การศึกษา	รายได้	ร่วมกลุ่ม	รับข่าว	ความรู้	หน้าที่	สมรรถนะ	ชุมชน
การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง	.15	-.04	-.03	.13	.02	.25	.19	.13	.10	.12	.07

$$r = .115 ; p < .01$$

$$r = .088 ; p < .05$$

ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลอย่างแท้จริง จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคมของประชาชน

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ อายุ ถิ่นกำเนิด ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน พบว่า มีตัวแปรเพศเพียงตัวแปรเดียวเท่านั้นที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนตัวแปรอื่นๆ ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติ แต่ประการใด นั่นคือ ประชาชนที่เป็นเพศชายเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง สูงกว่าประชาชนเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผลการวิเคราะห์นี้ แสดงว่า ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลอย่างแท้จริง ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของเพศของประชาชน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์ความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง จำแนกตามเขตเลือกตั้ง (แขวง) ที่ประชาชนอาศัยอยู่ด้วย ผลปรากฏว่า ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติแต่ประการใด แสดงว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุ ถิ่นกำเนิด ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และการอาศัยอยู่ในเขตเลือกตั้ง (แขวง) แต่ประการใด ดังรายละเอียดในตาราง 35-40 ของภาคผนวก ก

ตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรลักษณะทางจิตวิทยากับการอธิบายตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลอย่างแท้จริง

การอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลอย่างแท้จริงด้วยตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรลักษณะทางจิตวิทยา ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ โดยมีตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริงเป็นตัวแปรเกณฑ์ และมีตัวแปร เพศ อายุ ถิ่นกำเนิด ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน เป็นตัวแปรทำนาย ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำตัวแปรจัดประเภท คือ ตัวแปรเพศ และถิ่นกำเนิด มาทำเป็นตัวแปรหุ่น (dummy variables) แล้วจึงทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง ได้เพียงร้อยละ

10.31 โดยตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสมมติมาตรฐาน (β) และค่าสัมประสิทธิ์ มีนัยสำคัญทางสถิติ มีเพียงตัวแปรเดียวคือ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ($\beta = .2054$) ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติในการทำนายเลย จากผลการวิเคราะห์ แสดงว่า ในตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยทั้งหมด ตัวแปรที่มีความเหมาะสมที่สุดในการทำนายหรืออธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลอย่างแท้จริง คือ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น กล่าวคือ ประชาชนที่เข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นเป็นประจำมีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลอย่างแท้จริงสูงกว่าประชาชนที่ไม่เข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นหรือเข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นเป็นบางครั้ง รายละเอียดของผลการวิเคราะห์ ปรากฏในตาราง 17

ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักสำคัญสมทมมาตรฐาน (β) ของตัวแปรในปัจจัยลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรในปัจจัยลักษณะทางจิตวิสัย ในการทำนายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลอย่างแท้จริง

ตัวแปรทำนาย	ตัวแปร เกิดเหตุการณ์มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
เพศ	.0806
อายุ	-.0412
กำเนิด	-.0068
การศึกษา	.1101
รายได้	-.0677
ร่วมกลุ่ม	.2054**
รับข่าว	.1111
ความรู้	-.0133
หน้าที่	.0054
สมรรถนะ	.0140
ชุมชน	.0213
R	.3212
R ²	.1031
F	3.1573**

**p < .01

*p < .05

จากการตรวจสอบความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรเกณฑ์คือ การมีส่วนร่วมทางการ เมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลอย่างแข็งขัน ของตัวแปรทำนายคือตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter ซึ่งเป็นการตรวจสอบโครงสร้างเชิงสัมพันธ์ทางทฤษฎี พบว่า ตัวแปรทำนายส่วนใหญ่มีค่าน้ำหนักสำคัญสมทบทมาตรฐาน (β) ไม่เพียงพอในการอธิบายตัวแปรเกณฑ์ จึงทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise) เพื่อหาชุดตัวแปรทำนายที่มีประสิทธิภาพในการอธิบายตัวแปรเกณฑ์ในเชิงข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรที่สำคัญที่สุดที่สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการ เมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลอย่างแข็งขัน คือ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น รองลงมาได้แก่ ตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ซึ่งตัวแปรทั้งสองสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการ เมืองอย่างแข็งขันได้ร้อยละ 8.18 โดยเมื่อนำตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นเข้าวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรนี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .2573 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการ เมืองอย่างแข็งขันได้ร้อยละ 6.43 เมื่อนำตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนเข้าวิเคราะห์เพิ่ม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .2861 และตัวแปรชุดนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการ เมืองอย่างแข็งขันได้ร้อยละ 8.18 ส่วนตัวแปรอื่นๆ ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติในการทำนาย ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนคร เชียงใหม่ ที่มีการเข้าร่วมกับกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่นเป็นประจำ และมีการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนเป็นประจำ มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการ เมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลอย่างแข็งขัน สูงกว่าประชาชนที่ไม่เคยเข้าร่วมหรือเข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นเป็นบางครั้ง และมีการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนเป็นบางครั้งหรือไม่เคยเลย รายละเอียดของผลการวิเคราะห์ ปรากฏในตาราง 18

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ของตัวแปรในปัจจัยลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรในปัจจัยลักษณะทางจิตวิสัย ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลอย่างแท้จริง

ขั้นที่	ตัวแปร เกณฑ์การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
ขั้น 1/ตัวแปร	1. รวมกลุ่ม
β	.2173**
R	.2537
R ²	.0643
F	21.4550**
ขั้น 2/ตัวแปร	2. รับข่าว
β	.1372**
R	.2861
R ²	.0818
F	13.8610**

** p < .01

* p < .05

การอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลอย่างแท้จริงด้วยตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย

เพื่อตรวจสอบว่า เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย ตัวแปรทำนายคือ ตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรเกณฑ์คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริงได้มากนักน้อยเพียงใด ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมด คือ ตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังสามารถอธิบาย

ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน ได้ร้อยละ 10.24 โดยตัวแปรทำนายที่ค่าน้ำหนักสำคัญสมมติมาตรฐาน (β) มีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ($\beta = .2096$) และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ($\beta = .1132$) ส่วนตัวแปรอื่นๆ ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติในการทำนายเลย จากผลการวิเคราะห์ แสดงว่า เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยไว้ ตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังที่มีความเหมาะสมในการทำนายหรืออธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน คือ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน สิ่งที่น่าสังเกตก็คือ ตัวแปรทำนายทั้งหมดคือ ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย สามารถอธิบายความแปรปรวนของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน ได้ใกล้เคียงกับความสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขันของตัวแปรทำนายคือ ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และลักษณะทางจิตวิสัย แสดงให้เห็นว่าตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังมีบทบาทในการทำนาย หรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขันสูงกว่าตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยอย่างเด่นชัด

สรุปได้ว่า ประชาชนที่มีการเข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นเป็นประจำ และมีการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนเป็นประจำ มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขันสูงกว่าประชาชนที่ไม่เคยเข้าร่วม หรือเข้าร่วมกับกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่นเป็นบางครั้ง และมีการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนเป็นบางครั้งหรือไม่เคยเลย รายละเอียดของการวิเคราะห์ ปรากฏในตาราง 19

ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักสำคัญสมมติมาตรฐาน (β) ของตัวแปรลักษณะทางชีวสังคม และภูมิหลังในการทำนายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลอย่างแท้จริง เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย

ตัวแปรทำนาย	ตัวแปร เกิดเหตุการณ์มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
เพศ	.0798
อายุ	-.0444
กำเนิด	-.0046
การศึกษา	.1088
รายได้	-.0694
รวมกลุ่ม	.2096**
รับข่าว	.1132*
R	.3199
R ²	.1024
F	4.9853**

** $p < .01$

* $p < .05$

จากการตรวจสอบความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนในตัวแปรเกณฑ์ คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลอย่างแท้จริง ของตัวแปรทำนายคือ ลักษณะทางชีวสังคม และภูมิหลังด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter โดยควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยไว้ ซึ่งเป็นการตรวจสอบโครงสร้างเชิงสัมพันธ์ทางทฤษฎี พบว่า ตัวแปรทำนายเกือบทั้งหมดมีค่าน้ำหนักสำคัญสมมติมาตรฐาน (β) ไม่เพียงพอในการอธิบายตัวแปรเกณฑ์ จึงทำการวิเคราะห์การถดถอย

พหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise) เพื่อหาชุดตัวแปรทำนายที่มีประสิทธิภาพในการอธิบายตัวแปร
 เกิดขึ้นเชิงข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งผลการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรที่สามารถใช้ทำนาย
 หรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน คือ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น
 และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ซึ่งตัวแปรทั้งสองสามารถร่วมกันอธิบายความ
 แปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขันได้ร้อยละ 8.18 โดยเมื่อนำตัวแปรการ
 เข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นเข้าวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรนี้มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R)
 เท่ากับ .2537 และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่าง
 แข็งขันได้ร้อยละ 6.43 เมื่อนำตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนเข้า
 วิเคราะห์เพิ่ม พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .2861 และตัวแปรชุดนี้สามารถอธิบาย
 ความแปรปรวนของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขันได้ร้อยละ 8.18 ส่วนตัวแปรอื่นๆ
 ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติในการทำนาย เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ที่ปรากฏว่า ความสามารถในการ
 ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขันของตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและ
 ภูมิหลัง เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยไว้ ให้ผลสอดคล้องกันเดียวกับความสามารถในการ
 ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน ของตัวแปรทั้งหมดคือ ตัวแปรลักษณะ
 ทางชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย เป็นการยืนยันได้ว่า ตัวแปรลักษณะทาง
 ชีวสังคมและภูมิหลัง เป็นตัวแปรที่มีบทบาทในการทำนายการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน
 สูงกว่าตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย และตัวแปรที่สำคัญที่สุดที่สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการมี
 ส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน คือ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น รองลงมาคือ การ
 เปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน รายละเอียดของผลการวิเคราะห์ ปรากฏในตาราง 20

ตาราง 20 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน ของตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและ
ภูมิหลัง ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลอย่างแข็งขัน เมื่อควบคุม
ตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย

ขั้นที่	ตัวแปร เกล็ดการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน
ขั้น 1/ตัวแปร	1. รวมกลุ่ม
β	.2173**
R	.2537
R^2	.0643
F	21.4550**
ขั้น 2/ตัวแปร	2. รับข่าว
β	.1372**
R	.2861
R^2	.0818
F	13.8610**

** $p < .01$

* $p < .05$

การอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลอย่างแข็งขันด้วยตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง

เพื่อตรวจสอบว่าเมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง ตัวแปรทำนายคือตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปร เกล็ดคือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขันได้มากน้อยเพียงใด ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ Enter ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรทำนายทั้งหมด คือตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย ไม่สามารถทำนายหรืออธิบายการมี

ส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลอย่างแท้จริงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ ไม่พบ
นัยสำคัญทางสถิติของค่าน้ำหนักสำคัญสมมติฐานของตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยตัวใดเลย ดัง
ผลการวิเคราะห์ในตาราง 21

ตาราง 21 ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักสำคัญสมมติฐาน (β) ของตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย
ในการทำนายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลอย่างแท้จริง เมื่อควบคุมตัวแปร
ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง

ตัวแปรทำนาย	ตัวแปร เกิดเหตุการณ์มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
ความรู้	.0881
หน้าที่	.0256
สมรรถนะ	.0643
ชุมชน	.0445
R	.1588
R ²	.0246
F	1.9469

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าไม่พบนัยสำคัญทางสถิติของค่าน้ำหนักสำคัญสมมติฐาน (β)
ของตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยตัวใดเลย แต่เมื่อตรวจสอบความสามารถในการทำนายหรืออธิบาย
ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง ของตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยทั้งหมด
พบว่า สามารถอธิบายได้ร้อยละ 2.46 (ผลการวิเคราะห์ในตาราง 21) ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์
การถดถอยพหุคูณ แบบมีขั้นตอน (Stepwise) ต่อไป เพื่อหาชุดตัวแปรทำนายที่มีประสิทธิภาพใน

การอธิบายตัวแปรแฝงในเชิงข้อมูล จากการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า มีตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น เพียงตัวแปรเดียวเท่านั้นที่สามารถอธิบายตัวแปรแฝงได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขันได้เพียงร้อยละ 1.64 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .1279 จึงสรุปได้ว่า สำหรับประชาชนที่มีความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นในระดับสูง มีโอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลอย่างแข็งขันสูงกว่าประชาชนที่มีความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นในระดับต่ำ รายละเอียดของผลการวิเคราะห์ ปรากฏในตาราง 22

ตาราง 22 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอนของตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลอย่างแข็งขัน เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง

ขั้นที่	ตัวแปรแฝงที่การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน
ขั้นที่ 1/ตัวแปร	1. ความรู้
β	.1279*
R	.1279
R^2	.0164
F	5.1897*

* $p < .05$

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิสัย รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ของประชาชนในเขตเทศบาลนคร เชียงใหม่ จังหวัด เชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะ เทศบาลนคร เชียงใหม่ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นไปตามโอกาสทางสถิติ โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน คือขั้นตอนแรก เป็นการสุ่มเลือกครัวเรือนตัวอย่างในแต่ละตำบลที่อยู่ภายในแต่ละเขตเลือกตั้ง ขั้นตอนที่สอง เป็นการสุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนคร เชียงใหม่ จากครัวเรือนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาครัวเรือนละ 1 คน ได้กลุ่มตัวอย่างประชาชนจำนวนรวมทั้งสิ้น 314 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นใช้สัมภาษณ์ประชาชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่หนึ่ง สัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ถิ่นกำเนิด ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน การเข้าร่วมกับกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่น และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ตอนที่สอง สัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิสัย ประกอบด้วย ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ความ

สำนึกในหน้าที่พลเมือง ความรู้สึกที่มีสมรรถนะทางการเมือง และความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ตอนที่สาม สัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะและความถี่ของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในด้านต่าง ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยและพนักงานสัมภาษณ์ซึ่งเป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 7 คน ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ได้จัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เครื่องคำนวณสมองกลโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS^X สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของตัวแปร วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมด วิเคราะห์ความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล จำแนกตามลักษณะทางชีวสังคมของกลุ่มตัวอย่างประชาชน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองในแต่ละด้าน นอกจากนี้ยังได้เสริมการวิเคราะห์ห้วงค์ประกอบของตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามสภาพที่ปรากฏของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ด้วย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปข้อค้นพบที่สำคัญได้ดังนี้

1. ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับค่อนข้างต่ำ โดยส่วนมากเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล รองลงมาได้แก่ การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน การสื่อสารทางการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง และการประท้วงเทศบาลตามลำดับ และเมื่อตรวจสอบลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลตามสภาพที่ปรากฏจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

นี้ พบว่า โครงสร้างของตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีลักษณะเป็นตัวแปรที่ซับซ้อน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่เกี่ยวกับการพูดคุยและการติดตามข่าวที่เกี่ยวกับเทศบาล การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล และการมีบทบาทในชุมชน

2. ตัวแปรแต่ละตัวในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และลักษณะทางจิตวิสัย มีความสัมพันธ์ภายในปัจจัยและระหว่างปัจจัยค่อนข้างต่ำ แต่ตัวแปรย่อยแต่ละตัวในแต่ละชุดของตัวแปรทั้งสองปัจจัย มีสหสัมพันธ์ต่ำ และมีความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในด้านการแตกต่างกัน ดังนั้น การอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยตัวแปรในแต่ละปัจจัยนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ตัวแปรเกือบทั้งหมดในแต่ละชุดปัจจัย

3. ในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลด้วยตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และลักษณะทางจิตวิสัย พบว่า ตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้สูงสุดถึงร้อยละ 40 โดยตัวแปรสำคัญที่สุดที่สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น รองลงมาได้แก่ ตัวแปรความรู้สึกร่วมต่อชุมชน การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน อายุ และความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ตามลำดับ โดยตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นสามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง การมีบทบาทในชุมชน การสื่อสารทางการเมือง การประท้วงเทศบาล และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม

ส่วนตัวแปรความรู้สึกร่วมต่อชุมชน สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน การสื่อสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม

ตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการ เมืองจากสื่อสารมวลชน สามารถใช้ทำนายหรืออธิบาย การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการ ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การพูดคุย เกี่ยวกับการ เมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน การสื่อสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ในภาพรวม

ตัวแปรอายุ สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการ ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การพูดคุยเกี่ยวกับการ เมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน และการมี ส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม

สำหรับตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น สามารถใช้ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วม ทางการเมืองด้านการพูดคุยเกี่ยวกับการ เมืองท้องถิ่น การสื่อสารทางการเมือง และการมีส่วนร่วม ทางการเมืองในภาพรวม ส่วนตัวแปรความสำนึกในหน้าที่พลเมืองสามารถอธิบายการมีส่วนร่วม ทางการเมืองด้านการ ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล เพียงด้านเดียวเท่านั้น

เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย การอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นใน รูปเทศบาลด้วยตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถใช้ทำนายหรือ อธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดคือ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มใน ท้องถิ่น รองลงมาได้แก่ ตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการ เมืองจากสื่อสารมวลชน และอายุ แต่ความสามารถในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมือง เฉพาะตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและ ภูมิหลังดังกล่าวมีค่าลดลง

และ เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง การอธิบายการมีส่วนร่วมทาง การเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลด้วยตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย พบว่า ตัวแปรสำคัญที่สามารถใช้ ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด คือ ตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชน รองลงมาได้แก่ ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ส่วนตัวแปรความรู้สึกมีสมรรถนะทาง การเมืองสามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้เพิ่มอีกเพียงเล็กน้อย สำหรับการมี ส่วนร่วมทางการเมืองบางประเภท อย่างไรก็ตาม ความสามารถในการอธิบายการมีส่วนร่วมทาง การเมือง เฉพาะตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยก็มีค่าลดลงเช่นกัน ดังนั้นในการอธิบายการมีส่วนร่วม ทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล จึงควรใช้ทั้งตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและ

ภูมิหลัง และลักษณะทางจิตวิสัยประกอบกัน เพราะ เมื่อใช้ตัวแปรทั้งสองปัจจัยมารวมกันอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมือง จะทำให้การทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลเด่นชัดมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่สรุปข้างต้น สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับค่อนข้างต่ำ โดยส่วนมากเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์คือ ผลการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ เมื่อ 23 กันยายน 2533 ปรากฏว่าประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวนร้อยละ 42.21 (หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ 26 กันยายน 2533 : 3) ซึ่งอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลด้านอื่น ๆ จากผลการวิจัยของสถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ก็พบว่า ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มการเมืองท้องถิ่น และการไปฟังการปราศรัยหาเสียงของนักการเมืองท้องถิ่น ประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่เข้าไปมีส่วนร่วมในระดับค่อนข้างต่ำ (เศกสิน ศรีวัฒนกุลกิจ และ เบญจมา สวัสดิโอ 2532 : 31-32) เช่นเดียวกัน การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับค่อนข้างต่ำนี้ หากมองในแง่วัฒนธรรมทางการเมืองก็อาจกล่าวได้ว่าเป็นเพราะสภาพสังคมและวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนยังเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า (subject political culture) กล่าวคือ เป็นลักษณะสังคมที่เริ่มมีการพัฒนาขึ้นมา ประชาชนเริ่มเรียนรู้ระบบการเมืองการปกครอง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองโดยทั่วไป และเริ่มเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองบ้าง แต่สนใจที่จะเข้าร่วมทางการเมืองในบางด้านเท่านั้น (Almond and Verba. 1965 : 12) สาเหตุอีกประการหนึ่ง อาจเนื่องมาจากประชาชนส่วนใหญ่ขาดปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือ ขาดความรู้ทางการเมือง (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2523 : 89) ทำให้ไม่ทราบถึง

หลักการและอุดมการณ์ที่แท้จริงของการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล และไม่คิดว่าตนเองจะมีความสำคัญหรือมีส่วนได้ส่วนเสียในทางการเมือง ซึ่งจากผลการวิจัยนี้พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ ส่วนการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลสูงกว่าด้านอื่นๆ อาจอธิบายได้ว่าเนื่องมาจากกระทรวงมหาดไทยได้ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเป็นอย่างมาก มีการใช้สื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ รณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สำหรับเทศบาลนครเชียงใหม่ ก็มีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง โดยใช้สื่อต่างๆ ได้แก่ จดหมายแจ้งชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่งทางไปรษณีย์ไปยังทุกบ้านพร้อมกับเชิญชวนให้ไปใช้สิทธิ นอกจากนี้ยังมีโปสเตอร์ รถแห่โฆษณาและวิทยุกระจายเสียง เป็นต้น จากการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ประชาชนและกลุ่มการเมือง พบว่า การประชาสัมพันธ์ของเทศบาลนครเชียงใหม่ดังกล่าวนี้ เพียงพอแล้วและไม่ปรากฏว่ามีลักษณะลำเอียงแต่ประการใด (ชาติรี ชาติวัฒนสุกนต์. 2534 : 7) นอกจากนี้ สื่อสารมวลชน คือ วิทยุโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นของเชียงใหม่ก็ได้มีการเสนอข่าวเกี่ยวกับรายชื่อผู้สมัครวันเลือกตั้ง และได้เชิญชวนให้ประชาชนไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ได้เสนอข่าวสารค่อนข้างละเอียด ตลอดจนวิพากษ์วิจารณ์ผู้สมัครและกลุ่มต่างๆ มากมาย รวมทั้งแสดงตนสนับสนุนผู้สมัครบางกลุ่มอย่างแข็งขัน (ธเนศวร์ เจริญเมือง. 2534 : 15) และกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่เข้าชิงชัยเก้าอี้สภาเทศบาลนครเชียงใหม่ต่างก็ใช้วิธีหาเสียงในหลายๆ รูปแบบ เช่น การใช้แผ่นปลิว โปสเตอร์ ปราศรัย เดินตามบ้าน รถโฆษณา และจดหมาย เป็นต้น (ธัน อนุมานราชธน. 2534 : 22) จะเห็นได้ว่าด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลได้รับการสนับสนุน การส่งเสริม และการรณรงค์ให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ส่วนการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านอื่น ๆ ต้องการความริเริ่ม ความกระตือรือร้นหรือแรงจูงใจที่สูงกว่า อย่างไรก็ตามสำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการประท้วงที่พบว่าประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมต่ำที่สุด อาจเนื่องมาจาก ประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 70 ทราบถึงการดำเนินงานของเทศบาลในด้านต่างๆ และพอใจในการปฏิบัติงานของเทศบาล ที่พอใจมากคือ การจัดงานประเพณีต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว (ร้อยละ 97.4) รองลงมา ได้แก่

การจัดสถานที่พักผ่อน (ร้อยละ 82.1) และการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า (ร้อยละ 81.0) (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2532 : 52-57) นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการประมงเทศบาล มักจะเกิดขึ้นเฉพาะกลุ่มประชาชนเพียงบางกลุ่มในบางชุมชนที่ได้รับความเดือดร้อน หรือไม่พึงพอใจในการบริหารงานของเทศบาล อาทิเช่น ประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ บริเวณถนนทุ่งโฮเต็ลประมาณ 200 คน เดินประท้วงเทศบาลเรื่องถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ หรือการประท้วงเรื่องการปล่อยให้มีการก่อสร้างอาคารสูง (คอนโดมิเนียม) บริเวณแม่น้ำปิง กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน (Non-Government Organization) ได้แก่ ชมรมต่างๆ ในเมืองเชียงใหม่ ก็เข้ามามีบทบาทในการประท้วงเทศบาล เพื่อแสดงศักยภาพของท้องถิ่นและเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และแก้ไขปัญหาของชุมชนเมืองเชียงใหม่

สำหรับผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างของตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีลักษณะเป็นตัวแปรที่ซับซ้อน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่เกี่ยวกับการพูดคุยและการติดตามข่าวที่เกี่ยวกับเทศบาล การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล และการมีบทบาทในชุมชน ผลการตรวจสอบลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้ ส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการวิจัยนี้ได้กำหนดตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองไว้ 6 ประเภท ได้แก่ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน การสื่อสารทางการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง และการประท้วงเทศบาล จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบที่ค้นพบกับองค์ประกอบที่กำหนดไว้ในการวิจัยนี้ สอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ เว้นแต่องค์ประกอบด้านการสื่อสารทางการเมือง และการประท้วงเทศบาลเท่านั้นที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การศึกษาครั้งนี้ได้แยกการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการสื่อสารทางการเมือง และการประท้วงเทศบาลเป็นอิสระต่อกัน แต่ผลการตรวจสอบโครงสร้างของตัวแปรลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองกลับพบว่า ด้านการสื่อสารทางการเมืองและการประท้วงเทศบาลมีกิจกรรมทางการเมืองเป็นองค์ประกอบเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ เว้นแต่ กิจกรรมทางการเมืองด้านการติดตามข่าวที่เกี่ยวกับเทศบาล (ข้อ 19) ที่ไปรวมอยู่ในองค์ประกอบด้าน

การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น และกิจกรรมทางการเมืองด้านการไปฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง (ข้อ 4) ที่ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบพบว่า ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบไม่เด่นชัดในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง แต่มีค่าน้ำหนักสูงในองค์ประกอบต่าง ๆ ถึง 3 องค์ประกอบ โดยลักษณะนี้แสดงว่า การไปฟังการปราศรัยหาเสียงเป็นองค์ประกอบร่วมขององค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบเหล่านั้น ดังนั้นในการจัดกลุ่มกิจกรรมทางการเมืองทั้ง 5 องค์ประกอบ จึงมิได้นำกิจกรรมด้านการไปฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งเข้าไปรวมในองค์ประกอบใด ๆ สำหรับโครงสร้างของกิจกรรมทางการเมืองในด้านการสื่อสารทางการเมืองและการประท้วงเทศบาลซึ่งเป็นองค์ประกอบเดียวกันนี้ เรียกว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง การที่ผู้อันพบจากการศึกษารุ่นนี้แตกต่างไปจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอยู่บ้าง อาจเนื่องมาจากการศึกษารุ่นนี้เป็นการศึกษามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น และศึกษาเป็นกรณีศึกษาเฉพาะในท้องถิ่นในเขตเทศบาลที่มีความเจริญสูงมาก ทำให้ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างไปบ้างจากการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทั่วไป ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำคะแนนรวมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นตัวแปรเกณฑ์ประกอบในการศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย ทั้งนี้เพราะตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านต่าง ๆ มีสหสัมพันธ์ภายในซึ่งกันและกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แทบทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม จากผลของการตรวจสอบลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่พบว่ามี 5 องค์ประกอบ แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ใช่เพียงการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ที่จริงแล้ว ประชาชนยังสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะอื่นๆ ได้อีกหลายด้าน และการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลก็เป็นพฤติกรรมทางการเมืองที่ใช้เวลาเพียงไม่กี่นาทีต่อระยะเวลา 5 ปี ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบอื่น ๆ เช่น การมีบทบาทในชุมชน การพูดคุยและการติดตามข่าวที่เกี่ยวกับเทศบาล ใช้ช่วงเวลายาวนาน หรือบ่อยครั้งกว่าการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมาก ดังนั้นในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงน่าจะกระตุ้นให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในองค์ประกอบอื่น ๆ ให้มากกว่านี้ด้วย

2. จากผลการตรวจสอบลักษณะและทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละตัวของปัจจัยต่าง ๆ ความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละตัวระหว่างปัจจัยและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ตัวแปรแต่ละตัวในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และลักษณะทางจิตวิสัยมีความสัมพันธ์ภายในปัจจัยและระหว่างปัจจัยค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้ตัวแปรแต่ละตัวในแต่ละชุดของตัวแปรทั้งสองปัจจัย ต่างมีสหสัมพันธ์และมีความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ในด้านที่แตกต่างกันเป็นส่วนใหญ่ แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรย่อยในปัจจัยแต่ละปัจจัยมีลักษณะที่ค่อนข้างเป็นอิสระต่อกันเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ไม่สามารถสร้างตัวแปรใหม่หรือกำหนดตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งเป็นตัวแทนของแต่ละชุดปัจจัยได้ และสามารถใช้ตัวแปรแต่ละตัวของแต่ละปัจจัยไปอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีความเชื่อมั่นในระดับค่อนข้างสูง เพราะจะไม่เกิดปัญหาในลักษณะของ multicollinearity ในชุดของตัวแปรในแต่ละปัจจัย

3. การอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล โดยตัวแปรแต่ละตัวในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และลักษณะทางจิตวิสัย ผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านต่าง ๆ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวมได้สูงสุดถึงร้อยละ 40 โดยตัวแปรที่สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น รองลงมาได้แก่ ตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชน การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน อายุ และความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น ตามลำดับ ส่วนตัวแปรความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง และระดับการศึกษา สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียงด้านเดียวเท่านั้น สำหรับตัวแปรเพศ ถิ่นกำเนิด และรายได้ต่อเดือน ไม่พบนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอภิปรายผล จำแนกตามลำดับความสำคัญของตัวแปรได้ดังนี้

การอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้วยตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น ผลการวิจัยนี้พบว่า การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นมีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วม

ทางการเมืองด้านต่างๆ ได้เกือบทุกประเภท ยกเว้น ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล และการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นเท่านั้น แสดงให้เห็นว่า ประชาชนที่เข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นเป็นประจำ จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าประชาชนที่เข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นไม่บ่อยครั้ง ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของมิลเบรธและโกเอล (Milbrath and Goel, 1977 : 131-132) ที่พบว่า ยิ่งบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มมากขึ้น ก็ยังมีแนวโน้มว่าบุคคลนั้นจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นด้วย สำหรับผลการวิจัยในประเทศไทยของบุคคลหลายคน เช่น ประหยัด หงษ์ทองคำ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2529) ก็พบว่า กลุ่มผลประโยชน์ที่จัดตั้งขึ้นหรือรวมกลุ่มกันขึ้นในเทศบาลหรือในท้องถิ่นส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มของประชาชนที่ประกอบธุรกิจและการค้า เช่น ผู้รับเหมาก่อสร้าง ชุมการค้าขาย ชุมรมโรงแรม ชุมรมการท่องเที่ยว กลุ่มสมาคมทางด้านเศรษฐกิจ หรือสมาคมพ่อค้า ซึ่งกลุ่มผลประโยชน์เหล่านี้เป็นกลุ่มที่มีบทบาทหรืออิทธิพลทางการเมืองในระดับท้องถิ่นสูง มีอำนาจการต่อรองทางการเมืองสูง และเป็นที่น่าสังเกตว่า บุคคลที่เป็นสมาชิกของกลุ่มผลประโยชน์ดังกล่าวนี้ ส่วนใหญ่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และจากผลการวิจัยของ หรรณพ พุกจันทร์ (2532) ก็พบว่า สมาชิกสมาคมจีนเป็นกลุ่มเศรษฐกิจและผลประโยชน์ที่ใหญ่ที่สุดในเขตเทศบาล มีความเกี่ยวข้องด้านผลประโยชน์กับเทศบาลทั้งโดยตรงและทางอ้อม สมาชิกสมาคมจีนจึงเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกระดับ ตั้งแต่การให้การสนับสนุนด้านต่าง ๆ แก่กลุ่มการเมืองที่ต้องการให้ได้รับการเลือกตั้ง กับลงสมัครรับเลือกตั้งเองส่วนหนึ่ง เพื่อเข้าไปบริหารงานเทศบาลโดยตรง และยังมีแนวโน้มที่จะใช้พลังทางเศรษฐกิจที่มีอยู่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงสูงขึ้นด้วย นอกจากนี้จากผลการวิจัยของ จริญญา วงศ์สวัสดิ์ (2532) ยังพบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มหรือองค์การมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตสุขาภิบาล และผลการวิจัยของ บุญเลิศ วีระตระกูล (2528) ก็สอดคล้องกันคือ กรรมการที่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงานการทำเรือ เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่ากรรมกรที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสหภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้มีการแบ่งชุมชนในเขตเทศบาลออกเป็น 13 ชุมชน กระจายอยู่ทั่วภายในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และมีชื่อเฉพาะของชุมชนนั้น ๆ เช่น ชุมชนสันติธรรม ชุมชนบ้านห่อ เป็นต้น และที่สำคัญคือ มีการตั้งกลุ่มคณะกรรมการบริหารชุมชนในแต่ละชุมชนด้วย จากผลการวิจัยของ ศักดา กันหาเวียง (2535 :

88-89) พบว่า การจัดตั้งชุมชนย่อยในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีมูลเหตุมาจากปัจจัยทางการเมืองมากกว่าปัจจัยทางการบริหาร ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเมืองท้องถิ่นอยู่ไม่น้อย กล่าวคือ การจัดตั้งชุมชนย่อย ได้ก่อให้เกิดการรวมตัวกันของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน เกิดการประสานงานร่วมมือกันระหว่างชุมชนกับเทศบาลในระดับที่ค่อนข้างสูง ทำให้ประชาชนสนใจการเมืองในท้องถิ่นของตน และในหมู่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนย่อย มีความนิยมต่อตัวนักการเมืองและกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาบริหารงานเทศบาลค่อนข้างสูง ซึ่ง ธานี อมมานราชธน (2534 : 27-28) ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการตั้งชุมชนของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นกับจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ ที่กลุ่มการเมืองที่เป็นผู้ตั้งชุมชนนั้น ได้รับเลือกตั้งด้วยว่ามีความสัมพันธ์กัน และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การจัดตั้งหรือรวมกลุ่มผลประโยชน์ จะมีผลทำให้ประชาชนสนใจ และเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น (ประทาน คงฤทธิศึกษากร. 2525 : 18-19) ดังนั้น การที่ประชาชนที่เข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นเป็นประจำ เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าประชาชนที่ไม่เข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่น จึงอธิบายได้ว่าอาจเป็นเพราะผู้ที่เข้าไปร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นต้องการรวมกลุ่มเพื่อรักษาหรือปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มตน หรือต้องการให้ฝ่ายบริหารท้องถิ่นดำเนินการช่วยเหลือบางสิ่งบางอย่างที่เป็นความต้องการของกลุ่มตน หรืออาจเป็นเจตนาของผู้จัดตั้งกลุ่มที่จะให้สมาชิกในกลุ่มดำเนินการบางอย่างเพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นก็อาจเป็นได้ ซึ่งจากข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับเทศบาลนครเชียงใหม่ก็พบว่า ผู้ที่เป็นสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ ส่วนใหญ่มีการเข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับคณะเทศมนตรีนครเชียงใหม่ชุดปัจจุบัน (พ.ศ. 2535) ทุกคนได้เข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น โดยบางคนเคยเป็นประธานชมรมสื่อมวลชนเชียงใหม่ หรือบางคนเคยเป็นนายกสโมสรไลออนส์ และบางคนเคยเป็นประธานลูกเสือชาวบ้าน ที่ปรึกษากลุ่มแม่สาวจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น ดังนั้นบุคคลดังกล่าวจึงอาจได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มของตนทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อให้เข้ามามีบทบาทในทางการเมืองท้องถิ่น ทำให้สมาชิกคนอื่น ๆ ภายในกลุ่มต้องเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยนั่นเอง นอกจากนี้ยังพบว่า การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรอื่น ๆ เป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นตัวแปรถิ่นกำเนิดและระดับการศึกษา และ

ยังพบว่าการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกด้านอีกด้วย แสดงว่า ประชาชนที่เข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น มีโอกาสที่จะรับข่าวสารการเมืองท้องถิ่นจากกลุ่มของตน ซึ่งอาจทำให้มีความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นเพิ่มขึ้นได้ แม้ว่าบุคคลนั้นจะมีระดับการศึกษาที่ไม่สูงก็ตาม อย่างไรก็ตาม เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยแล้ว ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นกลับมีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้เพิ่มขึ้น กล่าวคือ ตัวแปรนี้สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ทุกด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตัวแปรนี้เป็นตัวแปรที่สำคัญมากในการใช้อธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ไม่ว่าจะใช้ในการอธิบายเฉพาะในชุดปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง หรือใช้อธิบายร่วมกับตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตวิสัยก็ตาม

การอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลด้วยตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ผลการวิจัยนี้ พบว่า ความรู้สึกที่มีต่อชุมชนของประชาชนมีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านต่างๆ ได้เกือบทุกประเภท ยกเว้นเพียงด้านเดียวคือการประท้วงเทศบาล นั่นคือ ประชาชนที่มีความรู้สึกที่ดีต่อชุมชนเมืองเชียงใหม่ จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าประชาชนที่มีความรู้สึกไม่สู้ดีนักต่อชุมชนเมืองเชียงใหม่ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เดวิดสัน และคอตเตอร์ (Davidson and Cotter, 1989 : 119-125) ที่พบว่า ความรู้สึกที่มีต่อชุมชนมีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง (Voting) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ (Contracting officials) การทำงานเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน (Working on public problems) การมีส่วนร่วมระดับท้องถิ่น (Local Participation) และไม่ใช้ระดับท้องถิ่น (Nonlocal) รวมทั้งการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม (Overall) สำหรับผลงานวิจัยในประเทศไทย ไม่พบว่ามีงานวิจัยใดที่นำเอาตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชนนี้มาศึกษาในแง่ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองเลย การที่ประชาชนที่มีความรู้สึกที่ดีต่อชุมชน เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าประชาชนที่มีความรู้สึกไม่ดีต่อชุมชน อาจอธิบายได้ด้วยทฤษฎีความรู้สึกที่มีต่อชุมชน (Theory of Sense of Community) ของ แมคมิลแลน (McMillan, 1976) กล่าวคือ เป็นเพราะประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีความรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนเมืองเชียงใหม่ มีความรู้สึก

ทางอารมณ์ในแง่ของความผูกพันกับเมืองเชียงใหม่ มีความรู้สึกที่ตนเองมีความสามารถที่จะอยู่ได้ และได้รับสิ่งที่ตนเองต้องการจากชุมชน ซึ่งความรู้สึกที่ต่อชุมชนเมืองเชียงใหม่อาจเนื่องมาจากประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 70 ทราบถึงการดำเนินงานของเทศบาลในด้านต่าง ๆ และพอใจในการปฏิบัติงานของเทศบาลนครเชียงใหม่ (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: 2532 : 52-57) อีกประการหนึ่งอาจเนื่องมาจากการที่เมืองเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ และศูนย์ทางสรรพสินค้า เป็นต้น ทำให้คนต่างถิ่นอพยพเข้ามาทำมาหากินในเมืองเชียงใหม่เป็นจำนวนมาก ซึ่งทั้งคนในท้องถิ่นและคนจากต่างถิ่นสามารถมีรายได้จากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ประกอบกับเมืองเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีภูมิทัศน์สวยงาม จึงอาจส่งผลให้ประชาชนที่อาศัยในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่เกิดความรู้สึกที่ต่อชุมชน แต่ในขณะเดียวกันก็อาจทำให้เกิดปัญหานี้ในเขตเทศบาล อาทิเช่น ปัญหาขยะไม่มีที่ทิ้ง ปัญหาการขยายตัวของชุมชนแออัด และปัญหาการจราจรติดขัด เป็นต้น ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการควบคุม การแก้ไขจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่า ความรู้สึกที่มีต่อชุมชนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยอื่นๆ และสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนด้วย อย่างไรก็ตาม เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังแล้ว ปรากฏว่าตัวแปรความรู้สึกที่มีต่อชุมชน ยังคงมีนัยสำคัญในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านต่างๆ แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรนี้เป็นตัวแปรสำคัญในการใช้ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ไม่ว่าจะใช้ในการอธิบายเฉพาะในชุดปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิสัย หรือใช้อธิบายร่วมกับตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังก็ตาม

การอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ด้วยตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ผลการวิจัยยังพบว่า การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน มีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านต่างๆ ได้เกือบทุกประเภท ยกเว้น ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง และการประท้วงเทศบาลเท่านั้น แสดงว่าประชาชนที่มีการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนเป็นประจำ จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าประชาชนที่เปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนไม่บ่อยครั้ง ซึ่งผลการวิจัยนี้

สอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยหลายฉบับของต่างประเทศพบว่า การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Learner. 1963 : 432; Milbrath and Goel. 1977 : 36; ชลัช จงสืพันธ์. 2527 : 34 ; อ้างอิงมาจาก Berelson, Lazarsfel and McPhee. 1966) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยในประเทศไทยของบุคคลหลายคนพบว่า การเปิดรับสื่อสารมวลชนมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง (เสนห์ เหนงโษติ. 2524; อัครเมศวร์ ทองนวล. 2527; ชลัช จงสืพันธ์. 2527) สำหรับในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ กล่าวได้ว่า ประชาชนสามารถติดตามข่าวสารการเมืองท้องถิ่นได้อย่างกว้างขวางจากสื่อสารมวลชนต่าง ๆ อาทิเช่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน ก็มีหลายฉบับ และเทศบาลนครเชียงใหม่ยังมีการพิมพ์วารสารเทศบาลรายเดือนอีกด้วย ส่วนด้านวิทยุ โทรทัศน์ ประชาชนก็สามารถรับฟังข่าวสารจากวิทยุได้มากกว่า 10 สถานี และด้านโทรทัศน์ ประชาชนก็สามารถรับข่าวสารจากการถ่ายทอดได้ทุกสถานี ดังนั้นการที่ประชาชนที่มีการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนเป็นประจำ เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล สูงกว่าประชาชนที่เปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนน้อยกว่าหรือไม่บ่อยครั้ง จึงอาจเป็นเพราะว่าสื่อสารมวลชนเป็นตัวกระตุ้นทางการเมืองที่สำคัญ ทำให้ประชาชนที่มีการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนมีความสนใจทางการเมือง และมีข่าวสารการเมืองเพิ่มขึ้นด้วย (Milbrath. 1965 : 39-47) เนื่องจากสื่อสารมวลชนเป็นผู้ให้ข่าวสารที่มีสาระและความเป็นจริง เป็นผู้ให้ข้อคิดและความรู้และเป็นจักรกลของกระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตย (กมล สมวิเชียร. 2526 : 94-99) ในการให้การเรียนรู้ทางการเมือง จึงถือว่าสื่อมวลชนเป็นปัจจัยหรือตัวการสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ทางการเมือง (บุญเลิศ ศุภดิลก. 2520 : 53) และการขยายตัวในการเปิดรับสื่อมวลชน จะมีส่วนทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นด้วย (วีรวัฒน์ เปรมประภา. 2528 : 61 ; อ้างอิงมาจาก Learner. 1958 : 5465) นอกจากนี้ผลการวิจัยนี้ยังพบว่า การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยอื่น ๆ ด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยแล้ว ตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนยังคงมีนัยสำคัญในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรนี้เป็นตัวแปรสำคัญใน

การใช้ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ไม่ว่าจะใช้ในการอธิบายเฉพาะในชุดตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง หรือใช้อธิบายร่วมกับตัวแปรลักษณะทางจิตวิทยก็ตาม

การอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลด้วยตัวแปรอายุของประชาชน ผลการวิจัยนี้พบว่า อายุของประชาชนมีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมือง ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม กล่าวคือ ประชาชนที่มีอายุมากกว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โบน และแรนนี่ (Bone and Ranney. 1967 : 26-27) ที่พบว่า บุคคลที่มีอายุสูงขึ้นมีแนวโน้มที่จะสนใจการเมืองมากขึ้น และมีความกระตือรือร้นทางการเมืองมากขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสิทธิ์ บุญเลิศ (2531) และ จรัญ วงศ์สวัสดิ์ (2532) ที่พบว่า อายุมีผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตสุขาภิบาล การที่ประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่มีอายุมากเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าประชาชนที่มีอายุน้อยสามารถอธิบายได้ว่าอาจเนื่องมาจาก บุคคลที่มีอายุสูงขึ้น มีแนวโน้มที่จะสนใจการเมืองมากขึ้น และมีความกระตือรือร้นทางการเมืองมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มที่มีอายุประมาณ 60 ปี ซึ่งเป็นวัยที่เพิ่งเกษียณอายุการทำงาน จึงให้ความสนใจต่อผลตอบแทนต่าง ๆ จากรัฐ ตลอดจนมีเวลาพอที่จะดูแลรักษาผลประโยชน์ที่พึงจะได้รับของตน (Bone and Ranney. 1967 : 26-27) หรืออาจเนื่องมาจากว่า ผู้ที่มีอายุน้อยไม่สนใจการเมืองท้องถิ่นมากนัก เพราะยังยุ่งอยู่กับการประกอบอาชีพ ส่วนผู้ที่มีอายุมากขึ้นมีเวลาว่างมากขึ้น และหลาย ๆ คนอาจเคยเห็นความเป็นไปของการบริหารงานของเทศบาลในช่วงที่ผ่านมาหลายสมัย จึงต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านต่างๆ มากยิ่งขึ้น อีกประการหนึ่ง จากผลการวิจัยนี้พบว่า ผู้ที่มีอายุมากมีแนวโน้มเข้าร่วมกับกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่นมากด้วย และมีรายได้ต่อเดือนค่อนข้างสูงด้วย จึงทำให้มีโอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีอายุน้อย อย่างไรก็ตาม เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิทยแล้ว ปรากฏว่าตัวแปรอายุยังคงมีนัยสำคัญในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมือง แสดงให้เห็นว่าตัวแปรนี้เป็นตัวแปรสำคัญในการใช้ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูป

เทศบาล ไม่ว่าจะใช้ในการอธิบายเฉพาะในชุดตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและ
ภูมิหลัง หรือใช้อธิบายร่วมกับตัวแปรลักษณะทางจิตวิทยาก็ตาม

การอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ด้วยตัวแปรความรู้ทาง
การเมืองท้องถิ่น ผลการวิจัยนี้พบว่า ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นมีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบาย
การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิก
สภาเทศบาล และการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มิลเบรท
(Milbrath. 1965 : 64) ที่พบว่าความรู้ในข่าวสารทางการเมืองของบุคคลมีความสัมพันธ์กับ
การมีส่วนร่วมทางการเมือง และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บาร์เบอร์ (ชัลท์ จงส์บั้นซ์.
2527 : 145 ; อ้างอิงมาจาก Barber. 1969 : 38) ที่พบว่า ผู้ที่มีสารสนเทศทางการเมือง
มากกว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่ไม่มีสารสนเทศทางการเมืองหรือรู้น้อยกว่า
และผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัลท์ จงส์บั้นซ์ (2527) ที่พบว่า ตัวแปรด้าน
สารสนเทศทางการเมือง สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ค่อนข้างชัดเจน กล่าวคือ
นักศึกษาที่มีสารสนเทศทางการเมืองมากกว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่านักศึกษาที่
ไม่มีสารสนเทศทางการเมืองหรือรู้น้อยกว่า และเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้
สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ผลการวิจัยนี้ก็สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติพงษ์ เตชะพันธุ์
(2534) ที่พบว่า ผู้ที่มีความรู้เรื่องการเมืองท้องถิ่นในระดับที่ดีไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่มี
ความรู้ในเรื่องดังกล่าวในระดับปานกลางและต่ำ การที่ประชาชนที่มีความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นสูง
เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลสูงกว่าประชาชนที่มีความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น
ต่ำ อธิบายได้ว่า อาจเนื่องมาจาก ความรู้ทางการเมืองมีความสัมพันธ์กับความสนใจและความ
กระตือรือร้นทางการเมือง โดยหากประชาชนมีความรู้ทางการเมืองเป็นอย่างดี รู้ถึงความเป็นไป
และเหตุการณ์บ้านเมืองอยู่ตลอดเวลา ก็จะทำให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทาง
การเมืองได้ง่ายกว่าคนที่ไม่มีรู้ข่าวสารทางการเมืองหรือรู้น้อยกว่า (ชัลท์ จงส์บั้นซ์. 2527 : 35)
และความรู้ทางการเมืองยังมีผลในด้านความคิด และการประเมินคุณค่าในการกำหนดการตัดสินใจ
ในประเด็นต่างๆ ที่จะมีผลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง (นฤพนธ์ เศรษฐสุวรรณ.
2533 : 61) นอกจากนี้ ยังอาจกล่าวได้ว่า ความรู้ทางการเมืองเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับ

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2523 : 89) และผลการวิจัยนี้ยังพบว่า ตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังด้านเพศ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น และการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการวิจัยของพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2526) ที่พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลในการกำหนดความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในความรู้ข่าวสารการเมืองของคนไทย ได้แก่ เพศ การศึกษา และรายได้ กล่าวคือ บุคคลที่เป็นเพศชาย มีระดับการศึกษาและรายได้สูงกว่า มีแนวโน้มที่จะมีระดับข่าวสารทางการเมืองสูงกว่าบุคคลที่เป็นเพศหญิง มีระดับการศึกษาและรายได้ต่ำกว่า และเฉพาะกรณีเทศบาลนครเชียงใหม่ จากผลการวิจัยของฉัตรกุล ชื่นสุวรรณกุล (2529) พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นเป็นแหล่งข่าวสารการเมืองที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน และพบว่ามีตัวแปรเพศ และการศึกษามีอิทธิพลทำให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องเทศบาลแตกต่างกัน โดยเพศชายจะมีความรู้ความเข้าใจสูงกว่าเพศหญิง และยิ่งประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้น ก็จะทำให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเทศบาลมากขึ้นด้วย อย่างไรก็ตามเมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังแล้ว ปรากฏว่า ตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมือง แสดงให้เห็นว่าตัวแปรนี้เป็นตัวแปรสำคัญในการใช้ทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ไม่ว่าจะเป็นใช้ในการอธิบายเฉพาะในชุดตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตวิสัย หรือใช้อธิบายร่วมกับตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังก็ตาม

การอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ด้วยตัวแปรความรู้สีกมีสมรรถนะทางการเมือง ผลการวิจัยนี้พบว่า ความรู้สีกมีสมรรถนะทางการเมืองมีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้เพียงด้านเดียวคือ ด้านการบทบาทในชุมชน และสามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีบทบาทในชุมชนได้น้อยมาก เมื่อใช้อธิบายร่วมกับตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง แต่เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังแล้ว ปรากฏว่าตัวแปรความรู้สีกมีสมรรถนะทางการเมืองกลับมีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้เพิ่มขึ้น คือ สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการมีบทบาทในชุมชนและการสื่อสารทางการเมือง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชลัช จงสืบพันธ์ (2527)

ที่พบว่า ตัวแปรด้านความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองสามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้น้อยมาก แต่ค่อนข้างขัดแย้งกับผลการวิจัยของ มิลเบรท และ โกเอล (Milbrath and Goel. 1977 : 58) ที่ยืนยันว่า บุคคลที่รู้สึกว่าตนเองมีสมรรถนะทางการเมืองสูง จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงกว่าบุคคลที่ไม่มีความรู้สึกเช่นนี้ เฉพาะในด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล อาจอธิบายได้ว่า แม้ว่าประชาชนจะมีความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองในระดับปานกลางค่อนข้างสูงก็ตาม แต่การที่ประชาชนไม่ออกไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็มีสาเหตุประการหนึ่ง เนื่องมาจากประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ประมาณร้อยละ 67.3 มีทัศนคติว่าตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลนั้นเป็นการเมืองระดับพื้นฐาน เพื่อที่จะมีโอกาสได้เข้าไปสู่ตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ความศรัทธาที่มีต่อตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลจึงน้อยลง (สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2532 : 35) และอาจอธิบายได้จากแนวคิดของดัลท์ (Dahl. 1961 : 28) ที่เสนอไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมือง และความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองจะหล่อเลี้ยงซึ่งกันและกัน คือเขาเชื่อว่าความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองทำให้คนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ทำให้คนเกิดความมั่นใจในสมรรถนะทางการเมืองเพิ่มขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นได้ง่ายนัก ทั้งนี้เพราะ เป็นสิ่งที่เกิดจากความผูกพันระหว่างสมาชิกของระบบกับระบบนั้น หรือระหว่างสมาชิกภายในระบบด้วยกันเอง (ประหยัด หนองทองคำ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. 2529 : 111) แต่การเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของไทยนั้น ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมผูกพันค่อนข้างน้อยมาก ดังนั้นตัวแปรความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองจึงอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทยได้ค่อนข้างน้อยด้วย ซึ่งผลการวิจัยของ จริญญา วงศ์สวัสดิ์ (2532) ก็พบว่า ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตสุขาภิบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลด้วยตัวแปรความสำนึกในหน้าที่พลเมือง ผลการวิจัยนี้พบว่า ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองมีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลได้เพียงด้านเดียว ซึ่งคลอทเฟลเตอร์ (Clotfelter. 1980 : 29) ก็ได้ชี้ให้เห็นว่า ความสำนึกในหน้าที่พลเมือง

เป็นสิ่งที่จูงใจนำไปสู่การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง กล่าวคือ ประชาชนที่มีความสำนึกในหน้าที่พลเมืองในระดับสูง จะมีความรับผิดชอบในการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสูงด้วย โดยถือว่าเป็นหน้าที่พลเมือง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติพงษ์ เตชะพันธุ์ (2534 : 67) ที่พบว่าความรู้สึกมีหน้าที่พลเมืองมีความสัมพันธ์กับการใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ ผู้ที่มีความรู้สึกว่ามีหน้าที่พลเมืองได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่ไม่มีความรู้สึกดังกล่าว การที่ตัวแปรความสำนึกในหน้าที่พลเมืองไม่พบนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านอื่น ๆ นอกจากด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนั้น อาจอธิบายได้ว่า เป็นเพราะความสำนึกในหน้าที่พลเมืองนี้ จะมียู่งอยู่ในสังคมที่มีการปลูกฝังค่านิยมเชิงประชาธิปไตย ทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีความจำเป็นที่จะต้องปกป้องค่านิยมเหล่านี้ในทางการเมืองให้ดำรงอยู่ในฐานะที่เป็นวิถีชีวิต สำหรับแนวคิดอุดมคติประชาธิปไตย จึงมีระบุว่า ทุกคนควรให้ความสนใจกับการเมืองและเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยจิตสำนึกดังกล่าวด้วย (Broom and Selznick. 1968 : 525-526 ; Citing Powers and Dodge. 1965 : 20) ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองนี้จึงมีสูงมากสำหรับประชาชนในสหรัฐอเมริกาและอังกฤษ (Milbrath and Goel. 1977 : 49) ส่วนในสังคมไทยยังมีลักษณะของสังคมและวัฒนธรรมทางการเมืองไม่ถึงระดับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม (Participant political culture) สำหรับการเมืองในระดับท้องถิ่น อาจกล่าวได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจอย่างถ่องแท้ในกลไกการปกครองระดับท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตยขาดความสำนึกในสิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพทางการเมืองของตน ตลอดจนไม่มีความตื่นตัวที่จะใช้สิทธิทางการเมือง หรือเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสำนึกว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่จะต้องเข้าไปร่วมรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ของส่วนรวม ด้วยเหตุนี้ทำให้การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในกระบวนการทางการเมือง ส่วนใหญ่จะตกเป็นหน้าที่ของกลุ่มชนชั้นนำ (elite) หรือกลุ่มบุคคลที่เข้าใจและมีความสามารถในการที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมือง ซึ่งเป็นเพียงชนกลุ่มน้อยของสังคม (ชัช จงสัพพันธ์. 2528 : 27, 76) นอกจากนี้ผลการวิจัยนี้ยังพบว่าเมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังแล้ว ตัวแปรความสำนึกในหน้าที่พลเมืองไม่สามารถอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านใดได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเลย แสดงให้เห็นว่าการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลด้วยตัวแปรความ

สำนักในหน้าที่พลเมือง ก็จำเป็นต้องใช้ร่วมกับชุดตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง

การอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลด้วยตัวแปรระดับการศึกษาของประชาชน ผลการวิจัยนี้ พบว่า ระดับการศึกษาของประชาชนมีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล แต่เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือ ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลสูงกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูง แต่เมื่อทำการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise) เพื่อหาตัวแปรทำนายที่มีประสิทธิภาพในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมือง กลับพบว่า ระดับการศึกษาไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกด้าน และเมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยแล้ว ตัวแปรระดับการศึกษาก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกด้านเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าตัวแปรระดับการศึกษาไม่มีประสิทธิภาพในการทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ซึ่งผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของต่างประเทศหลายฉบับที่พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาในระดับสูงมีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับสูงกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับต่ำ (Milbrath and Goel. 1977 : 98-106 ; citing Almond and Verba. 1963 ; Olsen 1973 ; McPhee and Glaser. 1962; Jensen. 1960 ; Campbell and others. 1960) สำหรับผลการวิจัยของประเทศไทย พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2523 : 86-87) พบว่า พลเมืองที่มีระดับการศึกษาสูงมีอัตราการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าพวกที่มีระดับการศึกษาต่ำ ส่วน จริญญา วงศ์สวัสดิ์ (2532) ก็พบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตสุขาภิบาล แต่ผลการวิจัยนี้ก็สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประสิทธิ์ บุญเลิศ (2531 : 61-62) ที่พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตสุขาภิบาลเวียงชัย และหากพิจารณาเฉพาะการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ผลการวิจัยนี้ก็สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติพงษ์ เตชะพันธุ์ (2534) ที่พบว่า ระดับการศึกษาของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ จากผลการวิจัยที่พบว่า ตัวแปรการศึกษาไม่มีประสิทธิภาพในการทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทาง

การเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล อธิบายได้ว่า อาจเนื่องมาจากในเขตเทศบาลนคร เชียงใหม่ ประชาชนทุกระดับการศึกษาสามารถติดตามข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลได้อย่างกว้างขวางจากสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ อาทิเช่น สำหรับประชาชนที่อ่านออกเขียนได้ สามารถติดตามข่าวสารการเมืองจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันซึ่งมีอยู่หลายฉบับ และทุกฉบับก็มีการเสนอข่าวที่เกี่ยวกับเทศบาลนคร เชียงใหม่อย่างสม่ำเสมอ สำหรับเทศบาลนคร เชียงใหม่ก็มีการเสนอข่าวสารทั้งในรูปวารสารรายเดือน แผ่นปลิว แผ่นพับ และป้ายประกาศ เป็นต้น ส่วนประชาชนที่ไม่รู้หนังสือหรือทุกระดับการศึกษาสามารถติดตามข่าวสารการเมืองได้จากสื่อมวลชนประเภทวิทยุ ซึ่งในเขตเทศบาลนคร เชียงใหม่สามารถรับฟังวิทยุได้มากกว่า 10 สถานี โดยเทศบาลนคร เชียงใหม่ก็มีการเสนอข่าวของตนเองเป็นรายการประจำทางสถานีวิทยุบางสถานีด้วย ส่วนด้านโทรทัศน์ก็มีการเสนอข่าวท้องถิ่นของ เชียงใหม่อย่างสม่ำเสมอเช่นกัน นอกจากนี้ สถาบันการศึกษาระดับสูง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และองค์กรเอกชนเพื่อการพัฒนาในจังหวัด เชียงใหม่ ยังได้มีการจัดประชุมสัมมนาหรือเผยแพร่ข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับเมือง เชียงใหม่ด้วย ซึ่งประชาชนทุกระดับการศึกษาที่สนใจสามารถรับข่าวสารต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง และสามารถเข้าไปร่วมกับกลุ่มต่างๆ ในเมือง เชียงใหม่ได้อีกด้วย จากสภาพดังกล่าว ทำให้ระดับการศึกษาของประชาชนไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล

การอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ด้วยตัวแปรรายได้ต่อเดือนของประชาชน ผลการวิจัยพบว่า รายได้ต่อเดือนไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกด้าน เมื่อใช้ทั้งชุดตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางจิตวิสัยประกอบกัน แต่เมื่อควบคุมตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัยแล้ว ตัวแปรรายได้ต่อเดือนกลับมีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นเพียงด้านเดียวเท่านั้น และมีความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนของการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นได้เพิ่มขึ้นอีกเล็กน้อย เพียงร้อยละ 1.42 เท่านั้น แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรรายได้ต่อเดือนแทบจะไม่มีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และตัวแปรนี้ใช้ในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นได้เฉพาะ เมื่ออธิบายกับชุดตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังเท่านั้น ผลการ

วิจัยนี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของ มิลแบรธ และโกเอล (Milbrath and Goel. 1977 : 96-99) ที่พบว่า ยิ่งบุคคลมีรายได้สูงขึ้นเท่าใด บุคคลนั้นก็ยังมีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น และสำหรับในอเมริกาใต้หรือระหว่างชนเผ่า รายได้จะมีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าระดับการศึกษา หรืออาชีพด้วยซ้ำ และขัดแย้งกับผลการวิจัยของ บุญเลิศ ธีระตระกูล (2528) และ จริญญา วงศ์สวัสดิ์ (2532) ที่พบว่า บุคคลที่รายได้สูงจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่รายได้ต่ำ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยนี้ก็มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของประสิทธิ์ บุญลิขิต (2531) ที่พบว่า รายได้ต่อเดือนไม่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตสุขภาพลเวียงชัย ซึ่งการวิจัยนี้ไม่ได้นำตัวแปรการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นมาเป็นตัวแปรตามแต่อย่างใด การที่ประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือนสูง มีการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่นสูงกว่าประชาชนที่มีรายได้ต่ำ อธิบายได้ว่าอาจเนื่องมาจากผู้ที่รายได้สูงส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอาชีพทางการค้าหรือนักธุรกิจ ซึ่งมีโอกาสจะเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับเทศบาลนครเชียงใหม่ อีกประการหนึ่งการดำเนินการใดๆ ของเทศบาลมักจะมีผลกระทบกับผู้ที่ประกอบธุรกิจ ซึ่งอยู่ภายในเขตชุมชนเมือง นอกจากนี้ผู้ที่รายได้สูงยังสามารถติดตามข่าวสารการเมืองท้องถิ่นได้จากสื่อประเภทต่างๆ ได้กว้างขวางกว่าผู้ที่รายได้ต่ำ เพราะมีความพร้อมด้านกำลังซื้อสูงกว่า จากมูลเหตุดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้ที่รายได้ต่อเดือนสูงมีประเด็น (issue) ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของเทศบาลและมีโอกาสที่จะนำไปพูดคุยกับบุคคลอื่นในแวดวงเดียวกัน หรือกับกลุ่มอื่นๆ ได้ส่วนการที่ตัวแปรรายได้ต่อเดือนไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านอื่นๆ เลย อาจอธิบายได้ว่าเนื่องจากในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ มีการแพร่กระจายของข่าวสารการเมืองผ่านทางสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ อย่างมากมาย ทำให้ประชาชนในทุกระดับรายได้สามารถรับทราบข่าวสารการเมืองได้อย่างกว้างขวาง นอกจากนี้ยังพบว่าตัวแปรรายได้ต่อเดือนมีความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำมากกับตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงทำให้ตัวแปรรายได้ต่อเดือนของประชาชนไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล

การอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลด้วยตัวแปรเพศของประชาชน ผลการวิจัยนี้ พบว่า เพศของประชาชนไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทาง

การเมืองในทุกด้าน ผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของบุคคลอื่นๆ อีกหลายคนพบว่า เพศชายมีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง (Almond and Verba. 1963 : 177-178 ; Milbrath and Goel. 1977 : 116-118 ; ชลัช จงสัพพันธ์. 2527 : 69 ; วีรวัดน์ เปรมประภา. 2528 ; ประสิทธิ์ บุญลิขิต. 2531 ; จริญญา วงศ์สวัสดิ์. 2532) การที่ตัวแปรเพศไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกด้าน อาจเป็นเพราะประชาชนทั้งเพศชายและหญิงไม่สนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ทำให้ผลการวิจัยปรากฏว่าประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับค่อนข้างต่ำ และเมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านต่างก็พบว่า ตัวแปรเพศมีความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำมากกับตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมือง นอกจากนี้สำหรับประชาชนทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีความสนใจในเรื่องของเทศบาลก็มีโอกาสเท่าเทียมกันทั้งในด้านการรับข่าวสารการเมืองจากสื่อประเภทต่างๆ และในด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ทำให้ตัวแปรเพศไม่มีประสิทธิภาพในการทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในทุกด้าน

การอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ด้วยตัวแปรถิ่นกำเนิดของประชาชน ผลการวิจัยนี้ พบว่า ถิ่นกำเนิดของประชาชนไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกด้าน และยังพบว่าความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ได้ขึ้นอยู่กับถิ่นกำเนิดของประชาชนเลย เฉพาะด้านการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ผลการวิจัยนี้ก็ขัดแย้งกับผลการวิจัยของรังสิต วงศ์ทองดี (2529) ที่พบว่า การเกิดในเขตเทศบาลตำบลอัมพวา มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และการเกิดในที่อื่นๆ มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการไม่ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การที่ตัวแปรถิ่นกำเนิดของประชาชนไม่มีประสิทธิภาพในการทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลเลย อาจเนื่องมาจากว่า ประชาชนในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ไม่ว่าจะเกิดในเขตเทศบาลหรือเกิดที่อื่นใดก็ตาม ต่างก็มีความรู้สึกที่ค่อนข้างดีต่อชุมชนเมืองเชียงใหม่ มีความเท่าเทียมกันทั้งในด้านการรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน และด้านการเข้าร่วมกับกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่น และส่วนใหญ่ต่างก็ทราบถึงการดำเนินงานของเทศบาล และมีความพึงพอใจในการดำเนินงาน รวมทั้ง

ต่างก็มีความเสมอภาคในโอกาสที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลด้วย ดังนั้น การเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับถิ่นกำเนิดของประชาชนแต่อย่างใด

4. สำหรับการศึกษาข้อมูลกรณีพิเศษได้ชี้ให้เห็นว่า ถึงแม้ว่าโดยทั่วไปประชาชนส่วนใหญ่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลในระดับค่อนข้างต่ำก็ตาม แต่ก็มีประชาชนจำนวนหนึ่งได้เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน โดยการเขียนบทความและจดหมายลงในสิ่งตีพิมพ์ไปร่วมฟังการอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องของเมืองเชียงใหม่ และเข้าร่วมประท้วงในสิ่งที่เห็นว่าเทศบาลดำเนินการไม่เหมาะสม โดยตัวแปรที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน คือ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น รองลงมาได้แก่ตัวแปรการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน ส่วนตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นสามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้เพียงเล็กน้อยเมื่อควบคุมตัวแปรในปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังไว้ ซึ่งการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยตัวแปรดังกล่าว ได้นำเสนอการอภิปรายผลไว้แล้วดังรายละเอียดข้างต้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยที่ได้เสนอมานี้แล้ว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ทั้งข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการ ข้อเสนอแนะสำหรับรัฐบาลหรือหน่วยงานอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหน่วยงานเทศบาล รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับเทศบาลนครเชียงใหม่โดยตรง ดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการ

1. จากผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างของตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล มีลักษณะเป็นตัวแปรที่ซับซ้อน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนั้น การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล จึงไม่ควรมุ่งเน้นแต่การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้าน

การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านนี้ตามวาระแล้วจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลทั่วไป 5 ปี ต่อ 1 ครั้ง ยกเว้นการเลือกตั้งซ่อมแต่ที่จริงแล้ว ควรมุ่งส่งเสริม หรือกระตุ้นให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านอื่นๆ ให้มากกว่านี้ อาทิเช่น การมีบทบาทในชุมชน การพูดคุยและติดตามข่าวที่เกี่ยวกับเทศบาล และการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน เป็นต้น ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานของเทศบาล และจะเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยได้

2. จากผลการวิจัยพบว่า การเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่นมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงควรมุ่งเน้นส่งเสริมการจัดตั้งและการรวมกลุ่มผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างจริงจัง เพราะถ้ามีกลุ่มผลประโยชน์มากขึ้น การถ่วงดุล แห่งอำนาจทางการเมืองก็ย่อมเกิดขึ้น ซึ่งเป็นผลดีในทางการเมืองที่จะสามารถพัฒนาเข้าสู่การรวมกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่เข้มแข็ง มีอำนาจต่อรองทางการเมืองสูง ประชาชนจะได้สนใจและเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

3. จากผลการวิจัยพบว่า การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ดังนั้นการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล สื่อสารมวลชนทั้งหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ในท้องถิ่นจึงควรเข้ามามีบทบาทด้วย โดยเพิ่มปริมาณการเสนอข่าวการเมืองท้องถิ่นให้เข้มข้นขึ้น สร้างเสริมทัศนคติที่ดีทางการเมืองให้แก่ประชาชน เผยแพร่ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน และคอยท้วงติงการบริหารงานของผู้บริหารงานเทศบาล

4. จากผลการวิจัยพบว่า ความรู้สึกที่มีต่อชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลนั้น ทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาว่าหลายหน่วยงานในท้องถิ่นจะต้องร่วมมือกันสร้างภาพลักษณ์ของชุมชนให้มีความสวยงาม มีความปลอดภัย ปรับปรุงระบบการจราจรให้มีความคล่องตัวและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้แก่ประชาชนอย่างพอเพียง เนื่องจากสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อความรู้สึกที่มีต่อชุมชนของประชาชน

5. จากผลการวิจัยพบว่า ความรู้ทางการ เมืองท้องถิ่นมีผลต่อการมีส่วนร่วมทาง การ เมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล การพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการ เมืองจึงต้องมุ่งเน้นการพัฒนา ความรู้ความเข้าใจทางการ เมืองให้แก่ประชาชนทุกระดับ โดยอาจจะให้ความรู้ทางการ เมืองผ่าน ทางสื่อสารมวลชนทุกประ เภท หรือเทศบาลเองก็ควรจัด โครงการส่งเสริมการ ให้ความรู้ด้าน การ เมืองการปกครองท้องถิ่นแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

ข้อเสนอแนะสำหรับรัฐบาลหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานเทศบาล

1. รัฐบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ รวมตัวกันในรูปแบบของกลุ่ม สมาคม ชมรม สโมสร หรือมูลนิธิ และได้รับการรับรองให้มีฐานะทางกฎหมายเป็นนิติบุคคล รวมทั้งอนุญาต ให้กลุ่มผลประโยชน์ที่จัดตั้งอย่างเป็นทางการ และต้องการมีวัตถุประสงค์ทางการ เมือง สามารถ กระทำได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เพราะถ้ามีกลุ่มผลประโยชน์มากขึ้นและสามารถดำเนินการใน ทางการเมืองได้ การถ่วงดุลอำนาจทางการเมืองก็ย่อมเกิดขึ้น ซึ่งเป็นผลดีในทางการเมืองที่จะ สามารถพัฒนาเข้าสู่การรวมกลุ่มการ เมืองที่เข้มแข็งและมีอำนาจต่อรองทางการเมืองสูง และจะ มีผลทำให้ประชาชนสนใจ และ เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

2. รัฐบาลควรส่งเสริมให้พรรคการเมืองระดับชาติสร้างฐานมวลชนในท้องถิ่นอย่าง จริงจัง โดยส่งสมาชิกในท้องถิ่นเข้ารับเลือกตั้งในหน่วยการปกครองท้องถิ่นทุกระดับ เพื่อให้พรรค การ เมืองมีกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง และทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความตื่นตัวและ มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองเพิ่มขึ้น เห็นคุณค่าของการ เมืองการปกครองท้องถิ่น และ เข้า มามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสำนึกในสิทธิ และหน้าที่ของตนอย่างแท้จริง

3. รัฐบาลควรส่งเสริมให้หน่วยงานเทศบาลเป็นอิสระจากการควบคุมของกระทรวง มหาดไทย และให้เทศบาลมีอำนาจจัดเก็บภาษีอากรบางประ เภทได้เองเพื่อให้มีงบประมาณอย่าง เพียงพอ ในการดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่นเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ได้อย่าง แท้จริง ซึ่งจะมีผลทำให้การปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาล เป็นสถาบันพื้นฐานที่เข้มแข็ง และที่สำคัญ คือ ประชาชนจะสามารถเข้ามามีส่วน ในการตรวจสอบและควบคุมการทำงาน ได้มากยิ่งขึ้น

4. รัฐบาลควรพิจารณาลดความเป็นศูนย์กลางต่างๆ ของเมืองเชียงใหม่หรือเมืองใหญ่ๆ ในภูมิภาคนั้นลงบ้าง เพื่อไม่ให้ทุกสิ่งทุกอย่างกระจุกตัวอยู่ในตัวเมืองเชียงใหม่ หรือเมืองใหญ่อื่นๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่เดิมของประชาชน อาทิเช่น ปัญหาการจราจรติดขัด ปัญหาอากาศเสีย น้ำเสีย ปัญหาการขยายตัวของชุมชนแออัด ปัญหาสาธารณูปโภคไม่เพียงพอต่อความต้องการ และปัญหาขยะไม่มีที่ทิ้ง เป็นต้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ บางปัญหาก็เป็นปัญหาที่หนักมากเกินกว่าที่หน่วยงานเทศบาลจะสามารถแก้ไขได้โดยลำพัง ทำให้มีผลกระทบในการบริหารงานของเทศบาล ส่งผลทำให้ประชาชนไม่ศรัทธาในระบบการเมืองการปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาล และเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อชุมชนได้ อันจะเป็นอุปสรรคต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

5. หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาทุกระดับ ควรเพิ่มเนื้อหาในหลักสูตร ให้มีการเรียนการสอนในเรื่องที่เกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนและนักศึกษาทุกระดับชั้น มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะสร้างจิตสำนึกในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และความสำนึกในหน้าที่พลเมืองในระบบประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะสำหรับเทศบาลนคร เชียงใหม่

1. จากแผนพัฒนาเทศบาลนครเชียงใหม่ ด้านการเมืองและการบริหารที่กำหนดไว้ว่าจะส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตย ภายใต้รัฐธรรมนูญอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมากยิ่งขึ้น ทั้งในรูปแบบของบุคคล คณะบุคคลหรือองค์กรต่างๆ โดยไม่แบ่งแยกว่าเป็นกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดนั้น เทศบาลนคร เชียงใหม่ควรมีแผนงานหรือโครงการส่งเสริมการให้ความรู้ด้านการเมืองการปกครองท้องถิ่นแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องและจริงจัง โดยอาจจัดโครงการในลักษณะที่คล้ายคลึงกับโครงการเผยแพร่ประชาธิปไตยระดับหมู่บ้านในเขตเทศบาล ซึ่งเทศบาลเคยดำเนินการมาแล้วในการณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งที่ผ่านมา (13 กันยายน 2535) หรือจัดรายการเทศบาลพบประชาชนตามสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนในเขตเทศบาลมีความเข้าใจในสิทธิ หน้าที่ เกิดศรัทธาและ

เห็นคุณค่าของการปกครองท้องถิ่น และเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้วยความสำนึกในสิทธิและหน้าที่ของตนอย่างแท้จริง

2. เทศบาลนครเชียงใหม่ควรมีการประสานสัมพันธ์กับสื่อสารมวลชนประเภทต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ในท้องถิ่นอย่างจริงจัง เพื่อเผยแพร่ข่าวสารของเทศบาล และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีเวทีในการแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะหรือท้วงติงการบริหารงานของเทศบาล โดยเทศบาลอาจจะเข้าไปร่วมฟังข้อคิดเห็นในการดำเนินงานของเทศบาลในกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่น รวมทั้งเข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนในเชียงใหม่ เพื่อสนับสนุนบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นและร่วมมือกันแก้ปัญหาภายในชุมชน

3. เทศบาลนครเชียงใหม่ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้โรงเรียนในสังกัดเทศบาลทั้ง

11 โรงเรียน พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในประเด็นที่เกี่ยวกับเมืองเชียงใหม่ เพื่อเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมให้เยาวชนเกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น อันจะทำให้เยาวชนและผู้ปกครองเกิดความรู้สึกที่ติดต่อชุมชนเมืองเชียงใหม่ และเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นด้วยความรู้สึกผูกพันกับท้องถิ่นอย่างแท้จริง

4. เทศบาลนครเชียงใหม่ควรประสานงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่น อาทิเช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กองกำกับการตำรวจภูธร ห้างร้านสรรพสินค้า องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนสถาบันการศึกษาระดับสูง เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น เพื่อระดมสรรพกำลังในการแก้ไขปัญหาสภาวะแวดล้อม ปัญหาการจราจร รวมทั้งปัญหาด้านระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของชุมชนเมืองเชียงใหม่ให้เป็นเมืองที่สวยงาม สะดวกและปลอดภัยเพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นและศรัทธาในสถาบันการปกครองส่วนท้องถิ่น และเกิดความรู้สึกที่ติดต่อชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษารายกรณีเฉพาะเทศบาลนครเชียงใหม่ ซึ่งเป็นชุมชนเมืองใหญ่ที่มีความเจริญสูง และสอดคล้องกับหลักการของการจัดตั้งหน่วยการปกครอง

ท้องถิ่นในรูปเทศบาลเป็นอย่างยิ่ง การวิจัยต่อไปควรจะศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ในเทศบาลเมืองขนาดใหญ่ในจังหวัดอื่นๆ เพื่อจะดูผลของการวิจัยว่าจะเป็นอย่างไร ทั้งนี้ หากเป็นการศึกษาในหลายเทศบาลในเชิงของการศึกษาเปรียบเทียบ ควรจะต้องพิจารณาสภาพแวดล้อมทางการเมืองที่อาจแตกต่างกัน โดยน่าจะนำเอาตัวแปร โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคมของท้องถิ่นนั้นมาร่วมศึกษาด้วย

2. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ตัวแปรความรู้สึกร่วมที่มีต่อชุมชนมีผลค่อนข้างมากต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง การวิจัยต่อไปควรจะวิจัยเพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดที่จะมีผลต่อความรู้สึกที่มีต่อชุมชนของประชาชนและอาจนำตัวแปรนี้ไปศึกษาหาความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นลักษณะอื่นๆ ต่อไป

3. จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การเข้าร่วมกับกลุ่มต่างๆ ในท้องถิ่นมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ส่วนที่น่าจะศึกษาต่อไปคือการศึกษารูปแบบของการรวมกลุ่มผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการเมืองต่อไป

4. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ ดังนั้นข้อสรุปบางประการ จากผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณอาจยังไม่ชัดเจน การวิจัยต่อไปจึงควรที่จะมีการวิจัยเชิงคุณภาพเสริมเข้าไปด้วย เพื่อนำผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพช่วยเสริมผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ทั้งนี้อาจจะทำการศึกษาในเทศบาลขนาดเล็กที่มีข้อมูลเชิงประจักษ์สนับสนุนอย่างชัดเจน

5. เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล มีลักษณะเป็นตัวแปรที่ซับซ้อน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ซึ่งอาจจะเป็นลักษณะเฉพาะของท้องถิ่นนี้ ดังนั้นถ้าหากจะมีการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบอื่น หรือในท้องถิ่นอื่น ควรจะได้มีการศึกษาข้อมูลเชิงประจักษ์ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในท้องถิ่นนั้นเสียก่อน และควรจะได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) เพื่อให้การศึกษามีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่นนั้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล สมวิเชียร. ประชาธิปไตยกับสังคมไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช , 2516.
- กฤษ เพิ่มทันจิตต์ และปรกต์ ปรียากร. รายงานผลการวิจัยเรื่องการแสวงหารูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการปกครองเทศบาลไทย : ทางสามแพร่งของประชาชนในท้องถิ่น.
คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ , ธันวาคม 2530. อัดสำเนา.
- การปกครอง , กรม. รายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พ.ศ. 2528. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น , 2529
- กิตติ ประทุมแก้ว. ความสำคัญทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองพระนครศรีอยุธยา. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลวิทยาลัย
ป้องกันราชอาณาจักร , 2529-2530. อัดสำเนา.
- กิตติพงษ์ เตชะพันธุ์. พฤติกรรมการณ์เลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ. 2533 :
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้อิทธิ. วิทยานิพนธ์ ร.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
2534. ถ่ายเอกสาร.
- จรัญ วงศ์สวัสดิ์. แบบแผนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น
รูปแบบสุขภาพ : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประชาชนในเขตสุขภาพที่ประธาน
คณะกรรมการมาจากการเลือกตั้ง และประธานคณะกรรมการโดยตำแหน่ง.
วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. ถ่ายเอกสาร.
- จรัญ สุภาพ. การเมือง. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2514
- จักรพันธ์ วงษ์บุรณาวาทย์. ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองของประชาชนในภาคเหนือ.
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ , 2531. อัดสำเนา.
- จุฑาทิพย์ สุวัชรสรรค์. พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2528. ถ่ายเอกสาร.

- ฉัตรกุล ขึ้นสุวรรณกุล. ประสิทธิผลของการใช้หนังสือพิมพ์เป็นตัวการให้เกิดการเรียนรู้ทาง
การเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลนครเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2529. อัดสำเนา.
- ชัชชัย จงสืบพันธ์. การศึกษาลักษณะทางชีวสังคม ลักษณะทางปริบทและลักษณะทางจิตวิทยาของ
นักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตที่มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง. ปริญญาโท
กศ.ด. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527. อัดสำเนา
. การเมืองเบื้องต้น. ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ , 2528.
อัดสำเนา.
- ชัยวัฒน์ รัฐาจร. ความเข้าใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน :
ศึกษาเฉพาะกรณีประชาชนอำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ ร.ม.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2521. อัดสำเนา.
- ชัยอนันต์ สมทุวนิช. "การเมืองเปรียบเทียบ : วิชาการและแนวการศึกษา," ในรัฐศาสตร์ :
สถานการณ์และพัฒนาการ. บรรณาธิการโดย สมบัติ จันทรวงศ์. หน้า 66 - 108.
กรุงเทพฯ : สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย , 2521
. รัฐกับสังคม : ไตรลักษณ์รัฐไทยในแผนสังคมสยาม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2533.
- ชาติวี ชาติวัฒนสุคนธ์. "เจ้าพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้ง," ในรายงานการวิจัยการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ 2533. หน้า 1 - 14 : โครงการศึกษาการ
เลือกตั้ง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ; มกราคม 2534. ถ่ายเอกสาร.
- เชิดศักดิ์ ไมวาสินธุ์. การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
โอเดียนสโตร์ , 2527.
- ดำรง ลัทธพัฒน์. "การพัฒนาการเมืองในท้องถิ่น," ใน ทฤษฎีและแนวคิดในการพัฒนาประเทศ.
บรรณาธิการโดย อมร รักษาสัตย์ และจัตติยา กรรณสูตร. พระนคร : โรงพิมพ์
สหกรณ์การขายและการซื้อแห่งประเทศไทย , 2508.

- ทรงพล สวัสดิ์ธรรม. สังคมปริทัศน์การเมืองของเขาวงกตจังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษา
นักศึกษามหาวิทยาลัยศรีสงขลานครินทร์และยะลา. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ , 2526. อัดสำเนา.
- เทศบาลนครเชียงใหม่ , สำนักงาน. รายงานประจำปีเทศบาลนครเชียงใหม่. เชียงใหม่ :
ดารารัตน์การพิมพ์, ม.ป.ป.
- ธัน อนุมานราชธน. "กลุ่มการเมือง". ใน รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล
นครเชียงใหม่ 2533. หน้า 19 - 32 : โครงการศึกษาการเลือกตั้ง คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ; มกราคม 2534. ถ่ายเอกสาร.
- ธเนศวร์ เจริญเมือง. "สื่อมวลชน," ใน รายงานการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนคร
เชียงใหม่ 2533. หน้า 15-18 : โครงการศึกษาการเลือกตั้ง คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ; มกราคม 2534. ถ่ายเอกสาร.
- นฤพนธ์ เศรษฐสุวรรณ. บทบาทการสำรวจประชามติในฐานะข่าวสารการเมือง : การศึกษา
เฉพาะกรณีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2533.
วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2533. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเรือง บุรภักดิ์. "การมีส่วนร่วมทางการเมืองในการปกครองระบอบประชาธิปไตย,"
รัฐศาสตร์. 34 (10) : 52-71 ; ตุลาคม 2529.
- บุญเลิศ ศุกดิลก. "สื่อมวลชนและการพัฒนาประเทศ : วิเคราะห์เชิงทฤษฎีและวิจัย,"
วารสารธรรมศาสตร์. 7 : 39 - 44 ; กรกฎาคม - กันยายน 2520.
. "สื่อมวลชน: พลังแฝงในการพัฒนาการเมืองที่ถูกกลืน," วารสารสังคมศาสตร์
8 : 30 - 54 ; ตุลาคม - ธันวาคม 2521.
- บุญเลิศ ธีระตระกูล. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกรมกรไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีกรมกร
การทำเรื่องแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ,
2528. อัดสำเนา.
- เบญจมา สวัสดิ์โอ. รายงานผลการวิจัยเรื่อง บทบาททางการเมืองของผู้นำท้องถิ่น : ศึกษา
เฉพาะกรณีสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
2527. อัดสำเนา.

ประกาศศักดิ์ ธานีพงศ์. นักธุรกิจการเมือง : การศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทาง

การเมือง. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2527.

อัสสำเนา.

ประทาน คงฤทธิศึกษากร. "การปกครองท้องถิ่นในระบบเทศบาล," นิตยสารท้องถิ่น.

23 (10) : 16-30 ; ตุลาคม 2526. ข.

_____. "การปกครองท้องถิ่นกับความร่วมมือของประชาชน," นิตยสารท้องถิ่น 23 (2) :

1 -5 ; กุมภาพันธ์ 2526. ก.

_____. การปกครองท้องถิ่น พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อู่การพิมพ์ , 2534.

_____. ทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ , 2525.

_____. "เทศบาล สถาบันการปกครองตนเองของประชาชน" เทศาภิบาล. 79 (11) :

5-20 ; พฤศจิกายน 2527 ก.

_____. เอกสารประกอบความรู้ทางวิชาการ การประชุมใหญ่สันนิบาตเทศบาล

แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 25. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น , 2527 ข.

_____. "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท," วารสารพัฒนบริหารศาสตร์

30 (2) : 1-47 ; เมษายน - มิถุนายน 2533.

ประสิทธิ์ บุญลิขิต. สถานะทางเศรษฐกิจและสังคมกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษา

เฉพาะกรณีประชาชนในเขตสุราษฎร์ธานี อำเภอยะรัง จังหวัดเชียงราย.

วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2531. ถ่ายเอกสาร

ประหยัด หงษ์ทองคำ. การปกครองท้องถิ่นไทย พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช ,

2526.

_____. "เทศบาล : สถาบันหลักของการปกครองตนเองของประชาชน," นิตยสารท้องถิ่น.

25 (12) : 4-5 ; ธันวาคม 2528.

ประหยัด หงษ์ทองคำ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. ปัญหาและแนวทางปรับปรุงประสิทธิภาพของการ

บริหารเทศบาลไทย. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์ , 2529.

"เผยผู้ใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ส.ท. เพิ่มขึ้นจาก 37 แห่งลงเป็น 42 %," ไทยนิวส์. 26 กันยายน 2533. หน้า 3.

พงศธร สัจจชลพันธ์. การศึกษาความไว้วางใจทางการเมืองและความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองของชนชั้นผู้นำในหมู่บ้านแห่งหนึ่งซึ่งเคยเป็นเขตอิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . 2530 , อุดສຳເນາ.

พรชัย เทพปัญญา. การสำรวจความคิดเห็นของนายกเทศมนตรีและปลัดเทศบาลที่มีต่อโครงสร้างของเทศบาลในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2526.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. "กรอบการมองพฤติกรรมการเมือง," วารสารสังคมศาสตร์ 17 (1) : 77-99 ; มกราคม - มีนาคม 2523.

_____. ข่าวสารการเมืองของคนไทย. กรุงเทพฯ : เจ้าพระยาการพิมพ์ , 2526.

มานะศรี ยงเจริญ. การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีนักศึกษาคณะรัฐศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยรามคำแหง. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2523. อุดສຳເນາ.

รังสิต วงศ์ทองดี. พฤติกรรมการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีการใช้อิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาตำบลอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม พศ.2523 วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529. อุดສຳເນາ.

รวิพิจ เวชยันต์วุฒิ และชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา. รายงานการวิจัยเรื่องทัศนคติของชาวเชียงใหม่ต่อคอนโดมิเนียม. ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2534. อุดສຳເນາ.

วรพิตย์ มีมาก. การวิเคราะห์โครงสร้างการบริหารงานและประสิทธิภาพของหน่วยการปกครองท้องถิ่น ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างสภามณฑลและเทศบาล. วิทยานิพนธ์ พบ.ด. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ , 2532. ถ່າຍເອກສາຣ.

_____. "การวัดสมรรถนะของจังหวัดเพื่อการบริหารการพัฒนา : ศึกษาเฉพาะกรณีภาคเหนือ," รัฐศาสตร์ปริทัศน์ เอกสารวิชาการลำดับที่ 8. ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : 77 - 108 ; พฤษภาคม 2531.

- วิจัย, สำนัก สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. พฤติกรรมในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล พ.ศ. 2510 : ศึกษาจากกรณีของเทศบาลเมืองขอนแก่น และมหาสารคาม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักนายกรัชมณเฑียร , 2516.
- วิทยา นภาศิริกุลกิจ. การเมืองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2523.
- วิสุทธิ โปธิแท่น. "การให้ความรู้ทางการเมืองเพื่อการมีส่วนร่วมในทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพในประเทศไทย," รัฐศาสตร์สาร 3 : 32 - 36 ; สิงหาคม 2519 .
- วีรวัดน์ เปรมประภา. การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานไฟฟ้านครหลวง. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528. ถ่ายเอกสาร
- วีระ รอดเรือง. "เทศบาลกับความเป็นประชาธิปไตย," นิตยสารท้องถิ่น 15 (6) : 29-36 ; มิถุนายน 2518.
- ศักดิ์ กัณหาวี้ง. การจัดตั้งชุมชนย่อยในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ร.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2535. ถ่ายเอกสาร
- ศักดิ์ชัย ประจง. ความสนใจและความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมืองของข้าราชการไทย วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2531. อัดสำเนา.
- ศิริชัย ศิริกายะ. "การใช้สื่อมวลชนของคณายากจนในชนบท," นิเทศสาร 5 : 68 ; ตุลาคม 2519.
- สุภชัย เอี่ยมละออ. พฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเมืองพัทยา เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2528. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2528. อัดสำเนา.
- เศกสิน ศรีวัฒนากุลกิจ และ เบญจา สวัสดิ์โอ. รายงานวิจัยเรื่องการประเมินผลการดำเนินงานของเทศบาลนครเชียงใหม่ ระหว่าง พ.ศ. 2528-2530. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ , มีนาคม 2532. อัดสำเนา.
- สถิตย์ นิยมญาติ. สังคมวิทยาการเมือง. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช , 2524.

- สนธิ์ บางยี่ขัน และ วิทยา นาคศิริกุลกิจ. การเมืองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2517.
- สมควร กวียะ. นิสัยการรับข่าวสารของประชาชนในหมู่บ้านชนบทไทย. เอกสารวิจัยหมายเลข 7. สถาบันไทยคดีศึกษา. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. , สิงหาคม 2523
- สมจิตต์ สุวรรณภัก. ความรู้สึกร่วมถึงผลกระทบทางการเมืองและความสนใจทางการเมืองของนักเรียนไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนคลองท่อมราษฎร์รังสรรค์ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2528. อุดสำเนา.
- สมพงษ์ บุญประดิษฐ์. ความสำคัญต่อการปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาล : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างข้าราชการและ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525. อุดสำเนา
- สายทิพย์ สุกดีพันธ์. การเรียนรู้ทางการเมืองของเยาวชนไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2524. อุดสำเนา.
- สิริ โรจน์รัตนเกียรติ. การศึกษาองค์ประกอบและมูลเหตุของการพัฒนาชุมชนในภาคเหนือของไทย. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2531. ถ่ายเอกสาร.
- สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2527.
- สุชาติ เวโรจน์. ความรู้สึกร่วมถึงผลกระทบทางการเมืองและความสนใจทางการเมือง. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2521. อุดสำเนา.
- สุรีย์ บุญยานุพงศ์ และ อัสฎางค์ โปรภานนท์. รายงานการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาพื้นที่เมืองบริวารของเมืองเชียงใหม่. สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. , 2529. อุดสำเนา.

- เสถียร เขยประดับ. "คุณลักษณะของสื่อมวลชนในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ," เอกสารประกอบคำบรรยายในวิชาสัมมนาในเทศาตร์พัฒนาการ. บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- เสน่ห์ โขติ. การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชุมชนชนบทไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านวังคล้า อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2524. อัดสำเนา.
- แสง รัตนมงคลมาศ. "บทนำ," ใน พฤติกรรมการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งสมาชิกเทศบาล พ.ศ. 2510 : ศึกษาจากกรณีของเทศบาลเมืองขอนแก่นและมหาสารคาม. สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี , 2516.
- หรรณพ พุกจันทร์. สมาคมจีนกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง : ศึกษากรณีสมาคมจีน จังหวัดพิษณุโลกกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ปี พ.ศ. 2528. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532. ถ่ายเอกสาร
- อมร รักษาสัตย์. "เทศบาลเพื่อการพัฒนา," ใน รวมบทความเกี่ยวกับเทศบาล พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น , 2509.
- อัครเมศวร์ ทองนวล. "การมีส่วนร่วมทางการเมือง : สรรวจแนวคิดพื้นฐาน," รัฐศาสตร์ 34 (10) : 34-50 ; ตุลาคม 2529.
- _____. การสื่อสารทางการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณีกรุงเทพมหานครสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ร.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2527. อัดสำเนา.
- อัญญาณ์ ปาณิกบุตร. "รายได้เทศบาล," ใน รายงานรวบรวมคำอภิปรายและผลการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการส่งเสริมศักยภาพและประสิทธิภาพในการอำนวยความสะดวกของเทศบาล. บรรณาธิการโดย กฤษ เพิ่มทันจิตต์ และคณะ. กรุงเทพฯ : โครงการตำราวิทยาศาสตร์อุตสาหกรรม , 2531.
- อุทัย หิรัญโต. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์ , 2523.

- Almond, Gabriel A. and Sidney Verba . The Civic Culture : Political Attitudes and Democracy in Five Nations. Boston : Little, Brown and Company , 1965.
- Bennett, W. Lance. The Political Mind and the Political Environment. Massachusetts : Lexington Books, 1975.
- Bishop, Michael E. "Media Use and Democratic Political Orientation in Lima , Peru," Journalism Quarterly. 1 (1) : 60-67 ; spring 1973.
- Bone, Hugh A. and Austin Ranney. Politics and Voters. New York : McGraw-Hill, 1967.
- Broom, Leonard and Philip Selznick. Sociology, A Text With Adapted Readings. New York : Harper & Row Publishers, 1968.
- Campbell, Angus. "Sense of Citizen Duty," in Measure of Political Attitudes. edited by John P. Robinson. Jerrold G. Rust and Kendra B. Head. p. 461-464. Ann Arbor, Michigan : The Institute for Social Research, The Univeraity of Michigan, 1968.
- Chaffee, Steven. Political Communication. Beverly Hills, California : Sage Publication, 1975.
- Chavis, David M, James H. Hogge and David W. McMillan. "Sense of Community Through Brunswik's lens : A First Look," Journal of Community Psycology. 14 : 24-40 ; January 1986.
- Chavis, David M. and J.R. Newbrough. "The Meaning of Community in Community Psycology," Journal of Community Psycology. 14 : 335-340 : October 1986.
- Clotfelter, James. Political Choices. New York : Holt Rinchart and Winston, 1980.

Dahl, Robert A. Modern Political Analysis. 3 rd ed. Englewood Cliffs,
New Jersey : Prentice-Hall, 1976.

_____. Who Governs ? Democracy and Power in an American City.
New Haven : Yale University Press, 1961.

Davidson, William B and Patrick R. Cotter. "Measurement of Sense of
Community Within The Sphere of City," Journal of Applied
Social Psychology, 16 (7) : 608 - 619 ; 1986.

DeHoog, Ruth Hoogland., David Lowery and William E. Lyons. "Citizen
Satisfaction with Local Governance : A Test of Individual,
Jurisdictional, and City - Specific Explanations," Journal of
Politics. 52(3) : 807 - 837 ; August, 1990.

Deutsch, Karl W. Politics and Government : How People Decide Their
Fate. 2 nd ed. Boston : Houghton Mifflin Company, 1974.

Dye, Thomas R. Politics in state and communities. 5 th ed. Englewood
Cliffs, New Jersey : Prentice - Hall, 1985.

Easton, David. A Framework for Political Analysis. Englewood Cliffs,
New Jersey : Prentice - Hall, 1965.

Glynn, Thomas J. "Psychological Sense of Community Measurement and
Application," Human Relations. 34 (9) : 789-818 ; September
1981.

_____. "Neighborhood and Sense of Community," Journal of Community
Psychology. 14 : 341-352 ; October, 1986.

Huntington, Samuel P. and Jorge I. Dominguez. "Political Development,"
in Handbook of Political Science. V. 3. edited by Fred I.
Greenstein and Nelson W. Polsby. P.1-114 Massachusetts : Addison
Wesley, 1975.

Kaplan, A. The Conduct of Inquiry : Methodology for Behavior Science.
Seranton, Penn : Chandler Publishing, 1964.

Learner, Daniel. "Toward a Communication Theory Modernization," in
Communication and Political Development. edited by Lucian
W. Pye. p. 432. Princeton : Princeton University Press, 1963.

McCarthy, Mary E ; Grace M.H. Pretty and Victor Catano. "Psychological
Sense of Community and Student Burnout," Journal of College
Student Development. 31 : 211-216 ; May, 1990.

McClosky, Herbert. "Political Participation," in International
Encyclopedia of the Social Sciences. v.12 edited by David L.
Sills. p. 252-265. New York : Macmillan and Free Press, 1968.

McMilla, David M. and David M. Chavis. "Sense of Community : A
Deffinition and Theory," Journal of Community Psychology. 14
: 6-23 ; January, 1986.

Milbrath, Lester W. Political Participation : How and Why Do People
Get Involved in Politics. Chicago : Rand McNally, 1965.

Milbrth, Lester W. and M.L. Goel . Political Participation : How and
Why Do People Get Involved in Politics. 2 nd. ed. Chicago :
Rand McNally, 1977.

Miller, Arthur H. "Political and Issue and Trust in Government
1946-1970." American Political Science Review. 68 (3) : 952,
1974.

Nie, Norman H. and Sidney Verba. "Political Participation," in Hand
book of Political Science. V. 4. edited by Fred I. Greenstein
and Nelson W. Polsby. p. 9-12. Massachusetts : Addison Wesley,
1975.

Ornstein, Allam C. and Levine U. Daniel. An Introduction to the
Foundation of Education. 3 rd . ed. Boston : Houghton Mifflin
Company , 1985.

- Pretty, Grace M.H. "Relating Psychological Sense of Community to Social Climate Characteristics," Journal of Community Psychology. 18. : 60-65 ; January, 1990.
- Pretty, Grace M.H and Mary McCarthy. Exploring Psychological Sense of Community Among Women and Men of the Corporation. Canada : Saint Mary's University, 1990. Photo Copy.
- Prewitt, Kenneth. "Political Efficacy," in International Encyclopedia of the Social Sciences. v.12 edited by David L. Sills. p. 225-228. New York : Macmillan and Free Press, 1968.
- Robinson, John P., Jerrold G. Rusk and Kendra B.Head. Measure of Political Attitude. Ann Arbor, Michigan : The Institute for Social Research, The University of Michigan, 1968.
- Roger, Everett M. and F. Floyd Shoemaker. Communication Innovation. 2 nd . ed. New York : The Free Press, 1971.
- Roth, David F. and Frank L. Wilson. The Comparative Study of Politics. Boston : Houghton Mifflin Company, 1976.
- Ruland, Jurgen and Bhansoon Ladavalya. "Urbanization, Municipal Government and Development in Regional City : The Case of Chiang Mai," รัฐศาสตร์ปริทรรศน์ เอกสารวิชาการลำดับที่ 8 ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : 109-149 ; ธันวาคม 2530 - พฤษภาคม 2531.
- Rusch, Michael and Phillip Althoff. An Introduction to Political Sociology. London : Thomas Nelson and Sons, 1971.
- Verba. Sidney and Norman H. Nie. Participation in America : Political Democracy and Social Equality . New York : Harper & Row, 1972 .

Verba, Sidney and Richard Broady. "Participation, Policy Preference and the War in Vietnam," Public Opinion Quarterly. 34 : 325 - 332, 1970.

Verba, Sidney, Norman H. Nie and Jae - On Kim. Participation and Political Equality (A Seven - Nation Comparison). New York : Cambridge University Press, 1978.

Wandersman, Abraham. "A Framework of Participation in Community Organization," The Journal of Applied Behavioral Sciences. 17 (1) : 27-58. January - March, 1981.

Weiner, Myron. "Political Participation : Crisis of the Political Process," in Crisis on Sequences in Political Development. edited by Leonard Binder and others. p. 159 - 204. Princeton : Princeton University Press, 1971.

Welch. Susan. "Dimensions of Political Participation in a Canadian Sample," Canadian Journal of Political Science. : 553 - 556 ; December, 1975.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ข้อมูลเกี่ยวกับเทศบาลนคร เชียงใหม่โดยสังเขป

เทศบาลนครเชียงใหม่ เดิมเป็นสุขาภิบาล เริ่มตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2457 และได้ยกฐานะจากสุขาภิบาลเมืองเชียงใหม่ ตามพระราชบัญญัติระเบียบเทศบาล พ.ศ.2476 ประกาศเป็นพระราชบัญญัติจัดตั้งเทศบาลนครเชียงใหม่ พุทธศักราช 2478 ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 52 ตอนที่ 80 ลงวันที่ 29 มีนาคม 2478 นับจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 56 ปี นับว่าเป็นเทศบาลแห่งแรกในประเทศไทย แต่เดิมมีพื้นที่ความรับผิดชอบ 17.5 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ.2526 ได้ขยายพื้นที่เพิ่มเป็น 40 ตารางกิโลเมตรครอบคลุมพื้นที่ 14 ตำบล คือ ตำบลวัดเกต ตำบลช้างคลาน ตำบลศรีภูมิ ตำบลช้างม่อย ตำบลพระสิงห์ ตำบลหายยา ตำบลสุเทพ ตำบลป่าแดด ตำบลฟ้าฮ่าม ตำบลหนองป่าครั่ง ตำบลท่าศาลา ตำบลป่าตัน ตำบลหนองหอย และตำบลช้างเผือก สำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่ ตั้งอยู่เลขที่ 1 ถนนวิจิตรคำ อำเภอเมือง เชียงใหม่ ทางฝั่งแม่น้ำปิงด้านทิศตะวันตก

ดวงตราของเทศบาลนคร เชียงใหม่

เทศบาลนครเชียงใหม่มีดวงตราประจำเทศบาลเป็น รูปพระบรมธาตุดอยสุเทพ ปุยเมฆ พญานาค รวงข้าว และลายดอกประจำยาม ซึ่งมีความหมายดังนี้

- พระบรมธาตุดอยสุเทพ เป็นปูชนียสถานอันศักดิ์สิทธิ์ เป็นสถานที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป ทั้งทั้งประเทศ แสดงถึงการเป็นศูนย์กลางทางพุทธศาสนาในภาคเหนือที่เป่ล่งรัศมีรุ่งเรืองมาทุกยุคทุกสมัย
- ปุยเมฆ แสดงถึงบรรยากาศของเชียงใหม่ที่มีความชุ่มฉ่ำเย็นสบายน่าอยู่ตลอดทั้งปี
- พญานาค ตามประวัติเป็นผู้ให้น้ำ เชียงใหม่เป็นต้นน้ำลำธารหลายสาย โดยเฉพาะแม่น้ำปิงที่หล่อเลี้ยงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวเชียงใหม่ และจังหวัดใกล้เคียง เป็นแม่น้ำสายสำคัญสายหนึ่งของภาคเหนือ
- รวงข้าว หมายถึงความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์ธัญญาหาร ซึ่งมีได้หมายถึงเฉพาะแต่เป็นเพียงอู่ข้าวอู่น้ำเท่านั้น ยังรวมถึงผลผลิตทางการเกษตรที่มีชื่อเสียงอื่น ๆ อีกมากมาย

สภาพทางภูมิศาสตร์

เทศบาลนครเชียงใหม่ มีอาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอแม่ริม และอำเภอสันทราย
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอสารภี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอดอยสะเก็ด และอำเภอสันกำแพง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอหางดง

ประชากร

จำนวนประชากรในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ รวมทั้งสิ้น 161,039 คน (งานทะเบียนราษฎร เทศบาลนครเชียงใหม่ สิงหาคม 2534)

รายได้

ในปี พ.ศ. 2534 เทศบาลนครเชียงใหม่ มีรายได้ทั้งหมดตามที่ประมาณการไว้โดยเฉลี่ย 289 ล้านบาท และมีรายจ่ายทั้งหมดตามที่ประมาณการไว้ โดยเฉลี่ย 285.3 ล้านบาท ปรากฏว่ามีรายได้สูงกว่ารายจ่ายโดยเฉลี่ยประมาณ 3.7 ล้านบาท (งานจัดทำงบประมาณ กองวิชาการ และแผนงาน เทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ. 2534)

นโยบายในการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ของเทศบาลนครเชียงใหม่

การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1. จะปรับปรุงและขยายโครงข่ายระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และการบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ ให้เพียงพอับความต้องการ กิจกรรมของเมือง เช่น การไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ถนน ตรอก ซอย ทางระบายน้ำ สวนสาธารณะ สวนสุขภาพ สนามเด็กเล่น ที่พักผ่อนหย่อนใจ ตลาด ฯลฯ เป็นต้น

2. จะเร่งรัดแก้ไขปัญหาสภาวะแวดล้อมและมลภาวะอันเกิดจากน้ำเน่าเหม็น สิ่งปฏิกูล แหล่งเสื่อมโทรม การรुक้าที่สาธารณะ และการสุาภิบาลในเขตเมือง ให้มีสภาพน่าอยู่อาศัย และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีของเมือง

3. จะควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ตามกฎหมายกำหนด และจะป้องกันมิให้มีสิ่งก่อสร้างที่ไม่พึงปรารถนาเกิดขึ้นในตัวเมืองเชียงใหม่ เพื่อรักษาเอกลักษณ์ของเมือง และภูมิทัศน์ที่สวยงามของตัวเมืองไว้สืบไป

4. จะขยายเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ออกไปในขอบเขตพื้นที่ที่มีความเจริญของชุมชนขยายตัวออกไป เพื่อจะได้สามารถบริการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้อย่างถูกต้องและทั่วถึง เป็นการสนับสนุนการขยายตัวของชุมชน ให้ได้รับความสะดวกสบาย โดยทั่วถึงกัน

5. จะส่งเสริมการจัดสร้างเมืองใหม่คู่กับนครเชียงใหม่ในปัจจุบัน เพื่อรองรับความเจริญก้าวหน้าทุกด้านและเพื่อการอนุรักษ์เมืองเก่าไว้เป็นสมบัติของชาติสืบไป

การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

1. จะส่งเสริมฐานเศรษฐกิจของเมืองให้เป็นแหล่งจ้างงานและแรงงาน สนับสนุนการอุตสาหกรรมที่ใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น อุตสาหกรรมพื้นบ้าน และสินค้าพื้นเมืองที่ผลิตได้ในท้องถิ่น

2. จะส่งเสริมอาชีพของประชาชนภายในเขตเทศบาล เพื่อให้สามารถดำรงชีพ และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตลอดจนการกำหนดมาตรการให้ประชาชนได้รับความเป็นธรรมในการซื้อขายสินค้ามากที่สุด

3. จะส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้พัฒนาก้าวหน้ายิ่งขึ้น และจะประสานสัมพันธ์กับองค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศให้เข้ามามีส่วนร่วมในด้านการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

4. จะสนับสนุนให้มีตลาดสินค้าทางการเกษตร การพัฒนาระบบการตลาดของเมืองให้เชื่อมโยงกับชนบท การจัดตั้งสถาบันการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร

5. จะส่งเสริมและพัฒนารายได้ของประชาชน โดยเน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด

6. จะสนับสนุนการให้บริการทางวิชาการด้านการอุตสาหกรรม การเกษตรกรรม และการจัดกิจกรรมอื่น ๆ อันเป็นผลต่อการเพิ่มรายได้ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึง

การพัฒนาด้านสังคม

1. จะส่งเสริม ทนุบำรุงพระบรมพระพุทธรศาสนาตลอดจนศาสนาอื่น ๆ

2. จะส่งเสริมและขยายการให้บริการ ด้านสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและเพียงพอกับความต้องการของประชาชนในเขตเทศบาล

3. จะปรับปรุงโรงพยาบาลและศูนย์บริการสาธารณสุขของเทศบาล เพื่อขยายการให้บริการด้านการรักษาพยาบาล ขยายและปรับปรุงอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น เพื่อให้การส่งเคราะห์แก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อยในเขตเมืองได้รับการรักษาพยาบาลแบบให้เปล่าให้มากที่สุด

4. จะส่งเสริมและปรับปรุงด้านการรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง ตลอดจนการปรับปรุงแหล่งชุมชนผู้มีรายได้น้อยให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสภาพสังคมปัจจุบัน ได้อย่างเป็นสุขพอควรแก่อัตภาพ

5. จะส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาทั้งในระบบ โรงเรียนและนอกโรงเรียน การกีฬาและนันทนาการ กิจกรรมศูนย์เยาวชน ด้วยการปรับปรุงมาตรฐานการดำเนินงาน และการให้บริการแบบให้เปล่าแก่ประชาชนโดยทั่วถึงกัน

6. จะส่งเสริมและสนับสนุน ให้สถานศึกษาในสังกัดเทศบาล ให้พัฒนาระบบการจัดการศึกษา และการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพดียิ่งขึ้น และให้มีโอกาสนำเสนอผลงานความก้าวหน้าทางการศึกษา เพื่อสร้างความเลื่อมใสศรัทธา ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนทั่วไป

7. จะพัฒนาและปรับปรุงอาคารสถานที่ของโรงเรียนเทศบาล ให้ได้คุณภาพ และมาตรฐานสามารถให้บริการและประโยชน์แก่ชุมชนได้อย่างเหมาะสม เป็นโรงเรียนของชุมชน

8. จะสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้มีโอกาสนในการแสดงออกในกิจกรรมต่างๆ อย่างเหมาะสม ตลอดจนการปลูกฝังจรรยาบรรณให้รู้จักสิทธิ หน้าที่ และมีพฤติกรรมอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขตามควรแก่ฐานะแห่งตน

9. จะส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและขนบธรรมเนียมของท้องถิ่น เสริมสร้างทัศนคติ ค่านิยมให้ประชาชนเกิดความรักในท้องถิ่น มีความเคารพกฎเกณฑ์ของสังคมสนับสนุน ให้ความร่วมมือ และเต็มใจเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของท้องถิ่นและที่ท้องถิ่นจัดขึ้น รวมทั้งจะสนับสนุนการจัดตั้งหรือการดำเนินการขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นอย่างจริงจัง

การพัฒนาด้านการเมืองและการบริหาร

1. จะส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นตามระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมากยิ่งขึ้น ทั้งในรูปแบบของบุคคล คณะบุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ โดยไม่แบ่งแยกว่าเป็นกลุ่มหนึ่งกลุ่มใด
2. จะหามาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนในเขตเทศบาลมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากยิ่งขึ้น
3. จะปรับปรุงโครงสร้างและระบบการบริหารและการให้บริการของเทศบาล ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถกระจายการให้บริการไปสู่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว รวมทั้งการปรับปรุงด้านคุณภาพและปริมาณในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลทั้งด้านวิชาการและเทคนิคต่าง ๆ
4. จะปรับปรุงและพัฒนาสื่อการประชาสัมพันธ์ให้ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อให้ประชาชนทราบข่าวสารการพัฒนาท้องถิ่นและ เพื่อความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ได้ถูกต้องตรงกัน อันจะทำให้เกิดความร่วมมือกันด้วยดีในการพัฒนาและแก้ปัญหาของเมือง
5. จะเร่งรัดปรับปรุงและพัฒนารายได้ของเทศบาลให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น เพื่อสามารถจะนำไปใช้ในการพัฒนาและแก้ปัญหาของเมือง ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
6. จะจัดหาและปรับปรุงเครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานให้ทันสมัย มีประสิทธิภาพสูง เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานให้ได้ผลดีทั้งปริมาณและคุณภาพ เป็นประโยชน์ต่อการให้บริการประชาชนมากที่สุด

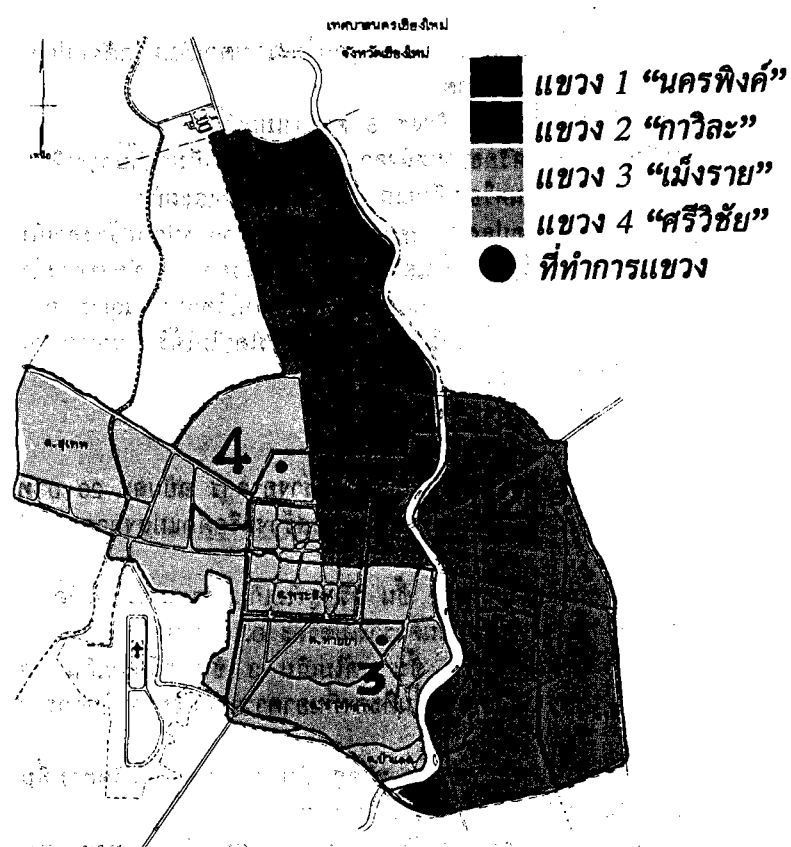
คณะ เทศมนตรีนคร เชียงใหม่

คณะ เทศมนตรีนคร เชียงใหม่ชุดปัจจุบัน (พ.ศ.2534) มาจากกลุ่มอาณัติภูมิ ประกอบด้วย

1. นายวรกร ตันตราภรณ์ นายกเทศมนตรีนคร เชียงใหม่
2. นายวาทย์ วิบูลสันติ เทศมนตรีฝ่ายธุรการและงานคลัง

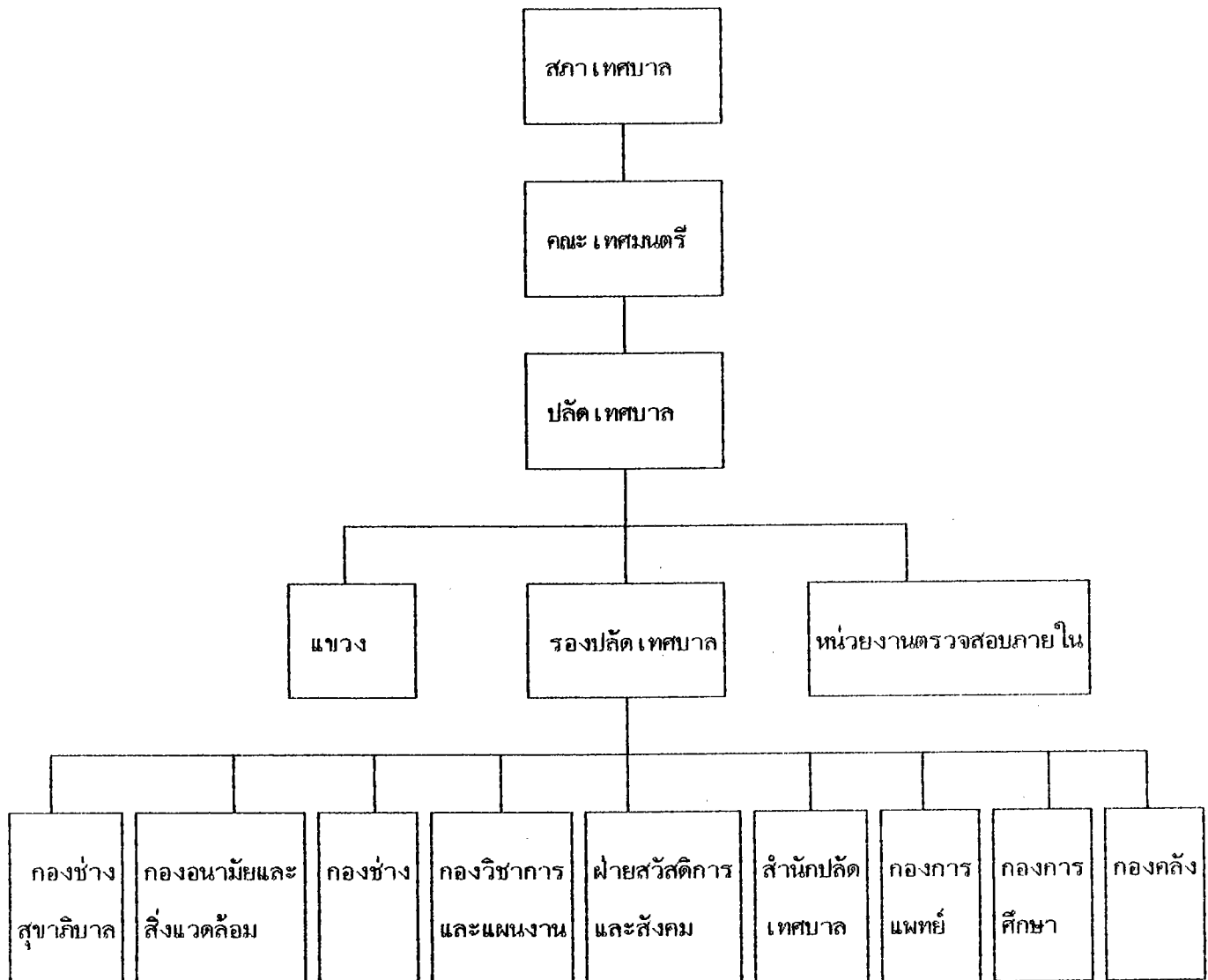
3. นายสมศักดิ์	บุญตระกูลพนทวิ	เทศมนตรีฝ่ายงานช่าง
4. นายเสวก	กิตติกุล	เทศมนตรีฝ่ายงานสาธารณสุข
5. นายประเสริฐ	ธนาฤทธิ์	เทศมนตรีฝ่ายงานการศึกษา

แผนที่แสดงเขตแขวงเทศบาลนครเชียงใหม่

ภาพประกอบ 2 แผนที่แสดงเขตแขวงเทศบาลนคร เชียงใหม่

ส่วนการบริหาร เทศบาลนครเชียงใหม่

ภาพประกอบ 3 แสดงส่วนการบริหารเทศบาลนครเชียงใหม่ (ปัจจุบัน)

สำนักปลัดเทศบาล มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของเมือง หรือกิจการที่มีได้ กำหนดว่าเป็นหน้าที่ของงานส่วนราชการใด หรืองานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย ประกอบด้วย 2 ฝ่าย
1 งาน คือ

1. ฝ่ายบริหารงานทั่วไป มี 3 งาน ได้แก่ งานการเจ้าหน้าที่ งานควบคุมเทศพาณิชย์ และงานพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว
2. ฝ่ายปกครอง มี 3 งาน ได้แก่ งานทะเบียนราษฎร งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และงานรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคง
3. งานธุรการ

กองวิชาการและแผนงาน มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานวิชาการและการวางแผน รวมทั้งงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย โดยแบ่งงานและหน้าที่ความรับผิดชอบภายในออกเป็น 6 งาน ได้แก่ งานประชาสัมพันธ์ งานนิติการ งานวิเคราะห์นโยบายและแผน งานจัดทำงบประมาณ งานวิจัยและประเมินผล และงานธุรการ

กองช่าง ประกอบด้วย

1. งานธุรการ มีหน้าที่รับผิดชอบ งานรับเรื่องราว รับคำร้อง คำขออนุญาตดำเนินการในเรื่องที่เป็นความรับผิดชอบของกองช่าง จัดทำหนังสือราชการ เก็บรวบรวมข้อมูล สถิติต่างๆ จัดเก็บเอกสารให้สามารถค้นหาได้สะดวก ให้บริการในการขอรับสวัสดิการของพนักงานและลูกจ้างทุกคนในกองช่าง ดูแลรักษาสตงและครุภัณฑ์ของทุกงานในกองช่าง
2. ฝ่ายแบบแผนและก่อสร้างมีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานวิศวกรรม งานสถาปัตยกรรม และงานผังเมือง
3. ฝ่ายการโยธา มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบงานสาธารณูปโภค งานสวนสาธารณะและงานศูนย์เครื่องจักรกล

กองช่างสุขาภิบาล ประกอบด้วย

1. งานธุรการ
2. งานการคลัง
3. ฝ่ายกำจัดมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล มีหน้าที่รับผิดชอบงานกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล งานเครื่องจักรกลและซ่อมบำรุง และงานโรงงานกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
4. ฝ่ายบำบัดน้ำเสีย มีหน้าที่รับผิดชอบงานแบบแผนและก่อสร้าง งานควบคุมและตรวจสอบการบำบัดน้ำเสีย งานบำรุงรักษาและซ่อมแซม และงานวิเคราะห์คุณภาพน้ำ

กองคลัง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเงินและบัญชี การพัสดุและทรัพย์สิน การงบประมาณ งานผลประโยชน์ และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย โดยแบ่งงานและหน้าที่ความรับผิดชอบภายในดังนี้

1. งานธุรการ
2. ฝ่ายพัฒนารายได้ มีหน้าที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบการปฏิบัติงานในหน้าที่ของงานการคลังการงบประมาณ และงานผลประโยชน์ประกอบด้วย งานแผนที่ภาษี และทะเบียนทรัพย์สินงานผลประโยชน์
3. ฝ่ายบริหารงานคลัง มีหน้าที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบการปฏิบัติงาน ในหน้าที่ของงานการเงินและบัญชี งานพัสดุและทรัพย์สิน ประกอบด้วย งานการเงินและบัญชี งานการคลังและงบประมาณ และงานพัสดุและทรัพย์สิน

กองการแพทย์ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานการแพทย์ทั้งด้านการบริหารการแพทย์และการรักษาพยาบาล ทันตกรรม และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย โดยแบ่งงานและหน้าที่ความรับผิดชอบภายในดังนี้

1. ฝ่ายบริการการแพทย์ มีหน้าที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบงานในหน้าที่ของงานเภสัชกรรมงานทันตสาธารณสุข งานชันสูตรและรังสีวินิจฉัยงานวิชาการและแผนงาน

2. ฝ่ายการพยาบาล มีหน้าที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบการปฏิบัติงานในหน้าที่ของงานเวชกรรมสังคม งานผู้ป่วยนอกและอุบัติเหตุ งานผู้ป่วยในและห้องคลอด งานผ่าตัดและวิสัญญี

3. ฝ่ายศูนย์บริการสาธารณสุข มีหน้าที่ อำนาจการ ควบคุม กำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์บริการสาธารณสุข ฝ่ายศูนย์บริการสาธารณสุขต้องประกอบด้วย ศูนย์บริการสาธารณสุขอย่างน้อย 2 แห่งขึ้นไป หากมีศูนย์เพียง 1 แห่ง ให้จัดตั้งเป็นงานศูนย์บริการสาธารณสุขขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการกองการแพทย์

4. งานธุรการ มีหน้าที่เกี่ยวกับงานธุรการของกองหรือฝ่ายและงาน

5. งานการเงินและบัญชี

กองอนามัยและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

1. ฝ่ายบริหารงานสาธารณสุข มีหน้าที่รับผิดชอบ งานแผนงานสาธารณสุข งานสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม งานรักษาความสะอาด และงานเผยแพร่และฝึกอบรม

2. ฝ่ายบริการและส่งเสริมการอนามัย มีหน้าที่รับผิดชอบงานส่งเสริมสุขภาพ งานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ และงานสัตวแพทย์

กองการศึกษา มีหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ให้เป็นไปตามหลักการและนโยบายของกระทรวงมหาดไทย และสำนักงานการศึกษาท้องถิ่น

เนื่องจากรัฐบาลได้มอบหมายเรื่องการประถมศึกษาให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการจัดการศึกษา เทศบาลจึงมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาในเขตเทศบาล โดยถือปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักการและนโยบายของกระทรวงมหาดไทย และสำนักงานการศึกษาท้องถิ่นความรับผิดชอบของเทศบาลในการจัดการศึกษาพอสรุปได้ดังนี้

1. มีหน้าที่จัดการประถมศึกษา

2. จัดให้เด็กที่มีอายุถึงเกณฑ์ในเขตเทศบาลได้เข้าเรียนโดยทั่วถึง

3. เป็นผู้จัดตั้งและดำรงโรงเรียนเทศบาล

4. ควบคุมและบริหารโรงเรียนเทศบาลในเขตของตน

กองการศึกษา ประกอบด้วย

1. ฝ่ายบริการการศึกษา ได้แก่ งานการเจ้าหน้าที่ งานบริหารวิชาการ งานการเงิน และงานสายโรงเรียน

สำหรับ โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนคร เชียงใหม่ ปัจจุบันเปิดทำการสอน จำนวน 11 โรงเรียน

2. ฝ่ายพัฒนาการศึกษา ได้แก่ งานพิเศษการศึกษา งานกิจการนักเรียน งานกิจกรรม เด็ก เยาวชน และการศึกษาออกโรงเรียน

3. งานธุรการ

ฝ่ายสวัสดิการและสังคม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน การสังคมสงเคราะห์ และงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือตามที่ได้รับมอบหมายโดยแบ่งงานและหน้าที่ความรับผิดชอบภายใน ดังนี้

1. งานธุรการ
2. งานสังคมสงเคราะห์
3. งานสวัสดิการเด็กและเยาวชน
4. งานพัฒนาชุมชน

หน่วยงานตรวจสอบภายใน หน่วยงานนี้เป็นหน่วยงานหนึ่งในหลายๆ หน่วยงานของเทศบาล ซึ่งได้รับอนุมัติจาก ก.ท. ให้กำหนดตำแหน่งขึ้นใหม่ เมื่อปีงบประมาณ พ.ศ.2531 สำหรับเทศบาล นครเชียงใหม่ ได้รับอนุมัติ 4 อัตรา คือ

เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน 6 จำนวน 1 อัตรา

เจ้าหน้าที่ตรวจสอบภายใน 3--5 จำนวน 3 อัตรา

แต่ละปีเทศบาลมีรายรับและรายจ่ายเพิ่มขึ้นตามหลักฐานรายรับและรายจ่ายย้อนหลังไป

4 ปี ดังนี้

	รายรับ	รายจ่าย
ปี พ.ศ.2530	272,569,075.14	262,719,782.01
ปี พ.ศ.2531	207,336,194.05	192,726,075.06
ปี พ.ศ.2532	210,790,022.43	190,959,800.61
ปี พ.ศ.2533	236,748,191.83	189,679,340.97

จากรายการดังกล่าวแสดงว่างานด้านต่าง ๆ ของเทศบาลได้ก้าวหน้าและขยายขอบเขตออกไปมาก ซึ่งจำเป็นต้องมีหน่วยงานหนึ่ง คือ หน่วยงานตรวจสอบภายในคอยช่วยผู้บริหารในการสอบทาน ทบทวนให้การปฏิบัติงานของหน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินไปตามนโยบาย และการบริหารให้เป็นไปตามระเบียบและแผนงานอย่างถูกต้องครบถ้วน และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

แขวง เทศบาลนครเชียงใหม่ เป็นเทศบาลแห่งแรก ซึ่งขอกำหนดส่วนบริหารออกเป็นแขวงเพื่อให้บริการประชาชน ซึ่งในการกำหนดโครงสร้างดังกล่าว กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย โดยหัวหน้างานอัตรากำลังและการสอบ พร้อมคณะได้มาวิเคราะห์รายละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการและหน่วยงานของเทศบาลนครเชียงใหม่ ที่จะปรับปรุงใหม่ และได้จัดให้มีการประชุมคณะ เทศมนตรี ปลัดเทศบาล รองปลัดเทศบาล ผู้อำนวยการกอง ผู้ช่วยผู้อำนวยการกอง และหัวหน้าฝ่าย เพื่อร่วมพิจารณา ถ่ายเทอัตรากำลังบุคลากรที่มีอยู่เดิม ไปบรรจุและแต่งตั้งตามโครงสร้างส่วนราชการที่กำหนดใหม่ รวมทั้งการกำหนดพื้นที่แนวเขตของแขวง และรายละเอียดของงานที่จะนำไปปฏิบัติจัดทำในแขวงต่างๆ โดยเทศบาลนครเชียงใหม่ ได้จัดส่งรายละเอียดและข้อมูลในการจัดตั้งแขวงเพื่อให้กรมการปกครองพิจารณาความเหมาะสม ซึ่งต่อมา กระทรวงมหาดไทย โดยคณะอนุกรรมการวิสามัญกำหนดตำแหน่งฯ ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ 3/2530 เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2530 เห็นชอบให้เทศบาลนครเชียงใหม่ จัดตั้งแขวงรวม 4 แขวง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. **แขวงนครพิงค์** มีพื้นที่ 11.7 ตารางกิโลเมตร ประชากร 29,331 คน ความหนาแน่นของประชากร 2,506 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ใช้ส่วนหนึ่งของอาคารสำนักงานเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นสถานที่ทำการแขวง

2. **แขวงกาวิละ** มีพื้นที่ 11.4 ตารางกิโลเมตร ประชากร 42,627 คน ความหนาแน่นของประชากร 3,739 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ใช้อาคารศูนย์บริการสถานีอนามัยสันป่าข่อยเป็นสถานที่ทำการแขวง

3. **แขวงเมืองราย** มีพื้นที่ 7.7 ตารางกิโลเมตร ประชากร 39,538 คน ความหนาแน่นของประชากร 5,134 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ใช้อาคารศูนย์บริการข้างตลาดเป็นสถานที่ทำการแขวง

4. **แขวงศรีวิชัย** มีพื้นที่ 9.2 ตารางกิโลเมตร ประชากร 46,383 คน ความหนาแน่นของประชากร 5,014 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร ใช้อาคาร สถานีดับเพลิงข้างเพือกเป็นสถานที่ทำการแขวง

อำนาจและหน้าที่ของแขวง

การบริหารงานในระดับแขวงอยู่ในความควบคุมดูแลของหัวหน้าแขวงและขึ้นตรงต่อปลัดเทศบาลรับผิดชอบปฏิบัติงานที่มีลักษณะ เป็นการบริการประชาชน ในเขตพื้นที่ที่กำหนดให้เป็นพื้นที่ของแขวง โดยแบ่งงานและหน้าที่ความรับผิดชอบภายในดังนี้

1. **สำนักงานแขวง** มีหน้าที่เช่นเดียวกับสำนักปลัดเทศบาลในส่วนที่เกี่ยวกับงานธุรการ งานทะเบียนราษฎร งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว สำหรับ ในเขตพื้นที่ของแขวงและงานที่ได้รับมอบหมายจากเทศบาล

2. **งานคลัง** มีหน้าที่เช่นเดียวกับกองหรือฝ่ายคลังในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ งานการเงินและบัญชี งานพัสดุและทรัพย์สิน และงานที่ได้รับมอบหมายจากเทศบาล

3. งานการศึกษา มีหน้าที่เช่นเดียวกับกองหรือฝ่ายการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับงานโรงเรียน งานเผยแพร่และแนะแนวการศึกษา และงานกิจกรรมเด็กเยาวชนและการศึกษานอกโรงเรียน และงานตามที่ได้รับมอบหมายจากเทศบาล

4. งานประปา มีหน้าที่เช่นเดียวกับกองหรือฝ่ายการประปาในส่วนที่เกี่ยวกับงานจำหน่ายและบริหารงานมาตรวัดน้ำ งานการเงินและการบัญชี งานจัดเก็บรายได้และงานตามที่ได้รับมอบหมายจากเทศบาล

5. งานช่าง มีหน้าที่เช่นเดียวกับกองหรือฝ่ายช่างในส่วนที่เกี่ยวกับงานสาธารณูปโภค งานสวนสาธารณะและงานตามที่ได้รับมอบหมายจากเทศบาล

6. งานสาธารณสุข มีหน้าที่เช่นเดียวกับกองหรือฝ่ายสาธารณสุขในส่วนที่เกี่ยวกับงานสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อม งานรักษาความสะอาด งานส่งเสริมสุขภาพ งานป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ งานรักษาพยาบาล งานทันตสาธารณสุข งานสัตวแพทย์ และงานตามที่ได้รับมอบหมายจากเทศบาล

7. งานสวัสดิการสังคม มีหน้าที่เช่นเดียวกับกองหรือฝ่ายสวัสดิการในส่วนที่เกี่ยวกับงานสังคมสงเคราะห์ งานสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน งานพัฒนาชุมชน และงานตามที่ได้รับมอบหมายจากเทศบาล

ผลที่ได้รับจากการจัดตั้งแขวง

- กระจายการบริหารงานกว้างขวางมากยิ่งขึ้น
- ประชาชนได้รับความสะดวกและรวดเร็ว
- ให้บริการประชาชนได้อย่างใกล้ชิด
- การพัฒนารายได้ของเทศบาล เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ที่มา รายงานประจำปี พ.ศ. 2534 ของเทศบาลนครเชียงใหม่

ภาคผนวก ข

(COPY)

210

Office of Education, Educational Region 8
Huay Kaew Road, Chiang Mai 50000
Thailand

June 19, 1990

University of Alabama

University Boulevard, Alabama. 35486, U.S.A.

Dear Dr. Patrick R. Cotter,

Before anything going on, let me introduce myself first, I'm Mr. Chaiyaporn Tanjitanont, a supervisor in secondary school administration, at the Supervisory Unit, Educational Region 8 in Chiang Mai, the second biggest city to Bangkok in the north of Thailand. I am now doing my post graduate studies (Ph.D.) in Development Education at Srinakharinwirot University in Bangkok.

I have read your and William B. Davidson research report on "Sense of Community and Political Participation" published in the Journal of Community Psychology, Volume 17, April 1989. I'm very much interested in your research. I therefore, decided to write to you in order to ask for more details concerning this research particularly. I would like to obtain the instruments used in this research "The sense of Community Scale" (SCS) as well as all other items combined to form the overall political participation index and other useful suggestions on how to use the instruments and their limitation.

I will greatly appreciate your help and suggestions which will be applicable for use with other samples or other future researches. If there is any expense, do please let me know. I'll be glad to cover it.

I'm looking forward to hearing and receiving the materials from you. Thank you so much again in advance.

Best regards
Chaiyaporn Tanjitanont.

(COPY)

211

Office of Education, Educational Region 8
Huay Kaew Road, Chiang Mai 50000
Thailand

June 19, 1990

Department of Psychology
Saint Mary's University, 923 Robie Street,
Halifax, Nova Scotia, Canada B3H 3C3

Dear Dr. Grace Pretty,

Before anything going on, let me introduce myself first, I'm Mr. Chaiyaporn Tanjitanont, a supervisor in secondary school administration, at the Supervisory Unit, Educational Region 8 in Chiang Mai, the second biggest city to Bangkok in the north of Thailand. I am now doing my post Graduate studies (Ph.D.) in Development Education at Srinakharinwirot University in Bangkok.

I have read your research report on "Relating Psychological Sense of Community to Social Climate Characteristics" Published in the Journal of Community Psychology, Volume 18, January 1990. I'm very much interested in your research. I therefore decided to write to you in order to ask for more details concerning this research particularly. I would like to obtain the instrument used in this research "The Sense of Community Index" (SCI) and "The University Residence Environment Scale" (URES) and other useful suggestions on how to use the instrument and their limitation.

I will greatly appreciate your help and suggestions which will be applicable for use with other samples or other future researches. If there is any expense, do please let me know. I'll be glad to cover it.

I'm looking forward to hearing and receiving the materials from you. Thank you so much again in advance.

Best regards
Chaiyaporn Tanjitanont

(COPY)

UNIVERSITY OF ALABAMA

Department of Political Science

P.O. Box 870213 Tuscaloosa, Alabama 35487-0213

July 1, 1990

Mr. Chaiyaporn Tanjitanont
Office of Education
Educational Region 8
Huay Kaew Road
Chaing Mai 50000
Thailand

Dear Mr. Chaiyaporn Tanjitanount:

Thank you for your letter concerning the research William Davidson and I have conducted. Enclosed is an article which describes the sense of community measure. The political participation measures (and a discussion of their use and limitations) is found in Sidney Verba and Norman H. Nie, Participation in America.

Please contact me if you need any additional information.

Sincerely,

Patrick R. Cotter
Associate Professor

Saint Mary's University

Robie St.
Halifax, Nova Scotia
Canada B3H 3C3

Department of Psychology

SEPTEMBER 22, 1990

CHAIYAPERN TANJITANANT
OFFICE OF EDUCATION
EDUCATION REGION 8
HUAY KAEW RD.
CHIANG MAI 50000
THAILAND

DEAR CHAIYAPERN,

FIRSTLY I MUST APOLOGIZE FOR BEING SO LATE IN REPLYING TO YOUR LETTER OF JUNE 28. HOWEVER, I WAS AWAY FROM CAMPUS ALL SUMMER AND AM JUST GETTING TO THE BOTTOM OF MY MAIL.

I AM SENDING YOU COPIES OF ALL THE MANUSCRIPTS AND OF TWO THAT ARE CURRENTLY BEING REVIEWED. I AM ALSO ENCLOSING A COPY OF THE ORIGINAL SCI SCALE SENT TO ME BY CHAVIS, AND THE ADAPTATION I USED IN THE UNIVERSITY SETTING. YOU MIGHT ALSO HAVE A LOOK AT THE AMERICAN JOURNAL OF COMMUNITY PSYCHOLOGY, VOL. 18(1), 1990 FOR THE MOST RECENT DISCUSSION AND REFERENCE TO THIS SCALE. AS THE MOOS SCALES ARE COPYRIGHTED I AM NOT AT LIBERTY TO SEND YOU XEROXES AND I DO NOT HAVE AN EXTRA COPY OF THE ORIGINAL. HOWEVER, IT IS AVAILABLE FROM CONSULTING PSYCHOLOGISTS PRESS, PALO ALTO, CALIFORNIA, USA. I HOPE THIS IS OF SOME ASSISTANCE TO YOU.

GOODLUCK IN YOUR RESEARCH ENDEAVORS. I WOULD BE VERY INTERESTED IN HEARING OF YOUR RESULTS SHOULD YOU PURSUE THE SENSE OF COMMUNITY CONCEPT.

Sincerely,

GRACE M. H. PRETTY, PH. D.
ASSOC. PROFESSOR

(สำเนา)

สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 8
ถนนห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

3 กันยายน 2535

เรียน

ด้วยข้าพเจ้า นายไวยพร ตัณฑ์จิตาภรณ์ นิสิตปริญญาเอก สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กำลังทำวิจัยเรื่อง "การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาลนครเชียงใหม่" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาชุมชนศึกษา โดยมีความคณะกรรมการควบคุมการทำวิทยานิพนธ์ จำนวน 3 ท่าน คือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัช จงสัพพันธ์ ประธานคณะกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.เชิดศักดิ์ ไชวาสินธุ์ กรรมการ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรพันธ์ วงษ์บุรณาวาทย กรรมการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังและปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิสัย รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยดังกล่าว กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชน ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ และจะเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ประชาชน

ท่านเป็นอีกผู้หนึ่ง ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน ให้ช่วยพิจารณาข้อกระทงในแบบสัมภาษณ์ ซึ่งข้าพเจ้าจะให้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

ข้อกระทงในแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง (ของผู้ให้สัมภาษณ์)

- ส่วนที่ 1 ประกอบด้วยตัวแปร เพศ อายุ ถิ่นกำเนิด ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน
- ส่วนที่ 2 เป็นภูมิหลังการเข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่น จำนวน 4 ข้อ
- ส่วนที่ 3 เป็นภูมิหลังของการเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน จำนวน 9 ข้อ

ตอนที่ 2 ลักษณะทางจิตวิสัย

- ส่วนที่ 1 วัดความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล จำนวน 12 ข้อ
- ส่วนที่ 2 วัดความสำนึกในหน้าที่พลเมือง จำนวน 6 ข้อ (ข้อ 1-6) และวัดความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง จำนวน 8 ข้อ (ข้อ 7-14)
- ส่วนที่ 3 วัดความรู้สึกที่มีต่อชุมชน (Sense of Community) จำนวน 17 ข้อ ซึ่งปรับปรุงจากแบบวัดของเดวิดสัน และคอตเตอร์ (Davidson and Cotter. 1986)

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล

สัมภาษณ์เกี่ยวกับลักษณะและความถี่ของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล 6 ประเภท ได้แก่ การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น การมีบทบาทในชุมชน การสื่อสารทางการเมือง และการประท้วงเทศบาล จำนวนรวม 21 ข้อ

ในการตัดสินใจ ขอให้ท่านได้โปรดพิจารณาข้อกระทงในแต่ละส่วนว่า มีความครอบคลุมตามหัวข้อที่กำหนดไว้หรือไม่ และภาษาที่ใช้ในข้อกระทงต่าง ๆ มีความชัดเจนและเหมาะสมหรือไม่

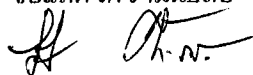
สำหรับผลการพิจารณาข้อกระทง

1. ข้อกระทงใดที่ท่านเห็นว่าดี ใช้ได้ หรือเหมาะสมแล้ว ท่านไม่ต้องทำเครื่องหมายใดๆ

2. ข้อกระทงใดที่ท่านเห็นว่า ไม่ดี ใช้ไม่ได้ หรือไม่เหมาะสม ได้โปรดทำเครื่องหมาย
หน้าข้อกระทงนั้น และหากท่านจะกรุณาเขียนข้อเสนอแนะลงไปด้วย ก็จะเป็นพระคุณยิ่ง

ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีจากท่าน จึงขอกราบ
ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายไชยพร ตัณฑ์จิตานนท์)

นิสิตปริญญาเอก สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

รายชื่อพนักงานสัมภาษณ์

1. นายชยภุต	มัลลาลพอง	นักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. นางสาวสายฝน	ปานาง	นักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
3. นางสาวสุภัทรา	อเนนต์	นักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. นางสาวอภิตา	นาครน	นักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5. นางสาวเสาวรส	สัมมาพล	นักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
6. นางสาวสาวิตรี	ลาภาวิทย์	นักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
7. นางสาวสธน	ลีลานิตย์กุล	นักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

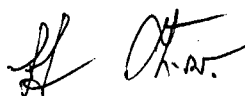
เรียน ท่านผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน

ด้วยข้าพเจ้า นายไชยพร ตัดทังจิตานนท์ นิสิตปริญญาเอก สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กำลังทำวิจัย เรื่อง "การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล : กรณีศึกษาเทศบาลนครเชียงใหม่" เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ มากำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากท่าน ในการให้สัมภาษณ์ตามความรู้สึกและสภาพที่เป็นจริงของท่านมากที่สุด ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอความกรุณาจากท่านให้ช่วยตอบแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ จากการสัมภาษณ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพนักงานสัมภาษณ์ให้ครบทุกข้อ และทุกตอน

ข้าพเจ้าขอเรียนว่า คำตอบของท่านมีความสำคัญมาก และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาในทางวิชาการ และข้าพเจ้าขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ ผลการศึกษา ค้นคว้า จะสรุปออกมาเป็นส่วนรวม ไม่เฉพาะเจาะจงถึงใครโดยตรง จึงไม่มีผลกระทบทั้งในด้านหน้าที่การงาน ครอบครัว หรือเกียรติภูมิใด ๆ ของท่านเลย

ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

(นายไชยพร ตัดทังจิตานนท์)

นิสิตปริญญาเอก สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

แบบสัมภาษณ์

เขต ฉบับที่

--	--	--

1 - 3

ชื่อผู้สัมภาษณ์.....สัมภาษณ์วันที่.....

ผู้ให้สัมภาษณ์อาศัยอยู่ใน

☐ 1. เขตเลือกตั้งที่ 1 แขวงนครพิงค์ ตำบล.....☐ 2. เขตเลือกตั้งที่ 2 แขวงกาวิละ ตำบล.....☐ 3. เขตเลือกตั้งที่ 3 แขวงเมืองราย ตำบล.....☐ 4. เขตเลือกตั้งที่ 4 แขวงศรีวิชัย ตำบล.....

--

4

ตอนที่ 1 ลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง

2. อายุ.....ปี (หรือเกิด ปี พ.ศ.....)

3. ถิ่นกำเนิด

☐ 1. เกิดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่☐ 2. เกิดนอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ แต่อยู่ในอำเภอเมืองเชียงใหม่☐ 3. เกิดต่างอำเภอ แต่อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่☐ 4. เกิดต่างจังหวัด4. ระดับการศึกษาสูงสุดที่จบ..... (หรือเท่ากับ
จำนวนปีที่เรียนทั้งสิ้น.....ปี)

5. รายได้ต่อเดือนของท่านประมาณเดือนละ.....บาท

--

5

--	--

6 - 7

--

8

--	--

9 - 10

--	--	--	--	--

11 - 15

ส่วนที่ 2 การเข้าร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่น โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ช่อง ต่อหนึ่งข้อความ ตามความเป็นจริงจากการตอบของผู้ให้สัมภาษณ์ เพียงช่องเดียวในแต่ละข้อ

ข้อความ	ไม่เคย เลย 0	นานๆ ครั้ง 1	บ่อย ครั้ง 2	เป็น ประจำ 3
1. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การเป็นสมาชิกกลุ่ม ⁺ การร่วมสังสรรค์หรือการเข้าร่วมประชุมกับกลุ่ม ธุรกิจและการค้าของจังหวัดเชียงใหม่ อาทิเช่น ชมรมผู้รับเหมา ชมรมค้าขาย ชมรมโรงแรม กลุ่ม สหกรณ์ สมาคมพ่อค้า กลุ่มผู้ค้าพืชผลการเกษตร หรือสมาคมทางด้านเศรษฐกิจอื่น ๆ บ่อยครั้ง เพียงใด				☐ 16
2. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การเข้าเป็นสมาชิก หรือการเข้าร่วมประชุมกับกลุ่มหรือสมาคมที่มี วัตถุประสงค์ด้านการสังคมสงเคราะห์ อาทิเช่น สโมสรไลออนส์ สโมสรโรตารี สมาคมจีน หรือ กลุ่มบรรพชาสาธณิกย์ เป็นต้น บ่อยครั้งเพียงใด				☐ 17
3. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรม เช่น การเข้าร่วมชุมนุม หรือการเข้าร่วมปฏิบัติงานกับกลุ่มที่ตั้งขึ้น โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อความมั่นคงและสาธารณประโยชน์ อาทิเช่น กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน ทส.ปช. อป.พร. เป็นต้น บ่อยครั้งเพียงใด				☐ 18
4. ท่านเคยเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการบริหารชุมชนของ เทศบาลนครเชียงใหม่หรือเข้าร่วมในกิจกรรมที่จัด โดยคณะกรรมการชุดนี้บ่อยครั้งเพียงใด				☐ 19

ส่วนที่ 3 การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน

1. ท่านติดตามอ่านข่าวสารของเทศบาลนคร เชียงใหม่จาก "วารสารเทศบาล" ซึ่งพิมพ์เผยแพร่ข่าวของเทศบาลเป็นประจำรายเดือน บ่อยเพียงใด ☐

[] 0. ไม่เคยอ่านเลย [] 1. เคยอ่านบ้างนาน ๆ ครั้ง 20

[] 2. ติดตามอ่านเป็นประจำ
2. ท่านติดตามอ่านข่าวคราวที่เกี่ยวข้องกับการเมืองท้องถิ่นจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน อาทิเช่น หนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ข่าวสยาม เชียงใหม่นิวส์ เป็นต้น บ่อยเพียงใด ☐

[] 0. ไม่เคยอ่านเลย [] 1. ติดตามอ่านเฉพาะข่าวที่น่าสนใจ 21

[] 2. ติดตามอ่านเป็นประจำ
3. ท่านติดตามอ่านข่าวที่เกี่ยวข้องกับการเมืองท้องถิ่นจากหนังสือพิมพ์ทั่วไปรายวัน อาทิเช่น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ หรือมติชน เป็นต้น บ่อยเพียงใด ☐

[] 0. ไม่เคยอ่านเลย [] 1. ติดตามอ่านเฉพาะข่าวที่น่าสนใจ 22

[] 2. ติดตามอ่านเป็นประจำ
4. โดยปกติเมื่อท่านอ่านหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับข่าวการเมือง และพบข่าวที่น่าสนใจ ท่านจะติดตามอ่านข่าวดังกล่าวต่อไปอีกหรือไม่ ☐

[] 0. ไม่เคยอ่านเลย [] 1. ติดตามอ่านบ้างบางครั้ง 23

[] 2. ติดตามอ่านเกือบทุกครั้งหรือทุกครั้ง
5. ท่านติดตามฟังรายการวิทยุที่จัดโดยเทศบาลนคร เชียงใหม่ทางสถานีวิทยุ ป.ช.ส. หรือ ส.ส.ส. เชียงใหม่ บ่อยเพียงใด ☐

[] 0. ไม่เคยฟังเลย [] 1. เคยฟังบ้างนาน ๆ ครั้ง 24

[] 2. ติดตามฟังเป็นประจำ
6. ท่านติดตามฟังรายการวิทยุที่เสนอข่าวเกี่ยวกับท้องถิ่นเมืองเชียงใหม่ เช่น รายการข่าวรอบลานนาไทย หรือรายการประกาศของทางราชการ เป็นต้น บ่อยเพียงใด ☐

[] 0. ไม่เคยฟังเลย [] 1. เคยฟังบ้างนาน ๆ ครั้ง 25

[] 2. ติดตามฟังเป็นประจำ

7. ในสัปดาห์หนึ่ง ๆ ท่านฟังวิทยุรายการข่าวจากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย บ่อยเพียงใด ☐
- ☐ 0. ไม่เคยฟังเลย ☐ 1. ฟังบ้างสัปดาห์ละ 1-3 วัน 26
☐ 2. ฟังเกือบทุกวันหรือทุกวัน
8. ในสัปดาห์หนึ่ง ๆ ท่านดูโทรทัศน์รายการข่าวในประเทศไทยบ่อยเพียงใด ☐
- ☐ 0. ไม่เคยดูเลย ☐ 1. ดูบ้างสัปดาห์ละ 1-3 วัน 27
☐ 2. ดูเกือบทุกวันหรือทุกวัน
9. ท่านติดตามดูโทรทัศน์รายการที่มีการเสนอข่าวภูมิภาค เช่น ข่าวท้องถิ่นของเมืองเชียงใหม่ เป็นต้น จากศูนย์ข่าวภาคเหนือ ช่อง 7 สี หรือจาก ท.ท.บ.5 บ่อยเพียงใด ☐
- ☐ 0. ไม่เคยดูเลย ☐ 1. เคยดูบ้างนาน ๆ ครั้ง 28
☐ 2. ติดตามดูเป็นประจำ

ตอนที่ 2 ลักษณะทางจิตวิสัย

ส่วนที่ 1 ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล

1. ท่านคิดว่าการให้มีเทศบาลมาทำหน้าที่บริหารงานท้องถิ่น เพื่อจุดประสงค์อะไร

☐

[] 1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลาง

[] 2. เป็นส่วนหนึ่งของกระทรวงมหาดไทยในการปกครองภูมิภาคหรือจังหวัด

29

[] 3. ให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารบ้านเมืองของตน

[] 4. ไม่ทราบ

2. ท่านทราบหรือไม่ว่า เทศบาลทุกเทศบาลในประเทศไทยสังกัดกระทรวงใด

☐

[] 1. สำนักนายกรัฐมนตรี

[] 2. มหาดไทย

30

[] 3. ศึกษาธิการ

[] 4. ไม่ทราบ

3. ท่านคิดว่าการบริหารงานเทศบาลเป็นการบริหารลักษณะใด

☐

[] 1. ส่วนกลาง

[] 2. ส่วนภูมิภาค

31

[] 3. ส่วนท้องถิ่น

[] 4. ไม่ทราบ

4. ตำแหน่งที่มีอำนาจสูงสุดในการบริหารงานเทศบาล คือ ตำแหน่งอะไร

☐

[] 1. นายกเทศมนตรี

[] 2. ปลัดเทศบาล

32

[] 3. ผู้ว่าราชการจังหวัด

[] 4. ไม่ทราบ

5. ท่านทราบหรือไม่ว่า เทศบัญญัติคือกฎหมายที่ออกโดยใคร

☐

- [] 1. กฎหมายที่ออกโดยปลัดเทศบาล
 [] 2. กฎหมายที่ออกโดยเทศมนตรี
 [] 3. กฎหมายที่ออกโดยสภาเทศบาล
 [] 4. ไม่ทราบ

33

6. โดยปกติแล้ว สมาชิกสภาเทศบาลนคร เชียงใหม่มีจำนวนสมาชิกทั้งหมดกี่คน

☐

- [] 1. 6 คน
 [] 2. 18 คน
 [] 3. 24 คน
 [] 4. ไม่ทราบ

34

7. ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนคร เชียงใหม่ เฉพาะในเขตเลือกตั้งของท่าน ท่านสามารถเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งได้อย่างมากที่สุดจำนวนเท่าใด

☐

- [] 1. 1 คน
 [] 2. 3 คน
 [] 3. 6 คน
 [] 4. ไม่ทราบ

35

8. สมาชิกสภาเทศบาลนคร เชียงใหม่ ซึ่งมาจากการเลือกตั้งจะอยู่ในตำแหน่งได้คราวละกี่ปี

☐

- [] 1. 4 ปี
 [] 2. 5 ปี
 [] 3. 6 ปี
 [] 4. ไม่ทราบ

36

9. ท่านทราบหรือไม่ว่า กลุ่มการเมืองใดที่คุมเสียงข้างมากในสภาเทศบาล

นคร เชียงใหม่ในปัจจุบัน

☐ 1. กลุ่มพลังคุณธรรม

☐ 2. กลุ่มอำนาจภูมิ

☐ 3. กลุ่มประชาสันติ

☐ 4. ไม่ทราบ

☐

37

10. นายกเทศมนตรีของเชียงใหม่คนปัจจุบันชื่ออะไร

☐ 1. นายระศักดิ์ ยุวบูรณ์

☐ 2. นายวรกร ตันตราพันธ์

☐ 3. นายวันชัย บุญสุรัตน์

☐ 4. ไม่ทราบ

☐

38

11. ท่านทราบหรือไม่ว่า การบริหารงานเทศบาลนคร เชียงใหม่เป็นหน้าที่โดยตรง
ของใคร

☐ 1. สมาชิกสภาเทศบาล

☐ 2. คณะเทศมนตรี

☐ 3. ปลัดเทศบาล

☐ 4. ไม่ทราบ

☐

39

12. ท่านทราบหรือไม่ว่า หน้าที่ในด้านนิติบัญญัติและความคุมฝ่ายบริหารงานเทศบาล
เป็นหน้าที่ของใคร

☐ 1. สมาชิกสภาเทศบาล

☐ 2. คณะเทศมนตรี

☐ 3. ปลัดเทศบาล

☐ 4. ไม่ทราบ

☐

40

ส่วนที่ 2 ความรู้สึกนึกคิดโดยทั่ว ๆ ไปของผู้ให้สัมภาษณ์ โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องคำตอบ
ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ช่อง ต่อหนึ่งข้อความ ตามระดับความสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์เพียงช่องเดียวในแต่ละข้อ

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง 4	เห็นด้วย 3	ไม่ เห็นด้วย 2	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง 1
1. การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล นับว่ามีความสำคัญไม่น้อยกว่าการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร.....				☐ 41
2. แม้ว่าท่านพอจะทราบว่ามีผู้สมัครหรือกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่ท่านชอบ ไม่มีโอกาสที่จะเป็นผู้ชนะในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลก็ตาม แต่การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ก็ยังเป็นสิ่งที่สำคัญมาก.....				☐ 42
3. การบริหารงานของเทศบาล เราควรปล่อยให้ เป็นสิทธิขาดของผู้มีหน้าที่บริหาร เทศบาล เราไม่ควรเข้าไปก้าวก่าย แม้แต่การวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงความคิดเห็น.....				☐ 43
4. หากเราไม่สนใจว่าผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลจะเป็นอย่างไร นั่นคือใครจะได้เป็นสมาชิกสภาเทศบาลหรือไม่ได้เป็น เราก็ไม่เดือดร้อน เราก็ไม่ควรออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง.....				☐ 44

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง 4	เห็นด้วย 3	ไม่ เห็นด้วย 2	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง 1	
5. ประชาชนในเขตเทศบาล ควรมีหน้าที่ใน การแก้ไขปัญหาของชุมชนของตนด้วย.....					☐ 45
6. เทศบาลเป็นหน่วยการปกครองที่ไม่มีความ จำเป็นอันใดเลย เพราะซ้ำซ้อนกับจังหวัด และอำเภอ ซึ่งมีบทบาทในการพัฒนา การเมืองการปกครองอยู่แล้ว.....					☐ 46
๗. บางครั้งการเมืองการปกครองท้องถิ่นในรูป เทศบาล ดูเหมือนว่าจะเป็นเรื่องที่สลับ ซับซ้อนเกินกว่าที่ท่านจะเข้าใจได้.....					☐ 47
8. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภา เทศบาล ดูจะเป็นวิธีการเดียวเท่านั้นที่ท่าน จะสามารถมีสิทธิมีเสียงต่อการดำเนินงาน ของเทศบาล.....					☐ 48
9. หากท่านจะ เสนอแนะหรือแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการดำเนินงานหรือการบริหารงาน ของเทศบาลแล้ว ท่านคิดว่าเทศบาลคงจะ ให้ความสำคัญกับข้อคิดเห็นของท่าน.....					☐ 49
10. ประชาชนธรรมดาอย่างท่าน ไม่ได้อยู่ใน ฐานะที่จะไปวิพากษ์วิจารณ์ หรือแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการบริหารงานของเทศบาล ได้นอกจาก.....					☐ 50

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง 4	เห็นด้วย 3	ไม่ เห็นด้วย 2	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง 1
11. ท่านไม่สนใจหรือกว่า จะเกิดอะไรขึ้นกับ เทศบาลนคร เชียงใหม่ หากการบริหารงาน ของเทศบาลฯ ไม่สร้างความเดือดร้อนให้ กับท่านและครอบครัว.....				
12. มันเป็นเรื่องที่ไม่คุ้มค่าเลยกับการที่ท่านจะไป ใส่ใจกับเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเทศบาล เพราะสมาชิกสภาเทศบาลนคร เชียงใหม่ ส่วนใหญ่สนใจเฉพาะผลประโยชน์สำหรับ ตนเอง.....				
13. ถ้ามีปัญหาในเขตเทศบาล เช่น เรื่องขยะ มูลฝอยบนท้องถนน หรือถนนเป็นหลุมเป็นบ่อ ก็ไม่มีประโยชน์อะไรที่จะ ไปร้องทุกข์หรือ แจ้งให้เทศบาลนคร เชียงใหม่ทำการ ปรับปรุงแก้ไข.....				
14. คณะเทศมนตรีนั้นมาจากประชาชน ฉะนั้นจึง ต้องรับฟังความคิดเห็น และบริหารงานตาม ความต้องการของประชาชน.....				

☐

51

☐

52

☐

53

☐

54

ส่วนที่ 3 ข้อความต่อไปนี้จะเกี่ยวกับความรู้สึกที่ผู้ให้สัมภาษณ์ต่อเมืองเชียงใหม่ โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบ ซึ่งแบ่งเป็น 4 ช่อง ต่อหนึ่งข้อความ ตามความรู้สึกที่แท้จริงของผู้ให้สัมภาษณ์เพียงช่องเดียวในแต่ละข้อ

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง 4	เห็นด้วย 3	ไม่ เห็นด้วย 2	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง 1	
1. เมื่อจำเป็นต้องอยู่ตามลำพังคนเดียวในเมือง เชียงใหม่ ท่านก็สามารถอยู่ได้.....					☐ 55
2. การคบหาสมาคมและพบปะกับผู้อื่นในเมือง เชียงใหม่เป็นสิ่งที่ยากลำบากมาก.....					☐ 56
3. ผู้คนในเมืองเชียงใหม่ส่วนใหญ่เป็นคนสุภาพ และมารยาดี.....					☐ 57
4. ท่านชอบบ้านหรือที่อยู่ (ห้องพักหรือบ้านเช่า) ที่ท่านอาศัยอยู่ในปัจจุบันนี้.....					☐ 58
5. ท่านรู้จักหรือคุ้นเคยกับเพื่อนบ้านที่อยู่ ใกล้เคียง.....					☐ 59
6. เมืองเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีความ ปลอดภัย.....					☐ 60

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง 4	เห็นด้วย 3	ไม่ เห็นด้วย 2	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง 1
7. ท่านรู้สึกไม่ชอบเพื่อนบ้านของท่าน.....				
8. เมืองเชียงใหม่เป็นเมืองที่เปิดโอกาสให้ท่าน ได้ทำสิ่งต่าง ๆ อย่างมากมาย.....				
9. เมืองเชียงใหม่เป็นเมืองที่ สวยงาม.....				
10. ท่านรู้สึกว่าท่านสามารถจะเข้าไปมีส่วนร่วม ทางการเมืองกับท้องถิ่นได้ หากท่านต้องการ.....				
11. หากท่านจะต้องย้ายออกไปจากเมืองเชียงใหม่ ท่านมีความรู้สึกที่ท่านจะสูญเสียหลายสิ่ง หลายอย่าง.....				
12. เมืองเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีปัญหาด้าน การจราจร.....				
13. อาจกล่าวได้ว่า ท่านได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับ หรือ มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของเมือง เชียงใหม่อย่างมาก.....				

ข้อความ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง 4	เห็นด้วย 3	ไม่ เห็นด้วย 2	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง 1
14. ถ้าท่านต้องการความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เมืองเชียงใหม่ก็มีบริการด้านต่าง ๆ อย่างดี ที่จะตอบสนองความต้องการของท่านได้.....				
15. เมืองเชียงใหม่มีวัดวาอาราม สุเหร่า หรือ โบสถ์มากมาย สะดวกในการที่ท่านจะ ไป ประกอบกิจทางศาสนา.....				
16. เมื่อท่านเดินทางไปที่อื่น ท่านรู้สึกภูมิใจที่จะ บอกใคร ๆ ว่าท่านอยู่เมืองเชียงใหม่.....				
17. ท่านมีความรู้สึกที่ท่านเป็นส่วนหนึ่งของ เมืองเชียงใหม่.....				

☐

68

☐

69

☐

70

☐

71

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล

คำถามในตอนสุดท้ายนี้ จะเกี่ยวกับลักษณะและความถี่ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของผู้ให้สัมภาษณ์

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคำตอบ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ช่อง ต่อหนึ่งข้อความตามความเป็นจริงของผู้ให้สัมภาษณ์เพียงช่องเดียวในแต่ละข้อ

ข้อความ	ไม่เคย เลย 0	นานๆ ครั้ง 1	บ่อย ครั้ง 2	ทุกครั้งหรือ เป็นประจำ 3
<u>คำถามนำสำหรับข้อ 1-5</u>				
"ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนคร เชียงใหม่ครั้งที่ผ่าน ๆ มา".....				
1. ท่านเคยไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงให้แก่ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ท. บ่อยเพียงใด.....				
				☐ 72
2. ท่านเคยชักชวนหรือโน้มน้าวให้บุคคลอื่นไป ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ส.ท. บ่อยเพียงใด.....				
				☐ 73
3. ท่านเคยแนะนำให้บุคคลอื่นลงคะแนนเสียง ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส.ท. เช่น ลงคะแนน เสียงให้กลุ่มอำนาจเหนือ กลุ่มประชาสันติ กลุ่มพลังคุณธรรม หรือผู้สมัครอิสระบ่อย เพียงใด.....				
				☐ 74

ข้อความ	ไม่เคย เลย 0	นานๆ ครั้ง 1	บ่อย ครั้ง 2	ทุกครั้งหรือ เป็นประจำ 3	
10. ท่านเคยตั้งกลุ่มทำงาน เพื่อแก้ปัญหาในชุมชน ของท่าน เช่น ปัญหายะมุลงฟอย ปัญหาถนน เลอะเทอะเป็นหลุมเป็นบ่อ เป็นต้น บ่อยเพียงใด.....					☐ 81
11. ท่านเคยเข้าไปร่วมเป็นสมาชิก หรือร่วม ทำงานกับคนอื่น ๆ ในชุมชนของท่าน เพื่อ ช่วยแก้ปัญหาในชุมชน บ่อยเพียงใด.....					☐ 82
12. ท่านเคยติดต่อโดยตรงกับเทศบาลนคร เชียงใหม่ เพื่อให้เทศบาลแก้ปัญหาหรือข้อ บกพร่องต่าง ๆ ที่ทางเทศบาลนครเชียงใหม่ ต้องรับผิดชอบแก้ไข เช่น ความสกปรก เลอะเทอะของถนนหนทาง ปัญหายะมุลงฟอย หรือปัญหาถนนชำรุด เป็นต้น บ่อยเพียงใด.....					☐ 83
13. ท่านเคยเสนอปัญหาหรือร้องเรียน หรือให้ ข้อเสนอแนะ โดยวิธีการเขียนเป็นลายลักษณ์ อักษร หรือด้วยวาจา เสนอต่อเทศบาลนคร เชียงใหม่ หรือกลุ่มการเมืองท้องถิ่น เกี่ยวกับ ปัญหาในเขตเทศบาลเมืองเชียงใหม่ เช่น ปัญหายะมุลงฟอย ถนนหนทาง หรือปัญหาการ สร้างคอนโดมิเนียม เป็นต้น บ่อยเพียงใด.....					☐ 84

ข้อความ	ไม่เคย เลย 0	นานๆ ครั้ง 1	บ่อย ครั้ง 2	ทุกครั้งหรือ เป็นประจำ 3
14. ท่านเคยเขียนบทความเกี่ยวกับเรื่องเทศบาลนครเชียงใหม่ ไปลงในหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เช่น ไทยนิวส์ ข่าวสยาม เชียงใหม่นิวส์ เป็นต้น หรือหนังสือพิมพ์ของส่วนกลาง รวมทั้งวารสารอื่น ๆ บ่อยเพียงใด.....				☐ 85
15. ท่านเคยเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการหนังสือพิมพ์หรือวารสารต่าง ๆ เพื่อร้องเรียนหรือเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารงานต่าง ๆ ของเทศบาลนครเชียงใหม่ บ่อยเพียงใด.....				☐ 86
16. ท่านเคยไปร่วมฟังการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานของเทศบาล ปัญหาของเมืองเชียงใหม่ เช่น เรื่องคอนโดมิเนียม ปัญหาน้ำเสีย ปัญหายะมุลงฟอย เป็นต้น ซึ่งจัดขึ้นที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โรงแรม หรือสถานที่สาธารณะอื่น ๆ บ่อยเพียงใด.....				☐ 87
17. ท่านเคยเข้าร่วมประท้วงกับกลุ่มอื่นๆ เกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานของเทศบาลนครเชียงใหม่ เช่น ปัญหายะมุลงฟอย ปัญหา น้ำเสีย ปัญหาถนนหนทางเป็นหลุมเป็นบ่อ เป็นต้น บ่อยเพียงใด.....				☐ 88

ข้อความ	ไม่เคย เลย 0	นานๆ ครั้ง 1	บ่อย ครั้ง 2	ทุกครั้งหรือ เป็นประจำ 3
18. ท่านเคยร่วมประท้วงหรือคัดค้านการกระทำของเทศบาลนครเชียงใหม่ ที่ท่านคิดว่าไม่เหมาะสม เช่น การยอมให้สร้างคอนโดมิเนียมในชุมชน การตัดต้นไม้ในเขตเทศบาล หรือการออกเทศบัญญัติที่ท่านคิดว่าไม่เป็นธรรม เป็นต้น บ่อยเพียงใด.....				89
19. ท่านได้ติดตามข่าวที่เกี่ยวกับการบริหารงาน หรือการให้บริการ หรือประกาศต่าง ๆ ของเทศบาลนครเชียงใหม่ เช่น นโยบายการบริหารงานของเทศบาล การหาที่เผายขยะของเทศบาล ประกาศเชิญชวนให้ไปเลือกตั้ง การขอประชาสัมพันธ์เรื่องสะพานลอย หน้าตลาดวโรรส เป็นต้น บ่อยเพียงใด.....				90
20. ท่านเคยให้การสนับสนุนการหาเสียงของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ได้แก่ กลุ่มอาณัติภูมิ กลุ่มประชาสันติ หรือกลุ่มพลังคุณธรรม โดยการบริจาคเงินสนับสนุน ให้ติดแผ่นโฆษณากลุ่มการเมืองนั้นหน้าบ้านของท่าน หรือติดสติ๊กเกอร์โฆษณาที่รถของท่าน บ่อยเพียงใด.....				91

ข้อความ	ไม่เคย เลย 0	นานๆ ครั้ง 1	บ่อย ครั้ง 2	ทุกครั้งที่ เป็นประจำ 3
21. ท่านเคยเข้าร่วมเป็นสมาชิกหรือเข้าร่วมประชุม หรืออาสาทำงานให้กลุ่มการ เมืองท้องถิ่นบ่อย เพียงใด.....				

ขอขอบคุณในความกรุณาของท่าน

ภาคผนวก ค

ตาราง 23 ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตเทศบาลนคร เชียงใหม่ จำแนกตาม
เขตเลือกตั้ง (แขวง) และเพศ

เขตเลือกตั้ง (แขวง)	จำนวน	ร้อยละ	ชาย (จำนวน)	ร้อยละ	หญิง (จำนวน)	ร้อยละ
เขตเลือกตั้งที่ 1 (แขวงนครพิงค์)	77	24.5	38	12.1	39	12.4
เขตเลือกตั้งที่ 2 (แขวงกาวิละ)	81	25.8	39	12.4	42	13.4
เขตเลือกตั้งที่ 3 (แขวงเมืองราย)	77	24.5	38	12.1	39	12.4
เขตเลือกตั้งที่ 4 (แขวงศรีวิชัย)	79	25.2	38	12.1	41	13.1
รวม	314	100	153	48.7	161	51.3

ตาราง 24 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังที่เป็นตัวแปรจำแนกประเภท

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	153	48.7
หญิง	161	51.3
ถิ่นกำเนิด		
เกิดในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่	143	45.6
เกิดนอกเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ แต่อยู่ใน		
อำเภอเมืองเชียงใหม่	17	5.4
เกิดต่างอำเภอ แต่อยู่ในจังหวัดเชียงใหม่	34	10.8
เกิดต่างจังหวัด	120	38.2

ตาราง 25 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังที่เป็นตัวแปรต่อเนื่อง

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	MIN-MAX
อายุ	40.52	13.10	22 - 80
รายได้ต่อเดือน	6,195.26	5,285.30	0 - 43,000
จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา	10.83	4.82	0 - 21
การเข้าร่วมกับกลุ่ม ในท้องถิ่น	1.46	2.15	0 - 12
การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน	10.74	3.31	0 - 18

ตาราง 26 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมที่เป็นตัวแปรต่อเนื่อง เมื่อแบ่งเป็นกลุ่มตามระดับ

ตัวแปร	จำนวน	ร้อยละ
อายุ		
22 - 30 ปี	83	26.4
31 - 40 ปี	90	28.7
41 - 50 ปี	63	20.1
51 ปีขึ้นไป	78	24.8
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา - ประถมศึกษาปีที่ 4 (0 - 4 ปี)	57	18.1
ประถมศึกษาปีที่ 6 - 7 (6 - 7 ปี)	43	13.7
มัธยมศึกษาตอนต้น (10 ปี)	42	13.4
มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า (12 ปี)	56	17.8
อนุปริญญา หรือเทียบเท่า (15 ปี)	47	15.0
ปริญญาตรีขึ้นไป (16 ปีขึ้นไป)	69	22.0
รายได้ต่อเดือน		
ไม่มีรายได้ - รายได้ 3,000 บาท	102	32.5
3,001 - 6,000 บาท	100	31.8
6,001 - 9,000 บาท	49	15.6
9,001 บาทขึ้นไป	63	20.1

ตาราง 27 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรลักษณะทางจิตวิสัย

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	MIN-MAX
ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น	5.98	3.01	0 - 12
ความสำคัญในหน้าที่พลเมือง	18.60	2.60	10 - 24
ความรู้สึกมีสมรรถนะทางการเมือง	21.92	3.42	11 - 31
ความรู้สึกที่มีต่อชุมชน	50.78	4.93	36 - 65

ตาราง 28 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น จำแนกตามระดับคะแนน

ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่น	จำนวน	ร้อยละ
0 - 4 คะแนน	99	31.5
5 - 6 คะแนน	67	21.3
7 - 9 คะแนน	112	35.7
10 - 12 คะแนน	36	11.5

ตาราง 29 ค่าสถิติพื้นฐานของลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล จำแนกเป็นรายข้อ

ข้อ	กิจกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น	$\bar{X}$	S.D.
1	การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล	2.04	1.10
2	การชักชวนให้บุคคลอื่นไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	1.69	1.11
3	การแนะนำให้บุคคลอื่นลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง	1.14	1.14
4	การไปร่วมฟังการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง	.79	.90
5	การไปช่วยรณรงค์หาเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง	.23	.62
6	การพูดคุยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลกับบุคคลในครอบครัว	1.22	1.01
7	การพูดคุยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลกับเพื่อนฝูง	1.30	.90
8	การพูดคุยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลกับผู้ร่วมงาน	1.11	.90
9	การพูดคุยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลกับคนที่อยู่ต่างถิ่น	.64	.77
10	การตั้งกลุ่มทำงานเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน	.42	.74
11	การเข้าร่วมทำงานเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน	.68	.88
12	การติดต่อโดยตรงกับเทศบาลเพื่อขอให้แก้ปัญหาในชุมชน	.80	1.00
13	การเสนอแนะเทศบาลหรือกลุ่มการเมืองแก้ปัญหาในเทศบาล	.53	.84
14	การเขียนบทความเกี่ยวกับเทศบาลลงในสิ่งตีพิมพ์	.10	.40
15	การเขียนจดหมายถึงบรรณาธิการเสนอแนะเรื่องเทศบาล	.11	.41
16	การไปร่วมฟังการอภิปรายปัญหาการบริหารงานของเทศบาล ปัญหาเมืองเชียงใหม่	.38	.64
17	การเข้าร่วมประท้วงการบริหารงานของเทศบาล	.16	.46
18	การเข้าร่วมประท้วงการกระทำที่ไม่เหมาะสมของเทศบาล	.20	.50
19	การติดตามข่าวที่เกี่ยวข้องกับเทศบาล	1.09	.88
20	การสนับสนุนการหาเสียงของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น	.35	.72
21	การเป็นสมาชิกและอาสาทำงานให้กลุ่มการเมืองท้องถิ่น	.19	.56

ตาราง 30 ค่าสถิติพื้นฐานแสดงความถี่ของลักษณะการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล จำแนกเป็นรายข้อ

ข้อ	การมีส่วนร่วม	ไม่เคย		นานๆ ครั้ง		บ่อยครั้ง		เป็นประจำ	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	ไปใช้สิทธิเลือก ส.ท.	45	14.3	47	15.0	71	22.6	151	48.1
2	ชักชวนเลือก ส.ท.	64	20.4	64	20.4	92	29.3	94	29.9
3	แนะนำเลือก ส.ท.	130	41.4	64	20.4	66	21.0	54	17.2
4	ฟังหาเสียง	151	48.1	95	30.3	52	16.6	16	5.1
5	ช่วยหาเสียง	270	86.0	23	7.3	15	4.8	6	1.9
6	คุยกับครอบครัว	93	29.6	97	30.9	85	27.1	39	12.4
7	คุยกับเพื่อน	67	21.3	112	35.7	108	34.4	27	8.6
8	คุยกับผู้ร่วมงาน	93	29.6	113	36.0	89	28.3	19	6.1
9	คุยกับคนต่างถิ่น	161	51.3	115	36.6	29	9.2	9	2.9
10	ตั้งกลุ่มแก้มุข	222	70.7	62	19.7	21	6.7	9	2.9
11	ร่วมงานแก้มุข	171	54.5	87	27.7	40	12.7	16	5.1
12	ติดต่อเทศบาล	169	53.8	65	20.7	55	17.5	25	8.0
13	แนะเทศบาล	205	65.3	67	21.3	28	8.9	14	4.5
14	เขียนบทความ	293	93.3	14	4.5	5	1.6	2	0.6
15	เขียนจดหมายถึง บก.	290	92.4	17	5.4	5	1.6	2	0.6
16	ฟังอภิปรายปัญหา	218	69.4	77	24.5	15	4.8	4	1.3
17	ประท้วงการบริหาร	276	87.9	29	9.2	7	2.2	2	0.6
18	ประท้วงสิ่งไม่เหมาะสม	264	84.1	40	12.7	8	2.5	2	0.6
19	ตามข่าวเทศบาล	87	27.7	134	42.7	71	22.6	22	7.0
20	สนับสนุนหาเสียง	239	76.1	48	15.3	18	5.7	9	2.9
21	เป็นสมาชิกกลุ่ม	274	87.3	23	7.3	13	4.1	4	1.3

ตาราง 31 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล จำแนกตามประเภทของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ประเภทของการมีส่วนร่วมทางการเมือง	$\bar{X}$	S.D.	MIN-MAX
การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล	4.87	2.79	0 - 9
การเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง	.77	1.58	0 - 9
การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองท้องถิ่น	4.27	2.98	0 - 12
การมีบทบาทในชุมชน	1.90	2.04	0 - 9
การสื่อสารทางการเมือง	2.98	2.56	0 - 17
การประท้วงเทศบาล	.35	.89	0 - 6
การมีส่วนร่วมทางการเมืองในภาพรวม	15.15	9.44	0 - 47

ตาราง 32 แสดงค่าสหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรลักษณะของกิจกรรมการมีส่วนร่วมทาง
การเมืองท้องถิ่นในเทศบาล ในแต่ละประเภท

ประเภทของการมีส่วนร่วม	หาเสียง	พูดคุย	บทบาท	สื่อสาร	ประทั้ง	ภาพรวม
เลือกตั้ง	.27	.62	.33	.46	.06	.73
หาเสียง		.41	.46	.54	.33	.66
พูดคุย			.38	.53	.09	.80
บทบาท				.60	.42	.71
สื่อสาร					.44	.83
ประทั้ง						.41
ภาพรวม						

$$r = .115 \quad p < .01$$

$$r = .088 \quad p < .05$$

ตาราง 33 ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบ (factor loading) ของกิจกรรมการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล เมื่อมีการหมุนแกนแบบแวนิมกซ์ (Varimax)

ข้อที่	FACTOR 1	FACTOR 2	FACTOR 3	FACTOR 4	FACTOR 5
7	.8700	-.0225	.1489	.2219	.1050
8	.8218	.0462	.1934	.1911	.1695
6	.6685	.0050	.1237	.2129	.1651
9	.5135	.1402	.1575	.1973	.0096
19	.3742	-.0043	.2131	.1699	.2556
17	-.0039	.8809	.1129	.0120	.0977
18	.0055	.7358	.1884	.0670	.0601
14	.0075	.5158	.0153	-.0786	.3547
15	.0467	.4915	.1288	-.0405	.3719
16	.2405	.4693	.2745	.0354	.2116
21	.1191	.2257	.7221	.2228	.3145
20	.2308	.0979	.6771	.0865	.0900
5	.1946	.1976	.5830	.1159	.1060
2	.3973	-.0687	.0797	.7832	.1215
1	.3025	-.0975	.0446	.6636	.1345
3	.3259	.1806	.1098	.4689	.0548
4	.3244	.1743	.3596	.3933	.0853
13	.1745	.2187	.1039	.1521	.6497
12	.2235	.2128	.2618	.0673	.5144
10	.0974	.2472	.2244	.2363	.3844
11	.0902	.2364	.1772	.2688	.3469

ตาราง 34 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลอย่าง
แข็งขัน

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	MIN-MAX
การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน	.93	1.80	0-15

ตาราง 35 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล
อย่างแข็งขัน จำแนกตามเพศของประชาชน

การมีส่วนร่วม	ชาย		หญิง		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
การมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน	1.22	1.90	.66	1.66	7.48 **

** p < .01

ตาราง 36 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล
อย่างแข็งขัน จำแนกตามกลุ่มอายุของประชาชน

การมีส่วนร่วม	22 - 30 ปี		31 - 40 ปี		41 - 50 ปี		51 ปีขึ้นไป		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
การมีส่วนร่วม									
อย่างแข็งขัน	1.16	2.13	.76	1.45	.97	1.81	.87	1.79	.75

ตาราง 37 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล
อย่างแข็งขัน จำแนกตามถิ่นกำเนิดของประชาชน

การมีส่วนร่วม	ในเขต		นอกเขต		ต่างอำเภอ		ต่างจังหวัด		F
	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	X	S.D.	
การมีส่วนร่วม									
อย่างแข็งขัน	.87	1.84	1.41	2.81	.62	1.15	1.02	1.74	.90

ตาราง 38 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล
อย่างแข็งขัน จำแนกตามระดับการศึกษาของประชาชน

	ไม่ได้อ่าน-ป.4	ป.6 - 7	ม.ต้น	ม.ปลาย	อนุปริญญา	ปริญญาตรีขึ้นไป
	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.	$\bar{X}$ S.D.
การมีส่วนร่วม	.42 1.45	.81 1.73	.93 1.50	1.07 1.92	1.23 1.64	1.12 2.20 1.44
การมีส่วนร่วม						
อย่างแข็งขัน						

ตาราง 39 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล
อย่างแข็งขัน จำแนกตามรายได้ต่อเดือนของประชาชน

	ไม่มี-3,000		3,001-6,000		6,001-9,000		9,001 ขึ้นไป		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
การมีส่วนร่วม									
อย่างแข็งขัน	.99	1.95	.67	1.23	1.33	2.61	.95	1.52	1.53

ตาราง 40 การเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล
อย่างแข็งขัน จำแนกตามเขตเลือกตั้ง

	เขต 1		เขต 2		เขต 3		เขต 4		F
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
การมีส่วนร่วม									
อย่างแข็งขัน	1.81	2.59	.93	1.61	.61	1.17	1.01	1.53	1.37

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นายไชยพร	ชื่อสกุล	ดัดท์จิตตานนท์
เกิดวันที่	23 เดือนกันยายน	พุทธศักราช	2494
สถานที่เกิด		อำเภอบางแพ	จังหวัดราชบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน		บ้านเลขที่ 152/41 หมู่ 2 ถนนโพธาราม ซอย 2	
		ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	50000
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน		ศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 8	
สถานที่ทำงานปัจจุบัน		หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 8	
		ถนนห้วยแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	50000

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ.2513 ม.ศ.5 (แผนกวิทยาศาสตร์) จากโรงเรียนอานวยศิลป์พระนคร
- พ.ศ.2517 วท.บ. (ศึกษาศาสตร์) วิชาเอกเคมี จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พ.ศ.2525 ค.ม. (นิเทศการศึกษาและพัฒนาลัทธิสูตร) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ.2536 กศ.ด. (พัฒนศึกษาศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล : กรณีศึกษา
เทศบาลนคร เชียงใหม่

บทคัดย่อ
ของ
ไวยพร ดัชนีจิตตานนท์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปริญญาตรี สาขานักพัฒนศึกษาศาสตร
กุมภาพันธ์ 2536

การวิจัยแบบกรณีศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะของการมีส่วนร่วมทาง การเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล และตรวจสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคม และภูมิหลัง และปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางจิตวิสัย ที่ต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูป เทศบาลของประชาชนในเขตเทศบาลนคร เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ วิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับวัดตัวแปรที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและ ภูมิหลัง ลักษณะทางจิตวิสัย และตัวแปรลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครเชียงใหม่ จำนวน 314 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติพื้นฐาน การวิเคราะห์ องค์ประกอบ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการ วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาล ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านการพูดคุยและการติดตามข่าวที่เกี่ยวกับเทศบาล ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขัน ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมการรณรงค์หาเสียง ด้าน การใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล และด้านการมีบทบาทในชุมชน โดยประชาชนส่วนใหญ่เข้า ไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับค่อนข้างต่ำ สำหรับการอธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย ตัวแปรอิสระแต่ละตัว ไม่ปัจจัยที่เกี่ยวกับลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลัง และลักษณะทางจิตวิสัย พบว่าตัวแปรทั้งหมดสามารถอธิบายความแปรปรวนของการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้สูงสุดถึง ร้อยละ 40 โดยตัวแปรอิสระที่สามารถทำนายหรืออธิบายการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างมี ประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ ตัวแปรการเข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น รองลงมาได้แก่ ตัวแปรความรู้สึก ที่มีต่อชุมชน การเปิดรับข่าวสารการเมืองจากสื่อสารมวลชน อายุ และความรู้ทางการเมือง ท้องถิ่น ตามลำดับ ดังนั้น หากเทศบาลนครเชียงใหม่หรือเทศบาลเมืองขนาดใหญ่อื่นๆ ต้องการ จะพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นในรูปเทศบาลของประชาชนให้มีระดับสูงขึ้น ควรจะ มุ่งเน้นที่การเสริมสร้างภูมิหลังและพัฒนาลักษณะทางจิตวิสัยของประชาชน โดยสนับสนุนให้ประชาชน เข้าร่วมกับกลุ่มในท้องถิ่น เสริมสร้างความรู้สึกร่วมกับชุมชน กระตุ้นการเปิดรับข่าวสารการเมือง จากสื่อสารมวลชน และให้ความรู้ทางการเมืองท้องถิ่นแก่ประชาชน

POLITICAL PARTICIPATION IN LOCAL POLITICS
AT THE MUNICIPAL LEVEL : A CASE STUDY
OF CHIANG MAI MUNICIPALITY

AN ABSTRACT

BY

CHAIYAPORN TANJITANONT

Presented in partial fulfilment of the requirements for the
Doctor of Education degree in Development Education
at Srinakharinwirot University

February 1993

The objectives of this case study research were to investigate the types of local political participation at the municipal level and to examine the relationship between the factors involved in the demographic characteristics and background and the affective characteristics towards municipal political participation of the people within the municipal area of Chiang Mai. The method used for data collection was to interview the sample based on the questionnaire form designed by the researcher to measure the demographic characteristics and background and the affective characteristics including the types of local political participation at the municipal level. The sample consisted of 314 people who were eligible electors in the Chiang Mai Municipal Assembly Election and were selected by a multi-stage sampling technique. Descriptive statistics, factor analysis, correlation, one-way analysis of variance and multiple regression analysis were used in analyzing the data.

The research findings show that the structure of people's local political participation at the municipal level is composed of five factors : (1) talking and information inquiring about the municipality, (2) active local political involvement, (3) campaigning activities, (4) voting for the Municipal Assemblymen, and (5) participating in community activities. The majority of people play a very small role in municipal politics. To explain the political participation with each independent variable for the factor involved in demographic characteristics and background and affective characteristics, it was found that all the variables could identify the variance of political

participation as high as 40 per cent. The independent variables which could predict or explain the political participation the most to the least effectively were the variables of the joining with the local group, the sense of community, the mass-media exposure, age, and the knowledge about municipal politics. Therefore, if the Chiang Mai Municipality or other large municipalities would like to increase the level of participation in municipal politics, they have to develop the people's background and the affective characteristics by encouraging them to participate in local groups, developing a sense of community, stimulating mass-media exposure, and providing knowledge of municipal politics.